

[Handwritten signature]

๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

218

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961116550

วันที่ ๑ ๑๕/๑/๓๕
 เลขทะเบียน ๐๓๓๕
 เลขหมู่ ๑๗
 ๐๓๔๓ ๖

ON. 17

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

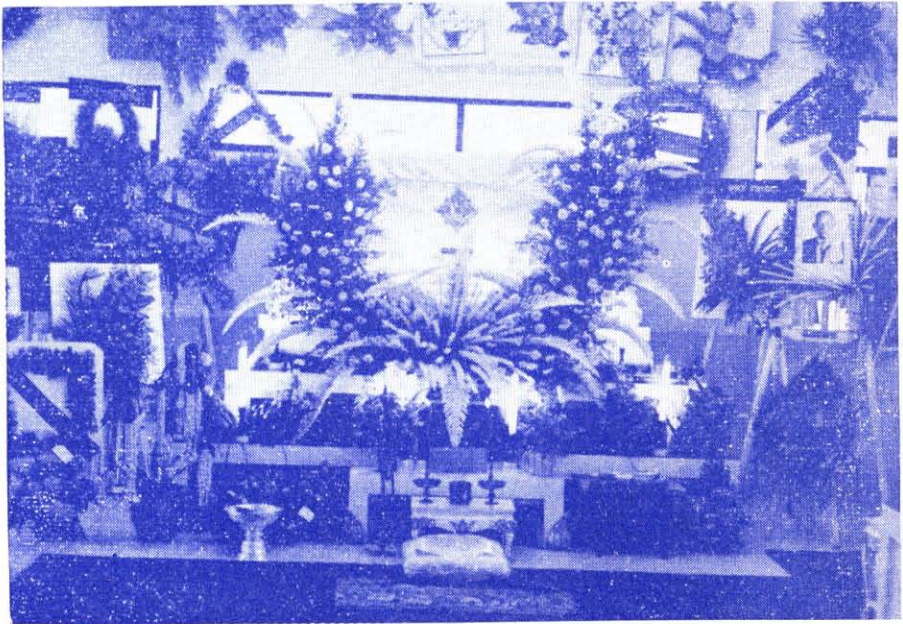
อนึ่ง
 เนื่องในงานฉลองรัฐธรรมนูญ
 หอสมุดหอสมุดรัฐสภา (ส.ห.ม. อรรถกถาร)
 ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาส กรุงเทพมหานคร
 วันอังคารที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

หลวงอรรคมพัสต์การ (สนม อรรถกัทร)

ช้ตะ ๓๑ สิงหาคม ๒๔๔๑

มรณะ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๖

๕
ตงศฬสวตพระอภิธรรม
ณ วัดประยูรวงศาวาส
๑๓-๒๒ เมษายน ๒๕๑๖

รับพระราชทานถ้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “King's Cup”
 แบ่งโดย ม้า “ฟิงพิศวาท” พ.ศ. ๒๕๐๑

รับพระราชทานถ้วย สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
วันที่ 5 พฤษภาคม 2503
ม้า “Nugget Gold”

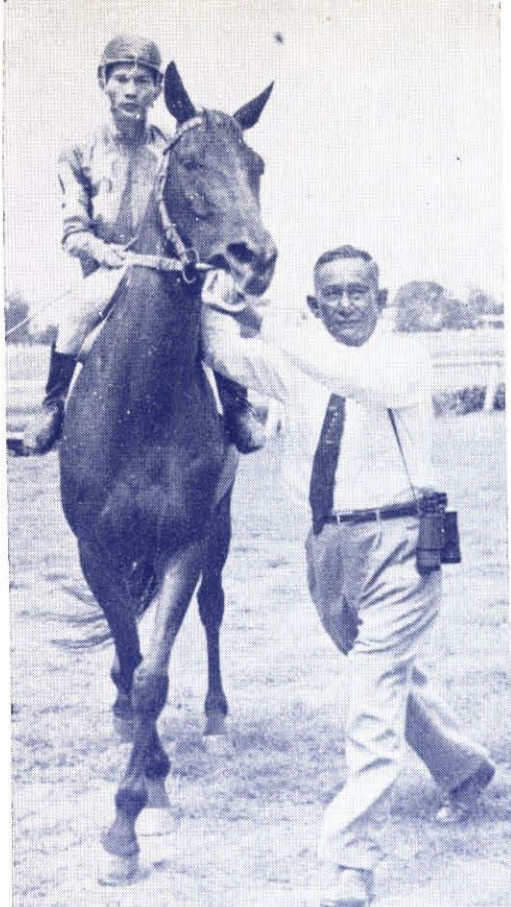
รับด้วยพระราชทาน “King's Cup”

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

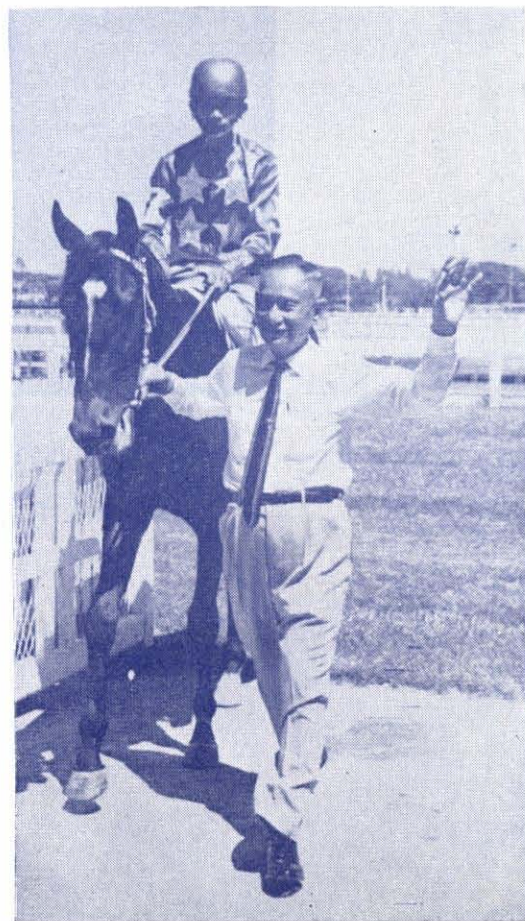
ม้า “Great Heart”

น้ำหนัก ๑๐.๖ เวลา ๒/๑๘.๒๐

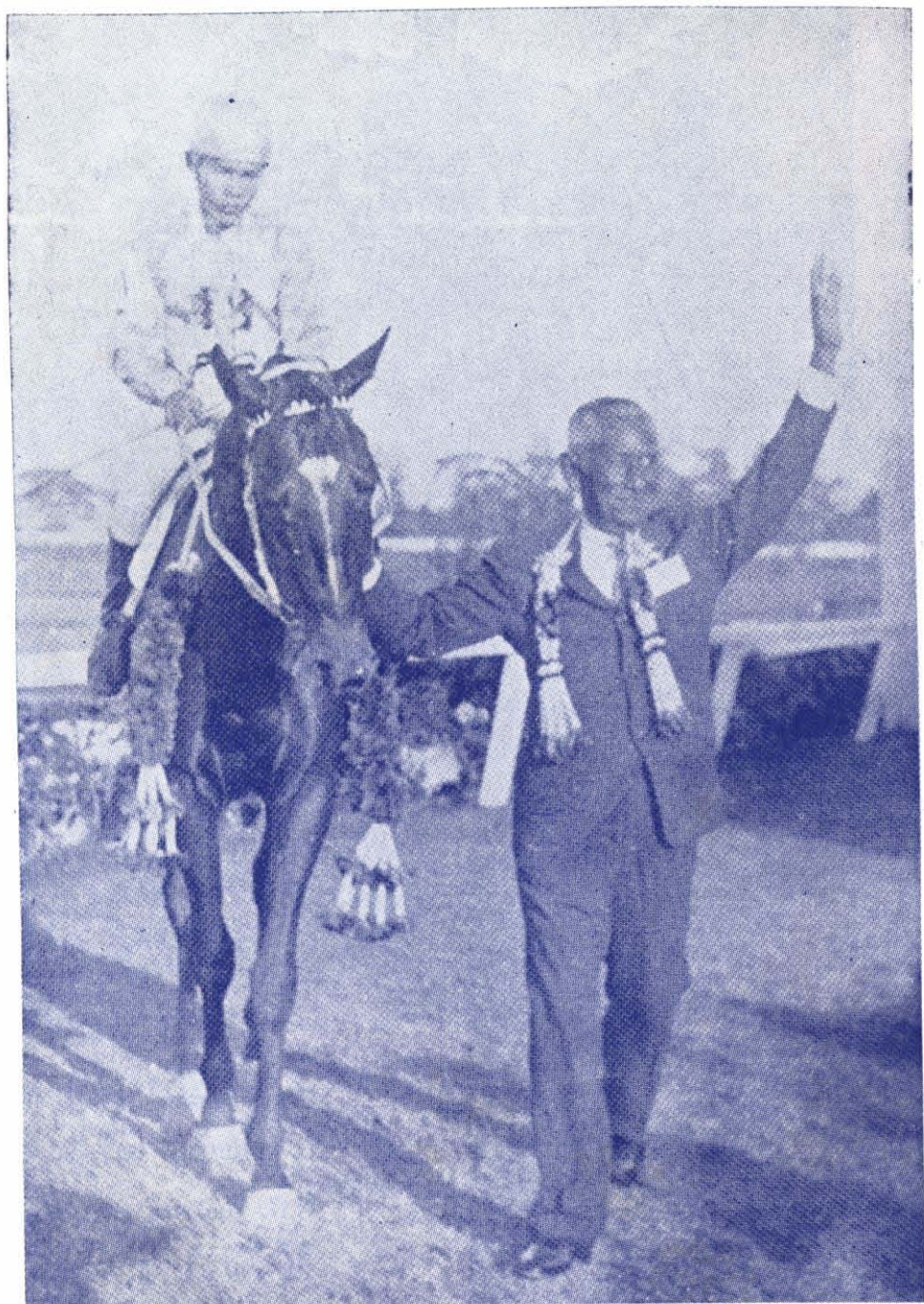
แม่ม้า
Heart's desire
ให้ลูก ๓ ตัว

ctor's Heart

เจ้าของคอก “พร้อมพงษ์” จูงแม่และลูก ๆ

ม้า “เกรทฮาร์ท” ี่ชนะด้วย “ดาบ”
“Great Heart” ๘ มกราคม ๒๕๑๐

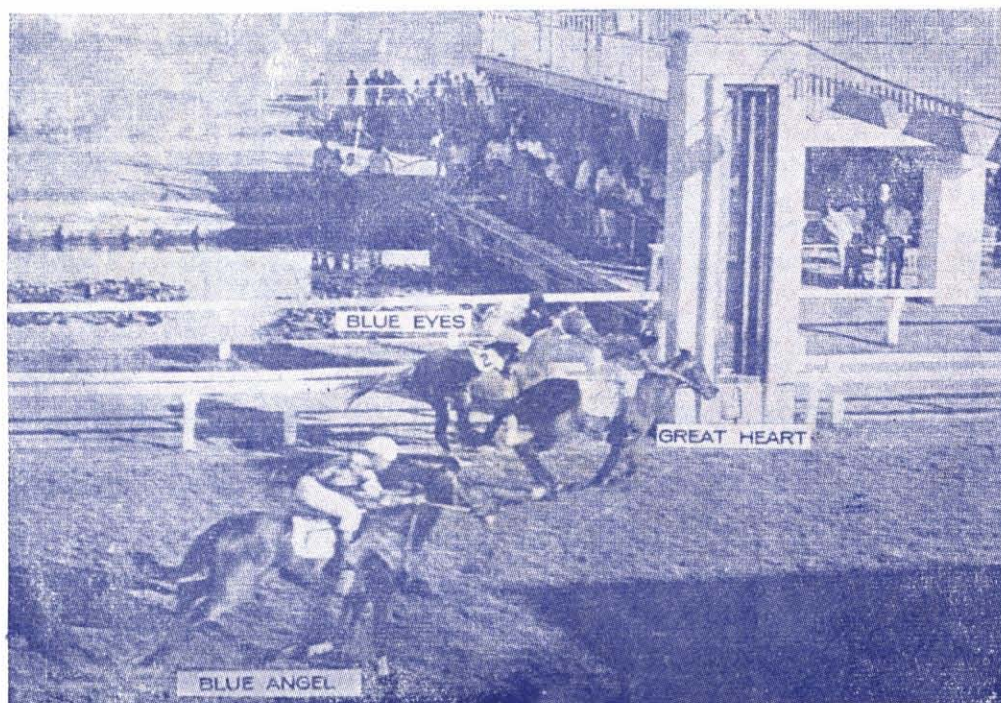

Great Heart
ขอดม้า คอก “พร้อมพงษ์”

๓ เมษายน ๒๕๑๒
ถ้วย “จักรี”
Great Heart นำหนัก ๑๑.๓
ชนะด้วย จักรี ๓ พ.ศ.
พ.ศ. ๒๕๑๐, ๒๕๑๑, ๒๕๑๒
ได้ถ้วยใหญ่ เป็นกรรมสิทธิ์

Sporting post

***GREAT HEART PREVAILS
OVER BLUE EYES***

King's Cup won outright

ประวัติ

หลวงอรรคมพัสตการ (สนม อรรถกัทร) เป็นบุตรนายยวง นางทรัพย์
เกิดที่จังหวัด สิงห์บุรี เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

การศึกษา

ประถมศึกษาจากจังหวัดสิงห์บุรี และศึกษาต่อโรงเรียนวัดในจังหวัดพระ
นคร แล้วเรียนโรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๖๘ สอบได้เป็น
เนติบัณฑิต

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน ชศ และบรรดาศักดิ์

การรับราชการ

พ.ศ. ๒๔๖๐	กรมสุลการ	ตำแหน่งเสมียนฝรั่ง
พ.ศ. ๒๔๘๐	"	ชั้นเอก อันดับ ๖ กองสุลการ
พ.ศ. ๒๔๗๔	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	
พ.ศ. ๒๔๘๐	ดริตราภรณ์มงกุฎไทย	
พ.ศ. ๒๔๖๙	เป็นรองอมาตย์เอก	
พ.ศ. ๒๔๗๐	„ อามาศย์ตรี	
พ.ศ. ๒๔๗๓	„ อามาศย์โท	
พ.ศ. ๒๔๗๑	„ หลวงอรรคมพัสตการ	
พ.ศ. ๒๔๘๒	ออกจากราชการ	รับบำนาญ ประกอบอาชีพ
	ทนายความ ค้าขาย	

ครอบครัว

หลวงอรรคมหัตถการ ได้ทำการสมรสกับ นางศรีอร อรรคมัทธ เมื่อ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ มีบุตรธิดา รวม ๔ คน

๑. นางสาวณิ บุนนาค
๒. นางสาวจรรย์ อรรคมัทธ
๓. นายอภิชาติ อรรคมัทธ
๔. นายเสริมศักดิ์ อรรคมัทธ

มีหลาน ปู่และหลานดားรวมทั้งหมด ๘ คน

อดีต-อนุสรณ์

ตั้งแต่ดิฉันได้อยู่ร่วมกับคุณหลวงมา ๓๐ ปีเศษ ยังไม่เคยเห็นท่านอยู่ว่าง ปกติจะตื่นแต่เช้าเป็นกิจวัตรทุก ๆ วัน รับประทานอาหารเป็นเวลา ตรวจดูธุระกิจที่จะทำ เป็นผู้ที่รักสวนกุหลาบที่บ้านมากที่สุด คอยดูแลด้วยตัวเองทั้งเช้าและเย็น เมื่อจะมีแขกมาหาก็คงพูดเรื่องที่เป็นงานเป็นการ เป็นผู้ที่รักษาเวลาเคร่งครัด ถ้าจะมีนัดกับใครไว้จะต้องไปถึงก่อนเวลาเสมอ

คุณหลวงเป็นกรรมการแข่งม้าที่ราชตฤณมัยสมาคม และราชกรีฑาสโมสร ชอบดูกีฬาแข่งเป็นการพักผ่อน ทุกวันที่มีการแข่งม้าท่านจะต้องไปถึงก่อนเวลาเสมอและจะกลับบ้านเมื่อการแข่งขันที่สุดท้ายเสร็จสิ้นลง ถ้าวันไหนม้าในคอกแข่งชนะ วันนั้นจะได้เห็นรอยยิ้มที่หน้าได้นานกว่าควร ถ้ามีใครอยากจะทำเรื่องม้าแข่ง รู้สึกจะเป็นที่ถูกอกถูกใจมาก สามารถที่จะเล่าให้ฟังได้นาน ๆ อย่างสนุกสนาน ปกติเป็นคนแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วยและได้รับการตรวจร่างกายทุก ๆ ปี

พ.ศ. ๒๕๑๕ ปลาย ๆ ปี มีการเบื่ออาหาร รับประทานอาหารได้น้อย ยิ่งนานเข้า ความเบื่อก็เพิ่มขึ้นจนทรุดลง จึงได้ไปพบแพทย์ให้ตรวจอย่างละเอียด แพทย์

บอกว่าคุณหลวงเป็นมะเร็งที่ตับไม่มีทางที่จะรักษาให้หายได้ คุณหลวงจึงนอนป่วยอยู่ที่บ้าน พี่น้องญาติและมิตร ได้กรุณาเยี่ยมเยียนตลอดเวลาที่ป่วยอยู่กับบ้าน ๕ เดือน และปราณาดิ ใครมียาที่รักษาโรคร้ายนี้ หรือรู้จักแพทย์เฉพาะโรคนี้ก็แนะนำ และขนยาให้ถึงบ้าน

คุณหม่อตต์ อภัยวงศ์ ได้กรุณารักษา เยี่ยมเยียนจนนาทีสุดท้าย คุณหลวงถึงแก่กรรม วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๖ เวลา ๑๘.๔๗ น. รวมอายุ ๗๔ ปี ๖ เดือน ๑๖ วัน

ดิฉันขอกราบขอบพระคุณคุณหมอทุกๆ ท่านที่คุณหลวงได้ไปตรวจและรับการรักษา และขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือในยามทุกข์

ตัวอย่างที่ดีซึ่งได้พบเห็นทุก ๆ วัน จะอยู่ในความทรงจำของดิฉันไม่รู้ลืม ขอให้วิญญาณของคุณหลวงจงรับทราบ และไปสู่สุคติเถิด

ศรีอร อรรถภัทร

คำไว้อาลัย

จากประธานกรรมการอำนวยการ

ราชคฤณมัยสมาคมแห่งประเทศไทย

ร.ค.ม.ย.ม.

พลอากาศโท สวน สุ่มเสริม

แต่พิทลวงที่เคารพรัก

ประมาณไม่เกินหนึ่งอาทิตย์ ก่อนที่พิทลวงจะถึงแก่กรรม ลูกชายของพิทลวงซึ่งชอบพอรักใคร่กับผมมากที่สุด โดยธรรมชาติเขาเรียกผมว่าคุณอาว์ ได้มาพบผมที่บริษัทการบินไทย แจ้งให้ทราบว่าคุณพ่อป่วยหนักด้วยโรคมะเร็ง เมื่อได้ทราบเช่นนั้น จึงถามว่าพิทลวงป่วยมานานเท่าใด และเป็นโรคร้ายนี้มาแต่เมื่อใด เพราะรู้สึกแปลกใจ ผมได้พบพิทลวงที่สนามม้าราชตฤณมัยสมาคมหรือไม่กี่ที่ราชกรีฑาเสมอๆ ผมยังเห็นท่านแข็งแรงกระฉับกระเฉง ไม่มีท่าทีว่าจะไม่สบายเลย นอกจากทราบว่าหยุดดื่มแล้ว เพราะหมอห้าม ลูกชายพิทลวงได้บอกว่าท่านป่วยมาหลายเดือนแล้ว และต้องการยาเพราะยาที่รับประทานอยู่ประจำเกิดหมดต้องสั่งจากต่างประเทศพร้อมกับมอบตัวอย่างยาและขอให้ช่วยฝากซื้อจากสิงคโปร์หรือฮ่องกง ผมก็รับเป็นธุระให้ได้รับยามาภายใน ๓ วัน คิดว่าเมื่อได้รับยาตามเดิมแล้วคงจะดีขึ้นและหายวันหายคืน แต่หลังจากนั้นไม่กี่วันก็ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่าท่านถึงแก่อนิจกรรมเสียแล้ว

แม้ผมกับพิทลวงจะต่างวัยกันอยู่บ้างก็จริง แต่ความรู้สึกสำนักคิดตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อกันคล้ายกับพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่ ท่านชอบหยอกเย้าผมและผมก็ชอบหยอกล้อท่าน บางทีถึงขั้นขนาดรุนแรงแต่พิทลวงกับผมไม่เคยโกรธหรือไม่พอใจกันและกันเลย

พิทลวงเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพนับถือ ท่านมีแต่ผู้ที่รักเคารพท่าน หากคนเกลียดท่านได้ยากที่สุด ท่านเป็นคนที่มื่ออารมณ์เย็นและอารมณ์ขันอยู่ตลอดเวลา ใครจะพูดจะคุยเรื่องอะไรขนาดไหน ประเภทใด ท่านก็รับฟัง หัวเราะแล้วก็ยิ้ม ไม่เคยขัดคอใคร

ไม่เคยด่าว่าใครหรือตำหนิใคร ตลอดเวลาที่ผมรู้จักกับท่านและครอบครัวของท่านเป็นเวลาหลายสิบปี ผมไม่เคยได้ยินท่านด่าว่าใครแม้แต่ลูกๆของท่าน ท่านทำตัวเสมือนเพื่อน เล่นมั่วด้วยกัน ใครอยากแทงตัวไหนก็เชิญตามใจ ไม่เคยเสนอแนะแม้แต่ผ้าของท่านเองเข้าวินตั้งหลายสิบหน ผมเองซึ่งนั่งอยู่ด้วยกันตลอดเวลาทุกนัด ผมไม่เคยแทงถูกสักทีทั้งๆ ที่มาชนะคราวไรจ่ายรางวัลงามทุกครั้ง พูดเรื่องไปสนามม้า ผมกับพี่หลวงพบกันแทบทุกอาทิตย์ที่ราชอุทยานฯ นั่งโต๊ะเดียวกัน เพราะทางสนามจัดไว้สำหรับพวกเรา ๔-๕ คน โดยเฉพาะ เว้นตอนหลังเมื่อท่านไปประกอบกิจการทางเมืองกาญจนบุรี จึงห่างไปไม่ค่อยพบท่าน ตั้งแต่รู้จักกันมา ผมสังเกตว่าท่านไม่เคยแทงม้าเกิน ๑๐๐ บาทสักครั้ง ท่านเล่นเป็นการสนุก พักผ่อนสมอง ไม่ได้หวังรวยจากการแทงม้าเลย แม้แต่ม้าของท่านเองที่ชนะจ่ายรางวัลงาม ท่านก็ไม่เคยแทงมาก เห็นท่านเคยเล่นเพียง วิน ๒๐ บาท เฟลส ๒๐ บาท หรือบางทีก็เล่นฟลักซ์ซึ่งเมื่อชนะจ่ายรางวัลเป็นร้อยๆ ก็แทงเพียง ๒๐ บาท เท่านั้น ผมเลยถือเอาท่านเป็นแบบตัวอย่างตลอดมา ซึ่งก็เป็นผลดี เพราะผมไม่เสียผู้เสียคน หรือล้มจม เพราะกีฬาม้าแข่งเลย จึงอยู่ได้อย่างสบายตราบเท่าทุกวันนี้

พูดเรื่องการเดิม ผมกับพี่หลวงเคยเดิมร่วมกันมาตลอดเวลา ท่านไม่ชอบเดิมเหล่าฝรั่งชอบเดิมแม่โขง ส่วนผมอะไรๆ ก็ได้ แม้แต่เดินทางไปประชุมเรื่องการแข่งม้าในต่างประเทศท่านก็ยังอุตส่าห์พกแม่โขงติดไปด้วย โดยธรรมดาท่านไม่ใคร่ชอบไปไหนๆ นัก แต่ถ้าผมชวนแล้วไม่เคยปฏิเสธสักครั้ง ไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร ท่านจึงรักผมมาก ท่านไม่เคยพูดให้ผมเสียหาย มีแต่คอยปิดบังหรือแก้ตัวแทนผมเสมอๆ ส่วนผมก็รักเคารพท่านเสมือนญาติผู้ใหญ่ มีอะไรดีๆ ก็ต้องนำมาฝากท่านเสมอ ไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไรถ้ามีของดีต้องคิดถึงและฝากพี่หลวงเป็นคนแรก ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ใช่เป็นคำปิดปาก แต่เป็นของฝากด้วยความจริงใจ

การไปประชุมแข่งม้าครั้งที่ ๑๑ ที่ประเทศเดอริกคราวนี้ ผม เพื่อนฝูง และผู้ใหญ่หลายคนต่างปรารถนาว่าปีนี้เสียค่ายเหลือเกินที่ขาดพีทลงไป เพราะทุกครั้งที่ผ่านมา พีทลงไม่เคยขาด ท่านต้องร่วมเดินทางไปกับคณะทุกปีเพราะเป็นกรรมการผู้ใหญ่ เป็นผู้มีความรู้เรื่องม้าอย่างดี แต่คราวนี้ขาดท่านไม่ได้ร่วมไปด้วย จึงรู้สึกเจ็บเหงา โดยเฉพาะผมไม่มีความสนุกสนานเช่นเคย เพราะไม่มีที่ยั่วเย้าหยอกล้อกันได้เช่นท่าน

พีทลงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการทำให้สนามม้าของเราทั้งสองแห่ง ทำงานร่วมมือกันโดยใกล้ชิด พูดเป็นเรื่องเดียวกันและทำทุกอย่างเหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะท่านเป็นกรรมการสนามราชกรีฑา ผมเป็นกรรมการสนามราชตฤณมัย เมื่อมีข้อขัดแย้งหรือมีเรื่องที่เข้าใจผิดกันและกัน ขาดการประสานกัน ผมก็เรียนพีทลงอย่างเปิดอก และท่านก็รับฟังด้วยความสนใจในเรื่องที่เราควรจะแก้ไข ที่เราควรจะหันหน้าเข้าหากัน ทำความเข้าใจกัน ปรับปรุงงานให้สอดคล้องกัน จนในที่สุดทั้งสองสนามได้ประชุมร่วมกัน ทำอย่างเดียวกัน พูดอย่างเดียวกัน อุปสรรคข้อขัดแย้งต่าง ๆ ก็หายไปตราบถึงทุกวันนี้ เราทั้งสองสนามไม่มีอุปสรรคอันใดมาขัดขวางต่อไปแล้ว จึงนำพุมใจและขอขอบคุณพีทลงเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย ถึงแม้ว่าท่านจะจากพวกเราไปแล้วโดยไม่มีวันที่จะกลับมาอีกก็ตาม

อันความตายย่อมมีด้วยกันทุกรูปทุกนาม ไม่มีใครจะหลีกเลี่ยงได้ก็จริงอยู่ แต่พีทลงซึ่งเป็นที่รักเคารพของพวกเรา ก็ยังไม่สมควรจะด่วนจากไป ทั้งที่ยังแข็งแรง แม้อายุจะค่อนข้างสูงแล้วก็ตาม ผมจึงรู้สึกเสียใจและอาลัยเป็นอย่างมากเมื่อทราบว่าท่านถึงแก่อนิจกรรม พระท่านว่าคนที่ทำความดีไว้เมื่อชีวิตดับสิ้นแล้วแม้ตัวตนสลายไป แต่ผลกรรมอันดีที่ได้ประกอบไว้ย่อมไม่สูญหายไปจากโลก คนรุ่นหลังยังคงอาลัยอาวรณ์ระลึกถึงกรรมดีนั้นอยู่เสมอไม่รู้ลืม เกียรติยศชื่อเสียง คงฝังอยู่ในความทรงจำของพวกเราทุกคนตลอดไป

ขอานิสงส์ผลแห่งกรรมดีที่พี่หลวงได้ประกอบไว้ รวมทั้งกุศลจิตและ
กรรมดีแห่งพวกเราที่อยู่เบื้องหลัง ได้น้อมใจระลึกแผ่ส่วนกุศลให้แก่พี่หลวงในทุก
โอกาส จงส่งผลให้ดวงวิญญาณของพี่หลวงได้บรรลुสู่สุคติในสัมิปรายภพด้วยเถิด

พลอากาศโท (สวน สุขเสริม)

L Argha Pasdukarn

I first met Luang Argha just before World War II and of course this had to be on the race course but it was shortly after the war ended that I came to know him well when he was a member of the Royal Turf Club Committee and I held a similar position at the Royal Bangkok Sports Club.

Though we did not always agree at that time on what should be done to improve racing this was largely a question of timing "The Young Man" as we called him realising better than I then did the need for slow but steady progress and I remember on one occasion his advice to me not to try and rush through certain improvements.

When I proceeded on leave in the mid fifties he asked me to take some Thai titbits for his two young sons then studying in the U.K. and even though I was away in India for four years in the late fifties, 'we met once a year' when I returned on local leave.

It was in the sixties that I came to know him really well when he became first adviser to the Sports Club Racing Committee and later a member of the Committee and Chairman of the Stewards.

His work on these bodies was first class his knowledge of the law and racing matters generally combined with great experience being of great value to the Club and to racing generally.

As a steward he was strict but eminently fair and as an owner he set an outstanding example to all the racing fraternity.

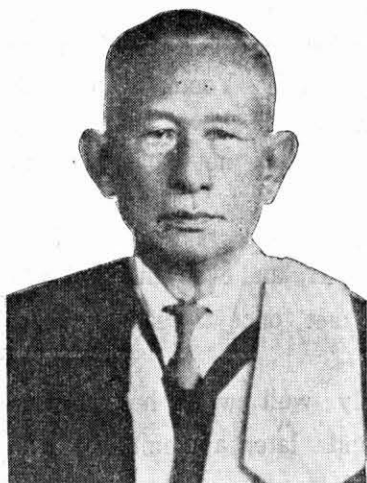
He owned several good horses but the most outstanding was that lionhearted horse "Great Heart" which gave "The Young Man" so much happiness in winning many Cup Races.

A few years before his death we became partners in a Stud Farm and though he did not live to see this project through to full fruition his family will carry on with the good work which he himself started.

Though no longer with us his example and spirit is always there to guide us on all racing matters and I am sure that all racing people will agree with me in saying that it will be a long time before we see another "King of the Turf" in Thai racing circles of the stature of our old friend Luang Argha Pasdukarn.

Eric Morris O.B.E.

A 'GREAT HEART' IS NO MORE

L. Argha Pasdukarn

YET another "Great Heart" has shuffled off its mortal coil.

For L. Argha Pasdukarn—known to all his sporting friends as "Luang Ark"—will no longer grace the sporting scene.

The 75-year-old veteran of the turf passed away Monday in his Thon Buri home, and the "Sport of Kings" in Thailand will be all the poorer for his demise.

It was not long ago—a couple of months perhaps—when the large crowd at the Royal Bangkok Sports Club saw "Luang Ark" for the last time, leading a winner from his well-known "Prom Pong" Stable—CHUEN CHOM—past the stands. Even on that occasion, despite the illness that brought about his death the old

stalwart walked alongside his pony with that upstanding stride so characteristic of him over the years.

As one of Thailand's oldest links with the turf, Luang Ark acted as advisor to both the RBSC and Royal Turf Clubs, long after his active association with the sport had run its destined course.

A gentleman to his fingertips in matters concerning racing in the country, Luang Ark's death virtually brings to an end an epoch which cannot be duplicated anymore.

Whether it was the handling of two stables—Gold Bar and Prom Pong—whether it was the admonishing of young jockeys, whom he overlooked in the past few years, or making a point concerning the running of a race which he'd seen, the principle that governed Luang Ark's entire life was "without fear, favour or prejudice"—a principle that today is true more in the breach than the observance.

When the history of racing in this country comes to be chronicled, there must surely be a high place reserved for an essentially simple man, whose knowledge of the turf and the things that went with it was always easily accessible to those who wished to imbibe from the source of the fountain that was Luang Ark.

Two of Luang Ark's charges have made indelible marks on the local turf, and both in two of the most prestigious Classics run in this country. They are PUENG PISWART (1955 and 1958) – winner of the King's cup at The RBSC, and GREAT HEART – threetime winner of the Chakri Cup and twotime King's Cup champion – the latter on both occasions retiring both Trophies for its sporting owner.

It was in 1970 when GREAT HEART, carrying the crushing impost of 11 st. 5 lbs. faltered in the final stride of the 10 – furlong Classic, the King's Cup to be beaten by MAH THIP with a burden three stone less. And in that final run home, the gallant Countrybred displayed character of a sort that one came to expect of people such as Luang Ark – to give one's all. It is history that GREAT HEART died three years ago a few strides away from the winning post.

But it will go down to history as the only horse to win the Chakri Cup thrice consecutively in 1967, 1968 and 1969 – the last time with the impossible burden of 11 st. 7 lbs – and having retired the King's Cup for its stable as well, something no other horse has done.

The performances of GREAT HEART were in a sense, synonymous with those of Luang Ark in actual life, a tribute to a man who loved the "Sport of Kings" for its intrinsic value and not the filthy lucre that one associates with it today.

To his sorrowing widow, his two sons Pom and Pow and all other members of the bereaved family, the Sporting Post offer their condolences.

Religious rites are being held daily at Wat Prayoonrawongsawas, Thon-Buri until Sunday, April 22.

For Luang Ark, then, it would be appropriate to say with Shakespeare,
"Fear no more the heat of the sun

Nor the furious winter's rages,

Thou thy worldly task hast done,

Home art gone, and ta'en thy wages..."

R. I. P.

แต่คุณพ่อบังเกิดเกล้า

เมื่อลูกยังเล็กอยู่ คุณพ่อรับราชการทหารเรือ คุณแม่ไม่ค่อยสบาย คุณพ่อจึงจำเป็นต้องพาคุณแม่และลูกๆ ไปอยู่กับคุณตาที่จังหวัดลพบุรี ต่อมาไม่นานคุณแม่ก็เสียชีวิต คุณพ่อเสียใจมากได้แต่ร้องไห้

คุณพ่อได้พบเพื่อนคู่ชีวิตใหม่ คือ คุณแม่ศรีอร ท่านทั้งสองได้ร่วมชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

ลูกอยู่กรุงเทพ ฯ ดังนั้นเมื่อคุณพ่อป่วยลูกจึงไม่ค่อยได้มีโอกาสสนองพระคุณพยายาลคุณพ่อมากเท่าที่ลูกตั้งใจไว้ได้ ลูกขอกราบเท้าคุณพ่อได้โปรดเมตตา ยกโทษให้แก่ลูกด้วย คุณแม่เฝ้าพยายาลคุณพ่ออย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ ลูกขอกราบขอพระคุณคุณแม่ศรีอรผู้เป็นศรีภรรยาของคุณพ่ออย่างจริงใจไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คุณพ่อของลูกสร้างแต่คุณงามความดีตลอดชีวิตท่าน คุณพ่อเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา เป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของคนทั่วไป

คุณพ่อด่วนจากลูกไปแต่เพียงร่างกายและดวงวิญญาณเท่านั้น คุณงามความดีทั้งหลายของคุณพ่อยังคงปรากฏให้ คุณแม่ ลูก หลาน ผู้ใกล้ชิดตลอดจนมิตรสหายได้กล่าวขวัญถึงอยู่ตลอดไป

ขอให้ผลแห่งความดีทั้งหลายของคุณพ่อ ที่ได้ สร้างไว้ ประกอบกับ บุญใด ๆ ที่คุณแม่ ลูก หลาน ตลอดจนมิตรสหายของคุณพ่อได้นำเพ็ญอุทิศให้แก่คุณพ่อจงช่วยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อ ของ ลูก จงไปสู่สุคติ ในสัมปรายภพ ด้วยเทอญ.

คำไว้อาลัย

พ่อจำ

ก่อนนิทรา ของทุกคืน ลูกกราบกราน พระพุทธรูปประธาน อีกพระธรรม และพระสงฆ์
คุณบิดร อีกมารดา อาจารย์ยัง พร้อมทั้งองค์ มหาภคัตริย์ ขัตติยา
ขอพระคุณ บุญทั้งหลาย โปรดประทาน สาธุการ ช้องพระคุณ อุ่ณเษ
ให้ท่านห่าง ปราศจากภัย ไกลโรค สุดโสภา แสนกำสรด สุดปลดปลง
ด้วยไม่อาจ กั้นกีดขวาง ทางชีวิต ใช้มาปลิด สังขารรอน ชอกซอนสลาย
บิดาลูก จึงต้องวาง ชีวาวาย ด้วยโรคร้าย แสนสุดทน สุดทรมาน
ขอให้พ่อ ผู้บังเกิด ประเสริฐนี้ เป็นสุขศรี มีพร้อมสรวง สมปรารถนา
เพื่อเสนอสนอง คุณความดี ที่ทำมา สุดพรรณา สุดบรรยาย กระจายความ
นับแต่นี้ ลูกจะเหลียว ไปทางไหน สุดแสนไกล ยังไม่พบ ประสบท่าน
จะพรวดพาด จะพรวดบอก ชั่วชีวิต สุดจะชาน จะเหหา ผวาประคอง
คงเหลือเพียง สังขารของท่าน บนพสุธา ให้ลูกหา ให้ลูกพูด เมื่อยามหมอง
ทุกวี่วัน ลูกคงร่ำ น้ำตานอง ขอพ่อบ่อง พ่อคุ้มครอง แก่ลูกเอย.

สุพจน์ย์ อรรถกัทร.

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๖

IN REMEMBRANCE OF OUR FATHER

Never having written a remembrance before we find doing so an imposing task, especially for an important man such as Luang Argha Pasdukarn our father. This is written in English for the good reason that we find English easier to handle as both of us had only completed the middle 'Prathom' education in Thailand. We felt that to write his remembrance in Thai would not do him justice and would simply be a joke to the readers.

Father, born of peasant stock, was a self educated man. After completing his formal elementary and high school education he studied and obtained a degree in law. He realized at an early age that education was vital to progress in life, that it was a means to lift him and his family from obscurity. It was this realization which motivated his sending us to England for our education, an opportunity never opened to him.

His yearning to learn was enormous. English dictionaries were dotted around the house: one in his study, one in his bedroom and another in the bath room. Although he never studied abroad his written English was grammatically perfect. It was an alarming revelation to find that our "English" letters home were, more often than not, returned massively underlined in red where we had made grammatical errors or spelling mistakes.

Father was 75 when he died, we are both under 30. A gap of nearly half a century lie between us. Because of minimal official records kept we may never know the details of his illustrious life. However, we do know that he was a civil servant in the Customs Department, where he rose to the position of Deputy Director General and that he was responsible for drafting numerous custom and excise procedures many of which are still in use in that Department to-day. He had already achieved a high degree of eminence before we were born.

Being of peasant stock bred on the land his love for it never left him. He would spend hours every day pruning the garden and growing roses. His other Love was for horses. The pursuit of these two loves and the management of numerous concurrent real estate projects in various parts of Thailand meant that Father never had an inactive day in his life. His energy was vast, he regarded laziness as the most unpardonable sin. His enthusiasm was contagious. He was at his best when convincing doubtful financial backers and friends on the feasibility of a new estate development project.

As young as we can remember Father kept a string of horses which he raced in the true spirit of the "Sport of Kings". At one time there were 60 racehorses registered in the Prom Pong stable colours which distinctive green and silver stars silks were carried to many famous victories. The most notable of these earlier victories were notched by a home bred filly "Pueng Piswart" who brought him two King's Cups. Pride of place, however, must go to the most aptly named "GREAT HEART"; for it was through this great animal that

Father's dream of a Prom Pong bred horse winning the Derby was realized. After winning the Derby the Super Horse went on to win 5 major cup races, breaking all prize winning records and stamped itself forever in the annals of Thai racing history. The horse gave Father and the sporting public unsumountable pleasure. To see him lead in the horse at a victory ceremony was a picture of joy. A proud man and a proud horse.

Apart from his achievements as an Owner, Father was active in the administration of racing in Thailand. He served for many years as an Advisor to the R.B.S.C. Racing Committee, as Chairman of the R.B.S.C. Stewards, and later, as a member of the R.B.S.C. Racing Committee. Father was instrumental in drafting many of the rules and regulations governing several aspects of racing in Thailand today. In his capacity as an administrator he was eminently just. As always he performed his task without fear or favour.

In real estate as in racing his integrity was undoubted. During the thirty to fifty years that he was in the "Jad San" business his fairness to purchasers of developed plots of land was never in question. Besides providing suitable land at reasonable prices his projects created jobs and livelihood for many. He did not live to see the finalization of his latest project in Karnjanaburi but there as elsewhere he had already succeeded in creating a community centre out of a previously "wild" plot of land.

Supporting Father has been Mother. As well as doing that herculean task Mother has contributed vastly. Without Mother many of the projects launched would never have been completed; without her we may never have had the chance to complete our education in years of difficulty, without her care and knowledge many of Father's horses would never have seen a racetrack. Our deepest sorrow go to her at her loss of a lifetime partner.

The light in our lives, Alas, has gone. "A Great Heart is no more." We, the living, fumble on. Our tribute go to him as a man, our adoration as a father. We will do well to follow the example set by him.

His Sons

บางเรื่องที่คุณหลงเขียน

ส. อรรถภัทร
โอดค์แมน

/ คือหลวงอรรณพัสการ

หน้าว่าง

ໂລກ

ປະທັບ

ການຜລິ

ເຕີມ

ข้อความต่อไปในบทความนี้ผมเรียบเรียงขึ้นตามความเห็นของฝรั่ง ฝรั่งคนแรกเป็นชาวอิตาลี เป็นสมาชิกสภาสูงของประเทศอิตาลีชื่อ Federico Tesio (ขอโทษที่ต้องใช้อักษรโรมัน เพราะการออกเสียงภาษาอื่นเช่นภาษาอิตาลี ภาษาฝรั่งเศส เป็นภาษาไทยเกรงจะไม่ตรงกับสำเนียงแท้จริงของเขา จึงต้องใช้อักษรโรมันกับชื่อบุคคล, ชื่อม้า, และสถานที่ในบทความนี้) Federico Tesio ถึงแก่กรรมไปแล้ว เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๓ เมื่อมีชีวิตอยู่ Federico Tesio เป็นนักเลี้ยงม้าแข่งและนักผสมม้าที่มีชื่อเสียงมาก มีคอกผสมม้าอยู่ Dormello บนฝั่งทะเลสาปอันสวยงามชื่อ Maggiore อยู่ทางทิศเหนือของประเทศอิตาลี ฝรั่งคนหนึ่งกล่าวถึง Fedeico Tesic ว่า จากประเทศอังกฤษถึงประเทศอินเดีย จากประเทศอาร์เจนตินาถึงประเทศออสเตรเลีย จากสหรัฐอเมริกาถึงสหภาพโซเวียตรัสเซีย ม้าของเขาเด่นทั้งในสนามแข่งและในคอกผสม

การผสมเทียมม้าเชอร์รอเบรด Thorough breds

ที่ผมเรียกทับศัพท์ว่าม้าเชอโรเบรต ไม่เรียกว่าม้าเลือดแท้หรือม้าเลือดบริสุทธิ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็เพราะได้ความตามความเห็นของ Federico Tesio ว่า ม้าที่อยู่ในสมุดผสมม้า (Stud Book) ของอังกฤษที่เรียกว่า Thoroughbred นั้น แปลตรงตัวก็ว่าม้าที่ผสมอย่างระมัดระวัง (Carefully bred) ฝรั่งเศสเอาคำนี้ไปแปลผิดว่า Pure sang ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Pure blooded แปลว่าเลือดบริสุทธิ์ อิตาลีก็ลอกแบบที่เรียกผิดตามไปว่า Pure Sangue ครั้นผมจะเรียกให้ตรงตามคำแปลก็ฟังเย็นเยื่อไม่กระชับและไม่เป็นรูปคำนาม อนึ่งคำว่าม้าเชอโรเบรตก็เป็นคำที่เราเข้าใจกันดีอยู่แล้ว ส่วนข้อที่ว่าม้าชนิดใดจะเรียกว่าม้าเชอโรเบรตนั้น ถ้ามีโอกาสผมก็จะเขียนสู้กันอ่านต่อไป

วกเข้าเรื่องการผสมม้าเชอโรเบรตเสียที Federico Tesio แกเล่าว่า บ่ายวันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิประมาณ ๓๐ ปีเศษมาแล้ว แกนั่งอยู่ในสวนของแก อากาศเต็มไปด้วยเสียงหรีของแมลงต่าง ๆ ที่บินเวียนว่อนไปมาจากดอกไม้ดอกหนึ่ง ไปยังอีกดอกหนึ่ง มีความพะวงมุ้งมันแต่จะดูน้ำต้อยจากเกสรดอกไม้ มันหารู้สึกไม่ว่า มันกำลังก่อกำเนิดใหม่ให้แก่ทุกษชาติด้วยการนำเอาเกสรที่ให้กำเนิดชีวิตจากดอกไม้ดอกหนึ่งติดไปใส่ลงในอับเรณูของดอกไม้ตัวเมียอีกดอกหนึ่ง ขณะที่แกกำลังเฝ้าเพลินดูแมลงอยู่นั้นแกได้รับโทรเลขฉบับหนึ่งมาจากประเทศอังกฤษ ในโทรเลขฉบับนั้นมีข้อเสนอแนะว่า แม่ม้าของแกที่อยู่ในประเทศอังกฤษซึ่งผสมติดยากนักนั้นให้ใช้วิธีผสมเทียมเป็นโอกาสสุดท้าย ในทันใดนั้นจิตของแกก็นึกเอาภาพของแมลงที่เป็นสื่อเกสรดอกไม้ไปต่อเนื่องเข้ากับภาพ ของผู้ชำนาญการผสมม้า ชาวอังกฤษที่จะนำเอาเชื้อของพ่อม้ามาใส่แม่ม้าของแกด้วยค่าธรรมเนียมที่ไม่ถูกนัก แกบังเกิดความคิดขึ้นว่า การผสมเทียมนี้ไม่ใช่กิจกรรมที่ค้นพบขึ้นใหม่ เช่นวิธีการรักษาโรคบ้า เพราะถูกสุนัขบ้ากัด หากแต่เป็นเพียงการปรับปรุงวิธีการทำให้ชีวิตเกิดใหม่ ซึ่งธรรมชาติได้ประดิษฐ์ขึ้นไว้แล้วสำหรับทุกษชาติ แล้วนำมาใช้กับสิ่งมีชีวิตที่มีระดับความเป็นอยู่สูงกว่าทุกษชาติเท่านั้น

ตั้งแต่นั้นมาแกก็เริ่มสังเกตและศึกษาโดยเลือกเอาม้าเชอโรเบรตเป็นหัวข้อค้นคว้าและวิจัย นั่นก็เป็นธรรมดาที่สุด เพราะแกเป็นผู้เชี่ยวชาญทางม้า แต่ภายหลังเวลา ๒๐ ปีที่แกศึกษา แกสามารถตั้งหลักเกณฑ์เด่น ๆ ได้ ๒ ประการคือ

๑) ม้าเชอโรเบรตที่เกิดจากการผสมเทียมนั้น ดุลักษณะการภายนอกก็แยกไม่ออกว่าผิดกับม้าที่ผสมตามธรรมชาติอย่างไร มันรับเอาลักษณะกิริยาท่าทางตามกฎของเมนเดลมาตามปกติ และโดยทั่วไปรูปร่างงามและเลี้ยงเจริญเติบโตดี

๒) ในระยะเวลา ๒๐ ปีที่แล้วมาไม่ว่าในประเทศใดในโลกไม่มีม้าที่เกิดจากการผสมเทียมเคยแข่งขันเทียมสำคัญ (Classics) หรือบางทีแม้แต่เพียงเกี่ยวกับสำคัญ (Semi-classics) ถึงแม้ว่าได้คัดเลือกผสมจากพ่อแม่ที่เด่น ๆ แทบทั้งนั้น ถ้าหากว่ามีม้าผสมเทียมทำความสำเร็จอย่างพอสมควรให้เพียงสักตัวเดียว ผู้มีความนิยมชมชอบในการผสมเทียมคงจะป่าวประกาศความสำเร็จลั่นทางปากลำโพง แต่แทนที่กรณีจะเป็นเช่นนั้นเรียบกริบ

Federico Tesio ยืนยันว่าข้อสังเกต ๒ ประการ ที่ได้สอบสวนอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว ซึ่งพิจารณาอย่างเผิน ๆ ก็ดูเหมือนจะขัด ๆ อยู่ นั่น เป็นบันไดขั้นแรกที่ทำให้แก่การค้นพบความแตกต่างอันแท้จริง ระหว่างการผสมเทียมกับการผสมตามธรรมชาติ และความแตกต่างกันนี้ อธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ด้วย

ตอนนี้ผมใคร่ให้ข้อสังเกตว่าจ๊อกก็คลับอังกฤษและจ๊อกก็คลับอเมริกา ไม่ยอมรับจดทะเบียนม้าที่เกิดจากการผสมเทียมในสมุดผสมม้า (Stud Book) ม้าที่เกิดจากการผสมเทียมจะเข้าแข่งในประเทศอังกฤษและในสหรัฐอเมริกาได้ ถ้ามันนั้นจดทะเบียนในประเทศที่ไม่มีข้อบังคับห้ามไว้เช่นนั้น

พลังงานประสาทและการผสมเทียม

Federico Tesio บรรยายต่อไปว่า จากการทดลองของ Galvani เรารู้ว่า ถ้าเอาแบตเตอรี่สัมผัสกับกระแสไฟฟ้ากล้ามเนื้อของกบจะเริ่มกระตุกทันที และถ้าเก็บ

กระแสไฟฟ้าให้อยู่ในระดับความแรงคงที่ ความเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อของกบจะช้าลง ๆ จนหยุดนิ่ง แต่ถ้าในระยะเวลาหนึ่งเราเพิ่มกำลังแรงของไฟฟ้าขึ้นกล้ามเนื้อของกบก็จะกลับเริ่มการเคลื่อนไหวขึ้นใหม่อีกทันที

ในสัตว์มีชีวิต กำลังใจในรูปพลังงานประสาทเป็นสิ่งที่ทำให้บังเกิดกำลังชုပ်ไฟฟ้า

จะเป็นม้าแข่งที่ดี ก่อนสิ่งอื่นใดหมดจะต้องออกสตาร์ทเร็ว เพื่อจ็อกก็จะได้เลือกทางวิ่งที่มีโอกาสดีที่สุดในหมู่ม้าที่วิ่งแข่งด้วยกัน ทันทีกที่ประตูปล่อยม้าเปิดจะต้องมีม้าตัวหนึ่งกระโจนออกหน้าม้าตัวอื่นเสมอ ม้าตัวที่ออกหน้านั้นเป็นม้าที่มีพลังงานที่สมองส่งคำสั่งเร็วที่สุดไปยังกล้ามเนื้อให้เคลื่อนไหวตามคำสั่งบังคับของสมอง (Legrange เรียกส่วนย่อยของเวลาที่ผ่านไปในระหว่างที่สมองสั่งงานกับเวลาที่กล้ามเนื้อปฏิบัติตามคำสั่งว่า “ขณะแฝง”)

ถ้าม้าตัวใดคลั่งเสียบ้างแรกแห่งพลังงานประสาทถูกใช้หมดเร็ว ม้าตัวนั้นจะไม่สามารถคงฝีเท้าไว้ได้ ส่วนม้าที่ยังมีพลังงานเหลือพอใช้ก็อาจถึงป้ายชนะโดยม้าตัวหลัง ๆ แสดงอาการว่าหมดแล้ว นี่ชี้ให้เห็นว่าม้าตัวนั้น แบนน้ำหนักรมาก วิ่งแข่งระยะนั้น มีคุณภาพในทุกๆ ทางดีกว่าม้าตัวอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางพลังงานความสามารถ

แต่ก็เป็นไปได้เหมือนกันว่าในระยะ ๕๐ หลา สุดท้าย ม้าตัวหนึ่งอาจต้องวิ่งแข่งขับเคี่ยวอย่างค่อต้อคอกกับม้าอีกตัวหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้ถ้าม้าคู่นั้นอายุเท่ากัน แบนน้ำหนักรเท่ากันม้าตัวที่มีน้ำใจจะเอาชนะคือม้าที่มีเลือดนักสู้มากกว่าจะเป็นตัวชนะ กล่าวอีกนัยหนึ่งม้าตัวที่มีกำลังใจเรียกร้องการเพิ่มทวีกระแสประสาท ซึ่งจะบังเกิดผลเป็นฝีเท้าระเบิดให้ชนะได้จะเป็นตัวชนะ ถึงแม้ว่าตัวชนะนั้นเป็นม้าที่มีลักษณะทางร่างกายด้อยกว่าหากแต่มีกำลังใจที่จะเอาชนะแรงกล้ากว่า

ถ้าเราับความจริงข้อนี้ และในขณะเดียวกันก็จำได้ว่าม้าแข่งเรออบเรตที่เกิดจากผสมเทียมไม่เคยมีชื่อเป็นม้าเด่นเลย โดยเหตุโดยผลเราจะต้องลงความเห็นเป็นยุติว่า ความแตกต่างกันในระหว่างการผสมเทียมกับการผสมธรรมชาติอยู่ที่ความจริงว่า การผสมเทียมได้รับพลังงานถ่ายทอดมาเป็นจำนวน น้อย กว่าม้าผสมตามธรรมชาติ

จริงอยู่ถ้าในประเทศใดประเทศหนึ่งมีม้าแข่งทั้งหมดเป็นม้าผสมเทียมทั้งนั้น ก็เป็นการแน่นอนว่าม้าตัวหนึ่งยังต้องดีกว่าม้าอื่น ๆ แต่ม้าตัวนั้นก็ยังไม่ดีเท่าเทียมกับม้าดีที่สุดที่เกิดจากการผสมธรรมชาติ

มีคำถามว่าจะให้เหตุผลในเรื่องนี้อย่างไร เหตุไรลักษณะการทั้งหลายในม้าผสมเทียมจึงปรากฏว่าเป็นปกติธรรมดา ยกเว้นแต่หย่อนหรือขาดกำลังใจหรือพลังแรงกระตุ้นทางประสาท

Federico Tesio อธิบายว่า ดังได้กล่าวมาแล้ว การผสมเทียมซึ่งโดยวิธีการของมันต้องใช้สือกกลางนำเชื้อตัวผู้มาใส่ตัวเมียนั้นมิใช่อะไรอื่น ที่แท้ก็เป็นการกระทำของมนุษย์ที่เอาแบบอย่างมาจากการผสมพันธุ์ ของ พืชทุกชนิด ซึ่งลมและแมลงบินสื่อนำเกสรตัวผู้ไปยังเกสรตัวเมียเท่านั้น แต่การผสมพันธุ์ พืชทุกชนิดเกี่ยวกับสิ่งที่มีระดับต่ำ มวลสัตว์ทั้งหลายนั้นธรรมชาติประสิทธิ์ประสาทให้มีพลังประสาทซึ่งในพืชทุกชนิดไม่มีเลยโดยสิ้นเชิง และธรรมชาติอีก นั้นแหละได้ยกเอา ความ จริง ข้อนี้ พิจารณาในการ สร้างสรรค์ วิธีการ ที่จะให้สัตว์ ทั้งหลาย กระ ทำ ในอันจะก่อให้เกิดชีวิตใหม่คือการสืบพันธุ์ บรรยากาศแห่งความเร่งร้าวอันหนักหน่วงทางกามารมณ์ซึ่งในการผสมเทียมไม่มีนั้น ธรรมชาติได้มุ่งหมายให้สะสมกำลังอัดประจุพลังงานปราสาทไว้อย่างเต็มที่ ซึ่งโดยอาการเช่นนี้เท่านั้น เมื่อปล่อยออกโดยทางการร่วมสมพาสก็สามารถให้ผลทางกำลังใจใน สัตว์ ได้อุดม สมบูรณ์กว่าเพื่อน นั่นคือผู้พิชิตสงครามทั้งปวงของมันและเป็นผู้ให้ความเกิดอย่างสำเร็จ

Federico Tesio ยกเอาเหตุการณ์ครั้งหนึ่งขึ้นประกอบเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์ครั้งนั้นถึงแม้จะเป็นเรื่องความรักอันโหดโผนมหัศจรรย์ แต่ก็เป็นเรื่องจริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนั้นมีดังต่อไปนี้

เรื่องของ Signorinetta

ในราวปี ค.ศ. ๑๘๘๐ มีสุภาพบุรุษชาวเมืองเนเปิ้ลส์คนหนึ่งชื่อ Cavaliere Ginistrelli ย้ายคอกพสมม้าเรออบเรตจากเมือง Portici ซึ่งอยู่ใกล้กับเมืองเนเปิ้ลส์ ไปอยู่ในนิวมาร์เก็ตในประเทศอังกฤษด้วยความมุ่งหมายจะเอาชนะชาวอังกฤษในทางม้าในบ้านเมืองของชนชาวอังกฤษเอง

Cavaliere Ginistrelli เป็นตัวละครที่ยึดถือความคิดดั้งเดิม เข้าไปทำความสำเร็จมีชื่อเสียงโด่งดังในการพสมม้าได้ม้าเมียงามตัวหนึ่งชื่อ Signorina. Signorina เป็นยอดดาราในสนาม ในปี ค.ศ. ๑๘๘๒ Signorina มีอายุได้ ๕ ขวบ ก็ถูกปลดเป็นแม่ม้า

ในระหว่างเวลานั้นชาวเมืองเนเปิ้ลส์ร่างเล็กผู้ขยันได้สร้างบ้านเอง ขึ้นหลังหนึ่งในนิวมาร์เก็ต เขาสร้างห้องนอนไว้ติดกับคอกของ Signorina ตัวรักตัวโปรดของเขา ทำหน้าต่างไว้ใกล้หัวนอนเพื่อเขาจะได้สามารถดูเธอได้ตลอดวันตลอดคืนไม่ว่าเวลาไหน แม้จะด้วยความเอาใจใส่ Signorina รูปสวยสักเท่าไร, Signorina ก็เริ่มแก่ลงโดยไม่ให้ลูกชายที่มีคุณภาพดีจริง ๆ สักตัวหนึ่ง ถึงแม้ว่าได้พสมกับพ่อม้าเยี่ยมๆ ในสมัยนั้นหลายตัว

ในฤดูใบไม้ผลิปี ค.ศ. ๑๘๐๔ Cavaliere Ginistrelli จัดการพสม Signorina กับ Isinglass ผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งใครๆ ก็ต้องการพสมกับแม่ม้าของตนด้วยค่าพสมถึงครั้งละ ๓๐๐ กินีชำระค่าพสมเมื่อหมั้น ทั้งม้าผู้และผู้จะเป็นเจ้าสาวมีภูมิลำเนาอยู่ในนิวมาร์เก็ตด้วยกันแต่อยู่กันคนละปลายถนนไฮสตริตอันกว้างยาว เป็นประเพณีของถิ่นนั้นเมื่อถึงฤดูพสมม้าจะมีคนพาพ่อม้าขึ้น ๓ ซึ่งเป็นผู้ประสพภัยแห่งการว่างงาน บักช้อยอย่างยั่ววนด้วยตัวอักษรใหญ่ๆ ไว้ที่ผ้าคลุมเดินแสดงตัวไปตามถนน

เวลาเช้าวันหนึ่งในเดือนเมษายน แม่ Signorina รูปสวยเดินล่องถนนจะไปเป็นเจ้าสาวของ Isinglass ผู้มีชื่อเสียง มีเด็กประจำออกเป็นคนจูง ส่วน Cavaliere GinisTrelli ผู้ไม่เคยยอมให้ Signorina คลาดสายตาได้ในฤดูกาลเช่นเดิมตามหลังไป ในระหว่างทางนางกำลังเดินสวนทางกับพ่อม้าเธอรอบเรดต่ำต้อยตัวหนึ่งปักชื่อไว้ที่ผ้าคลุม Chaleareaux. Chaleareaux พิสูจน์ให้เห็นว่าตนมีค่าสมชื่อโดยหยุดสตักสิน Signorina ทันทีทันใดนั้นก็แสดงความปฏิบัติอย่างลุ่มหลงรุนแรง ไม่ยอมย่างเดินต่อไปแม้แต่ก้าวเดียว Signorina มองดู Chaleareaux อย่างมีความพึงพอใจเท่า ๆ กัน ไม่ยอมเดินต่อไปอีกเหมือนกัน มิโยคนจูงจะดึงหรือปลดโยนเท่าไรก็ไม่บังเกิดผล ในไม่ช้าก็มีฝูงคนที่เห็นขบขันยืนดูกันเป็นกลุ่ม ส่วน Ginistrelli ผู้เป็นนักจิตวิทยาและผู้ชำนาญในชีวิตวิทยา เมื่อเหลือบเห็นก็คาดคะเนเหตุการณ์ได้จึงร้องตะโกนขึ้นว่า “มันรักกัน คู่สมรสแห่งความรักจะมีขึ้นเกิด”

โดยเหตุการณ์นี้ Isinglass ผู้หยิ่งผยองก็เก็บเงิน ๓๐๐ กินีลงกระเป๋า แต่คอยแล้วคอยเล่าโดยไร้ประโยชน์ในการนัดพบกับ Signorina ผู้เลอโฉม ๑๑ เดือนต่อมา Signorina ให้ลูกเมียตัวหนึ่งชื่อ Signorinetta

ผู้เชี่ยวชาญเรื่องม้าทั้งหลายลงความเชื่อว่า Ginistrelli ขาดสติและพากันดูหมิ่นลูกของความรักของ Chaleareaux อย่างเปิดเผย Signorinetta โตขึ้นเป็นม้าเมียที่ยิ่งใหญ่ที่สุดมาชั่วกาล วังชนะดาร์บี้และต่อมาอีก ๒ วันวังชนะที่เยว Oaks เป็นชัยชนะซ้อน ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๗๘๐ มากี่มีม้าเมียวังชนะเช่นนั้นเพียง ๒ ตัวเท่านั้น

Federico Tesio ยืนยันว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงเพราะเขารู้จักคุ้นเคยกับผู้เกี่ยวข้องกับทั้งห้าคือ Ginsitrelli Isinglass, Chaleareaux, Signorina และ Signorinetta

ผู้ซึ่งสงสัยอาจแย้งและมีความเห็นว่า ถึงอย่างไรก็ดีแม้จะไม่มีฉากความเป็นเจ้าขุนบนถนนไฮสตริต ถ้าจะด้วยเหตุผลอันใดอันหนึ่งเช่นความมรัยัสต์ หากว่า Ginistrelli จะได้จัดผสม Signorina กับ Cihaleareaux แทน Isinglass เสียแต่แรกผลก็คงจะเป็นเช่นเดียวกัน

ความจริง ๒ ปีต่อมา Ginistrelli ก็ได้จัดการอย่างว่านี้จริง ๆ และในปี ค.ศ. ๑๙๐๗ ก็ได้น้องสาวพ่อเดียวแม่เดียวกับ Signorinetta ตัวหนึ่งให้ชื่อว่า Star of Naples. Star of Naples สวยมาก รูปร่างดีกว่าพี่สาวผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง ในขณะที่นั้น Ginistrelli จัดการขายคอกม้าเพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนาประเทศอิตาลี ได้เอา Star of Naples ขายทอดตลาด ผู้เชี่ยวชาญเรื่องม้าดูแล้วก็กำศีรษะให้และ Star of Naples ขายได้ราคา ๕,๐๐๐ กินี Star of Naples วิ่งแข่งมาจนอายุ ๕ ขวบไม่เคยชนะที่ ๑ สักเที่ยวเดียว

Federico Tesio กล่าวต่อไปว่า เขารู้ยู่เหมือนกันว่า พี่สาวน้องสาวร่วมพ่อแม่ ๒ ตัวไม่เหมือนกันตามกฎหมายของเมนเดล คือตัวหนึ่งจะเป็นม้าแข่งที่ดีอีกตัวหนึ่งไม่ดี แต่นั่นไม่เป็นข้อคัดออกซึ่งอิทธิพลอันชัดเจนแน่นอนแห่งการถ่ายทอดส่งต่อซึ่งพลังงานประสาทหรือกำลังอันสำคัญยิ่งแก่ชีวิตด้วยการสมพาส

ด้วยประการนี้ ในกรณีของ Signorinetta นั้นไม่เป็นการไม่น่าเป็นไปได้ว่า ประเด็นของเรื่องเกิดขึ้นด้วยเหตุการณ์แวดล้อมของการเผชิญหน้าอย่างไรไม่ได้วางแผนไว้ในระหว่างพ่อแม่ของมัน (ศรกามเทพมาได้เร่งรัดความใคร่ทางกามารมณ์จนถึงขีดสุดแห่งกำลังแรงสูงซึ่งประสิทธิ์ประสาทพลังงานพิเศษพิศดารมรดกให้แก่สิ่งที่เป็นผลคือ Signorinetta

แต่ตามสถิติและประสบการณ์อันได้พิสูจน์แล้วผลเช่นนี้ ไม่เคยมีความสำเร็จในลูกม้าที่ผสมเทียมเลย เพราะเหตุว่าพ่อแม่ถูกหลอกลวงในความเกร็งอันสนุกเพลิดเพลินในการขับปล่อยประสาทออกอย่างรุนแรง

ประโยชน์และอันตรายในการผสมเทียม

เพราะฉะนั้น จากการสังเกตที่กล่าวมาแล้วเราพอลงความเห็นเป็นที่สุดได้ว่า

๑) การผสมเทียมที่ใช้กับสัตว์เป็นเพียงการลอกแบบเอาอย่างวิธีการทำให้เกิดดอกออกผลซึ่งธรรมชาติมุ่งหมายสำหรับพฤษชาติเท่านั้น

๒) การนำเอาวิธีการทำให้มีการเกิดใหม่ สำหรับ ชีวิตพฤษชาติมาใช้กับสัตว์ จึงเป็นการลดระดับสัตว์ในมาตราซึ่งทางชีววิทยาลงชั้นหนึ่ง และเป็นการกระทำผิดธรรมชาติ

๓) ผลที่ได้รับจากการผสมเทียมตามที่ได้สังเกตมาแล้วจนถึงบัดนี้มีเพียงเป็นการลดพลังงานประสาทที่ซ่อนเร้นอยู่ให้แก่ลูกน้อยลง ทั้งนี้ในกรณีม้าเรออเบรดพิสจันได้จากการทดสอบการวิ่งแข่ง

ข้อความจริงทั้งหลายนี้เป็นประเด็นสำคัญยิ่งกว่าจะพึงคาดถึงได้ในเมื่อ คิดดูแต่เงิน ๆ เพราะเหตุว่า การผสมเทียมโดยละเลยไม่เอาใจใส่ต่อระบบประสาท ซึ่งโดยแท้จริงเป็นสิ่งที่แยกให้สัตว์ต่างกับสิ่งที่มีระดับต่ำกว่านั้น อาจเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความเสื่อมลงท่ว ๆ ไป ในหมู่ม้าเรออเบรด

ข้อนี้นำมาซึ่งคำถามว่า “แล้วก็จะไรเป็นประโยชน์ของวิธีการก่อให้เกิดชีวิตใหม่วิธีใหม่นี้ ?

Federico Tesio ว่า พูตในแง่เศรษฐกิจการเงินประโยชน์ย่อมเห็นได้ชัด เขายกเอาพ่อโคที่คัดเลือกแล้วขึ้นเป็นตัวอย่าง พ่อโคตัวอย่างนี้สามารถผสมได้ตัวปีหนึ่งราว ๑๐๐ แม่โค ในอัตราค่าผสมสมมุติว่า ๒๐๐ ลิร์ เจ้าของพ่อโคจะได้รับเงินค่าผสมราว ๒๐,๐๐๐ ลิร์ การใช้วิธีผสมเทียมพ่อโคตัวเดียวกันนี้จะทำการผสมได้ปีละ ๕๐๐ แม่โคในอัตราค่าผสม ๑๐๐ ลิร์ จะทำกำไรให้เจ้าของพ่อโคมากขึ้น ส่วนเจ้าของแม่โคจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง และเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์แห่งชาติให้มากยิ่งขึ้น

แผนการทั้งแผนนี้ดีเลิศ ถ้าหากว่าผลผลิตของการผสมเทียมนั้นถูกส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ทั้งหมด แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้นทั้งหมด ถ้าหากว่าเอาผลผลิตมาผสม

พันธุ์กัน ก็เป็นการยากที่จะพยากรณ์ว่าความประหลาดอย่างไรอาจไม่มีรอทำอยู่ และถ้าความประหลาดเหล่านี้ ซึ่งอาจเป็นได้ดีทีเดียว เป็นไปในทางไม่ราบรื่นและเราก็ไม่ทำอะไรในการป้องกันตัวเราเอง ในระยะเวลาอันสั้นเราคงจะพบว่าพันธุ์โคทั้งหมดเสื่อมเสียไปโดยเราสามารถสืบสาวเอาต้นพาหะแห่งความเสื่อมนั้นได้ ถึงเวลานั้นเราคงจำเป็นต้องทำให้โคเป็นหมันทั้งหมดตลอดเขตที่ใช้การผสมเทียม ซึ่งเป็นหนทางเดียวในการกำจัด การติดต่อก

วิธีการระมัดระวังล่วงหน้าเพื่อป้องกันพันธุ์โคในอนาคต Federico Tesio เสนอแนะให้ออกกฎหมายบังคับให้ติดตามผลิตภัณฑ์ของการผสมเทียมด้วยเครื่องหมายที่รู้ได้เสียทั้งหมด

วิธีการทำให้ลูกตกเทียมอีกวิธีหนึ่ง

ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๒ Raymond Umbough ได้ประดิษฐ์เทคนิคใหม่ในการทำให้ลูกตกขึ้นอย่างหนึ่ง โดยการย้ายไข่ตัวเมียแทนการย้ายน้ำกามตัวผู้เข้าได้ทำการทดลองเป็นผลสำเร็จสำหรับแม่โค แม่โคมีไข่ราว ๓ สัปดาห์จะฟองหรือราว ๑๔ ครั้งต่อปี แม่โคมีราคาซึ่งให้นมมีอัตราสูงถูกย้ายไข่ไปใส่ในมดลูกของแม่โคที่ดีอยู่คุณภาพ อันเป็นวิธีการย้ายง่าย ๆ โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ ต่อจากนั้นก็ให้พ่อโคใส่เชื้อให้แก่ไข่ที่ย้ายไปเพาะไว้ ผลผลิตที่ออกมาจะได้รับไว้ในตัวมัน ซึ่งลักษณะการจากแม่ฟอตัวเด่นโดยครบถ้วน เพราะแม่โคตัวที่รับเพาะไข่นั้นเป็นเพียงเสมือนเครื่องฟักไข่จึงไม่สามารถจะส่งผ่านลักษณะการของตนไปยังลูกโค ที่ออกมาได้

ประโยชน์ของเทคนิคนี้อันพึงมีแก่อุตสาหกรรมผสมพันธุ์โคทั้งหมด อยู่ที่ความจริงว่า แม่โคที่มีค่าจะต้องใช้เวลา ๒๐๐ วันที่จะให้ลูกได้ตัวหนึ่ง แต่แม่โคตัวนั้นสามารถมีไข่ได้ในระยะเดียวกัน ๙ ฟองเมื่อเอาไข่เหล่านั้นไปต่อไว้ใน แม่โคตัวอื่น ๆ ๙ ตัว ก็จะได้ลูกโคที่มีคุณภาพสูง ๙ ตัว ทั้งนี้มิใช่การเพิ่มจำนวนลูกโคขึ้น

เท่านั้น แต่เป็นการเพิ่มจำนวนลูกโคที่มีค่าขึ้นในทางปฏัตติธรรมดาแม่โค ๙ ตัวจะให้ ลูกโคธรรมดา มีลูกโคอันมีค่าเพียงตัวเดียวที่จะเกิดได้

วิธีนี้ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่าเหมือนกับการใช้เครื่องฟักไข่ นั้น มีหลาย อย่าง ที่ เหมือนกับการตอกิ่งต้นไม้ ผลไม้ดีอาจเกิดจากการตอกิ่งเข้ากับตอไม้ผลชำได้จนได้ การตอไข่ของแม่ม้าเรออเบรดเข้าไว้ในแม่ม้าอีกพันธุ์ หนึ่งจะให้ผลเป็นลูกม้าเรออเบรดได้ก็ฉนั้น

อย่างไรก็ดี เมื่อเป็นที่แน่นอนว่าไข่ของแม่ม้าตัวหนึ่งเมื่อนำเข้าไปใส่ไว้ในมดลูกของแม่ม้าอีกตัวหนึ่งและให้ปุ๋ยโดยพ่อม้า แม่ม้าตัวหลังจะให้ลูกที่มีกรรมพันธุ์ ลักษณะของแม่ม้าตัวเดิมและของพ่อม้า ก็ไม่เป็นการไม่น่าจะเป็นไปได้ว่า แม่ ว่าตัวที่อุ้มท้องจะมีอิทธิพลในทางพลังงานประสาทแก่ผลิตผลที่เป็นส่วน หนึ่ง ของร่างกายของมันอยู่เป็นเวลาถึง ๑๑ เดือน

ด้วยเหตุผลอันนี้วิธีการของศาสตราจารย์ Umbough จึงเปรียบเทียบกับ การตอกิ่งต้นไม้หรือการใช้เครื่องฟักไข่ไม่ได้ทั้งหมด พฤษชาติไม่ได้ถูกประสิทธิประสาทด้วยพลังงานประสาท ซึ่งอาจถูกกระทบกระเทือนด้วยวิธีดำเนินการตอกิ่ง ส่วนเครื่องฟักไข่ก็ใช้ภายหลังที่ปฏิสนธิ ได้มีขึ้นแล้ว จึงเปลี่ยนแปลงลักษณะการของสัตว์ไม่ได้ เช่นเดียวกับน้ำมันของหญิงแม่ผสมสีทองไม่ทำให้ทารกผสมสีดำเป็นผสมสีทองได้

อย่างไรก็ดีวิธีการของศาสตราจารย์ Umbough นั้นเกี่ยวกับการร่วมสมเพศ ด้วย จึงเป็นการเป็นไปได้ว่าผลิตผลของมันจะแสดงออกซึ่งความไม่แตกต่างกันจาก ผลิตผลที่ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ แต่ถึงกระนั้นก็เชื่อว่าเกี่ยวกับม้าเรออเบรดแล้ว เป็นการสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ไม่ควรยอมให้ผลิตผลของวิธีการสะตวก ๆ นี้ได้รับการจด

ทะเบียนเพื่อความมุ่งหมายในการผสมพันธุ์ มันควรได้รับความยินยอมให้แข่งขัน
 เพื่อเงินรางวัลใด ๆ ได้ แต่ไม่ควรยินยอมให้มันเข้าอยู่ในสมุดผสมม้า (Stud Book)
 ลูกหลานของมันก็ไม่ควรยินยอมเช่นเดียวกัน จนกว่าอย่างน้อยเวลาครึ่งศตวรรษ
 ได้ผ่านพ้นไปโดยมันไม่แสดงให้เห็นมลทินของบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือลักษณะ
 อ่อนแอใด ๆ เลย การที่ยังยอมให้ม้าเหล่านี้เข้าวิ่งแข่งขันในเงื่อนไขได้เสมอภาคนั้น
 ไม่ควรถือว่าเป็นการเสื่อมทรามอะไร แต่เป็นเพียงข้อควรระวังด้วยความมุ่งหมายที่
 จะทดสอบในทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

ม้าพันธุ์

(THE HYBRID HORSE) / โดย... ไอสด์แมน

ลัทธิสืบพันธุ์ นองเมนเดล

Federibo Tesio เล่าว่า ในฤดูใบไม้ผลิปี ค.ศ. ๑๙๐๖ แกเดินทางโดยรถไฟจาก Pisa จะไป Rome มีชาวต่างประเทศคนหนึ่งนั่งอ่านหนังสือเล่มเล็ก ๆ อยู่ตรงข้ามกับที่แกนั่งอย่างสนใจเป็นพิเศษ เมื่อเขาลุกออกไปที่ทางเดินระเบียบรถ ความประหลาดใจของแกมีอิทธิพลเหนือตัวแก ทำให้แกหยิบหนังสือเล่มนั้นขึ้นดู หนังสือนั้นชื่อ “ลัทธิการสืบพันธุ์ของเมนเดล” เป็นคำแปลทฤษฎีการผสมพันธุ์บริสุทธิ์ต่าง ๆ และผลที่เกิดขึ้นเป็นพันธุ์ทาง จากภาษาเยอรมันมาเป็นภาษาอังกฤษเมื่อชาวต่างประเทศคนนั้นกลับมาอยู่ที่นั่งของเขา เขาอนุญาตให้แกอ่านหนังสือเล่มนั้นให้จบ พอเวลารถไฟถึง Civitavecchia แกอ่านจบและย่อมั่นเข้าสมองจนหมด

เมนเดลทดลองพืชตระกูลถั่ว ๒ ตระกูล ตระกูลต้นสูงและตระกูลแคระ เอาถั่วตระกูลต้นสูงผสมกับตระกูลแคระได้ถั่วพันธุ์ทาง ถั่วพันธุ์ทางนี้ไม่มีขนาดกลางอย่างที่เรอาจคาดไว้แต่มีขนาดสูง เอาถั่วพันธุ์ทางขนาดสูงนี้ผสมกันได้ถั่วสูงและแคระโดยอัตราส่วน ๓ ต่อ ๑ คือได้ถั่วสูง ๓ ถั่วแคระ ๑ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าธรรมชาติมีความโน้มแน้วให้พันธุ์ทั้งหลายกลับคืนสู่ฐานบริสุทธิ์เดิมของมัน

เมนเดลให้คำอธิบายข้อเท็จจริงอันน่าสนใจอย่างแจ่มแจ้ง สำหรับแกถือว่า เป็นการเผยความจริงให้ทราบในที่สุดแก่เข้าใจว่าเหตุไร ม้าเชอโรเบรต ๒ ตัวถึงแม้ว่าเกิดจากพ่อแม่คู่เดียวกันที่เรียกว่าพี่น้องเต็มนั้นอาจเป็นได้ว่าตัวหนึ่ง สีเหลืองและวิ่งเก่งมาก อีกตัวหนึ่งสีแดงและวิ่งอย่างมีสามัญ แม้ว่าม้าทั้ง ๒ ตัวนั้นมีรูปร่างดีเท่า ๆ กัน โดยไม่ปรากฏว่ามีสิ่งที่น่าตำหนิที่เห็นได้ชัดเจนแต่อย่างใด

เหตุผลข้อนี้ก็คือแก้วม้าที่ในประเทศอิตาลีเรียกว่า Puresangue (Pure blooded) นั้นที่แท้เป็นอะไรก็ได้แต่ไม่ใช่เลือดบริสุทธิ์ (Pure blooded) ความจริงมันเป็นพันทางและโดยเหตุที่มันเป็นพันทางมันต้องเป็นตามกฎหมายของเมนเดล

เราอย่าสับสนความบริสุทธิ์กับการคัดเลือก ม้าบริสุทธิ์จะไม่สูญเสียความบริสุทธิ์ของเลือด (ซึ่งเราเรียกผิด) ถึงแม้ว่าจะมีการในทางร่างกาย แต่ม้ามีการจะสูญเสียสิทธิในการเสนอให้เลือก

ลักษณะการอันแรกที่สุดใจในเรื่องพันธุ์ บริสุทธิ์ก็คือความเป็นแบบเดียวกันเหมือนกันของสีขน หมีโพลามีขนสีขาวเสมอและหมีเขียวมียขนสีเขียวนเสมอ หมี ๒ พันธุ์นี้บริสุทธิ์โดยไม่มีปัญหา เพราะเหตุว่ามันดูแลและทำให้เชื่อไม่ได้ คนจึงไม่สามารถผสมมันให้มีพันทางเพื่อสนองความสนใจหรือความคิดแปลก ๆ

ส่วนม้าแทนที่จะมีสีขนอย่างหมีมีสีขนต่าง ๆ ดังนั้นแกจึงว่า ม้าแข่งสมัยนี้เป็นเพียงม้าพันทางที่คัดเลือกอย่างดีแล้วเท่านั้น กล่าวตามความคิดเห็นทางชีววิทยาก็คือตัวอย่างการผสมข้ามพันธุ์ อย่างสมบูรณ์นั่นเอง

สีขนของม้า

เมื่อเมนเดลเริ่มศึกษาค้นคว้าอันเป็นแนวทางให้เขาพบกฎของเขานั้น เขาจำกัดการสังเกตของเขาอยู่กับลักษณะการอันเดียวของถั่ว ๒ พันธุ์ ขั้นต้นก็เรื่องขนาดของมัน Federico Tesio ดำเนินตามรอยเท้าของเมนเดล แก่ตัดสินใจว่า หนทางเหมาะที่จะกระทำได้โดยจริงจึงในอันที่จะศึกษาการสืบพันธุ์ ของม้าเชอโรเบรตนั้น

ก็คือการจำกัดการสังเกตให้อยู่กับลักษณะการอันเดียวแก่เลือกเอาสีของ ขนม้า อันเป็น
ลักษณะการที่เราารู้ ได้ดีและบันทึกของม้าเรออเบรตที่ได้พรรณนาม้าไว้หลายล้านตัว
นั้นก็ได้แจ้งสียงไว้ด้วยทุกตัว

งานชิ้นแรกของแกต้องอ่านและตรวจสอบรูปพรรณม้าหลายล้านนี้ ทั้งหมด
การกระทำอันนี้แกว่าดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ เพราะถ้าแกทำได้ถึงแม้ว่าวันละ ๑,๐๐๐
แกก็คงจะได้ปีละ ๓๖๐,๐๐๐ เท่านั้น แต่เคราะห์ดีที่แกมีสถิติที่จัดทำเป็นตารางไว้ใน
เวลาและประเทศต่าง ๆ แกมีสถิติที่ Herman Goos และผู้รับช่วงงานของเขาได้ทำไว้
ตารางเหล่านี้ช่วยให้แกทำงานตรวจสอบ ประวัติศาสตร์การ สืบพันธุ์ ทางสีของขนม้า
เรออเบรตได้สำเร็จลงในระยะเวลาเร็วกว่าปีหนึ่ง

การศึกษานี้เปิดเผยข้อเท็จจริงอันน่าสนใจหลายประการดังต่อไปนี้

๑. จากการผสมพันธุ์ ม้าสีเหลือง ๒ ตัว ได้ผลเป็นสีเหลืองเสมอ
๒. จากการผสมพันธุ์ ม้าสีแดง ๒ ตัว ได้ผลเป็นสีแดงหรือเหลือง
๓. จากการผสมพันธุ์ ม้าสีแดงกับม้าสีเหลืองได้ผลเป็นสีแดงหรือเหลือง
๔. ม้าไม่เคยเกิดเป็นสีเทาวันไว้เสียแต่อย่างน้อยพ่อหรือแม่เป็นสีเทา
๕. อย่างไรก็ดีเป็น บางคราวม้าเกิด เป็น สีเหลือง หรือสีแดง ถึงแม้ว่าพ่อแม่
เป็นสีเทาทั้งสองตัว
๖. ม้าสีแดงบางตัวจะผสมกับม้าสีแดงหรือ สีเหลือง ก็ดี ให้ลูกเป็นสีแดง ไม่
เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ดีถ้าผสมกับม้าสีเทา บางคราวก็ให้ลูกเป็น

สีเทา

Federico Tesio กล่าวต่อไปว่า แกอ่านศึกษาต่อไปและโดยที่มีผลของการ
ค้นคว้าเปิดเผยอยู่ต่อหน้าแกพบด้วยความประหลาดใจว่าข้อเท็จจริงใหม่นี้แสดงให้เห็น
ว่าการมิได้เป็นไปตามที่ได้มีผู้เขียนลงไว้ในหนังสือวิทยาศาสตร์หลายเล่ม แม้เล่มที่
ใหม่ทันสมัยที่สุด

แต่การค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ ๆ แม้จะน่าสนใจเท่าใดก็ดี ถ้าเราไม่ค้นหา กฎที่ครอบงำ ก็มีค่าเพียงเล็กน้อย

ในกรณีนี้เรากำลังกระทำการเกี่ยวข้องกับ กฎชีววิทยาในการ สืบพันธุ์ ทาง สีของขน และเรารู้แล้วว่าม้าเชอรอเบรตนั้นเป็นพันธุ์ทาง ผลจึงมีตามมาว่าเมื่อผสม ระหว่างกันเองม้าเชอรอเบรตจะต้องเป็นไปตามกฎของเมนเดลซึ่งครอบงำการผสมข้าม พันธุ์ ระหว่างพันธุ์ทางและโดยที่กรณีทั้ง ๖ ที่ระบุไว้ข้างต้นนี้ ไม่ยอมให้มีข้อยกเว้น เรา จึงตกลงในที่สุดว่าเรื่องนี้เป็นไปตามกฎของเมนเดลโดยถูกต้องแน่นอน

เพื่อให้เรื่องนี้กระจ่างแจ้งชัดเจน แก่แสดงแผนผังให้เห็น แต่ก่อนที่จะศึกษา แผนผังต่อไป แยกขอให้เราท่องเที่ยวไปในอดีตสมัยสักเล็กน้อยก่อน

วิชาว่าด้วยมนุษย์ ศาสตร์ดึกดำบรรพ์บอกเราว่าม้าปรากฏบนพื้นพิภพก่อน มนุษย์ เก่ากว่าแกลจะไม่ไปไกลถึงปัญหาตัว Eohippus ซึ่งมี ๓ นิ้วตีน ตัวขนาดเท่าแมว เพราะแกลเชื่อว่ามันไม่ใช่สัตว์ต้นตระกูลของม้า แต่เป็นสัตว์พันธุ์หนึ่งซึ่งสาปสูญไป โดยไม่มีผู้สืบพันธุ์ สัตว์ก่อนประวัติศาสตร์หลายต่อหลายพันธุ์ ไม่ผ่านการแปรสภาพ แต่ย่อยยับสูญพันธุ์ไป ในการผันผวนครั้งใหญ่ของธรรมชาตินี้ท่ามกลางโลกครั้งใหญ่เรา จึงมาศึกษาพืชพันธุ์ ม้าเออสมัยเมื่อมันอยู่ในรูปซึ่งมีขนเหมือนสัตว์ป่าทั้งหลาย

มีการขุดได้โครงกระดูกม้าสมัยโบราณมากมายเราจึงคิดภาพรูปร่างมันได้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่หนังม้าไม่คงธำรงอยู่ได้เท่ากระดูก เราจึงไม่มีทางวินิจฉัยถึงสี ขนของมันได้ ถ้าพันธุ์ ม้าบ้ายังคงมีอยู่บนพื้นพิภพในทุกวันนี้ เราคงจะสามารถค้นหาข้อพิสูจน์ตามหลักตรรกวิทยาได้ แต่เคราะห์ร้ายที่ม้าป่าจริง ๆ ไม่มีอยู่อีกแล้วก็มี แต่ม้าที่กลับไปสู่สภาพที่เป็นป่าเถื่อน เมื่อครั้งศตวรรษมานี้เอง ขณะเดินทางข้ามทุ่ง กว้าง Pampas และ Patagonia ในทวีปอเมริกาใต้แกลพบฝูงม้าหลายฝูงวิ่งพล่านอยู่ใน ป่า แต่ม้าพวกนั้นเป็นม้าเปรียวที่สืบพันธุ์จากม้าที่ Hernando Cortes สั่งเข้าไป ม้า

พวกนั้นเป็นม้าพันธุ์ทางมีขนสีต่าง ๆ กัน ดังนั้นเพื่อที่จะรู้ ได้ถึงขนอันบริสุทธิ์ที่มัน เป็นอยู่แต่ดั้งเดิมเราจำเป็นต้องสังเกตและศึกษาขนที่มันเป็นอยู่ทุกวันนี้แล้วสืบสาว กำเนิดกลับถอยหลังไปหลายศตวรรษ

นักศึกษาที่น่าได้ ให้สีขนม้าไว้ต่าง ๆ กันราว ๖๐ สี อย่างไรก็ตามเราเพียง แต่อ่านบัญชีรายชื่อเท่านั้นก็พอเข้าใจได้ว่ามันไม่ใช่สีขนมูลฐานที่แท้จริง แต่เป็นเพียง ลักษณะพิเศษมากกว่าและมีประโยชน์เพียงที่จะแยกม้าตัวหนึ่งต่างกับม้าอีกตัวหนึ่ง เท่านั้น

เมื่อพูดถึงมนุษย์เราไม่มีข้อยุ่งยากมากนัก เราเพียงเรียกว่าผมสีน้ำตาลอ่อน หรือผมดำ เมื่อเราพูดถึงคนแก่เราก็มองหรือผมขาว และเมื่ออ้างถึงผมหงอก เราก็มองไม่ได้หมายถึงว่าเป็นสีมูลฐาน แต่หมายความว่าผมสีน้ำตาลอ่อนหรือผมสีดำ กลายเป็นสีด้วยอายุขัย

ถ้าเราสังเกตขนของม้าเราจะพบฐานะที่ขนานกันกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเราพบ ขนมูลฐาน ๒ สี คือสีแดงเทียบเท่าผมสีดำ และสีเหลืองเท่ากับผมสีน้ำตาลอ่อน

ขนสีแดงประกอบด้วยขนสีเขียวมแดงหลายเงา สี ขนขา, แฉกคอ, และ ขนหาง, เป็นสีดำ ด้วยการเพิ่มจำนวนขนดำมากขึ้นม้าแดงมีสีเข้มเข้าจนเห็นเป็นสีดำ เท่าที่เกี่ยวกับกฎของเมนเดล ม้าดำอยู่ในหัวข้อเดียวกันกับม้าแดง ส่วนผสมของ สารเคมีของขนสีดำและแดงเหมือนกัน ต่างกับส่วนผสมสีเหลือง ขนสีเหลืองประกอบด้วยขนสีเขียวมเหลือง ขนขาแฉกคอและขนหางสีเดียวกัน ขนสีเหลืองนี้ก็อีก เหมือนกัน ถึงแม้เป็นสีเหลืองต่างกันโดยมูลฐานก็ปรากฏเงาสีต่าง ๆ จากสีเหลืองทอง ไปจนสีเหลืองเข้ม

ขนของสองสีมูลฐานนี้ถูกขนตามหนังซึ่งมีสีคล้ำเกือบเป็นสีดำ ในบาง กรณีที่สารที่ประกอบเป็นสีถูกกระทบกระทั่ง ทั้งสองสีอาจกลายเป็นสีเทา

แต่มีม้าชนสีขาวยหมดตามธรรมชาติเหมือนกัน ม้าสีขาวยนี้เกิดมาก็มีสีขาว และมีหนังสีชมพูแทนที่จะเป็นสีคล้ำ

เพราะฉะนั้นเราจึงมีพื้นฐานที่จะยึดถือว่า ก่อนปรากฏมีมนุษย์ขึ้นบนพื้นพิภพนั้น นอกจากลักษณะการอื่น ๆ แล้ว มีม้าหลายพันธุ์ ซึ่งแยกแยะได้ด้วยสีมูลฐานต่างกัน ๓ สี ซึ่งเป็นสีบริสุทธิ์ตามธรรมชาติคือ สีแดงหนังสีคล้ำ สีเหลืองหนังสีคล้ำ สีขาวหนังสีชมพู

วินิจฉัยตามลักษณะการทางร่างกายของม้าตามที่มันเป็นอยู่ทุกวันนี้ เราต้องตกลงในที่สุดว่า เราสามารถชี้ระบุพันธุ์ บริสุทธิ์ดั้งเดิมของม้ามาได้ไม่แต่โดยชนมูลฐาน ๓ สีเท่านั้น แต่ชี้ระบุได้โดยความแตกต่างกันในกล้ามเนื้อและกระดูกของโครงสร้างด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยความแตกต่างกันในระดับสูงมากน้อยของพลังงานประสาท

เป็นการเป็นไปได้ที่จะกล่าวด้วยความแน่นอนว่า สีขนแต่ละสีมีความเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างทางร่างกายแต่ละโครงสร้างโดยเฉพาะหรือไม่ และเป็นการเป็นไปได้เท่า ๆ กันที่จะพูดว่าอะไรอันไหนเกี่ยวเนื่องกับอะไรอันไหน แต่เราแน่ใจได้อย่างหนึ่งว่าสีดั้งเดิมมีเพียง ๓ สีเท่านั้น คือสีแดง สีเหลือง กับสีขาวที่หนังเป็นสีชมพู และเราก็ต้องการรู้เพื่อการศึกษาของเราเพียงเท่านั้น ซึ่งเราจะจำกัดแต่เฉพาะสีของม้าเรออบเรด

สีขาวกับม้าเรออบเรด

Federico Tesio ยืนยันอย่างระมัดระวังว่าตลอดระยะเวลา ๒ ศตวรรษที่แล้วมานี้ ไม่ปรากฏว่าเคยมีม้าสีขาวด้วยหนังสีชมพูในพวกม้าเรออบเรดเลย ข้อนี้พิสูจน์ได้จากรายละเอียดของม้าเรออบเรดที่จัดพิมพ์ขึ้นหลายล้านราย

ก่อนหน้าระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้มีภาพเขียนของม้าตัววันออกตันตระกูลของม้าเรออบเรด บางภาพปรากฏเป็นสีขาว มันก็เป็นได้ว่าความจริงมันก็ขาวจริง ๆ

เพราะในประเทศอาหรับมีม้าสีขาวหนึ่งสีชมพูปอย่างแน่นอน แต่น่าจะเป็นสีเทา ซึ่งกลายเป็นสีขาวเพราะอายุมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยนั้นพ่อม้าที่ส่งเข้ามาจากตะวันออกมีอายุ ๑๐ หรือ ๑๒ ขวบแล้ว ม้าสีเทาในอายุปุนนั้นกลายเป็นสีขาว

อย่างไรก็ดี Federica Tesio กล่าวต่อไปว่า แกมีภาพเขียนรูปพ่อม้าสมัยโบราณอยู่หลายภาพล้วนแต่เป็นสีขาวทั้งนั้นได้ภาพเขียนไว้ว่าเทาอย่างนั้นเทาอย่างนี้ ซึ่งคงจะหมายความว่าในเวลานั้นคงคิดว่าเป็นสีเทา ต่อไปนี้เป็นถ้อยคำเดิมได้ภาพ

- Jason ม้าสีเทาพ่อชื่อ Standard เกิดปี ๑๗๔๙
- Brilliant ม้าสีเทาพ่อชื่อ Old Crad เกิดปี ๑๗๕๐
- Gimerack ม้าสีเทาพ่อชื่อ Grippen เกิดปี ๑๗๖๐
- Mambrino ม้าสีเทาพ่อชื่อ Engineer เกิดปี ๑๗๖๘

ดังนั้นจึงเป็นการปลอดภัยที่จะยึดถือเอาว่าม้าชนสีขาวหนึ่งสีชมพูได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะเหตุว่าในระยะเวลา ๒๐๐ ปีที่ผ่านมาเราไม่ได้พบม้าเรออบเรอตระกูลเป็นสีขาวสักตัวหนึ่งเลย

สีขนแท้และพันทาง

เมื่อได้ตั้งข้อเท็จจริงขึ้นไว้แล้วว่า ในม้าเรออบเรอชนสีขาวได้สาปสูญไปแล้ว บัดนี้เราจะต้องกำหนดว่าขนสีที่เหลืองอยู่สีใด แดงหรือเหลือง เป็นลักษณะเข้มและสีใดเป็นสีถอย แล ๒ สีนั้นเป็นสีแท้หรือพันทาง

กล่าวโดยรวม ๆ กันทั้งหมดสถิติการผสมพันธุ์ พิสูจน์ว่าสีแดงเข้มสีเหลือง โดยที่สีเหลืองเป็นสีถอย จึงจำเป็นต้องแท้เมื่อปรากฏขึ้น แต่ถ้ามันผสมกับสีแดง สีแดงจะต้องมีอิทธิพลเหนือกว่าและสีเหลืองจะปรากฏไม่ได้

อีกประการหนึ่ง สีแดงอาจเป็นได้ทั้งแท้หรือพันทาง เราบอกได้ว่าพ่อม้าสีแดงเป็นม้าเลือดแท้ ต่อเมื่อลูกของมันที่เกิดจากแม่ทั้งสีแดงและสีเหลืองเป็นสีแดง

ทั้งหมด ข้อนี้อาจเป็นได้ถึงแม้ว่าต้นตระกูลของมันตั้งพัน ๆ ตัวเป็นสีเหลือง แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้น ถ้ามันสีแดงให้ลูกสีเหลืองก็ได้ด้วย มันสีแดงนั้นเป็นพันทาง มันพันทาง สีแดงมีธาตุสีเหลืองบรรจุหลบแฝงอยู่ภายใน ซึ่งอาจเผชิญหน้ากับธาตุสีเหลืองอีกอันหนึ่งในคู่ของมันและให้ลูกเป็นสีเหลืองโดยเหตุนี้

เป็นธรรมดาการที่จะกำหนดให้แน่นอนว่า พ่อมันสีแดงแท้หรือไม่นั้นจำนวนลูกของมันจะต้องมีเป็นจำนวนร้อย ๆ เพราะเหตุว่าเจ้าสีแดงพันทางอาจให้ลูกเป็นสีแดงเป็นจำนวนหนึ่งได้อย่างดีก่อนที่จะให้ลูกเป็นสีเหลือง ด้วยเหตุผลอันนี้ถึงแม้ว่าแม่มันด้วยก็อาจเป็นแม่แท้หรือพันทางได้ จึงเป็นการเป็นไปได้ทีเดียวที่จะพิสูจน์โดยเหตุที่มันมีลูกสีแดงว่ามันแท้ เพราะเหตุว่าจำนวนลูกของมันจำเป็นต้องจำกัดไม่เหมือนพ่อมัน แต่ในทางตรงข้ามเป็นการเป็นเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่ามันเป็นพันทางเพียงแต่มันให้ลูกผู้สีเหลืองเพียงตัวเดียว

สำหรับว่าด้วยการสืบกำพืดหลายเล่มให้รายละเอียดว่า พ่อมันสีแดงหลายตัว ซึ่งให้ลูกสายตัวเฉลี่ยตลอดชีวิตการผสมของมันตัวละราว ๕๐๐ นั้นลูกเป็นสีแดงทั้งหมด มีข้อยกเว้นบ้างที่เป็นสีเทาตัวสองตัว แต่สีเทาไม่ใช่สีจริง แต่เป็นการกลายสีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และจะได้อธิบายให้ละเอียดยิ่งขึ้นในบทที่ว่าด้วยมันสีเทา เพราะฉะนั้นมันสีเทาตัวสองตัวนี้จึงถือว่าเป็นข้อยกเว้นอันแท้จริงของข้อความที่กล่าวมาข้างบนนี้ไม่ได้

ในจำพวกพ่อมันที่รู้จักกันดีซึ่งประวัติแสดงว่าเป็นมันสีแดงแท้นั้น Federico Tesio ระบุไว้ ๒ ตัว คือ St. Simon ในอังกฤษและ Havressec ในอิตาลี พ่อมันทั้งสองมีอายุยืนและมีชีวิตในการผสมอันยาวนาน ให้ลูกสีแดงทั้งนั้น มีข้อยกเว้นอยู่ตัวละหนึ่งเท่านั้นที่แต่ละตัวให้ลูกสีเทาเมื่อผสมกับแม่มันสีเทา

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เพราะสีเหลืองมีลักษณะถอยจึงจำเป็นต้องแท้เมื่อมันปรากฏขึ้น ผู้ใดสนใจจะตรวจสอบตามตำรับว่าด้วยการสืบกำพืดของม้าเรออบเรต

ผู้นั้นจะพบว่าพ่อแม่สีเหลืองทั้งคู่จะให้ลูกเป็นสีเหลืองเสมอ นอกจากข้อยกเว้น ๕ รายต่อไปนี้ซึ่งเราจะต้องพิจารณาอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ข้อยกเว้น ๕ ราย

Federico Tesio กล่าวว่า แก่ได้พบข้อยกเว้นเหล่านี้ในฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษและจัดพิมพ์ขึ้น เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๙ ของหนังสือที่ผู้จัดการคอกผสมสัตว์ Trakehnen ชื่อ Burchard von Oettingen แต่งไว้

ที่มีคำกล่าวข้อยกเว้นพิสดารนั้น แก่ไม่เห็นด้วย ข้อยกเว้นต้องอธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ หากไม่ก็ต้องถือว่าผิด

Von Oettingen ไม่ได้ระบุถึงกฎของเมนเดลในหนังสือของเขา ดังนั้นจึงไม่มีอะไรเกี่ยวเนื่องกับกฎนี้ แต่เขาเขียนขึ้นด้วยเจตนาอารมณ์ที่แท้จริงการค้นคว้าอันสุจริตดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าค้นพบลูกม้าสีแดงเกิดจากพ่อแม่สีเหลืองใน สมุด สัตตบุ๊คเล่ม ๒๐ สองราย และในเล่ม ๓ สามราย คือ

๑) Offertory 2 (สีแดง) เกิดปี ๑๘๙๙ พ่อชื่อ Kirkham แม่ชื่อ Gold wave บอกไว้ทั้งพ่อและแม่ว่าสีเหลือง

๒) Wavemore (สีแดง) เกิดปี ๑๙๐๒ พ่อชื่อ Ocean Wave แม่ชื่อ Make More บอกไว้ทั้งพ่อและแม่ว่าสีเหลือง

๓) Captain Candid (สีแดง) เกิดปี ๑๘๑๓ พ่อชื่อ Cerberus แม่ชื่อ Mandane บอกไว้ทั้งพ่อและแม่ว่าสีเหลือง

๔) Elba (สีแดง) เกิดปี ๑๘๑๕ พ่อชื่อ Stripling แม่ชื่อ Maniac บอกไว้ทั้งพ่อและแม่ว่าสีเหลือง

๕) Earnest (สีแดง) เกิดปี ๑๘๐๕ พ่อชื่อ Buzzard แม่ชื่อ Mandane บอกไว้ทั้งพ่อและแม่ว่าสีเหลือง

เกี่ยวกับรายที่ ๑ ต้องชี้ให้เห็นว่าสำหรับ Gold Wave ซึ่งบอกไว้ในสตัดบุ๊คเล่ม ๒๐ ว่าเป็นแม่ม้าสีเหลืองนั้นผิด ในสตัดบุ๊คเล่ม ๑๗ หน้า ๒๒ จดทะเบียนขณะยังเป็นลูกม้าซึ่งยังไม่ได้ตั้งชื่อว่าสีแดง

สำหรับรายที่ ๒ สีของ Wavemore ซึ่งไม่เคยเข้าสนามแข่ง (จึงไม่มีการตรวจอย่างถึถ้วนได้) นั้นอาจจะบุไว้ผิดว่าสีแดง และน่าจะเป็นไปได้ยิ่งขึ้นว่าแม่ม้า Make More (สีเหลือง) นั้นอาจจะผิดไปซึ่งที่จริงอาจเป็นตัวน้องซึ่งสีแดง

ในรายที่ ๓ Federico Tesio สงสัยว่า Orville (สีแดง) ซึ่งทับ Mandane เมื่อ ๒ ปีก่อนจะทับ Mandane อีกในปี ๑๙๑๒ รวมทั้ง Cerberus ด้วยแต่เจ้าของไม่ได้แจ้งพ่อทั้งสองตัวโดยยกเว้นเสียตัวหนึ่งเจ้าของเดียวกันนี้ได้กระทำเช่น นั้น อีกด้วยเหตุผลต่าง ๆ (ดูรายที่ ๕)

เกี่ยวกับรายที่ ๔ ต้องชี้ให้เห็นว่า Elba แสดงไว้ว่าสีแดงเพียงแต่ในเล่ม ๓ หน้า ๑๓๙ แห่งเดียวในเล่ม ๓ หน้า ๖๗ และในสมุดปฏิทินม้าแข่งปี ค.ศ. ๑๙๑๘ หน้า ๕๕ และหน้า ๑๔๗ ได้แสดงสี ของ Elba ไว้ถูกต้องว่าเหลือง

ในรายที่ ๕ Federico Tesio สงสัยว่า Whinskey (สีแดง) ที่ทับ Mandane ในปี ๑๙๐๓ และ ๑๙๐๕ ได้ทับ Mandane อีกในปี ๑๙๐๔ ร่วมกับ Buzzard แต่เจ้าของไม่ได้กล่าวถึงการผสมทั้งสอง ที่จริงในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ Mandane ตัวเดียวกันนี้ถูกบริการโดย Orville (ดูรายที่ ๓) และการผสมนั้นก็ไม่ได้กล่าวถึงอีก

เพราะฉะนั้นเราจึงปลอดภัยที่จะกล่าวว่าสีแดงเป็นสีเข้มและ สีเหลือง เป็น สีถอยโดยไม่มีข้อยกเว้น

กฎของพันทางใช้กับสี

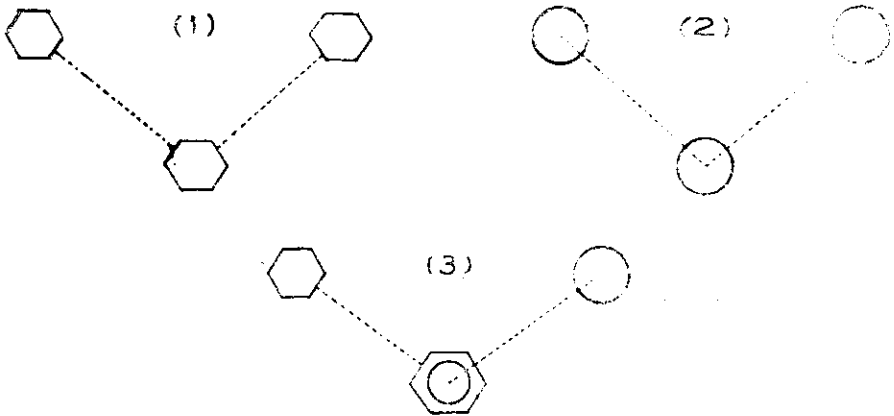
บัดนี้เราจะนำกฎของเมนเดลมาใช้กับชน ๒ สีของม้าเชอโรเบอร์ต คือสีแดง กับสีเหลือง

ในการเชื่อมสีสองสีนี้สิ่งที่เอามาควมกันเป็นไปไดหลายประการ สิ่งที่เอามาควมกันนี้ แสดงไว้ในแผนผังข้างล่างนี้ เครื่องหมายที่ต่างกัน ๓ อย่างในแผนผังนั้น แต่ละอย่างแสดงส่วนย่อยของพลังงานในการสับพันธุ์และประกอบให้เกิดสีขึ้น

ก่อนที่จะพิจารณาการพิสูจน์ต่อไปจะต้องชี้ให้เห็นว่า สีมูลฐานสองสีไม่ผสมกันเพื่อให้เกิดสีกลางขึ้น แต่สีข้มสีเดียวจะปรากฏในผลิตภัณฑ์ ส่วนสีถอยจะมีอยู่เพียงเป็นสีแฝงเท่านั้นที่จะเป็นไปได ฉะนั้นดูภายนอกจึงแยกมัสีแดงแท้จากมัสีแดงพันทางไม่ได้ ทั้ง ๒ เพียงเป็นมัสีแดงด้วยกัน

ต่อไปนี้ไปเป็นสีควมกันที่สามารถเป็นไปได คือ

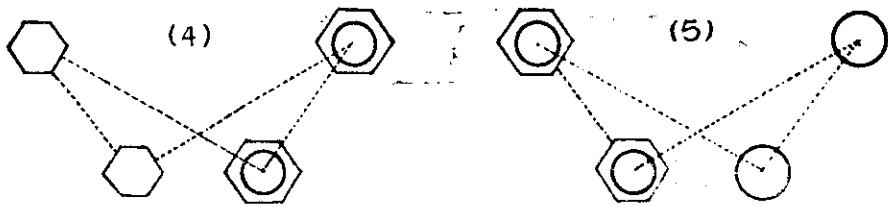
ทฤษฎีของมอดัล

(๑) มัสีแดงแท้ (สีข้ม) ผสมกับมัสีแดงแท้ ลูกจำเป็นต้องเป็นสีแดงแท้ เพราะว่าไม่มีปัจจัยสีเหลืองอยู่

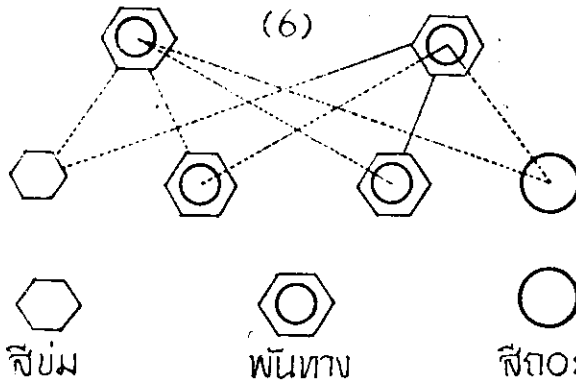
๒. มัสีเหลือง (สีถอย) ผสมกับมัสีเหลือง ลูกเป็นได้แต่สีเหลืองเท่านั้น

๓. ม้าสีแดงแท้ผสมกับม้าสีเหลือง สีแดงข้ามสีเหลือง เพราะฉะนั้นลูกจะปรากฏเป็นสีแดง แต่มันจะเป็นสีแดงพันทาง เพราะเหตุว่ามันจะมีปัจจัยสีเหลืองแฝงอยู่ ซึ่งภายใต้ลักษณะบางประการจะปรากฏเป็นสีขึ้นใหม่ในบางกำเนิดในชั่วอายุอนาคต

๔. ม้าสีแดงแท้ผสมกับม้าสีแดงพันทาง ในกรณีนี้มีทางที่อาจเป็นไปได้ ๒ ทาง คือ (ก) ถ้าปัจจัยสีแดงแท้พบกับปัจจัยสีแดงพันทางลูกจะเป็นสีแดงแท้ (ข) ถ้าปัจจัยสีแดงแท้พบกับปัจจัยสีเหลืองในพันทาง ลูกก็ยังคงจะเป็นสีแดง เพราะว่าปัจจัยสีแดงเป็นปัจจัยข้าม แต่มันจะเป็นสีแดงพันทาง เพราะว่าธาตุแฝงสีเหลืองมีอยู่

๕. ม้าสีเหลืองผสมกับม้าสีแดงพันทาง ในกรณีนี้ก็อีกมีทางที่อาจจะเป็นไปได้ ๒ ทางคือ (ก) ถ้าปัจจัยสีเหลืองแท้พบกับปัจจัยสีเหลืองในพันทางลูกจำเป็นต้องเป็นสีเหลือง (ข) แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้นถ้ามันพบกับปัจจัยสีแดงมันจะถูกข่มโดยปัจจัยสีแดง และลูกจะเป็นสีแดง แต่จะเป็นสีแดงพันทางเพราะเหตุว่าปัจจัยสีเหลืองยังมีอยู่

๖. ม้าสีแดงพันทางผสมกับม้าสีแดงพันทางอีกตัวหนึ่ง ในกรณีนี้การควบ

๔ ประการแห่งปัจจัยอาจเป็นไปได้คือ

(ก) ปัจจัยสีแดงของม้าพันทางพบกับปัจจัยสีแดงของม้าพันทางอีกตัวหนึ่ง
ลูกจะเป็นสีแดงแท้

(ข) ปัจจัยสีแดงของพันทางที่ ๑ พบกับปัจจัยสีเหลืองของพันทางที่ ๒
ลูกจะเป็นสีแดงพันทาง สีแดงเข้มสีเหลือง

(ค) ปัจจัยสีเหลืองของพันทางที่ ๑ พบกับปัจจัยสีแดงของพันที่ ๒ นี้เป็น
เพียงกลับกันกับการควบกันที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นลูกจะยังเป็นสีแดงพันทาง

(ง) ปัจจัยสีเหลืองของพันทางหนึ่งพบกับปัจจัยสีเหลืองของอีกพันทางหนึ่ง
ลูกจะเป็นได้แต่สีเหลืองดังนั้นแผนผังจึงเข้ากับข้อสังเกตของ Federico Tesio อย่าง
สมบูรณ์ อันที่จริงเราเห็นได้ง่าย ๆ ดังนี้คือ

๑. สีเหลือง ๒ ตัวจะให้ลูกเป็นสีเหลืองโดย ๔ สีแดงแท้จะโดยการควบ
คุมอย่างไรจะไม่เปลี่ยนแปลง (แผนผัง ๒) ลูกเป็นสีแดงเท่านั้น (แผนผัง ๑, ๓ และ ๔)

๒. สีแดง ๒ ตัว อาจให้ลูกทั้งเป็นสีแดง ส่วนร้อยละของม้าสีแดงและม้า
สีเหลือง (แผนผัง ๑, ๔ และ ๖) และเป็นสีเหลือง (แผนผัง ๑) เพียงแต่เหลือบดู
แผนผัง เราก็ลงความเห็นได้

๓ สีแดงตัวหนึ่งและสีเหลืองตัวหนึ่งอาจให้ ทันทิว่า ในสนามแข่งม้า
จำนวนม้าสีแดงทั้งแท้และลูกทั้งสีแดง (แผนผัง ๓ และ ๕) และสีเหลือง (แผนผัง
(๕) พันทางจะสูงกว่าจำนวนม้าสีเหลืองอย่างเด่นชัด

Federico Tesio ให้หลักฐานยืนยันความข้อนี้ โดยตรวจสอบจำนวนม้าสีแดงและสีเหลืองที่วิ่งแข่งบนพื้นราบอยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศอิตาลีในระยะเวลาปีหนึ่งโดยสุ่มเลือกเอาปี ค.ศ. ๑๙๓๘ ซึ่งมีตัวเลขดังต่อไปนี้

ประเทศอังกฤษ	ม้าสีแดง	๔,๒๘๘
	ม้าสีเหลือง	๑,๑๖๒
	ม้าสีเทา	<u>๒๕๐</u>
	รวม	<u>๕,๖๐๐</u>

ประเทศอิตาลี	ม้าสีแดง	๔๘๐
	ม้าสีเหลือง	๑๗๘
	ม้าสีเทา	<u>๖๑</u>
	รวม	<u>๗๑๙</u>

ถ้าจะตรวจดูตัวเลขในประเทศใดๆในโลก เริ่มต้นแต่เช่นปี ค.ศ. ๑๗๓๗ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการแข่งม้าเที่ยวสำคัญ (เที่ยว St. Leger) จะพบว่าจำนวนม้าสีแดงมากกว่าม้าสีเหลืองอย่างไม่มีเปลี่ยนแปลง

เราจะหาเหตุผลที่มีม้าสีแดงมากกว่าม้าสีเหลืองได้ แต่อย่างไรก็ดีไม่ใช่จากกฎของเมนเดล แต่จากข้อเท็จจริงที่ว่าม้าเชอโรเบรตที่มีชีวิตอยู่ในทุกวันนี้ทั้งหมดสืบพันธุ์ทางสายพ่อโดยตรงมาจากพ่อม้า ๓ ตัวคือ

Matchem — ม้าแดง ค.ศ. ๑๗๔๘

Herod — ม้าแดง ค.ศ. ๑๗๕๘

Eclipse — ม้าเหลือง ค.ศ. ๑๗๖๔

เพราะฉะนั้น บางคนอาจถูกชักพาให้ลงความเห็นว่ เหตุผลที่ในโลกนี้มีม้าสีแดงมากกว่าม้าสีเหลือง ก็เพราะความจริงม้าเชอโรเบรตทั้งพันธุ์สืบตระกูลมาจากพ่อม้า ๓ ตัว ซึ่งเป็นสีแดง ๒ ตัว สีเหลืองเพียง ๑ ตัว แต่เมื่อตรวจสอบโดยละเอียดถี่ถ้วน ปัญหากลับเป็นไปอีกรูปหนึ่งโดยสิ้นเชิง

ม้าเหลือง Eclipse (ตั้งชื่อเช่นนั้นเพราะเกิดในปีมีคราส) เป็นม้าอัศจรรย์ มันไม่เคยเผชิญหน้ากับม้าที่วิ่งเร็วกว่ามันเลย ผลการแข่งขันของมันเป็นไปดังต่อไปนี้เสมอ คือ "Eclipse ที่ ๑ ตัวอื่น ๆ ไม่รู้อยู่ที่ไหน" ซึ่งหมายความว่าเมื่อถึงป้ายชนะ ม้าตัวอื่น ๆ วิ่งอยู่ข้างหลังห่างมากจนกรรมการตัดสินไม่สามารถจะเห็นมันได้โดยไม่ต้องเคลื่อนไหวสายตา กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ มันอยู่นอกมุมสายตาของกรรมการตัดสิน คิดเป็นตัวเลขก็ราว ๑๐๐ หลา

เมื่อปลด Eclipse ไปเป็นพ่อม้า ก็แสดงความสามารถเป็นพิเศษ พ่อม้าที่สืบตระกูลทางสายพ่อจากเจ้าเหลือง Eclipse มีจำนวนมากกว่าที่สืบตระกูลจากพ่อม้าอีกสองตัวคือ Herod และ Matchem รวมกันเป็นจำนวนมากมาย คือ

พ่อม้าที่ได้ทดสอบแล้วสืบตระกูลจากเจ้าเหลือง Eclipse ๑๔๓๕ ตัว

พ่อม้าที่ได้ทดสอบแล้วสืบตระกูลจากเจ้าแดง Herod ๔๐๑ ตัว

พ่อม้าที่ได้ทดสอบแล้วสืบตระกูลจากเจ้าแดง Matchem ๒๐๔ ตัว

กล่าวอีกนัยหนึ่ง พ่อม้าที่ได้ทดสอบแล้วสืบตระกูลจากม้าแดง ๒ ตัว Herod และ Matchem เมื่อรวมกันเข้าแล้วยังไม่ถึงครึ่งของพ่อม้าที่ได้ทดสอบแล้วที่สืบตระกูลจากม้าเหลือง Eclipse ตัวเดียว

Federico Tesio กล่าวเพิ่มเติมว่า พ่อม้าที่ดีที่สุด ที่สืบตระกูล Eclipse เป็นสีเหลืองคือ Pot-8-0's King Fergus, Mercury, Alexander, Birdcatcher, The Baron, Stockwell, Blair, Athol, Doncaster, Behd Or, St. Albans, Sainfoin, Thormanby, Hermit. Cyllene Hyperion

ดังนั้นถ้าจะลงความเห็นไว้ในจำนวนม้าแข่ง จำนวนม้าสีเหลืองควรจะมากกว่าจำนวนม้าสีแดงก็จะเป็นไปตามหลักเหตุผลโดยแท้จริงยิ่งกว่า แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้น ความจริงกลับตรงกันข้าม ที่เป็นเช่นนั้น กฎของเมนเดลเท่านั้นที่จะบอกได้ว่าเป็นเพราะเหตุไรกลับไปดูแผนผังของเรา เราจะเห็นว่าจำนวนม้าของสีแดงมาก

กว่ามัสสีเหลือง ทั้งนี้ก็เพราะว่าสำหรับมัสสีเหลืองนั้นแสดงแต่ที่เป็นสีเหลืองแท้ ๆ ส่วนมัสสีแดงแสดงทั้งที่เป็นสีแดงแท้และปนทาง

ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะเข้มของมัสสีแดง

เมื่อได้ยื่นยันรับรองข้อเท็จจริงและพิสูจน์ กฎ ที่ ครอบงำ ข้อเท็จจริง ได้ดังนี้ แล้ว Federico Tesio กล่าวว่าเกณฑ์การกระตุ้นให้ค้นหาเหตุที่ตั้งกำหนดกฎนี้ต่อไป ดังนั้นแกจึงถามตัวเองว่า “เหตุไรสีสีแดงจึงเป็นลักษณะเข้มและสีเหลืองเป็นลักษณะถอย ? ”

Federico Tesio ดำเนินการตามวิธีของแก โดยใช้ความสังเกตโดยถี่ถ้วน รอบคอบก่อน แล้วจึงตกลงใจในที่สุด

ต่อไปนี้เป็นข้อสังเกตของ Federico Tesio

๑) ม้าเรอเบรตทั้งหมดมีหงส์สีดำ ค่อนข้าง ดำเป็นสีเดียว เข้าแบบ กันหมด

๒) จากหงส์ที่มีสีคล้ายเข้าแบบเดียวกันนี้ ในบางกรณีหงส์แดงออกขึ้น สีเหลืองออกขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็ว่าขนต่างสีออกขึ้น

เพราะฉะนั้น เราต้องตกลงว่าสีของขนกำหนดเอาที่ขนไม่ใช่ที่หนัง

เราทราบว่าสีเหล่านี้ถูกกำหนดโดยสารที่ทำให้เกิดสีแต่เคราะห์ร้ายที่ขณะนี้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสารที่ทำให้เกิดสียังมีไม่มากนัก ยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะที่มันทำหน้าที่ด้วยแล้วความรู้นั้นก็ยิ่งมีน้อยใหญ่ อย่างไรก็ตามก็ดีเราก็รู้ว่าสารที่ทำให้สีเกิดนั้นเป็นผลผลิตของการควบกันของสารเคมีซึ่งก็หมายความว่าสีของขน มีกำหนดจาก การควบกันของสารเคมี

ในปี ค.ศ. ๑๙๑๔ มีการทดลองที่ Miss Durham ทำขึ้นในประเทศ อังกฤษ เธอใช้น้ำโปแตสเซียมย้อมขนม้าเรอเบรตสีต่าง ๆ

ต่อมามีชาวฝรั่งเศสชื่อ Paul Fournier ซึ่งเป็นผู้ชอบสังเกตอย่างฉลาดแหลม ได้ทำการทดลองเรื่องสีขนม้าเฮอร์อเบรตบางวิธี ซึ่งพิสูจน์ได้ว่า ส่วนประกอบสารเคมีของขนม้าแตกต่างกันตามสีของมัน เขาแสดงว่าขนสีแดงเป็นส่วนประกอบสารเคมีของโปแตสเซียม ส่วนขนสีเหลืองเป็นส่วนประกอบสารเคมีหินซิลิกา (หินสีขาวชนิดหนึ่งเกิดจากหินคลอซผสมกับทราย) และว่าเมื่อเอาขนม้าสีแดงหรือสีเหลืองสอดเข้าไปในแม่เหล็กไฟฟ้ากำลังสูง ปรากฏไฟฟ้ามีต่อสั้น ๆ ต่างกัน

การทดลองที่ว៉านีเยนรับรองข้อที่ว่า ขนสีแดงกับขนสีเหลืองเกิดจากสารเคมีต่างกัน แต่ก็ยังไม่อธิบายว่าเหตุไรสีแดงจึงเป็นสีเข้มและสีเหลืองจึงเป็นสีถอย แต่อย่างไรก็ดีก็ทำให้เราเข้าใจทางถูก เราเพียงต้องพิจารณาว่า

๑. สีแต่ละสีกระทบสายตาด้วยความยาวของช่วงคลื่นต่างกัน
๒. ขนสีแดงอยู่ในตระกูลของสีแดง (สี)
๓. ขนสีเหลืองอยู่ในตระกูลของสีเหลือง (สี)
๔. ช่วงคลื่นของสีแดง (สี) ยาวกว่าช่วงคลื่นของสีเหลือง (สี)
๕. ฉะนั้นช่วงคลื่นของสีแดง (ม้า) แรงกว่าช่วงคลื่นของสีเหลือง (ม้า)

เพราะฉะนั้น จึงดูเหมือนมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าช่วงคลื่นที่แรงกว่าเป็นธาตุที่ทำให้ลักษณะเข้มของสีแดงเหนือลักษณะถอยของสีเหลือง เพราะตามธรรมชาติสิ่งที่เล็กกว่ายอมเปิดทางให้แก่สิ่งที่ใหญ่กว่า การทดลองอันเริ่มแรกของเมนเดลกีโน้มเอียงที่จะรับรองข้อความนี้ในทางอุปมา ความแท้จริงการผสมถั่วต้นสูงกับถั่วต้นแคระผลบังเกิดเป็นถั่วต้นสูงพันทาง เพราะสิ่งที่ใหญ่กว่ามีลักษณะเข้ม

นี่เป็นอธิบายของ Federico Tesio สำหรับข้อเท็จจริงที่ว่า ม้าสีแดงมีลักษณะเข้มและม้าสีเหลืองมีลักษณะถอย ดังเราได้ตรวจสอบผลมาแล้ว ต่อไปถ้าโอกาสอำนวยก็จะได้พิจารณากันดูว่าสีเทาเข้ากับเรื่องใดตรงไหน.

ช่าย-ชวยิง

โดย ส.อรรถภัทร

ในการผสมม้าแข่ง ผู้ผสมมีความประสงค์หลายประการ ส่วนมากก็ต้องการจะได้ม้าเลือดดี มีฝีเท้าเร็ว บางรายก็ต้องการม้ามีฝีเท้าต้นจืด (Sprinter) หรือม้าทนระยะยาว (Stayer) ถึงต้องยอมเสียค่าผสมแพง ๆ ฝรั่งกำหนดราคาค่าผสมสำหรับพ่อม้าดี ๆ คิดเป็นเงินไทยก็ตกหลายหมื่นบาท บางรายยังต้องการม้ารูปทรงดี มีสีขนสั้น ต้องคัดเลือกพ่อม้าแม่ม้าที่มีรูปพรรณสันฐานดีและมีสัณฐานที่ถูกต้อง ในที่สุดบางรายยังต้องการได้ลูกม้าผู้หรือลูกม้าเมียอีก ในเรื่องสีของม้าได้เคยเขียนลงได้ในอนุสรณ์ ดารบบี พ.ศ. ๒๕๐๔ แล้ว

ความประสงค์ประการสุดท้าย ซึ่งเป็นเรื่องกำหนดเพศของลูกม้าตามความต้องการนี้จะกระทำสำเร็จหรือไม่เพียงไรลองมาพิจารณากันดู โดยอาศัยเรื่องการกำหนดเพศของคนเป็นแนวทาง

ในเรื่องการกำหนดเพศตามความต้องการนี้ นักวิทยาศาสตร์ได้พยากรณ์กันควักกันมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้ว มาจนถึงสมัยนี้การวินิจฉัยการตั้งครรภ์เรามีความรู้ที่จะวินิจฉัยได้ก่อนมี ปรากฎการณ์แห่งสมมุติฐานของการตั้งครรภ์ ส่วนเรื่องการทำนายเพศว่าจะเป็นชายหรือหญิง มีตำรับอียิปต์ที่เรียกว่า Egyptian Scroll โบราณสมัยก่อนคริสต์กาล ๑๓๕๐ ปี ซึ่งขณะนั้นยังเก็บรักษาไว้ในหอสมุดกรุงเบอร์ลินบัญญัติไว้ว่า ให้เอาเมล็ดข้าวสาลีกับข้าวบาเลย์ใส่กระสอบอย่างละกระสอบ เอาบัสสาวะหญิงที่เชื่อว่ามีครรภ์รดทุกเช้า ถ้าข้าวสาลิอกเด็กจะเป็นชาย ถ้าข้าวบาเลย์ออกเด็กจะเป็นหญิง แต่ถ้าข้าวทั้งสองอย่างไม่ออก ก็หมายความว่าหญิงนั้นไม่ตั้งครรภ์ (ถ้าข้าวออกทั้งสองอย่างจะหมายความว่าเด็กจะเป็น ๒ เพศหรืออย่างไร ?—ผู้เรียบเรียง)

เมื่อสัก ๔๐-๕๐ ปีมานี้ มีนักวิทยาศาสตร์ นักพฤกษศาสตร์ และศาสตราจารย์หลายรายยืนยันว่าตำรับอียิปต์ถูกต้อง ฉะนั้นชาวอียิปต์สมัยโบราณจึงเป็นพวกแรกที่รู้ถึงความมีอยู่ของฮอร์โมน และอวัยวะขับถ่ายภายใน และความมีอยู่ของไวตามินซึ่งต่างกันตามเพศของตัวอ่อนที่แรกปฏิสนธิเป็นทารก

ในสมัยปัจจุบันนี้มีการ วิเคราะห์สารเคมีในบัสสาวะ เพื่อที่จะวินิจฉัยการตั้งครรภ์ของคนและม้าแข่ง ส่วนเรื่องการทำนายเพศของทารก ดูเหมือนตำรับของอียิปต์ยังเป็นตำราที่ดีที่สุด เกี่ยวกับแม่มาถึงแม่จะมีการล้วงตรวจได้ ก็เป็นเพียงจะวินิจฉัยการตั้งครรภ์ได้ แต่ก็ยังบอกเพศไม่ได้

ในเรื่องการกำหนดเพศให้เป็นชายหรือหญิงตามความต้องการนั้น เมื่อสมัย ๑๐๐ ปีมานี้ มีนักวิทยาศาสตร์บางคนแต่งตำราไว้ว่า ในคู่ผสมตัวเมียคนที่มีการกำลังกายแข็งแรงมากกว่าเป็นคนติตราเพศของบุตรที่จะเกิดด้วยกัน ต่อมาภายหลังเจ้าตำรานั้นต้องยอมรับว่า ถึงแม้จะได้แนะนำให้คู่สามีภริยาผู้อยากได้บุตรชายใช้

ศิลปะที่จะทำให้พ่อมีกำลังกายแข็งแรง โดยการบำรุงทางอาหารที่เหมาะสม และกำชับว่าต้องไม่นอกใจเมียอย่างเด็ดขาด และในขณะเดียวกันก็ทำให้แม่อ่อนแอ กำลังลงโดยการอดอาหารและทำงานออกกำลังกายหนัก แต่ถึงกระนั้นเด็กที่เกิดมาบางครั้งก็ยังเป็นหญิง

ต่อมาเมื่อสัก ๓๐ ปีเศษมานี้ มีผู้แต่งหนังสืออีกเล่มหนึ่ง หนังสือเล่มนี้ชี้แจงถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดลูกชายหรือลูกหญิง ซึ่งตรงกันข้ามกับวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น คือหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า ไม่ใช่ฝ่ายที่แข็งแรงหากแต่เป็นฝ่ายอ่อนแอที่กำหนดเพศของบุตร

หนังสือทางวิชาแพทย์ใหม่ ๆ กล่าวว่ามารดาสาวที่มีสุขภาพอนามัยดีให้บุตรเป็นชายโดยส่วนถ้วเฉลี่ยมากกว่ามารดาที่มีอายุมาก สถิติการเกิดในหมู่ชนบางกลุ่มแสดงว่า มารดาที่มีอายุระหว่าง ๑๘ ถึง ๒๒ ปี ให้บุตรเป็นชายเป็นอัตราส่วนเทียบ ๑๒๐ ต่อบุตรหญิง ๑๐๐ ส่วนมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๘ ถึง ๔๒ ปี ให้บุตรเป็นชายในอัตราส่วนเทียบ ๙๐ ต่อบุตรหญิง ๑๐๐

ขอวกเข้าเรื่องม้าแข่ง ในเรื่องเพศของม้าแข่งมีนักศึกษาม้าเชอโรเบอร์ดผู้หนึ่งให้ข้อสังเกตว่า พ่อม้าที่มีอายุมากจะให้ลูกเป็นตัวผู้มาก เขายกตัวอย่างพ่อม้าชื่อ Sir Hercules ซึ่งใช้เป็นพ่อม้าเมื่อมีอายุมากแล้ว Sir Hercules ทับแม่ม้า ๒๓ แม่ ในระยะเวลา ๓ เดือนครึ่ง แม่ม้า ๒๓ แม่นั้นให้ลูก ๒๓ ตัว (ฝาแฝดท้องหนึ่ง) ลูกม้า ๒๔ ตัว เป็นตัวผู้ทั้งหมด

แต่ครั้งเรา ศึกษาตัวเลขแสดงจำนวน ลูกม้าที่เกิดจาก พ่อม้าอายุต่าง ๆ กัน ตามทะเบียนการผสมม้าเชอโรเบอร์ด (Stud Book) ดังต่อไปนี้กลับไม่ลงรอยกับตัวอย่างพ่อม้า Sir Hercules กล่าวคือ

ลูกม้าที่เกิดจากพ่อม้าแก่

ชื่อพ่อม้า		ผู้	เมีย
Captivation	(อายุ ๒๒ ปี)	๒	๓
John O' Gauat	(อายุ ๒๓ ปี)	๒	๓
Jhaucer	(อายุ ๒๔ ปี)	๕	๔
Levanger	(อายุ ๒๒ ปี)	๐	๖

ลูกม้าที่เกิดจากพ่อม้าหนุ่ม

ชื่อพ่อม้า		ผู้	เมีย
Lagatee	(อายุ ๖ ปี)	๘	๙
Alav Breck	(อายุ ๘ ปี)	๑๑	๑๐

ตัวอย่างข้างบนนี้เป็นทำนองเดียวกันตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ มาจนบัดนี้
ฉะนั้น เมื่อพิจารณาข้อความตามที่กล่าวมาแล้ว น่าจะต้องลงความเห็นว่ายายุของ
พ่อแม่ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเพศของลูกเลย และสุขภาพและความแข็งแรงของพ่อแม่
ก็ไม่มีอิทธิพลในการกำหนดเพศของลูกเช่นกัน

ในเรื่องม้าผู้ม้าเมีย เป็นที่น่าสนใจที่จะพิจารณาตัวเลขสถิติการเกิดของม้า
เรออบเบรตในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบเดียวกันตลอดมาเป็นระยะเวลา ๒๐๐ ปี
จะยกตัวอย่างเฉพาะ ๒ ปี คือ

ปี ค.ศ. ๑๙๒๘	ลูกม้าผู้เกิด	๑,๘๑๙ ตัว
	ลูกม้าเมียเกิด	๑,๗๙๒ ตัว
	ลูกม้าผู้มากกว่าลูกม้าเมีย	๒๗ ตัว

ปี ค.ศ. ๑๙๒๕	ลูกม้าผู้เกิด	๑,๕๒๘ ตัว
	ลูกม้าเมียเกิด	๑,๓๘๙ ตัว
	ลูกม้าผู้มากกว่าลูกม้าเมีย	๓๙ ตัว

มาถึงตอนนี้พอจะจับความได้ว่าสถิติการเกิดของเพศชาย (รวมทั้งคนและม้าแข่ง) สูงกว่าการเกิดของเพศหญิง แต่เพื่อจะเข้าสู่ปัญหาของเรื่อง ลองมาพิจารณาหาเหตุผลต่อไปโดยอาศัยพิจารณาสถิติการเกิดของคนดูอีกสักหน่อย เดิมทีดูจะเป็นที่รบกวนกันว่า ส่วนร้อยละของสถิติการเกิดของหญิงสูงกว่าส่วนร้อยละของชาย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็รู้สึกว่าเป็นการตรงข้ามกับสถิติม้าแข่งที่กล่าวมาข้างต้น แต่ได้อ่านพบในที่แห่งหนึ่งว่า สถิติการเกิดของเด็กชายมากกว่าของเด็กหญิงในประเทศตะวันตกแทบทุกประเทศ มีอัตราส่วนเทียบทำนองเดียวกันมาหลายปีว่าเด็กชาย ๑๐๕.๕ ต่อเด็กหญิง ๑๐๐ อัตราส่วนเทียบนี้แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่จำนวนเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงเสมอ เหตุผลเป็นไฉน ?

ทฤษฎีเดิมมีว่า ตัวอ่อนที่แรกปฏิสนธิเป็นทารกของเพศชายว่า โดยส่วนแล้วแข็งแรงแรงกว่าของเพศหญิง จึงสามารถรอดอยู่เพื่อการปฏิสนธิได้ดีกว่า แต่มีหลักฐานแสดงว่า ทารกผู้ชายอยู่ข้างจะตายก่อนเกิดมาก และทารกที่แท้งหรือตายก่อนคลอด หรือตายทันทีหลังจากคลอด ก็เป็นชายมากกว่าหญิง และทารกที่คลอดอยู่ได้แต่มีร่างกายพิการก็เป็นชายมากกว่าหญิง ในจำนวนทารกที่แท้งมีส่วนที่เป็นชาย ๑๒๕ ต่อหญิง ๑๐๐ สรุปแล้ว เพศชายไม่ใช่เพศหญิง เป็นเพศที่อ่อนแอทางชีววิทยา ทั้งนี้ไม่เฉพาะแต่ก่อนกำเนิด หากทั้งที่เป็นทารกและภายหลังนั้นด้วย แต่ถึงแม้ว่าเพศชายอ่อนแอและทางที่จะเกิดรอดอยู่ได้มากกว่า กระนั้นก็ยังมิได้เด็กชายเกิดมากกว่าเด็กหญิงตามสถิติที่แสดงมาข้างต้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าการก่อปฏิสนธิของเพศชายมีมากกว่าของเพศหญิงตามที่คำนวณกันว่าเป็นอัตราราวร้อยละ ๒๐ ถึง ๓๐

มาถึงตอนนี้เห็นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องการก่อกำเนิดของคน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่ปัญหาของเรื่อง อันร่างกายของคนเรานี้ประกอบด้วยเซลล์ (Cells สมัยเมื่อเรียนหนังสือเรียกว่ากลล) หลายร้อยหลายพันล้าน เซลล์เหล่านี้ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน เช่นเซลล์ประสาททำหน้าที่ระบบคมนาคมในร่างกาย เซลล์ที่ทางแพทย์เรียกกันว่า เอพิทิลีลทำหน้าที่เป็นหนังหุ้มห่อร่างกาย เซลล์ที่เป็นเยื่อต่อเนืองกัน และเซลล์กล้ามเนื้อก็ทำหน้าที่บ่งการให้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเคลื่อนไหว เหล่านี้เป็นต้น แต่ถึงจะมีจำนวนมากมายและต่างทำหน้าที่ต่าง ๆ กันก็ดี โดยปกติก็ทำงานประสานกลมกลืนกัน เสมือนสมาชิกแต่ละหน่วย แห่งสังคมอันซับซ้อนใหญ่หลวงต่างช่วยเหลือสนับสนุนอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันอยู่เป็นเนืองนิจ

ต่อไปนี้จะรวบรัดกล่าวอย่างย่อ ๆ ถึงเซลล์ที่เกี่ยวกับการก่อกำเนิด มีเซลล์ประเภทหนึ่งเรียกว่าไข่ตัวเมีย (ต่อไปจะเรียกว่าไข่) ซึ่งแทบจะดูด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่เป็นเซลล์ใหญ่ที่สุด ส่วนเซลล์ที่เป็นตัวก่อกำเนิดของชาย (Sperm) เล็กที่สุดต่อไป จะเรียกเซลล์จำพวกนี้ว่าเซลล์ S ผู้หญิงที่เกิดมามีไข่ที่ยังไม่สุกอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก ในรังไข่ซ้ายขวา ๒ ข้างมดลูก โดยปกติรังไข่ ๒ รังนี้แบ่งกันผลิตไข่เดือนละฟอง ซึ่งดูเหมือนวิชาแพทย์ยังไม่ได้ว่า เดือนไหนรังไข่ไหนจะถูกกำหนดหน้าที่ให้ผลิตไข่ นับตั้งแต่วันที่จะมีภรรยาก็ได้ไปจนสิ้นระบบ หญิงคนหนึ่งๆ จะผลิตไข่ระหว่าง ๔๐๐ ถึง ๕๐๐ ฟอง

ก่อนที่ไข่จะออกจากรังไข่จะเกิดมีถุงรอบไข่ที่ยังไม่สุก ถุงนี้จะค่อย ๆ บวมโตขึ้นคล้ายฟองน้ำจนถึงขนาดลูกหินใหญ่ ๆ ในที่สุดเยื่อจะยืดออกจนขาดแล้วไข่ก็ผลิตออก ไข่ที่ผลิตออกมาจากรังจะต้องเผชิญกับอันตรายนานาประการ ถ้าไม่มีการผสมจะมีอายุอยู่ได้ในราว ๒๔ ชั่วโมง ตลอดเวลานี้จะมีกลุ่มเซลล์ “พยาบาล”

อาร์กขาอยู่รอบ ๆ เมื่อผลิตออกจากรังแล้วไข่จะลอยเข้าไปในปากแตรของหลอดรังไข่ รูปร่างของหลอดนี้ธรรมชาติจัดให้มีสิ่งแวดล้อมอย่างดีเลิศ คือ ชื้น อบอุ่น และมีมืด ไข่จะค่อย ๆ เคลื่อนไหวไปตามหลอดด้วยกำลังความเคลื่อนไหวของเซลล์กล้ามเนื้อของหลอด ซึ่งมีความมุ่งหมายอันเดียวที่จะให้ไข่เข้าไปสู่ตำแหน่งแห่งหนที่จะพบกับเซลล์ S เพื่อให้มีการผสมบังเกิดขึ้นในหลอดรังไข่ ครั้นแล้วโดยปกติไข่ก็เคลื่อนที่เข้าไปสู่มดลูก

ไข่มีอาหารอันประกอบด้วยอาหารแบ่ง โปรตีนและน้ำตาลพอเลี้ยงตัวได้เป็นเวลา ๔ วัน ต่อจากนั้นไข่ที่มีการผสมแล้วก็จะติดอยู่กับเยื่อผนังมดลูกและเลี้ยงตัวต่อไปด้วยอาหารของแม่

เรื่องเซลล์ S ของชายออกจะพิศดารยิ่งกว่าเรื่องไข่ของหญิง มีหัวเล็ก ลักษณะรูปไข่มีหางยาวคล้ายแซ่ ขนาดตัวเล็กมากเห็นจะยาวราว ๑ ใน ๕๐๐ ของนิ้วฟุต แม้จะเล็กกระจอยร่อยอย่างไรก็สามารถใช้หางพัดตัวเดินทางได้ การเดินทางไปหาไข่ในระยะทาง ๕ นิ้วฟุต เมื่อเทียบกับการว่ายน้ำทวนน้ำของคนจะเท่ากับระยะทาง ๕ ไมล์ ชายส่วนมากวางเซลล์ S แต่ละคราวมีจำนวนราว ๕๐๐ ล้าน ที่จำเป็นต้องมีปริมาณวางเซลล์ S แต่ละคราวมีจำนวนราว ๕๐๐ ล้าน ที่จำเป็นต้องมีปริมาณมากเช่นนั้นก็มีเหตุผล เพราะว่าโดยทั่ว ๆ ไปจะต้องเผชิญหน้ากับสิ่งแวดล้อมอันไม่เป็นมิตรนานาประการ เช่นในช่องคลอดที่ถูกวางไว้ครั้งแรกนั้นมีการกด ตัวมันจะต้องมีธาตุต่างป้องกันเพื่อความรอดชีวิตอยู่ได้ เมื่อแรกที่ถูกวางไว้สงบนิ่งแทบจะไม่มี การเคลื่อนไหว ภายหลังสัก ๑ นาที จึงบังเกิดพลังขึ้นออกเริ่มเดินทางไป

ในจำนวน ๕๐๐ ล้านจะตายเสียในช่องคลอดหลายร้อยล้าน ส่วนที่เหลือและเดินทางไปถึงปากมดลูกได้ก็ต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างแสนเข็ญ เพราะ

จะต้องเดินทางไต่ขึ้นไปตามมดลูก ซึ่งรูปสัณฐานเป็นลูกแพร์และมีเยื่อพังผืดเป็นชั้น ๆ เป็นเครื่องกีดขวาง ถ้าจะเปรียบก็เหมือนคน จะต้องเดินข้ามยอดเขาเอเวอร์เรสต์ ฉะนั้น เห็นจะมีจำนวนไม่เกิน ๒-๓ พันที่เดินทางไปถึงส่วนบนของมดลูกได้ ซึ่ง ณ ที่นั่นก็คือหลอดรังไข่ ๒ หลอดผ่านเข้ามาแปะติดกับมดลูก เซลล์ S ๒-๓ พันที่ รอดชีวิตอยู่จะเดินทางทวนกระแสเลือดต่อไปในหลอดรังไข่ ๒ หลอดนี้ ครึ่งหนึ่งจะ เดินทางเข้าผิตหลอด เพราะจะมีไข่ฟองเดียวอยู่ในหลอดหนึ่งเท่านั้น

ถึงแม้ว่าเซลล์ S จะมีชีวิตอยู่ได้เพียง ๒-๓ ชั่วโมงในสิ่งแวดล้อมในช่อง คลอด แต่บางส่วนก็สามารถยังชีวิตว่างอยู่ได้ในมดลูกและในหลอดรังไข่เป็นระยะ เวลานานาถึง ๗๒ ชั่วโมง ไม่มีผู้ใดรู้ได้แน่ชัดว่าเซลล์พวกนี้เอากำลังมาจากไหนอย่างไร ระยะเวลาที่เซลล์เดินทางไปพบไข่จนมี การผสมนั้น มีกำหนดต่างกันตาม ประเภทของ สัตว์ สำหรับคนประมาณว่าจะต้องใช้เวลาราว ๒ หรือ ๓ ชั่วโมง ในราว ๑๐ ครั้ง หญิงจะผลิตไข่คู่ครึ่งหนึ่ง หากไข่คู่หนึ่งได้รับการผสมทั้งคู่ก็เกิดฝาแฝดที่ไม่เหมือนกัน มีบันทึกประหลาดอยู่ ๒ รายที่ฝาแฝดไม่ใช่พ่อเดียวกัน เพราะปรากฏจากผลของ การตรวจว่าพ่อมีกำเนิดทางเผ่าพันธุ์ต่างกัน บางคราวจะด้วยเหตุผลใดในตัวเซลล์ยังไม่เป็นที่ปรากฏ แทนที่จะผสมให้บังเกิดตัวอ่อนได้เพียงตัวเดียวกลับเป็น ๒ ตัว ใน กรณีเช่นนี้ก็เกิดฝาแฝดที่เหมือนกัน

เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบียค้นพบว่า ไข่มีความ ดึงดูดอย่างแรงต่อเซลล์ S เมื่อเอาเซลล์ S ใส่ลงในแผ่นกระจกที่มีไข่เม่นทะเลแล้ว เอากล้องจุลทรรศน์ส่องดูจะสังเกตเห็นความเคลื่อนไหวของเซลล์อย่างอลหม่าน จึงเดา ว่ากรณีจะเป็นเช่นเดียวกันสำหรับคน แต่ ดร. แลนดรัม บี. เซตเติล แห่งมหา วิทยาลัยเดียวกันค้นพบว่า กรณีไม่เป็นเช่นนั้น เขาเคยเฝ้าดูตัวเซลล์ว่ายผ่านไข่

ไปอย่างไม่มีความสนใจ จึงลงความเห็นว่ ในกรณีของคนนั้นเป็นเรื่องบังเอิญที่ เซลล์ S ไปกระทบไข่เข้า แต่เมื่อไปกระทบเข้าแล้วก็เกาะติดแน่น

เมื่อได้กล่าวถึงเซลล์ที่เกี่ยวกับการก่อกำเนิดมาพอเป็นสังเขปแล้ว ก็ขอวกเข้าปัญหาการกำหนดเพศเสียที วิทยาศาสตร์บ่งชี้ว่า เพศของเด็กทุกคนถูกกำหนดทันทีที่เซลล์ S ของบิดาเข้าไปในไข่ของมารดา ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงได้ในกรณีของคน ไข่และเซลล์ต่างก็มีโครโมโซมอย่างละ ๒๓ สำหรับปัจจัยที่กำหนดหญิงออกไข่ชนิดเดียวซึ่งมีโครโมโซมเป็น "X" ส่วนชายให้เซลล์ ๒ ชนิดในจำนวนเท่ากัน ชนิดหนึ่งมีโครโมโซมเป็น "X" อีกชนิดหนึ่งเป็น "Y" ถ้าตัวที่มีโครโมโซม "X" ไปถึงไข่ก่อน ก็เข้าคู่กับโครโมโซม X ซึ่งมีอยู่แล้ว เด็กจะเป็นหญิง แต่ถ้าตัวที่มีโครโมโซม Y ไปถึงไข่ก่อนโครโมโซม + โครโมโซม X เด็กจะเป็นชาย

หวนกลับไปพิจารณา ข้อความกล่าวถึง อัตราการเกิด ของเด็กจะ ปรากฏว่า เด็กชายเกิดมากกว่าเด็กหญิง ก็เมื่อเซลล์ที่ทำให้เกิดเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนเท่า ๆ กัน สถิติอัตราการเกิดจะแตกต่างกันไปได้อย่างไร ? ทั้งนี้ น่าจะเป็นได้ว่า เซลล์ S ที่มีโครโมโซม Y เดินทางเร็วกว่าเซลล์ S ที่มีโครโมโซม X หรือไม่ก็ เซลล์ S ที่มีโครโมโซม Y มีปฏิกริยาทางสารเคมีต่อสิ่งแวดล้อมดีกว่า

เมื่อยอมรับทฤษฎีดังกล่าวมานี้แล้ว ก็ยังเหลือปัญหาอยู่อีกข้อเดียวในเรื่องการกำหนดเพศ ไม่ว่าของคนหรือของม้าแข่ง คือจะมีวิธีการอย่างไรที่จะแยกเซลล์ S ที่มีโครโมโซม Y ออกจากเซลล์ S ที่มีโครโมโซม X เมื่อแยกได้แล้วก็มีทางกระทำได้ง่ายโดยให้เซลล์ S ที่มีโครโมโซมที่ต้องการโดยการผสมเทียม หรืออีกวิธีหนึ่ง ถ้าค้นหาความแตกต่างกันของสารเคมีในเซลล์ S ที่มีโครโมโซม ๒ ชนิดนั้นได้ ก็มีทางที่จะคิดค้นหาวิธีทำให้ชนิดใดชนิดหนึ่งถือประโยชน์ในทางผสมกับไข่

ได้ดีกว่าอีกชนิดหนึ่ง ถ้าค้นหาวิธีการเหล่านี้ได้สำหรับมนุษย์ก็จะเป็นการง่ายสำหรับสัตว์ และเราก็จะกำหนดเพศของ ลูกรู้แม่ได้ตามที่ผู้ผสมแม่แข่งมีความต้องการ ในกรณีกำหนดเพศได้ตามใจเช่นนี้ สำหรับเรื่องแม่แข่งยังมองไม่เห็นผลร้ายอย่างไร ส่วนสำหรับคนและว่ากันเป็นส่วนปัจเจกชนแต่ละคู่ ถ้าพ่อแม่กำหนดให้มีลูกชายหรือลูกหญิงได้ตามความประสงค์ จะนำความผาสุกมาให้ในหลาย ๆ กรณี ส่วนสำหรับสังคมทั่วไปอีกปัญหาหนึ่ง

วิธีการที่วามาช้างต้นนี้ หวังว่าจะมีผู้ค้นพบในอนาคตอันใกล้นี้ ซึ่งอาจเป็นนายแพทย์ไทยคนใดคนหนึ่งก็ได้ ระบบการกำหนดเพศตามธรรมชาติ ถึงแม้จะยังบกพร่องประการใด ก็ยังเป็นระบบที่ดีที่สุดอยู่.

๘ ๖ ๘

ความเร็วและพลังชนะ:

SPEED = STAMINA POWER

นักวิทยาศาสตร์
ฟ. จรรยาพร

การแยกประเภทและการเปรียบเทียบ

นับจากของเล็กที่สุดคือปริมาณขึ้นไปจนถึงของใหญ่ที่สุดคือดวงดาว ชีวิตในจักรวาลกำหนดมูลฐานตามความเร็วที่คำนวณเป็นเวลา ในจำพวกสิ่งมีชีวิต เช่น ม้าแข่ง ความเร็วที่คำนวณเป็นเวลาหมายถึงพลังทน

ปัญหาเรื่องความเร็วและพลังทนนี้ นักวิทยาศาสตร์ทางทฤษฎีมีทฤษฎีต่างๆ กัน และยังมีทฤษฎีใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีกเรื่อยๆ หมายความว่ามนุษย์เรายังไม่พบทฤษฎีที่พอใจเป็นที่ยุติจริงๆ

นักผสมม้าผสมม้าได้ทั้งที่มีฝีมือแน่นจัด และที่ยืนระยะ แต่ก็ยังไม่พบสูตรหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนที่จะผสมม้าให้เป็นประเภทนั้นประเภทนี้ได้ตามใจ จึงเพียงแต่อาศัยพิจารณากันด้วยประสบการณ์ในทางปฏิบัติ

ในเรื่องความเร็วและพลังทนของม้า เรานิยมแยกประเภทว่า การแข่งม้าบนพื้นราบในระยะสั้น เช่น ๒๕ เส้น ถือว่าเป็นการแข่งขันความเร็วสำหรับม้าดินตัน (Sprinter) การแข่งในระยะยาว เช่น ตั้งแต่ ๔๐ เส้นขึ้นไปเป็นการแข่งระยะยาวที่ต้องการทั้งความเร็วและสำหรับม้ายืนระยะ (Stayer) แต่อย่างไรก็ดีการแยกประเภทดังนี้ก็ยังไม่ทำให้เราเข้าใจความหมายของความเร็วและพลังทนได้เพียงจำกัด เพราะไม่มี

มาตรฐานสามัญที่จะกำหนดความเร็วและพลังทดได้ ทั้งยังมีลักษณะการบางอย่างที่จะ
ทำให้มาตรฐานการแตกต่างกันไปได้ เป็นต้นว่าระยะ ๒๕ เส้นในทางขึ้นเนินต่างกับ
ระยะ ๒๕ เส้นบนที่ราบหรือลงเนิน ระยะ ๒๕ เส้นในทางตรงก็ไม่เหมือนกับระยะ
๒๕ เส้นในทางโค้ง และต้องเอาลักษณะของสนามเข้าประกอบด้วย ระยะ ๒๕ เส้น
ในสนามเปียกอาจต้องการกำลังความพยายามเท่ากับระยะ ๓๐ เส้นในสนามแห้ง อีก
ประการหนึ่งยังต้องคำนึงถึงน้ำหนักบันทุกของม้าอีกด้วย

การแยกประเภทตามที่นิยมกันดังกล่าวมานี้ อาจเป็นทางทำให้เข้าใจผิดได้อีก
ทางหนึ่ง คือถ้าเอาม้าติดัน ๑๐ ม้าแข่งกันในระยะ ๕๐ เส้น ก็แน่นอนว่าม้าตัว
หนึ่งจะต้องชนะ แต่นั่นมิใช่ว่าม้าตัวชนะนั้นเป็นม้ายืนระยะ กรณีจะเป็นเช่นเดียว
กันว่า ม้าตัวหนึ่งจะต้องชนะถ้าเอาม้ายืนระยะ ๑๐ ม้าแข่งกันในระยะ ๒๕ เส้น แต่
ม้าตัวชนะก็ยังมิใช่ว่าเป็นม้าติดันจัด ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่ม้าแข่งไม่
จำเป็นต้องเป็นข้อชี้ให้เห็นว่า ม้าตัวใดเป็นม้าติดันและม้าตัวใดเป็นม้ายืนระยะ ถึง
แม้ว่าม้าตัวนั้นจะแข่งขันในระยะนั้น

เป็นความจริงว่าม้าตัวหนึ่งอาจนำอยู่ในระยะอีก ๒๐ วาจะถึงป้ายชนะ แต่
แล้วก็แพ้เพียงแค่นั้นได้ จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะเอากำหนดตามวิชาคำนวณว่า
ที่ตรงไหนที่ความเร็วสิ้นสุดลงและพลังทดเริ่มขึ้น เพราะว่าม้าตัวหนึ่งอาจนำในระยะ
๗๙๙ วา แต่แพ้ที่ระยะ ๘๐๐ วา อีกตัวหนึ่ง อาจชนะที่ระยะ ๗๙๙ วา แต่แพ้ที่ระยะ
ครึ่งวาลัง

ข้อความที่กล่าวมานี้ทำให้เราเข้าใจได้ว่า ระยะไม่สำคัญ ความสำคัญ
อยู่ที่เวลาและเราไม่มีทางที่จะกำหนดได้ว่าความเร็วสิ้นสุดลง ตรงไหน และพลังทดเริ่ม

แต่ตรงไหน การกำหนดเช่นนั้นเท่ากับเราจะเอากำหนดว่า ความเย็นสิ้นสุดลงตรงไหนและความร้อนเริ่มแต่ตรงไหน ทั้งหมดนี้เป็นการเปรียบเทียบเท่านั้น

การทดสอบจากการแข่ง

ม้าตัวชนะคือม้าตัวที่ถึงป้ายชนะก่อน นัยหนึ่งตัวที่จบระยะที่กำหนดลงในเวลาที่สั้นที่สุด

จ็อกกี้ไม่สามารถที่จะทำให้ม้าที่ตนขี่จบระยะที่กำหนดลงได้ในเวลาเร็วกว่าความสามารถตามธรรมชาติของ ม้าที่จะทำได้ แต่ทำให้มันจบ ระยะลงในเวลาช้ากว่าได้

เราลองยกตัวอย่างโดยเปรียบเทียบม้าแข่ง ๒ ตัว คือ ม้า ก. และม้า ข. ม้า ก. มีฝีตีนเร็วสูงสุดในระยะ ๒๕ เส้น ในเวลา ๑/๔ นาที ในระยะ ๔๕ เส้น ในเวลา ๒/๔ นาที

ม้า ข. มีฝีตีนเร็วสูงสุดในระยะ ๒๕ เส้น ในเวลา ๑/๓ นาที ในระยะ ๔๕ เส้น ในเวลา ๒/๘ นาที

เราจะได้เห็นได้ชัดว่า ถ้าม้า ๒ ตัวเข้าวิ่งแข่งกันในระยะ ๒๕ เส้น ม้าตัวชนะควรเป็นม้า ข. เสมอ ถ้าแข่งกันในระยะ ๔๕ เส้น ตัวชนะควรเป็นม้า ก. เสมอ แต่สมมุติว่าจ็อกกี้คนขี่ม้า ก. เกิดวิ่งม้าไวก่อนน้อยในระยะต้นทางทำให้วิ่งในระยะ ๔๕ เส้น ได้ในเวลา ๒/๙ นาที แทนที่จะเป็น ๒/๔ นาทีเท่าที่ม้า ก. สามารถวิ่งได้ กรณีเช่นนี้อาจทำให้คู่แข่งคือม้า ข. ผ่านไปชนะได้ในเวลา ๒/๘ นาที ในการแข่งม้าจ็อกกี้มักจะทำผิดพลาดชนิดนี้บ่อยๆ เพราะไม่แน่ใจว่าไม่ควรจะวัดระยะทางด้วยไม้วัดระยะ ซึ่งจะวัดเมื่อใดก็วัดได้เท่านั้น แต่การแข่งม้าวัดระยะด้วยนาฬิกาจับเวลาซึ่ง

เดินจึก ๆ อยู่เสมอ จ็อกที่ดีคือจ็อกที่ดีตัดสินใจของม้าได้ดีที่สุด ก้าวของม้าใช้เวลาที่จะนำม้าที่ตนขี่ไปถึงป้ายชนะ

ในเที่ยวแข่งสำคัญซึ่งแข่งในระยะทางยาว เจ้าของม้าที่ซ้อมม้าของตนให้ยืนระยะยาวได้ดีจะพยายามลงซื้อม้าอีกตัวหนึ่งด้วยเสมอเพื่อเป็นตัวขับเดี่ยวหรือขี้นม้าคู่แข่งซึ่งมีฝีมือในการจัดในระยะสั้นกว่า จะไม่มีโอกาสเอาชนะได้เพราะต้องวิ่งขับเดี่ยวกับม้าอีกตัวหนึ่งนั้น แต่ถ้าไม่มีม้าตัวที่สองที่ดีพอที่จะลงซื้อให้เป็นตัวขับเดี่ยวก็จำเป็นต้องขับเดี่ยวเอง ที่ว่าม้าตัวที่สองต้องดีพอนั้นหมายความว่า ม้าตัวที่สองนั้นเป็นม้าที่ตัวอื่น ๆ ต้องไล่อย่างกระชั้นชิด ไล่ใจไม่ได้ เพราะถ้าวิ่งเร็วขึ้นก็อาจขับไม่ทันก่อนถึงป้ายชนะ

คนช่างคิด ๆ ว่า การเร่งฝีเท้าม้าให้นำทางก็มีทางเสียอยู่เหมือนกัน เพราะม้าตัวนำจะต้องทำหน้าที่เป็นตัวต้านลมซึ่งต้องใช้กำลังมากขึ้นกว่าปกติ และแนวทางการลมให้ม้าตัวตามด้วย ส่วนม้าตัวที่ตามมาใช้กำลังน้อยกว่า แต่ในระหว่างความไม่ดี ๒ อย่าง การต้านลมเมื่อขึ้นนำกับการเสี่ยงต่อการขับไม่ทันเมื่อขึ้นตาม จะต้องเลือกเอาความไม่ดีที่เสี่ยงน้อยกว่า ดังนั้นจ็อกที่ดีขี่ม้าตัวเก่งซึ่งไม่มีม้าตัวที่ ๒ สำหรับเป็นตัวขับ จะต้องคิดว่าให้ม้าตัวเก่งนำจะปลอดภัยกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นที่แน่ใจด้วยว่า ม้าของตนจะถึงป้ายชนะได้ในเวลาที่เร็วที่สุด ไม่ใช่เร่งให้นำเสียจนม้าหมด

ในการแข่งในระยะทางไกล ๆ บางทีม้าตัวชนะก็เป็นม้าที่ไม่มีฝีมือจัดนัก หากเป็นม้าที่ไม่เหนียว ม้าตัวที่วานี้เมื่อเทียบกับม้าตัวอื่น ๆ ก็วิ่งอย่างผิดธรรมชาติ ไม่สามารถวิ่งได้เร็วนัก แต่ดูเหมือนจะไม่รู้จักเหนื่อย ดูก็เป็นธรรมดาว่า ม้าที่วิ่งไม่จัดเหนียวน้อยกว่าม้าที่มีฝีมือจัด

ศาสตราจารย์แห่งความเร็วและพลังยีนระยะ

มีหนังสือที่แต่งขึ้นในประเทศอังกฤษเล่มหนึ่งให้ทฤษฎีว่า ม้าที่เส้นกล้ามเนื้อมีสีแดงคล้ำเป็นม้ายีนระยะ ส่วนม้ายีนต้นเส้นกล้ามเนื้อมีสีชมพู

ทฤษฎีนี้ก็น่าสนใจอยู่ เพราะว่าความเหนื่อยขึ้นอยู่กับบางส่วนกับการฉีดหมุนเวียนของโลหิต ซึ่งยังเป็นผลต่อการกระจายพิษในกล้ามเนื้อ แต่ความเหนื่อยจากการวิ่งแข่งของม้ายีนต่างกันเป็นส่วนย่อยของวินาที สีของกล้ามเนื้อก็ต้องเปลี่ยนจากสีแดงเป็นลำดับไป เป็นสีกลางๆ หลายสีจนกว่าจะถึงสีชมพู นอกจากนั้น จะต้องคำนึงถึงการซ่อมและอายุของม้า ซึ่งอาจมีอิทธิพลแก่สีของกล้ามเนื้อได้ สีแดงคล้ำอาจเป็นเพราะม้าได้แข่งมามากแล้วก็ได้ ไม่จำเป็นต้องแสดงถึงความสามารถในกาลข้างหน้าซึ่งสำคัญมากกว่า

ยังมีศาสตราจารย์ทางชีววิทยาผู้หนึ่งเขียนไว้ว่า ศาสตราจารย์ชาวรัสเซียหลายคนสามารถบอกได้ว่า ม้าตัวใดมีพลังยีนระยะหรือไม่โดยการผ่าศพออกตรวจสอบข้อนี้อาจเป็นจริงได้ แต่นักเลงม้าจริงๆ ใครจะทราบ ว่า ม้าตัวใดมีพลังยีนระยะหรือไม่ก่อนผ่าศพมันนั้น เรื่องนี้ดูเหมือนจะเกณฑ์ให้นักวิทยาศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาผ่าสมองศรีปราชญ์ออกตรวจเมื่อศรีปราชญ์อายุได้ ๑๕ ขวบ เพื่อจะบอกว่ามันสมองของศรีปราชญ์เป็นมันสมองของจินตกวีหรือไม่

กำลังที่สอง (Second Wind)

มีหนังสือที่ชาวออสเตรเลียเขียนชื่อ แมคเคย์ แต่ไว้เล่มหนึ่งว่าด้วยทฤษฎีกำลังที่สอง อธิบายกำลังที่สองเป็นทำนองว่าเป็นการปรับปรุงกำลังให้เข้ากับความเหนื่อยภายหลังความเหนื่อยเบื้องต้น คำอธิบายนี้ก็น่าสนใจอีกเหมือนกัน แต่เพื่อ

จะค้นหาความรู้ในเรื่องนี้จะต้องศึกษาถึงกรรมวิธีของสารเคมีในโลหิต และจะต้องตรวจวิเคราะห์โลหิตมากในทันทีที่มาถึงป้ายชนะ แต่ในทางปฏิบัติข้าพเจ้าไม่เห็นว่าจะทำได้ ถ้าต้องรอจนให้มากลับเข้ามาที่ซึ่งซึ่งจำเป็นต้องรอ ส่วนประกอบของสารเคมีในโลหิตก็เปลี่ยนไปเสียแล้ว เพราะในระยะเวลา ๒-๓ วินาทีนั้นมันลัดดีไหลลงเมื่อผ่านป้ายชนะ ม้าหายใจเข้าก็นำเอาออกซิเจนใหม่เข้าไปในโลหิตเสียแล้ว

มีผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่อธิบายถึงการต้านทานไม่ให้ม้าเหนื่อย บางคนก็วัดกำลังความต้านทานด้วยมุกระดุก บางคนก็อธิบายว่าในชั่วอึดใจหนึ่งม้าจะวิ่งควบไปได้ ๔๐ เส้นแล้วจะมีกำลังที่สองเข้ามาแสดง หากไม่ก็หมดกำลังวิ่ง ยังมีทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกมากมายไม่มีที่สิ้นสุด

เจ้าของม้าหรือเทรนเนอร์บางคนจะต้องมีอะไรอยู่ในใจที่สั่งจ๊อกก็ในเที่ยวแข่งระยะไกล ๆ ว่า ให้เก็บม้าให้ดีในโค้งสุดท้ายโดยให้มันผ่อนหายใจบ้าง แล้วเร่งเอาชนะที่ป้ายเมื่อม้าตัวอื่นหมด

พ่อของม้าดินคันและม้ายืนระยะ

ทุก ๆ ปีมีหนังสือชื่อ Bloodstock Breeder's Review พิมพ์บัญชีรายชื่อพ่อม้าที่รับทำการผสมอยู่ในประเทศอังกฤษ หนังสือนี้แยกประเภทตามระยะเป็นรายตัวเฉลี่ยของลูกม้าที่ชนะว่าชนะในระยะใดเท่าใด ตัวเลขเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ผู้ผสมม้ามาก เพราะให้แนวทางให้รู้ว่าพ่อม้าตัวใดจะให้ลูกเป็นม้าดินคันหรือม้ายืนระยะ แต่อย่างไรก็ดี ที่ว่านี้ก็เป็นเพียงแนวทางที่จะชี้ถึงความน่าจะเป็นไปได้เท่านั้น จะเอาความแน่นอนทีเดียวไม่ได้ เพราะว่า ประการแรกทีเดียวแม้ม้าก็อาจให้ลักษณะ

การแก้ลูกได้ตั้งครึ่ง และอีกประการหนึ่งตัวพ่อนั้นเองก็เป็นพันทางซึ่งต้องมีลักษณะการแฝงอยู่ ซึ่งอาจตกทอดมาถึงลูกได้

ความเร็วและพลังยีนระยะในลักษณะสืบทอด

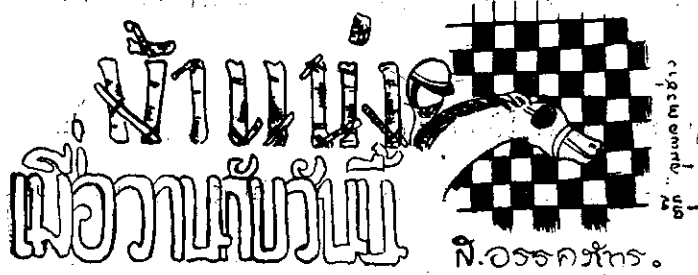
เท่าที่กล่าวมาแล้วยังไม่เป็นที่กระจ่างแจ้งแก่เราว่า อะไรเป็นความเร็วและอะไรเป็นพลังยีนระยะอย่างแท้จริง และความเร็วสิ้นสุดลงตรงไหน และพลังยีนระยะเริ่มต้นที่ตรงไหน เรารู้ว่าม้าบางตัวยีนระยะได้ดีกว่าม้าตัวอื่น ๆ เรารู้ว่าพ่อม้าบางตัวให้ลูกที่ส่วนมากเป็นม้ายีนระยะ บางตัวให้ลูกที่ส่วนมากเป็นม้าดินตัน แต่นั่นก็เป็นเพียงส่วนมากไม่ใช่ทั้งหมด ทั้งเรายังรู้ด้วยว่าลักษณะโครงสร้างกระดูกและกล้ามเนื้อบางลักษณะให้เรามีความหวังในความเร็ว บางลักษณะให้เรามีความหวังในทางยีนระยะ แต่นั่นก็เป็นเพียงความหวัง ไม่ใช่ความแน่นอน

สมมติว่า เรามีลูกม้าตัวหนึ่งซึ่งยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าจะเป็นม้าดินตันหรือม้ายีนระยะ ถ้าเราศึกษาต้นตระกูลของมันดู ถ้าปรากฏว่าส่วนมากของต้นตระกูลของมันเป็นม้ายีนระยะลูกม้าของเราก็มีโอกาสที่จะเป็นม้ายีนระยะ ถ้าปรากฏว่าส่วนมากของต้นตระกูลของมันเป็นม้าดินตัน ลูกม้าของเราก็มีโอกาสที่จะเป็นม้าดินตัน แต่นั่นก็เป็นเพียงโอกาสยังไม่มีควมแน่นอน

เหตุผลที่ขาดความแน่นอนโดยทั่วไปนี้เห็นจะเป็นด้วยว่า ทั้งความเร็วและพลังยีนระยะไม่ใช่ลักษณะของเมนเดลในตัวของมันเอง แต่ละอย่างเป็นผลของลักษณะเมนเดลหลายลักษณะซึ่งเมื่อควบกันเข้ากับม้าตัวใดตัวหนึ่งก็ให้ ความโน้มน้าว ไปในทางความเร็วหรือในทางพลังยีนระยะเท่านั้น ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ที่จะรับสืบทอดความเร็วหรือพลังยีนระยะอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้ก็เห็นจะเป็นเพราะ

ว่าความเร็วและพลังยืดยาระยะ ไม่ใช่ลักษณะแยกเป็นเอกเทศ แต่เป็นการควบของ
ลักษณะแยกหลายลักษณะ เป็นการควบซึ่งกำหนดขึ้นเพียงโดยกฎแห่งโชคเท่านั้น

ในที่สุดนักเห็นจะต้องจบเรื่องนี้โดยกล่าวว่า "There is only one thing
to be certain of and that is one cannot be certain of anything, especially of
horses" △

อันว่าโลกสรรเสริญ สมัยเก่าว่าคือนั่นเป็น เสมือนต้นไม้ที่ หยั่งรากลงลึก และแผ่ไพศาลไปอย่างไม่รู้ขอบเขตแห่งกาลสมัยและสถานที่ จึงไม่เป็นการ ประหลาด ที่จะเห็นโรคคนแห่เข้ามาในสนามแข่งม้าและกระทั่งในห้องวิชา ศาสตร์อันเป็นที่บ่งบอกกันกำบังและร้อนแรง

ที่กล่าวถึงนี้เพราะว่าในสมัยปี ค.ศ. ๑๘๕๖ มีนักเขียนหนังสือเรื่อง ม้าแข่งเสียงรู้จักกันดีคนหนึ่งชื่อ สะโตนฮีน แต่งหนังสือออกตีพิมพ์ ในกรุง ลอนดอนเล่มหนึ่ง สะโตนฮีนกล่าวไว้ในหนังสือเล่มนั้นว่า “ม้าแข่งสมัยใหม่ (คือสมัย ค.ศ. ๑๘๕๖) เจริญเติบโตเร็วและมีฝีตีนจัดขึ้นกว่าสมัยก่อน แต่ว่า โดยปฏิภาณได้สูญเสียคุณสมบัติทางอดทนต่อการยืนระยะไป”

ในระหว่างระยะเวลา ๑๐๐ ปีต่อมา ถ้าจะค้นหาหนังสือที่ศาสตราจารย์ทาง วิทยาศาสตร์ว่าด้วยการทำสถิติเกี่ยวกับชีววิทยาแต่งขึ้นไว้อ่านดู เราจะพบว่าทฤษฎีของ สะโตนฮีนยังเป็นที่รับรองกันอยู่ เพราะมีศาสตราจารย์บางคนกล่าวเป็นทำนองเดียว กันว่า ม้าแข่งสมัยใหม่มีฝีตีนเร็วขึ้น ๆ ในระยะสั้น ๆ แต่มีความสามารถอดทนต่อ

ระยะยาว น้อยลง ๆ ที่เขากล่าวเช่นนั้น พอเก็บเหตุผลที่เขาให้ไว้ได้ว่าเป็นเพราะทาง
สนามแข่งมาจัดกำหนดการแข่งขันมาให้มีเที่ยวแข่งในระยะสั้น ๆ เสียเป็นพื้น ไม่ค่อย
จัดให้มีเที่ยวแข่งในระยะยาว ๆ ดังนั้นมาซึ่งเป็นสัตว์ที่มีนิสัยสันดานรับเอาความเคย
ชินง่าย ๆ จึงรีบปรับปรุงดัดแปลงตัวเองให้เหมาะสมกับความต้องการของมนุษย์ โดย
เปลี่ยนแปลงความยาวและมุมจากกระดูกให้เหมาะสม เหตุผลดังว่านี้ฟังดูก็เสมือน
ดังจะกล่าวว่าชาวนครหลวงดัดแปลงตัวเองโดยสวมบัตพื้นตาปูได้เขาหรือสวมเสื้อกัน
ฝนออกไปกลางฝนฉะนั้น นอกจากที่กล่าวมานี้แล้วยังมีนักวิทยาศาสตร์ยืนยันให้เรา
สังเกตว่า ม้าแข่งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มีไหล่ตรงและกระโพ้งกันเอนลาดกว่า
บรรพบุรุษของมันเมื่อศตวรรษที่ผ่านมาเขาว่า (ไม่ใช่ข้าพเจ้าว่า) โดยการเปลี่ยน
แปลงโครงร่างกระดูกเช่นว่านี้ จึงเป็นปัจจัยทำให้ม้าแข่งมีฝีตีนจัดขึ้นและก็เป็นเหตุ
ทำให้เสื่อมเสียพลั้งยี่ในระยะไป

เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า เมื่อเก็บความตามหนังสือเหล่านั้นพิจารณาดูก็ได้
ความว่า ที่ท่านศาสตราจารย์และนักวิทยาศาสตร์เหล่านั้นพากันมีความเห็นเช่นนั้น
ก็โดยได้วัดมุมจากโครงกระดูกของม้าผู้และแม่ม้าในกองทหารม้า ในโรงเรียนขี่ม้า
และจำพวกม้าแข่งมีจำนวนอย่างละ ๑๕๐ เท่า ๆ กัน แล้วอนุมานเหตุผลดังที่ได้กล่าว
มาแล้ว แต่ก็เป็นที่น่าสงสัยอยู่ว่า อันจำนวนม้าเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเป็นการเพียงพอ
แล้วหรือที่จะถือเอาเป็นมูลฐานกระทำให้บริวารบรรดลดความเห็นเช่นนั้น

ว่าตามทฤษฎีของ ดาร์วิน การวิวัฒนาการของสรรพสัตว์จะต้องเป็นไปที
ละเล็กละน้อยตามลำดับนับเป็นหลาย ๆ พันชั่วอายุ แต่การวิวัฒนาการตามความเห็น
ของบรรดาศาสตราจารย์ที่กล่าวมาข้างต้นต้องการเวลาเพียง ๓-๔ ชั่วอายุม้าหรือน้อย
กว่า ๑ ใน ๔ ของศตวรรษเท่านั้น การจะเป็นไปได้ถึงเพียงนั้นทีเดียวหรือ ? ถ้าแม้

ว่าการดัดแปลงรูปโครงกระดูกของมันเป็นไปได้ง่าย และเร็วเช่นนั้นไซ้เราก็คงจะสามารถทำให้คอมัยียดอกยาวเท่าคอจिरาฟได้ภายในระยะเวลาไม่กี่ปี โดยวิธีง่าย ๆ คือแขวน กระสอบ หนักไว้ให้สูงเหนือหัวมันเป็นการ บังคับให้มันต้อง ยืดคอเหงาน ขึ้นกินหญ้า แล้วคอมัยก็จะยาวออก

หลังย่นระยะของม้าแข่งสมัย

ก่อนที่จะขอรับทฤษฎีอันประหลาด ของท่านศาสตราจารย์เหล่านั้นเรา น่าจะตั้งคำถามขึ้นตอบสัก ๒ ข้อดังต่อไปนี้เสียก่อน กล่าวคือ

ประการที่ ๑ ตามที่ท่านศาสตราจารย์เหล่านั้นต้องการให้เราเชื่อว่าม้าแข่งสมัยนี้ใช้เวลาในระยะยาวเร็วกว่าบรรพบุรุษของมันนั้น เป็นความจริงหรือ ?

เพื่อที่จะตอบคำถามข้อนี้ เพียงแต่ตรวจสอบสถิติเวลาม้าแข่งดู เราก็จะตอบได้ทันทีว่า ที่แท้นั้นม้าแข่งสมัยนี้ใช้เวลาในระยะยาวได้ดีกว่าบรรพบุรุษของมัน

ขออ้างตัวอย่างโดยยกเอาเทียวม้าแข่งมาตรฐาน คือเทียวแข่งดาร์บี้กับ เทียวแข่งโอ๊คส์ของอังกฤษขึ้นพิจารณา เทียวทั้งสองนี้เป็นเทียวแข่งสำคัญที่สุดในโลก แข่งในระยะยาว ๖๐ เส้น และแข่งในสนามที่ม้าวิ่งลำบากที่เอ็ปซอม เพราะเป็นสนามที่เป็นทางขึ้นเนินในระยะ ๖ เฟอ์รองแรกแล้วลาดลง พอจนถึงป้ายชนะก็สูงขึ้นอีก เทียวดาร์บี้จัดสำหรับม้าผู้และม้าเมียอายุ ๓ ปี ม้าผู้แบกน้ำหนัก ๙ สโตน (๑๒๖ ปอนด์) เท่ากัน ม้าเมียได้ลด ๕ ปอนด์ ส่วนเทียวแข่งโอ๊คส์จัดสำหรับม้าเมียอายุ ๓ ปีแบกน้ำหนัก ๙ สโตนเท่ากัน เราเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๔๖ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการจับเวลากันอย่างแน่นอน แต่เพื่อมิให้ความยืดยวนักจึงยกเว้นปีกลาง ๆ เสีย แต่อย่างไรก็ดีในปีเหล่านั้นเวลาม้าก็ดีขึ้นเป็นลำดับ

เที่ยวคาร์ป

ปีแข่ง	ชื่อม้าชนะ	เวลา
๑๘๔๖	Pyrrus the First	๒.๕๕
๑๘๔๗	Cossack	๒.๕๒
๑๘๔๘	Sir Visto	๒.๔๓ ๑/๕
๑๘๔๖	Persimmon	๒.๔๒
๑๘๓๖	Mahmoud	๒.๓๓ ๔/๕ (สถิติ)
๑๘๓๗	Mid-day Sun (สนามเปียก)	๒.๓๗ ๑/๒
๑๘๖๑	Psiduim	๒.๓๖ ๑/๒

เที่ยวโอ๊คส์

ปีแข่ง	ชื่อม้าชนะ	เวลา
๑๘๔๖	Mendicant	๒.๕๓
๑๘๔๗	Miami	๒.๕๔
ปีแข่ง	ชื่อม้าชนะ	เวลา
๑๘๔๕	La Sagesse	๒.๔๘
๑๘๔๖	Canterdury Pilgrin	๒.๔๕
๑๘๓๖	Lovely Rosa	๒.๓๖
๑๘๓๗	Exhibitionist	๒.๓๗ ๑/๕
๑๘๖๒	Monade	๒.๓๘ ๑/๒

ตัวเลขเวลามาตาม ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนี้ ชี้ข้อเท็จจริงให้เราเห็นโดยแจ่มแจ้งว่า ความจริงนั้นตรงกันข้ามกับข้อความที่ท่านศาสตราจารย์ทั้งหลายพยายามให้เราเชื่อ จึงเป็นอันถือได้ว่าม้าแข่งสมัยนี้ยืนระยะดีกว่าบรรพบุรุษของมัน เพราะทำเวลาในระยะเดียวกันได้เร็วกว่า

แต่ตัวอย่างข้างบนนี้อาจไม่กระจ่าง สำหรับปัญหาเรื่องนี้และอาจมีข้อโต้แย้งได้ว่าระยะทางเพียง ๖๐ เส้นยังไม่เป็นการทดสอบ พลงยืน ระยะของม้าแข่งได้ดีพอจะนั้น เราจึงลองตัดแปลงวิธีคำนวณเสียใหม่ โดยตั้งเวลาเป็นหลัก ไม่ใช่เอาระยะทางเป็นหลัก คือเทียบเวลาและระยะให้เป็นไมล์ต่อชั่วโมง เราจะได้ตัวเลขดังต่อไปนี้

สำหรับเที่ยวแข่งดาร์บี้เมื่อสมัย ๑๐๐ กว่าปี มาแล้ว นั้นผู้ตีนม้าแข่ง ทำเวลาถัวเฉลี่ยได้ตกราว ๓๑ ไมล์ต่อชั่วโมง คือในเวลา ๑ ชั่วโมงวิ่งได้ทางยาว ๓๑ ไมล์ แต่ในสมัยหลัง ๆ นี้ คำนวณแล้วจะเป็นราว ๓๕ ไมล์ต่อชั่วโมง ฉะนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าม้าชนะดาร์บี้ในตอนหลัง ๆ นี้ ซึ่งมีผู้ตีนทำเวลาได้ในอัตรา ๓๕ ไมล์ต่อชั่วโมงนั้น สามารถวิ่งได้ทั้งเร็วและทนระยะกว่าม้าชนะดาร์บี้เมื่อสมัย ๑๐๐ กว่าปีมาแล้ว ซึ่งทำเวลาในอัตรา ๓๑ ไมล์ต่อชั่วโมง ฉะนั้นมาแข่งทุกวันนี้จึงทงมีผู้ตีนเร็วกว่าและมีพลังทนต่อระยะได้ดีกว่าม้าแข่งเมื่อสมัย ๑๐๐ กว่าปีหาใช่แต่มีผู้ตีนเร็วกว่าแต่พลงยืนระยะเสื่อมลงตามความเห็นของท่านศาสตราจารย์ทั้งหลายเหล่านั้นมิได้

การเปลี่ยนแปลงโครงกระดูกของม้าแข่งสมัยใหม่

ประการที่ ๒ เป็นความจริงหรือว่าในระยะเวลาหลัง ๆ นี้ โครงกระดูกของม้าแข่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

ข้อนี้เห็นจะจริง เพราะเมื่อดูรูปภาพม้าแข่งสมัยต่าง ๆ โดยเฉพาะม้าเรออเบรตเปรียบเทียบกันจะเห็นได้ว่า ม้าแข่งสมัยหลัง ๆ นี้มีกระโพ้งกันเอนลาดมากกว่าม้าแข่งสมัยก่อน แต่จะให้ยอมรับต่อไปว่าการวิวัฒนาการในทางปรับปรุงดัดแปลงอวัยวะของม้าแข่งเป็นไปได้ในชั่วระยะเวลาอันรวดเร็วเช่นที่วามาช้างต้นนั้นยังไม่ได้ และถึงจะอย่างไรก็ดีก็ยังจะไม่ยอมรับว่า รูปโครงกระดูกของม้าแข่งที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปนั้น มีอิทธิพลโดยเฉพาะ เจาะจงแก่ฝีดิน หรือพลัγγิน ระยะของมันเมื่อกรณีเป็นเช่นนี้เราจะหาเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงโครงกระดูกกระโพ้งกันของม้าแข่งได้จากไหน ?

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การวิวัฒนาการของสรรพสัตว์ตามทฤษฎีของดาร์วินจะต้องเป็นไปทีละเล็กละน้อยลาลับลับเป็นหมื่น ๆ ปี จึงเรื่องที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้จะอาศัยทฤษฎีของดาร์วินไม่ได้ ฉะนั้นเราจึงต้องหันหน้าเข้าฟังกฎการสืบพันธุ์ของเมนเดล อันว่าการสืบพันธุ์ตามกฎของเมนเดลนั้น ลักษณะต่าง ๆ ของสรรพสัตว์และพืชชาติย่อมเกิดมีซ้ำขึ้นมาใหม่ด้วยตัวมันเอง ต่อเนื่องสืบต่อกันอยู่เสมอสมัยเมื่อมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ จับม้าป่ามาเลี้ยงเป็นสัตว์บ้านและทำการผสมพันธุ์กันนั้นก็เพื่อจะสร้างให้เป็นเครื่องมือให้เหมาะสมแก่การที่จะใช้งานตามความต้องการของมนุษย์ในสมัยนั้น จริงอยู่การผสมพันธุ์ม้าแข่งสมัยนี้ แม้จะไม่มีคามมุ่งหมายที่จะให้สืบพันธุ์ในทางลักษณะใด ลักษณะหนึ่งตามกฎของเมนเดล หากแต่ ประสงค์ จะให้มีคุณภาพ อันเป็น เนื้อแท้ ก็แต่ ในทางฝีดิน และ พลัγγิน ระยะเท่านั้น แต่ก็หลีกเลี่ยงบทบัญญัติ ของกฎเมนเดลมิให้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งของบรรพบุรุษเกิดซ้ำขึ้นมาใหม่ ในพันธุ์ผสมอีกไม่ได้ บทบัญชานี้เป็น อมตะและมีมา จนทุกวันนี้

อันว่าต้นตระกูลของพันธุ์ม้าแข่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์เรออเบรตในสมัยทุกวันนี้สืบเผ่าพันธุ์มาตั้งแต่สมัยโบราณ ต้นตระกูลม้าแข่งสมัยโบราณ (แข่ง

รกรบ) นั้นไปจากตะวันออกมีอาหรับและแอฟริกาเป็นพื้นจนเป็นที่อมรับกันว่า ถ้าจะเอาชนะในการแข่งจะต้องใช้พันธุ์ม้าตะวันออก กล่าวให้ใกล้เข้ามาอีก เมื่อชาวโรมันบุกขึ้นเกาะอังกฤษ เมื่อก่อนพระเยซูเกิดเล็กน้อยก็นำเอาพันธุ์ม้าเหล่านี้เข้าไปด้วยแล้วนำไปขยายพันธุ์ต่อไป

กฎการสืบพันธุ์ของหมันเดลบัญชาว่า ลักษณะแท่งงปรการของบรรพบุรุษจะต้องมีปรากฏซ้ำขึ้นมามากในพันธุ์ผสมของผู้สืบสันดานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ลักษณะหนึ่งในลักษณะทั้งหลายก็คือลักษณะกระโพ้งกันตรงเป็นเส้นรายในหมู่ม้าอาหรับ ซึ่งเป็นต้นตระกูลหนึ่งของม้าแข่งเชอวอเบรครันตัน ๆ ลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือลักษณะกระโพ้งเอนลาดลง ซึ่งเป็นลักษณะของม้าพันธุ์แคว้นบาบารี ในแอฟริกาตอนเหนือ ลักษณะเด่น ๓ ประการของม้าพันธุ์อาหรับคือ เบ้าตากกลม จมูกเว้า (Dished) น้อย ๆ กระโพ้งกันตรงเป็นเส้นราย ส่วนม้าพันธุ์บาบารี เบ้าตาเป็น ๓ เหลี่ยม จมูกตรงและกระโพ้งกันเอนลาดลง แม้จะไม่แน่นอนว่าลักษณะใดเป็นลักษณะข่มและลักษณะใดเป็นลักษณะถอย แต่ก็เป็นที่แน่นอนว่า เมื่อผู้สืบตระกูลของม้า ๒ พันธุ์ที่วั้นแพร่ไป ในโลก มันก็ขยายลักษณะของมันเพิ่มขึ้นใน หมู่ม้าแข่งผู้สืบสันดานต่อไปตามกฎของเมลเดลกล่าวไว้โดยทั่ว ๆ ไปว่า ม้าแข่งสมัยหลัง ๆ นี้ออกลักษณะกระโพ้งกันเอนลาดลง ซึ่งสืบพันธุ์มาจากม้าพันธุ์บาบารีมากกว่าลักษณะตะโพกตรง ซึ่งสืบพันธุ์มาจากม้าพันธุ์อาหรับ แต่ม้าแข่งเหล่านี้หาได้มีความด้อยไปในทางพลัยนระยะมิได้ เพราะม้าแข่งเหล่านี้ชนะการวิ่งแข่งในระยะไมล์ครึ่ง โดยทำเวลาสถิติคือ Mamoud ทำเวลา ๒.๓๓ ๔/๕ เมื่อวันที่ ๒๗/๕/๑๙๓๖ ฉะนั้นข้อกล่าวอ้างและเหตุผลของศาสตราจารย์ทั้งหลาย ที่ป่วยด้วยโรค สรรเสริญ สมัยเก่า ว่าเก่าดีกว่าใหม่รีบด่วนลงความเห็นตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นอันต้องตกไป.

รายนามเจ้าภาพบำเพ็ญกุศล

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๑๖	คุณมาลี ประชัญคดี และน้อง ๆ
วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๖	คุณ ชลอ ศิลปกุล
วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๑๖	เพื่อน ๆ พยาบาล
วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๖	ราชตฤณมัยสมาคม ราชกรีฑาสโมสร สมาคมเจ้าของม้าแข่งแห่งประเทศไทย
วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๖	คณะศูนย์การค้ำพคุณ ท่ามะกา
วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๖	คุณลออง ยืนยง คุณน้อยทิพย์พยอม คุณหรรณวรางโสภา, คุณยันต์ วินิจนัยภาค และเพื่อน ๆ

ศาลแพ่ง

๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๖

เรียน คุณศรีอร อรรถภัทร

ตามที่คุณมีหนังสือขออนุญาต จัดพิมพ์คำพิพากษาฎีกา ป.พ.พ. บรรพ ๕
ครบครัน เพื่อแจกในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงธรรมพัศธุการนั้น ผมพิจารณา
แล้วเห็นว่าอาจจะให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านอยู่บ้าง จึงอนุญาตให้
จัดพิมพ์ได้ และขอถือโอกาสร่วมบำเพ็ญกุศลในส่วนนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญไทย อธิปัตติ)

คำพิพากษาศาลฎีกา ป.พ.พ. บรรพ ๕ ครอบครั

กฤษฎีกา สำนัคดี

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง

.....

คำพิพากษาศาลฎีกาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วย
ครอบครั่นี้ ข้าพเจ้ารวบรวมมาจากหนังสือคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่ง จัดพิมพ์โดยเนติ
บัณฑิตยสภาแต่รวบรวมเฉพาะแต่ย่อคำพิพากษาศาลฎีกา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๑ ถึง
พ.ศ. ๒๔๙๔ ตอน ๓ ที่รวบรวมไว้ก็เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ในการตรวจค้นอ้างอิง
กรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งเท่าที่ปฏิบัติมาก็ได้ประโยชน์อยู่
มิใช่น้อย เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภรรยาที่ไม่จดทะเบียนสมรส
ซึ่งเป็นเรื่องกรรมสิทธิ์รวมเกี่ยวพันกับกฎหมายครอบครัว ข้าพเจ้าจึงรวบรวมผนวก
เข้าไว้ด้วยและเพื่อสะดวกในการอ่านจึงได้แยกเป็นหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. การหมั้น ของหมั้น สินสอด ผิดสัญญาหมั้น (มาตรา ๑๔๓๕-๑๔๔๔)
๒. การสมรส เงื่อนไขการสมรส ความสัมพันธ์ของสามีภรรยา (มาตรา ๑๔๔๕-๑๔๕๗)
๓. ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา (มาตรา ๑๔๕๘-๑๔๘๗)
๔. เพิกถอนการสมรส การขาดจากการสมรส (มาตรา ๑๔๘๘-๑๔๙๑)
๕. การแบ่งสินสมรส (มาตรา ๑๔๙๒-๑๔๙๘)

๖. บิดามารดากับบุตร อำนาจปกครอง ผู้ปกครอง (มาตรา ๑๕๑๙-๑๕๔๑)
๗. อุทลุม (มาตรา ๑๕๓๕)
๘. การทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก (มาตรา ๑๕๔๖)
๙. บุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๕๔๒-๑๕๔๓)
๑๐. ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๔-๑๕๔๘)
๑๑. ประเด็น หนี้ที่น่าสืบ อำนาจฟ้อง อื่น ๆ
๑๒. ทรัพย์สินของสามีภริยาที่ไม่จดทะเบียนสมรส

๑. การหมั้น ของหมั้น สิ้นสุด ผิดสัญญาหมั้น (มาตรา ๑๔๓๕-๑๔๔๕)

๑๔๔๕/๒๔๔๑ ค่าใช้จ่ายในวันแต่งงาน ไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรสตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๙ (๒) จึงฟ้องเรียกจากกัน ในเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมจดทะเบียนสมรสไม่ได้

๑๐๘๙/๒๔๔๒ ของหมั้นต้องเป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายได้ให้แก่ฝ่ายหญิงไว้แล้ว ถ้าให้ทรัพย์สินไว้ส่วนหนึ่ง และสัญญาว่าจะนำมามอบให้ ในวันหลังอีกก็คงเป็นของหมั้นเฉพาะส่วนที่ให้ไว้แล้ว ส่วนที่ยังไม่ได้มอบให้ไม่เป็นของหมั้น ฉะนั้นในกรณีที่ชายตายของหมั้นที่มอบไว้ย่อมตกแก่หญิง แต่หญิงจะฟ้องเรียกทรัพย์สินที่ฝ่ายชายสัญญาจะมอบให้อีกนั้นไม่ได้

ถ้าฝ่ายชายได้มอบของหมั้นให้บ้างแล้ว และสัญญาว่าจะนำของหมั้นที่ยังขาดมามอบให้อีก ถ้าฝ่ายชายไม่นำมามอบให้ตามที่ตกลงกัน ฝ่ายหญิงจะปฏิเสธไม่ยอมสมรสโดยถือว่าฝ่ายชายผิดสัญญาหมั้นก็ได้

๐๐๙๘/๒๔๙๒ การหมั้นเป็น ประเพณีมาแต่ดั้งเดิมสมัยก่อนโดยปกติชายมิได้ทำ
การหมั้นหญิงด้วยตนเอง โดยผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปทำการหมั้นกับผู้ใหญ่ฝ่าย
หญิง คือต่างฝ่ายต่างกระทำแทนตัวชายและตัวหญิง ป.พ.พ. บรรพ ๕ ไม่ได้
เปลี่ยนรูปสัญญาหมั้น

ของหมั้นไม่จำเป็นต้องเป็นของชายคู่หมั้น แม้เป็นของคนอื่นก็อาจ
เป็นของหมั้นและตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงเมื่อสมรสได้

เอาทรัพย์สินของเขามาหมั้นโดยเขามีรู้เห็นยินยอม แม้สมรสกันแล้ว
หญิงก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์ ในของนั้น

เจ้าของทรัพย์สินให้อีมทรัพย์สินของตนไปทำการหมั้น แม้จะตกลงให้อีม
เป็นของหมั้นชั่วคราว เมื่อฝ่ายหญิงไม่รู้เรื่องด้วยแล้ว ของหมั้นนั้นก็ตกแก่
หญิงในเมื่อทำการสมรสแล้ว

บิดาของชายเอาแหวนของตนไปหมั้นหญิง โดยไม่รู้ว่าเป็นแหวน
ของตนแหวนนั้นก็ตกเป็นของหมั้น และตกเป็นของหญิงเมื่อทำการสมรส

๐๐๕๓/๒๔๙๒ การฟ้องเรียกสินสอดคือฐานผิดสัญญาหมั้น ไม่ใช่เป็นการเรียก
ค่าทดแทนตามความในมาตรา ๑๔๔๔ จึงยกอายุความ ๖ เดือน ตามมาตรา
๕๕ ขึ้นบังคับไม่ได้

๗๑/๒๔๙๓ ค่าหมากพลู และค่าขนมวันหมั้น ค่ารถไปหมั้น ไม่เข้าอยู่ในข้อ
หนึ่งข้อใด ของ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๙

๐๐๐๐/๒๔๙๓ ชายหญิงได้ทำพิธีแต่งงานอยู่กินด้วยกันจนสามปีบริบูรณ์มานาน จน
กระทั่งมีบุตรด้วยกัน โดยต่างฝ่ายต่างสมัครใจที่จะไม่ไปจดทะเบียนสมรส
นั้นถือได้ว่าชายหญิงมีเจตนาเพียงแต่ทำพิธีแต่งงานตามประเพณี และอยู่กิน
จนสามปีบริบูรณ์แล้ว มิได้ถือเอาการจดทะเบียนสมรสเป็นสำคัญเลยมา

แต่แรกเมื่อกรณีเป็นดังนี้ ททรัพย์ที่ให้กับโดยที่เรียกว่าเป็นของหนี้ก็ดี การให้เงินกันเรียกว่าสินสอดก็ดี หาได้ให้ในฐานะของหมั้นและสินสอดไม่เพราะของหมั้นและสินสอดนั้นเป็นการให้ โดยมีเจตนาจะสมรสกันตามกฎหมายแม้ในกรณีเช่นนี้จะถือว่า มิได้มีการสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมายฝ่ายชายก็เรียกเงินและทรัพย์สินที่ให้ไว้ดังกล่าวคืนไม่ได้

๑๗๗๘/๒๔๙๓ พ่อแม่ฝ่ายชายทำสัญญายกที่นา ๑๐ ไร่ โดยแบ่งออกจากรานาแปลงใหญ่มีโฉนดแล้ว แต่ยังไม่ได้มอบหมายแบ่งแยกออกเป็นสวนสด ให้เป็นของหมั้นแก่หญิงต่อมาหญิงชายได้อยู่กินกันที่บ้านชาย ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน นาที่ยกให้ก็ไม่ได้มอบหมายให้กันอย่างแท้จริง ดังนั้นยังถือไม่ได้ว่า นา ๑๐ ไร่นี้ เป็นของหมั้นตาม ป.พ.พ. ๑๔๓๖ หญิงจะฟ้องเรียกนา ๑๐ ไร่นี้ ในฐานะเป็นของหมั้นไม่ได้หากจะถือว่าเป็นสัญญาให้ที่มีการตอบแทนจุดประสงค์ของผู้ใหญ่ก็เพื่อให้คู่สมรสได้ใช้สอยทำกินด้วยกันเป็นสำคัญ เมื่อหญิงกับชายไม่ได้สมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และบัดนี้ยังแยกไม่ได้อยู่กินด้วยกันอีก ก็นับว่าไม่เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ให้ จึงไม่มีเหตุที่หญิงจะเรียกร้องเอานานี้ได้

๑๘๐/๒๔๙๔ (อาญา) บิดาฝ่ายชายหมั้นหญิง และได้มอบเงินของหมั้นไว้กับบิดามารดาหญิง แล้วต่อมาบิดามารดาหญิงปฏิเสธว่าไม่ได้รับของหมั้นไว้ ดังนั้นเงินของหมั้นนั้นมิใช่ของที่มอบหมายให้ดูแลรักษา ฯลฯ ตามความหมายในมาตรา ๓๑๔ กฎหมายลักษณะอาญารูปคดีเป็นมูลกรณีทางแพ่ง บิดาชายจะฟ้องหาว่าบิดามารดาหญิงยกยอกของหมั้นในทางอาญาไม่ได้

๓๔๔/๒๔๙๔ ชายหญิงหมั้นและแต่งงานกันตามประเพณี โดยไม่สนใจเรื่องจดทะเบียนสมรส ชายจะฟ้องเรียกสินสอดและของหมั้นคืนไม่ได้ เพราะฝ่ายชายสืบไม่สมฟ้องว่าหญิงผิดสัญญาไม่ยอมไปจดทะเบียนสมรสด้วย และจะเรียกค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรสตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๙(๒) ก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน

ส่วนเงินกองทุนที่ชายเอามาลงทุนในเวลาแต่งงานนั้น ยังคงเป็น
ทรัพย์สินของชาย เมื่อไม่มีข้อสัญญาผูกพันให้หญิงยึดไว้ได้ ชายก็มีสิทธิ
เรียกคืนได้

๖๔๐/๒๔๙๔ พฤติการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ชายปฏิเสธ ไม่ยอมสมรส
กับหญิงได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๑ และมีสิทธิเรียกของหมั้นคืนจากหญิง
ได้ (หญิงไม่ยอมหลับนอนร่วมประเวณีกับชายจนสามภริยา และหญิงใช้
แฉกกันตีทำร้ายชายถึงบาดเจ็บ)

โจทก์จำเลยร่วมกันนำสัมภาระ และลงทุนปลูกสร้างเรือนขึ้น ๑ หลัง
แต่ไม่ได้ความพอจะชี้ได้ว่า สัมภาระชิ้นใดเป็นของผู้ใดได้ทุกชิ้น ทั้งไม่ได้
ความว่าแต่ละฝ่ายได้มีส่วนเป็นเจ้าของอยู่เกินกว่าครึ่ง ดังนั้นต้องถือว่าโจทก์
จำเลยมีส่วนเป็นเจ้าของเรือนรายนี้เท่า ๆ กัน

๑๔๘๖/๒๔๙๔ ชายหญิงทำพิธีสมรสกันตามประเพณีแล้ว แต่ฝ่ายหญิงกลับไม่ยอม
จดทะเบียนสมรส ทำให้การสมรสไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ดังนั้นชายย่อมมี
สิทธิฟ้องเรียกของหมั้นคืนจากหญิงได้ ส่วนค่าทดแทนเช่น ค่าใช้จ่ายที่ต้อง
ทำตามประเพณีนั้นแม้การสมรสจะมีได้สำเร็จไปโดยชอบ แต่เมื่อชายได้
หลับนอนกับหญิงตามประเพณีแล้ว ค่าใช้จ่ายที่ต้องทำตามประเพณีจึงไม่ใช่
ค่าเสียหายอันควรคิดเอาแก่กัน

๑๒๑๗/๒๔๙๖ ชายสู่ขอหญิง ได้ตกลงและมีการเหยียบเรือน โดยชายมีหมากพลู
กับผ้าขาวไปเป็นของหมั้นตามประเพณีท้องถิ่นเป็น การหมั้นอัน สมบูรณ์ตาม
กฎหมายถ้าฝ่ายชายไม่ยอมสมรส ชายต้องรับผิดชอบ

๓๑/๒๔๙๗ ชายหญิงอยู่กินด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน ชายเป็นฝ่ายผิด ไม่ยอมจดทะเบียน
เอง จะเรียกเงินหมั้นและสินสอดคืนไม่ได้

๖๖๔/๒๔๙๗ ชายหญิงทำพิธีอยู่กินอย่างสามีภรรยา มา ๕-๖ ปี โดยไม่จดทะเบียนสมรส เพราะต่างทะเลาะเลยไม่ดำเนินการจดทะเบียน จนมีเรื่องเลิกร้างกันไป จะว่าฝ่ายหญิงผิดสัญญาแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ ชายเรียกของหมั้นสินสอดคืนไม่ได้

๕๗๐/๒๔๙๘ สินสอดและของหมั้น ถ้าไม่มีการจดทะเบียนสมรสเพราะชายบิตพลัว ชายเรียกคืนไม่ได้

๗๐๐/๒๔๙๗ หญิงประกอบพิธีแต่งงานอยู่กินกัน แล้วกลับไม่ยอม จดทะเบียน สมรส กับชายเป็นความผิดของหญิง ต้องคืนของหมั้นสินสอดให้ชาย

๘๙๔/๒๔๙๙ ชายหมั้นและแต่งงานกับหญิงตามประเพณี อยู่กินด้วยกันจนมีบุตร ๑ คน ไม่ไปจดทะเบียนสมรส โดยฝ่ายชายเป็นฝ่ายผิด ต่อมาชายหญิงเลิกกันชายจะฟ้องเรียกของหมั้นและสินสอดคืนหาได้ไม่

๑๐๒๕/๒๕๐๑ สมรสกันโดยไม่พูดถึงการจดทะเบียน เพราะต่างเห็นว่าจะไม่สำคัญต่อเมื่อผิดใจกันแล้ว ชายจึงขอจดทะเบียน หญิงไม่ยอมจด ต่อมาชายฟ้องคดีเรียกสินสอดคืน แล้วหญิงยอมจดทะเบียน ชายไม่ยอม แสดงว่าการขอจดทะเบียนเมื่อระหว่างผิดใจกัน เป็นแต่วิธีการที่จะกล่าวหาว่าหญิงไม่ยอมจดทะเบียน แท้จริงต่างก็ไม่ประสงค์จะจดทะเบียนอยู่แล้ว จะว่าหญิงผิดสัญญาไม่ได้ ชายเรียกสินสอดและค่าหมั้นคืนไม่ได้

๑๔๑๕/๒๕๐๖ ในกรณีที่คู่สมรสประสงค์ให้มีการจดทะเบียนสมรสด้วยนั้น หากฝ่ายหญิงไม่ยอมจดทะเบียนทำให้การสมรสไม่สมบูรณ์ ชายเรียกสินสอดคืนได้ ค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูแขกที่จ่ายไปในพิธีแต่งงานที่ไม่มีการหมั้น และไม่สมบูรณ์เพราะไม่จดทะเบียนสมรสนั้น หากอาจเรียกทดแทนจากอีกฝ่ายหนึ่งได้ไม่ เพราะไม่เป็นการผิดสัญญาหมั้น และไม่เข้าลักษณะอันเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรสตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๙ (๒)

๑๔๕๒/๒๕๐๖ จำเลยขอหมั้นน้องสาวโจทก์เพื่อให้แต่งงานกับบุตรจำเลย แต่จำเลยไม่มีเงินจึงทำสัญญากู้ให้โจทก์ยืมถือไว้ และโจทก์จำเลยตกลงกันว่าถ้าจำเลยปลูกเรือนหอโจทก์จะลดเงินกู้ให้บ้างตามราคาของเรือนหอ ต่อมาจำเลยไม่ปลูกเรือนหอและบุตรจำเลยไม่ยอมแต่งงานกับน้องสาวโจทก์ โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินตามสัญญา สัญญากู้ดังกล่าวนี้เป็นเพียงสัญญาจะให้ทรัพย์สินเป็นของหมั้นกันในวันข้างหน้ายังไม่ได้มีการมอบทรัพย์สินให้แก่กันอย่างแท้จริงเจตนาอันแท้จริงของคู่สัญญาก็มิได้มุ่งต่อการให้สัญญากู้ตกเป็นของอีกฝ่ายหนึ่งในสภาพของหมั้น และไม่มีความประสงค์ให้ตกเป็นสิทธิแก่หญิงเมื่อสมรสแล้วในกรณีเช่นนี้ถือไม่ได้ว่ามีการให้ของหมั้นกันตามกฎหมายโจทก์จะฟ้องเรียกเงินตามสัญญา ในฐานะเป็นของหมั้นมิได้ ทั้งสัญญาคู่สัญญานี้ก็ไม่มีมูลหนี้เดิม อันจะมีผลทำให้โจทก์มีสิทธิเรียกร้อง ให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาได้ด้วย

๔๒๑-๒/๒๕๐๘ เมื่อจำเลยที่ ๑,๒ ซึ่งเป็นบิดามารดาของจำเลยที่ ๓ มิได้รู้เห็นเป็นใจให้จำเลยที่ ๓ หลบหนีไป ตรงข้ามยังได้จัดการส่งตัวจำเลยที่ ๓ เข้าห้องเรือนหอร่วมกับโจทก์ และเมื่อโจทก์บอกจำเลยที่ ๒,๓ ให้จัดการเรื่องจดทะเบียนสมรสแล้ว จำเลยได้ขอผิดเป็นวันหลัง โจทก์ไม่เร่งรัด ไม่สนใจนำพาต่อการจดทะเบียนสมรสโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินสอด ของหมั้น และค่าทดแทน เพราะภายหลังพิธีแต่งงานแล้วจำเลยที่ ๓ ได้ร่วมอยู่กับหลับนอนกับโจทก์ได้เพียง ๓ วันแล้วก็หลบหนีไป เพราะทนต่อวิธีร่วมประเวณีของโจทก์มิได้ จนเกิดฟ้องร้องกันขึ้นแล้วจำเลยที่ ๓ จึงกลับใจจะขอยู่กินจนสามภริยากับโจทก์ โดยขอไปจดทะเบียนสมรสแต่โจทก์ไม่ยินยอมเพราะเกรงจำเลยที่ ๓ จะทำเช่นเดิม เช่นนี้ จะถือว่าโจทก์ผิดสัญญาหมั้น อันจะต้องใช้ค่าเสียหายตามที่จำเลยฟ้องโจทก์ และเรียกร้องมานั้นหาได้ไม่

๕๒๕/๒๕๐๙ การหมั้น และจะเรียกว่าหมั้นก็ต่อเมื่อฝ่ายชายนำของหมั้นไปมอบให้ฝ่ายหญิงอันเป็นเรื่องที่เข้าใจกันตามธรรมดาและตามประเพณี เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น ฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ตามป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๘ โดยที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่นนี้เมื่อฝ่ายชายเพียงแต่ตกลงว่าจะสมรสโดยไม่มีการหมั้น ดังนั้นจึงอยู่นอกเขตที่กฎหมายรับรอง หากไม่ปฏิบัติตามที่ตกลงไว้จะเรียกค่าทดแทนหาได้ไม่

การที่ไม่มีประเพณีท้องถิ่นว่าจะต้องมีของหมั้น มิใช่เหตุอันจะพึงยกขึ้นลบล้าง ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๘ ได้

๕๐/๒๕๐๒ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูกัน ในวันทำพิธีแต่งงานไม่ใช่ค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรส อันจะเรียกค่าทดแทนกันได้

๑๔๓๙/๒๕๐๒ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูกันในวันทำพิธีแต่งงาน ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรส อันจะเรียกค่าทดแทนกันได้

๗๕๖/๒๕๐๓ ชายหญิงแต่งงานกันโดยไม่นำพาต่อการที่จะไปจดทะเบียนสมรสกัน อยู่กินด้วยกันถึง ๙ เดือนแล้วเกิดทะเลาะกัน ชายจึงไปแจ้งอำเภอให้เรียกหญิงไปและขอจดทะเบียนสมรส แต่หญิงก็ไม่ยอมจดทะเบียน เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างไม่นำพาต่อการไปจดทะเบียนสมรสแต่เดิมเช่นนี้ ชายจึงไม่อาจอ้างได้ว่าฝ่ายหญิงผิดสัญญาจึงไม่อาจเรียกสินสอดของหมั้นคืนจากฝ่ายหญิง

๑๓๐๕/๒๕๐๔ การที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงผิดสัญญาหมั้น หาเป็นผลก่อให้เกิดความเสียหายแก่กาย หรือชื่อเสียงของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอไปไม่

โจทก์ฟ้องเรียกค่าทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียงเนื่องจากจำเลยผิดสัญญาหมั้น แต่ข้อนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโจทก์ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงในการที่จำเลยผิดสัญญาหมั้นอย่างใดบ้าง การที่โจทก์กล่าวลอย ๆ ว่าได้รับความเสียหายยังไม่เพียงพอที่ศาลจะรับฟังว่าโจทก์ได้รับความเสียหายอันจะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบใช้ค่าทดแทน

๒. การสมรส เงื่อนไขการสมรส ความสัมพันธ์ของสามี

ภรรยา มาตรา (๑๔๔๕-๑๔๕๓)

๖๓๒/๒๔๙๒ ชายมีภรรยาอยู่ตามกฎหมายแล้ว แม้จะทิ้งร้างกันก็ตาม ถ้ามาจดทะเบียนสมรสกับหญิงอื่น ก็ย่อมไม่มีผลเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายกับหญิงอื่นนั้น

๑๒๖๙/๒๔๙๓ ชายหญิงเป็นสามีภรณากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แม้จะมีได้จดทะเบียนสมรสกันก็นับว่าเป็นคู่สมรสกันตามกฎหมาย ฉะนั้นชายย่อมไม่มีสิทธิจะทำการสมรสกับหญิงอื่นได้ เพราะเป็นการต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๕ (๓) ถ้าชายจดทะเบียนกับหญิงอื่น ภรรยาย่อมฟ้องขอให้เพิกถอนการสมรสได้

๕๔/๒๔๙๔ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความว่า จะไปจดทะเบียนสมรสกันที่อำเภอไหนไม่เป็นการผิดกฎหมาย และไม่เป็นโมฆะ เพราะคู่กรณีอาจไปจดทะเบียนสมรสกันได้ตามที่ยอมความกัน

๙๐๔/๒๔๙๕ หญิงทำการสมรสกับชายโดยจดทะเบียนสมรสกันแล้ว แม้ภายหลังจะปรากฏว่าในขณะที่สมรสกันนั้น ชายนั้นมีภรรยาอยู่แล้วก็ตาม หญิงนั้นก็ยังมีสิทธิฟ้องหย่าขาดจากสามีได้เสมือนหนึ่งว่าการสมรส ของหญิงชายนั้นชอบด้วยกฎหมาย

๓๒๐/๒๔๙๖ การสมรสโดยไม่จดทะเบียนสมรส ย่อมไม่สมบูรณ์

๖๑๐/๒๔๙๖ การสมรสซึ่งจดทะเบียน ณ ต่างประเทศโดยมิได้จดทะเบียนต่อพนักงานทูตหรือกงสุลไทย ไม่เรียกว่าจดทะเบียนสมรสตาม ป.พ.พ. การหย่าโดยความยินยอมย่อมสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียน

ทำหนังสือกล่าวชัดแจ้งว่า ตกลงหย่าขาดจากสามีภรณากัน แม้ทำเป็นคำร้องยื่นต่อกรมการอำเภอ ลงลายมือชื่อคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีพยานลงลายมือชื่อด้วย ๒ คน ก็เป็นหนังสือหย่าที่สมบูรณ์

๙๙๗/๒๔๙๗ การจดทะเบียนสมรส ที่ฝ่ายหนึ่งยังมี ได้หย่าขาดจากคู่สมรสเดิมเป็น
โมฆะ

๙๓๕/๒๔๙๘ สามีภรรยาตกลงหย่าและแบ่งทรัพย์สินกันโดยชอบด้วยกฎหมาย แล้ว
แม้ภายหลังจะได้เสียกันใหม่ โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก็ไม่ถือว่าเป็นสามี
ภรรยากันตามกฎหมาย

๗๒๐/๒๕๐๕ นายอำเภอมีหน้าที่จดทะเบียนสมรสให้แก่คู่สมรสตามที่เขาร้องขอตาม
พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ นายอำเภอจะอ้างเหตุขัดข้อง
ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย โดยที่คำสั่งกระทรวงมหาดไทยนั้นมิได้อาศัย
อำนาจตามกฎหมายนั้นไม่ได้

(และในกรณีนี้ จะให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของ
จำเลยก็ไม่ได้ หากจำเลยไม่จัดก็ชอบที่จะใช้วิธีการตามกฎหมายเป็นทาง
แก้ได้)

๑๙๑๓/๒๕๐๕ ชายมีภรรยาอยู่แล้วและยังอยู่กินด้วยกัน ถ้าตกลงกับหญิงอื่นอีกว่า
จะอยู่กินเป็นสามีภรรยากัน ข้อตกลงดังนี้ย่อมมีวัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรม
อันดีของประชาชนเป็นโมฆะตาม มาตรา ๑๑๓ แม้หญิงนั้นจะไม่ปฏิบัติตาม
ข้อตกลง ก็ไม่มีนิติสัมพันธ์ที่จะต้องรับผิดชอบ

ถ้าหญิงนั้นเรียกร้องเอาเงินทอง เพื่อการที่ตกลงยอมอยู่กินเป็นภรรยา
และชายก็ส่งมอบเงินทองให้ตามที่ตกลง การส่งมอบนั้นย่อมเป็นการกระทำ
เพื่อชำระหนี้ด้วยวัตถุประสงค์ซึ่งฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี ชายไม่มีสิทธิเรียก
ทรัพย์สินคืน

๕๙๔/๒๕๐๖ โจทก์กับ ส. เป็นสามีภรรยากันอยู่ตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย ครั้น
เมื่อ ส. ตาย กระทรวงกลาโหม ก็จ่ายบำนาญตกทอดให้แก่โจทก์ตลอดมาต่อ
มาจำเลยไปคัดค้านกระทรวงกลาโหมจึงงดจ่าย ปรากฏว่าก่อน ส. ตาย

ส. ได้สมรสกับจำเลยโดยจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนสมรสเช่นนี้ย่อมเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๕ (๓) ๑๔๕๐ โจทก์จึงฟ้องจำเลยขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนทะเบียนสมรสนั้นเสียได้

๑๓๒๐/๒๕๐๖ แม่ชายอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ และหญิงอายุ ๑๕ ปี บริบูรณ์ จะจดทะเบียนสมรสกัน โดยมีได้รับความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ตาม, ก็หาถือว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะ โมฆียะ หรือไม่สมบูรณ์แต่อย่างใดไม่ กฎหมาย เพียงแต่ให้อ่านาจบิดามารดา หรือผู้ปกครองร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการสมรสเสียได้เท่านั้นหากไม่มีการร้องขอให้เพิกถอน ชายหญิงนั้นก็ย่อมบรรลุนิติภาวะแล้ว

๕๗๗/๒๕๐๗ ชายหญิงสมัครใจรักใคร่กัน และได้ยินยอมจดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ต่อมาชายหญิงคู่นี้ผิดใจกัน เมื่อจะให้การสมรสขาดจากกัน จะต้องขอหย่าและให้คู่สมรสลงชื่อในแบบพิมพ์คำร้องขอจดทะเบียนการหย่า จะมาร้องขอให้ศาลเพิกถอนทะเบียนสมรสที่คู่สมรสได้จดทะเบียนสมรสไว้โดยชอบแล้วหาได้ไม่

๑๔๖/๒๕๐๙ ตามปกติสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลภรรยาซึ่งศาลสั่งว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ ต้องจัดอยู่ในความอนุบาลเมื่อผู้มีส่วนได้เสียผู้ใดคัดค้านต่อศาล ผู้คัดค้านชอบที่จะนำเสนอแสดงเหตุสำคัญให้เห็นว่าศาลควรตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาล

๓๖๙/๒๕๐๙ จำเลยชอบดุด่า ชอบเสพสุราเคยพ่นโจทก์ ๒ ครั้ง ที่แขนซ้ายและมือซ้าย เคยเอากาแฟร้อนสาดหน้า และด้อยโจทก์ และโจทก์ก็เคยพ่นจำเลย ถึงกระตुकนี้ว่าขาดแม้จะนับได้ว่าเป็นเรื่องรุนแรงอยู่มาก แต่ก็เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวจากการที่ได้เป็นสามีภรรยากันมารวม ๒ ระยะ เป็นเวลาประมาณ ๗-๘ ปีแล้ว ถือว่าไม่มีลักษณะจะเป็นเหตุที่โจทก์จะขอให้ตนแยกอยู่ต่างหากจากจำเลยดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๕

๔๓/๒๕๑๒ การที่ชายหญิงแต่งงานกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แม้ทางกฎหมายจะถือว่าเป็นสามีภรรยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็หากระทบกระเทือนถึงสิทธิในทรัพย์สินที่ชายหญิงจะพึงมีพึงได้ตามกฎหมายทั่วไปไม่

๑๓๑๙/๒๕๑๒ ผู้เยาว์อายุ ๑๘ ปี มีภรรยา แต่มิได้จดทะเบียนสมรสย่อมยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ผู้เยาว์ลงนามทำสัญญา โดยมีผู้แทนโดยชอบธรรมลงลายพิมพ์นิ้วมือเป็นพยานในเอกสารนั้น ถือได้ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอมแล้ว

๓. ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา (มาตรา ๑๔๕๘—๑๔๘๑)

๑๖๗/๒๔๙๑ สามีจากภรรยาและบุตรไปทำมาหากินที่อื่น และไปมีภรรยาใหม่เกิดบุตรหลายคนเป็นเวลาเกือบ ๔๐ ปี โดยไม่มีการติดต่อเยี่ยมเยียนบุตรเดิมเลยนั้น ย่อมแสดงว่าเจตนาสละการครอบครองที่นาคือพ่อแม่ให้แก่ภรรยาเก่าและบุตรเดิมแล้ว บุตรใหม่จะมาฟ้องขอแบ่งเป็นมรดกไม่ได้

๒๙๔/๒๔๙๑ ผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงว่าต่างจะให้ทรัพย์สินสิ่งใดแก่คู่สมรสนั้น ถือว่าเป็นสัญญาต่างตอบแทน มิใช่เป็นการให้โดยเสน่หา เมื่อฝ่ายใดผิดสัญญา คู่สมรสย่อมฟ้องขอให้บังคับตามสัญญานั้นได้

๗๖/๒๔๙๒ สิทธิขอประทานบัตรเป็นสิทธิเฉพาะตัว แม้คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ภรรยาเข้าสวมสิทธิแทนสามีซึ่งถึงแก่กรรม ก็ย่อมหมายความว่า แม้ทำได้ก็ย่อมถือว่าภรรยาตั้งต้นสิทธิของตนในการ ขอประทานบัตรได้ตั้งแต่วันสามีลงมือทำการเรื่องนั้นมา จะหมายความว่าให้ภรรยารับมรดกสิทธิของสามีไม่ได้

๑๔๔/๒๔๙๒ กฎหมายลักษณะพัวเมียไม่ได้บัญญัติให้มีการแยกสินบริคนท์ แต่ก็ไม่มีบังคับว่าถ้ายังไม่หย่าจะต้องบริคนท์เสมอไป ฉะนั้นจึงนำบทบัญญัติเรื่อง

ขอแยกสินบริภัณฑ์และเรื่องขอให้ลงชื่ออีกฝ่ายหนึ่งในหนังสือสำคัญ ตาม
ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๒ และ ๑๔๖๗ มาใช้แก่คู่สมรส ซึ่งสมรสกันก่อนใช้
ป.พ.พ. บรรพ ๖ ได้

ฟ้องขอแยกสินบริภัณฑ์ ถ้าแยกไม่ได้ก็ขอให้ลงชื่อร่วมในโฉนดด้วย
นั้นไม่เป็นฟ้องขัดกัน หรือเคลือบคลุม

๕๔๐/๒๔๙๒ การยกเงื่อนไขในการแต่งงานตอบแทนกับค่าเรือนหอ นั้น ถ้าไม่จด
ทะเบียน ก็ไม่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับ

๑๐๓๙/๒๔๙๒ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะยึดสินส่วนตัวของภรรยาจำเลย โดยมีได้
ฟ้องภรรยาจำเลยไม่ได้ แม้จะปรากฏว่า ภรรยาต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ร่วม
ก็ตาม เพราะภรรยาเป็นคนนอกคดี

๑๗๔๖/๒๔๙๒ ที่ดินสินบริภัณฑ์มีชื่อสามีภรรยาในโฉนด ภรรยาเอาไปโอนขาย
แต่ผู้เดียวสามีมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนนั้นได้

๑๗๙๒/๒๔๙๒ ภรรยาไปกู้เงินโดยมิได้รับความยินยอมของสามี และสามีบอกล้าง
แล้วเจ้าหนี้ก็ยึดสินบริภัณฑ์ไม่ได้

ภรรยาไปกู้หนี้ เมื่อไม่ปรากฏว่ากู้ไปเพื่ออะไรแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็น
หนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยา

เจ้าหนี้ชนะความภรรยา แล้วยึดสินบริภัณฑ์ โดยมีได้ร้องขอแยก
สินบริภัณฑ์ เมื่อสามีบอกล้างนิติกรรมแล้วร้องขัดทรัพย์ ศาลก็ยอมสั่งให้
ถอนการยึด ศาลจะสั่งให้แยกสินบริภัณฑ์ในชั้นนี้ยังไม่ได้

๑๑/๒๔๙๓ เรือนที่ยกให้เป็นเรือน หอแก่คู่สมรส เมื่อแต่งงานเป็นสินสมรสของคู่
สมรส

๓๗๗/๒๔๙๓ การที่หญิงมีสามีฟ้องขับไล่จำเลยออกจากบ้านและจำเลยขาดนัดยื่นคำ
ให้การแม้จะปรากฏว่าบ้านนั้นเป็นสินบริภัณฑ์ และโจทก์ฟ้องขับไล่โดยไม่

ได้รับอนุญาตจากสามีสาลย้อมมีอำนาจจะสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่อง เรื่องความ
สามารถในการฟ้องคดี ไม่ควรจะยกมาตรา ๑๔๖๙ มายกฟ้องโจทก์เสียทีเดียว

๔๑๙/๒๔๙๓ หญิงมีสามีฟ้องเรียกหนี้ และส่วนมรดกของบุตรสาวที่ตายจากบุตร
ชาย ย่อมเป็นคดีเกี่ยวกับการเพื่อประโยชน์แก่สินบริคณฑ์ ตาม ป.พ.พ.
มาตรา ๑๔๖๙ จะต้องได้รับอนุญาตจากสามีเมื่อสามีร้องสอดขอเข้าเป็นโจทก์
ร่วมด้วย ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะถือเป็นหลักฐาน ที่สามียินยอมอนุญาต
แล้ว

๔๖๐/๒๔๙๓ ภรรยาเอาที่ดินสินบริคณฑ์ไปโอนขาย โดยสามีมิได้ยินยอมเป็น
หนังสือยอมขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖

๔๑๐/๒๔๙๓ สามีเคยให้ภรรยาเอาที่ดินไปจำนอง และมอบเงินให้ไปชำระดอกเบี้ย
และไถ่ถอนมาหลายครั้งแล้ว ต่อมาภรรยาเอาที่ดินรายนี้ไปขายฝากไว้กับผู้
อื่นอีก แล้วสามีบอกล้างขอให้ทำลายนิติกรรมขายฝากนี้ โดยอ้างว่าไม่ได้
รับความยินยอมนั้น ย่อมเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา ๕
การบอกล้างไม่มีผล

๑๒๕๐/๒๔๙๓ หนี้สินที่สามีก่อขึ้นระหว่างที่อยู่กินกับภรรยา เมื่อใช้ ป.พ.พ.
บรรพ ๕ แล้วภรรยาจะต้องรับผิดชอบด้วย ก็ต่อเมื่อหนี้นี้เป็นหนี้ร่วม

๔๒๑/๒๔๙๔ สามีได้ลงชื่อให้ความยินยอมไว้ในสัญญาซึ่งภรรยาเป็นผู้กู้หนี้ เป็น
หลักฐานพอให้ถือได้ว่าเป็นหนี้ร่วม ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ (๔)
ซึ่งบัญญัติว่า “หนี้ที่สามีหรือภรรยาก่อขึ้น เพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีก
ฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน” เพราะการที่สามีหรือภรรยากระทำเช่นนี้ ก็เช่น
เดียวกับการรับรอง หรือให้สัตยาบันตามความหมายของกฎหมายมาตรานี้
แล้วและในกรณีเช่นนี้ ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องขอให้ล้มละลายแล้ว ทั้งสามีและ
ภรรยาอาจถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้ทั้ง ๒ คน

๑๓๖๘/๒๔๙๔ สามีเอาบ้านของภรรยาอันเป็นสินบริภัณฑ์ไปให้ผู้อื่นเช่าอยู่อาศัย นั้นต้องถือว่าสามีเป็นผู้จัดการตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๘ ฉะนั้นเมื่อภรรยา ผู้เป็นเจ้าของได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมค่าเช่า ให้เช่าอยู่ในบ้าน เช่านั้นได้ ก็เท่ากับสามีผู้มีอำนาจจัดการได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ควบคุมค่าเช่า ฯ ให้เช่าอยู่ด้วย สามีจึงมีอำนาจฟ้องขับไล่ผู้เช่าได้ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมค่าเช่า ฯ มาตรา ๑๖(๖)

๑๙๐๒/๒๔๙๔ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑ หญิงมีสามีจะทำการผูกพันถึงสินบริภัณฑ์ ได้ก็แต่เฉพาะที่เป็นส่วนของตนเท่านั้น ฉะนั้นถ้าหนี้ที่หญิงมีสามีก่อขึ้น ไม่ เป็นหนี้ร่วม ตามที่ระบุไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ แล้ว เจ้าหนี้ของหญิง มีสามีจะยึดสินบริภัณฑ์ ให้มาชำระหนี้ตนไม่ได้ จึงต้องร้องขอแยกสิน บริภัณฑ์ออกเป็นส่วนของหญิงมีสามีก่อน เพื่อเอาชำระหนี้แก่ตน

๑๔/๒๔๙๕ ภรรยาเอาที่ดินและบ้านเรือนอันเป็นสินบริภัณฑ์ไปทำ หนังสือยกให้ แก่บุตร ณ ที่ว่าการอำเภอ โดยสามีรู้เห็นยินยอมด้วย ครั้นภายหลังบุตร ถูกเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายึดทรัพย์นั้น สามีจะไปร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ โดย ตนอ้างว่าเป็นสินบริภัณฑ์ไม่ได้

สามีร้องขัดทรัพย์ โดยอ้างว่าภรรยาเอาสินบริภัณฑ์ไปยกให้แก่บุตรโดย ตนมิรู้เห็นยินยอม สัญญายกให้จึงใช้ไม่ได้ ครั้นศาลชั้นต้นฟังว่า สามีรู้เห็น ยินยอมในการยกให้แล้ว ให้ยกคำร้อง กลับคัดค้านในชั้นศาลอุทธรณ์อีกว่า สามีจะต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖ อีก ศาล อุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยให้ เพราะข้อกฎหมายนี้มีได้ยกขึ้นอ้างว่ามาแต่ศาลชั้น ต้น และมีใช้ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒๔๙/๒๔๙๕ ภรรยาเกิดระหองระแหงกับสามี จึงแยกไปทำสัญญาเช่าตึกในนาม ของภรรยาและอยู่ในตึกกรายนี้ แต่ต่อมาได้คืนตึกกัน และสามีได้มาอยู่ร่วมใน

ตีกรายนี้อย่างเดียว ภายหลังจึงได้ตกลงทำหนังสือหย่าขาดจากกัน แต่สามีก็ยังคงอยู่ในตีกรายนี้อย่างเดียวตลอดมา ดังนั้นแม้สัญญาจะทำในนามของภรรยา แต่ขณะนั้นยังมีได้หย่าขาดจากกัน และการทำสัญญาเช่าก็ไม่ได้เกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนตัวของภรรยา ฉะนั้นสิทธิตามสัญญาเช่านี้ จึงเป็นสิทธิร่วมกันระหว่างสามีภรรยา เมื่อตกลงทำหนังสือหย่ากัน มิได้ตกลงในเรื่องสิทธิการเช่ารายนี้ประการใดแล้ว และทั้งสองฝ่ายยังคงครอบครองอยู่ด้วยตลอดมา จึงยังเป็นสิทธิร่วมกันอยู่ ภรรยาจะมาฟ้องขับไล่สามีให้ออกไปจากตึกเช่ายังไม่ได้

๙๖๘/๒๔๙๕ ภรรยากระทำการไปในฐานะตัวแทนของสามี ภรรยาจึงไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินอันเกิดจากกิจการที่กระทำไปตามหน้าที่ตัวแทน หรือร่วมกับสามีอันเป็นตัวแทน

๑๐๐๕/๒๔๙๕ สามีกู้เงินเข้ามา ใช้เป็นค่าทนายความในการฟ้องพิชิตขายของภรรยา จนได้ที่ดินบางส่วนกลับคืนมาเป็นสินเดิมของภรรยา และสามีได้อำนาจเงินที่กู้มานั้นมาใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลบุตร ซึ่งเป็นผู้เยาว์อยู่ เช่นนี้ ต้องถือว่าเป็นหนี้ร่วมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ เจ้าหนี้เงินกู้ ยึดที่ดินสินเดิมของภรรยาดังกล่าวแล้ว ใช้หนี้เงินกู้ขึ้นได้

๑๐๓๗/๒๔๙๕ ภรรยาเอาเรือไปขายฝากแก่จำเลยไว้ โดยสามีได้ให้ความยินยอมครั้นครบกำหนดการไถ่ถอนตามสัญญาแล้ว ภรรยาขอทำสัญญาต่อใหม่อีก จำเลยก็ยินยอม ทางอำเภอจึงทำสัญญาขายฝากขึ้นอีกฉบับหนึ่ง ดังนั้นถือได้ว่าการทำสัญญาขายฝากครั้งที่สองนี้เป็นแต่เพียงพิธีการสำหรับยึดอายุสิทธิการไถ่ถอนออกไปอีกเท่านั้น ต้องถือได้ว่าเป็นการขายฝากรายเดียวกัน ซึ่งสามีได้ยินยอมตกลงอนุญาตให้ทำนิติกรรมนั้นแล้ว และถ้าสามีจะอ้างว่าการขายฝากครั้งที่สอง คือยึดอายุการไถ่ถอนไม่ได้รับ

อนุญาตจากสามีขอให้เพิกถอนเสีย กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากก็ย่อมตก
ได้แก่จำเลยบริบูรณ์ตั้งแต่ครบกำหนดการไถ่ถอนตามสัญญาครั้งแรกแล้ว จำ-
เลยจึงยอมบังคับให้เปลี่ยนแก้ทะเบียนเรือนให้จำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ได้

๑๐๕๙/๒๔๙๕ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของสามี ไม่มีสิทธิ์จะยึดทรัพย์สินอันเป็น
สินเดิมของภรรยา ถ้าหนี้ที่สามีก่อขึ้นนั้นมิใช่เป็นหนี้รวม

๑๐๖๔/๒๔๙๕ แม้เป็นสามีภรรยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว
กิตติ ฝ่ายที่ไม่มีชื่อในโฉนดที่ดินอันเป็นสินสมรส ก็ย่อมมีสิทธิ์ขอให้ลงชื่อ
ร่วมกันในโฉนดที่ดินได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๗

๑๐๗๙/๒๔๙๕ หญิงมีสามียอมเป็นผู้ไร้ความสามารถแต่เฉพาะในกรณี ที่จะ ผูกพัน
สินบริภัณฑ์เท่านั้น ส่วนในแง่ผูกพันสินส่วนตัวหาได้เป็นบุคคลไร้ความ
สามารถไม่ จึงจะถือว่าหญิงมีสามีเป็นผู้ไร้ความสามารถ จะฟ้องคดีต้องได้รับ
อนุญาตจากสามีตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๕๖ ยังมีได้วันแต่จะเป็นกรณีต้องตาม
ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๙ หรือมาตราอื่น ๆ ที่ห้ามไว้โดยเฉพาะถ้าหากมีเท่านั้น

๑๑๐๒/๒๔๙๕ โจทก์ฟ้องอ้างว่า มารดาโจทก์มีสินเดิมและสินสมรสกับบิดาโจทก์
มารดาโจทก์ถึงแก่กรรม จึงตกทอดเป็นมรดกให้แก่ โจทก์กับน้องและบิดา
ต่อมาบิดาโจทก์ถึงแก่กรรมอีก จำเลยเป็นภรรยาน้อย บิดาโจทก์ไม่มีสินเดิม
ได้นำสำเนาพินัยกรรมปลอมไปอ้างขอรับมรดกของบิดาโจทก์ โจทก์จึงขอให้
ศาลทำลายพินัยกรรมปลอมนั้น ถ้าเป็นพินัยกรรมจริง บิดาโจทก์ก็ไม่มี
อำนาจที่จะเอาส่วนสินเดิมและสินสมรสของมารดาโจทก์ไปทำได้ จึงขอให้
ศาลบังคับให้จำเลยเอาทรัพย์สินตามบัญชีท้ายฟ้องขายทอดตลาดแบ่งกัน

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พินัยกรรมที่ได้เถียงเป็นพินัยกรรมจริงแล้ว
และข้อที่โจทก์ว่าบิดาโจทก์เอาสินบริภัณฑ์ระหว่างมารดาโจทก์กับบิดาโจทก์มา
ทำพินัยกรรมยกให้จำเลยเป็นการไม่ชอบนั้น ก็ได้ความว่า บิดาโจทก์แต่งงาน

อยู่กินกับจำเลยมาร่วม ๒๐ ปีเศษ เกิดบุตรด้วยกันหลายคน ส่วนมารดาโจทก์อยู่ที่เมืองจีน มิได้มาอยู่ร่วมด้วยเลยและโจทก์สืบไม่ได้ว่าบิดาโจทก์ได้นำทรัพย์ของมารดาโจทก์มาเป็นทุนอันเป็นทางให้เกิดสินสมรสอย่างใด ไม่มีเหตุพอที่จะให้รับฟังได้ว่าทรัพย์สิ่งใดบ้างเป็นส่วนของมารดาโจทก์ ฉะนั้นเมื่อบิดาโจทก์ได้ทำพินัยกรรมให้จำเลยก็ไม่มีทางแบ่งให้โจทก์

๑๓๖๔/๒๔๙๕ หญิงมีสามีก่อนขึ้นชั้นโดยลำพัง แต่ภายหลังได้ทำหนังสือรับสารภาพขึ้นชั้นขึ้นโดยสามีรับรู้ลงลายมือชื่อ ในฐานะเป็นพยานไว้ในเอกสารรับสารภาพนั้นนั้น ย่อมถือว่าสามีรับรองหรือให้สัตยาบันโดยปริยาย สามีจึงต้องรับผิดชอบในหนี้สินนั้นด้วย

๑๗/๒๔๙๖ ภรรยายินยอมให้สามีทำพินัยกรรม จำหน่ายสินบริภัณฑ์ ซึ่งภรรยามีส่วนร่วมอยู่ด้วย ทั้งภรรยาก็มีส่วนได้รับพินัยกรรมและได้รับผลตามพินัยกรรมมาหลายปีแล้ว ทายาทของภรรยาจะคัดค้านพินัยกรรมนั้นไม่ได้

๔๗๒/๒๔๙๖ สามีบอกล้างสัญญาให้ที่ดินโดยเสน่หา ที่สามียกให้ภรรยาในระหว่างสมรสได้ตาม มาตรา ๑๔๖๑ ซึ่งหมายความว่าถึงสัญญาใด ๆ ไม่ว่าจะต้องปฏิบัติกันต่อไปหรือไม่

ทำสัญญาให้ที่ดินระหว่างสมรสกว่า ๑๐ ปีแล้ว สามีอาจบอกล้างได้ภายใน ๑ ปี นับแต่ขาดจากสามีภรรยา

๗๗๙/๒๔๙๖ ภรรยาตั้งร้านค้ารับจ้างตัดเสื้อโดยสามีรู้เห็น ภรรยากู้เงินโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสามี สามีไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญากู้เป็นส่วนตัวด้วย

๙๓๔/๒๔๙๖ ที่ดินไม่มีหนังสือสำคัญ ซึ่งสามีภริยาลงชื่อเป็นผู้ซื้อมานั้น สามีมีอำนาจขายได้ โดยภริยาไม่ต้องลงชื่อเป็นผู้ขายด้วย

๑๓๔๔/๒๔๙๖ ระหว่างคดีภรรยาฟ้องหย่าและแบ่งสินบริภัณฑ์ สามีทำยอมความเอาที่ดินสินสมรสใช้หนี้ในคดีที่มีผู้ฟ้องสามีเป็นจำเลย โดยภรรยาไม่ยินยอมด้วย สามีจะโอนที่ดินไปโดยสมบูรณ์ไม่ได้

๕๐/๒๔๙๗ สามีมียอำนาจจำหน่ายที่ดินสินสมรส ซึ่งมีชื่อสามีในโฉนดแผนที่ได้

๕๔/๒๔๙๗ สามียกที่ดินสินเดิมให้กับบุตรคนเดียวซึ่งเกิดกับภริยาเดิม ในระหว่างที่สามียู่กินกับภริยาใหม่ และไม่มีบุตรด้วยกัน ได้ชื่อว่าเป็นการให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี การให้นั้นย่อมสมบูรณ์

ทรัพย์สินของสามีภริยา นอกจากที่แยกไว้เป็นสินส่วนตัว ย่อมเป็นสินบริภคณ์ ซึ่งรวมทั้งสินเดิมและสินสมรสด้วย

๕๔/๒๔๙๗ เป็นสามีภริยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ทรัพย์สินที่ภริยาได้มาระหว่างร้างกัน แม้ได้มาเมื่อใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แล้วก็ไม่ใช่สินสมรส

๒๕๔/๒๔๙๗ มีสายสร้อยทองคำเป็นสินเดิมเมื่อสมรสกัน ต่อมาได้ขายสร้อยสินเดิม เอาเงินมาทำทุนได้ ๓๐ ปีเศษมาแล้ว เวลานั้นราคา ๖๐๐ บาท ครั้นสามีตายต้องแบ่งสินบริภคณ์ จะคิดสายสร้อยตามราคาปัจจุบัน หักสินสมรสใช้ไม่ได้ ต้องคิดตามราคา ๖๐๐ บาท ในเวลาที่ขายทองนั้น

๗๖๓/๒๔๙๗ ภริยาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ดินมีชื่อใน โฉนดร่วม กับ สามี ให้ สามีต่อมาอีก ๗ วัน ภริยาทำหนังสือสละทรัพย์สินให้แก่สามีโดยกล่าวว่า จะไปอยู่กินกับชู รุ่งขึ้นสามีไปจดทะเบียนหย่า และภริยาให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนว่าไม่มีทรัพย์สินจะแบ่งกันอีกแล้ว ภริยาจะกลับรื้อฟื้นฟ้องแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยาอีกไม่ได้

๑๓๖๔/๒๔๙๗ สามีภริยาทำหนังสือแบ่งทรัพย์สินกัน สามีตาย ส่วนของสามีในสินบริภคณ์ มี ๒ ใน ๓ มีพินัยกรรมที่สามีทำยกห้องแถวให้บุตร มีค่าไม่ถึงครึ่งของสินบริภคณ์ทั้งหมด โดยเป็นที่เห็นได้ว่า ทรัพย์สินตามพินัยกรรมนั้นจะต้องตกได้เป็นส่วนแบ่งของสามี หากจะมีการแบ่งสินบริภคณ์กัน ดังที่สามีภริยาได้ตกลงแบ่งกันไปแล้ว พินัยกรรมนั้นย่อมสมบูรณ์

๑๔๗๒/๒๔๙๗ เจ้าหนี้อาจขอให้ศาลแยกสินบริภคณ์ ในการบังคับคดีโดยทำเป็นคำร้องได้ คู่สมรสอาจโต้แย้งโดยร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้ ไม่จำเป็นต้องทำเป็นคำฟ้อง

๑๔๙๔/๒๔๙๗ สามิจำหน่ายสินสมรสซึ่งมีชื่อสามีผู้เดียวในโฉนดได้ ภริยามี
หน้าที่นำสืบว่าขายโดยสมยอม ภริยาจึงจะขอเพิกถอนได้

๒๐๔๖/๒๔๙๗ สามีลงชื่อเป็นพยานในสัญญาที่ภริยาจำนองสินบริภัณฑ์ ถือว่า
สามีมินุญาตให้จำนองแล้ว

๓๒๔/๒๔๙๘ ระหว่างสมรส ภริยาขายที่ดินสินเดิม เอาเงินซื้อที่ดินอีกแปลงหนึ่ง
ราคาเท่ากันในวันเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ได้ทรัพย์ใหม่มาแทนทรัพย์เก่า
ที่ดินที่ซื้อใหม่เป็นสินเดิมของภริยา

ภริยาได้ที่ดินมาระหว่างสมรสโดยมีผู้จดทะเบียนโอนให้มาแต่หนังสือ
ยกให้ระบุให้เป็นสินส่วนตัว ไม่ได้จดทะเบียน ที่ดินนั้นเป็นสินสมรส

๓๗๐/๒๔๙๘ หญิงมีสามี ทำนิติกรรม แลกเปลี่ยน ที่ดิน โดยสามีมิได้ยินยอม เป็น
หนังสือ สามีบอกล้างได้

๔๔๐/๒๔๙๘ ชายทำสัญญาจะซื้อที่ดินวางมัดจำไว้ เมื่อสมรสแล้วได้เอาเงินสินเดิม
ของชายและหญิงชำระราคา และรับโอนที่ดินมา ที่ดินเป็นสินสมรส สินเดิม
ที่สูญไปหักสินสมรสใช้

๖๙๙/๒๔๙๘ ภริยาฟ้องคดีโดยสามีมินุญาต ขอให้แสดง กรรมสิทธิ์ ที่ดินจน ประณี
ประนอมยอมความกับจำเลยเสร็จไปแล้ว สามีจะฟ้องจำเลยเป็นคดีให้แสดง
กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นขึ้นใหม่อีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ

๙๓๔/๒๔๙๘ สามีภรรยาซื้อที่ดินแล้ว โดยลงชื่อภริยาในโฉนด ที่ดินนี้เป็น
สินบริภัณฑ์

๑๑๗๓/๒๔๙๘ สามีมิอำนาจ ทำ สัญญา ประณี ประนอม ให้ผู้เช่า ทรัพย์ซึ่งเป็น สิน-
บริภัณฑ์ ออกจากทรัพย์สินนั้นได้

๑๔๙๐/๒๔๙๘ สามีขายนาสินเดิมของภรรยา โดยภริยารู้เห็นมิได้คัดค้าน ภริยา
จะฟ้องขอให้ทำลายสิทธิของผู้ซื้อไม่ได้ เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

๑๔๔๕/๒๔๔๕ หญิงเอาเงินที่หามาได้ระหว่างสมรสเข้าหุ้น ยังไม่พอถือว่าสามีของหญิงนั้นเป็นหุ้นส่วนด้วย สามีไม่ต้องรับผิดชอบในละเมิดที่ห้างหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบ
๑๐๖๔/๒๔๔๕ หนี้ที่สามีก่อไว้ เมื่อไม่ปรากฏว่าเป็นหนี้ร่วม ภริยาก็ไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

๔๕๗/๒๕๐๐ หญิงมีสามีกู้เงิน ย่อมผูกพันหญิงเป็นส่วนตัว ไม่ใช่ผูกพันสินบริคณ์โดยเฉพาะ เมื่อหญิงถูกฟ้องหญิงจะยกข้อต่อสู้ว่าสามีบอกล้างแล้วไม่ได้

๘๑๙/๒๕๐๐ ภริยายอมแบ่งมรดกตามคำเปรียบเทียบของกรรมการอำเภอ สามีอยู่รู้เห็นด้วยในขณะนั้นแต่ไม่คัดค้าน นิติกรรมนั้นสมบูรณ์ สามีบอกล้างไม่ได้

๑๓๔๘/๒๕๐๐ สามีทำยอมความในศาลใช้หนี้ตามฟ้อง ภริยาร้องเข้ามาขอให้งดการบังคับคดี เพราะได้ฟ้องให้ทำลายการยอมความแล้ว ศาลไม่งดให้ เพราะอย่างไรก็ตามเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ย่อมมีสิทธิบังคับเอาแก่สินบริคณ์ส่วนของสามีได้

๔๗๘/๒๕๐๑ ตามกฎหมายเก่าสินเดิมคือทรัพย์สินที่คู่สมรสมีอยู่ก่อนสมรส ซึ่งอาจนำมาใช้ประโยชน์ที่ได้สมรสกันแล้วได้ แม้ความจริงจะไม่ได้เอามาบริคณ์ก็ยังถือเป็นสินเดิม

ทรัพย์สินของคู่สมรส ถ้าไม่ปรากฏว่าเป็นอย่างอื่น สันนิษฐานว่าเป็นสินสมรส

สามีทำพินัยกรรมยกสินสมรสให้ใครเสียทั้งหมด โดยภริยาไม่ทราบหรือยินยอม พินัยกรรมนั้นใช้บังคับทรัพย์สินส่วนของภริยาไม่ได้

๕๓๐/๒๕๐๑ สามีมีอำนาจร้องขัดทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ซึ่งเป็นสินบริคณ์ (สินเดิม สินสมรส) ได้ เมื่อได้ความว่า ทรัพย์สินที่โจทก์ยึดมิใช่ของจำเลย โจทก์ก็ยึดไม่ได้ แม้ผู้ร้องจะร้องว่าเป็นทรัพย์สินของผู้ร้อง ไม่บรรยายว่าเป็นสินบริคณ์ ก็ไม่ถือว่าผิดประเด็น

๘๙๐/๒๕๐๐ ททรัพย์สินที่สามีก่อนบรรพ ๕ ได้มาระหว่างร้างกัน ไม่เป็นสินสมรส สามียขายสินสมรสแล้วเอาเงินซื้อที่ดินแทนมา แม้จะซื้อในระหว่างร้างกัน ที่ดินก็เป็นสินสมรส

๑๒๗๒/๒๕๐๑ ภริยากู้เงินมาใช้ในการก่อสร้างที่สามีรับจ้างทำอยู่ สามีต้องรับผิดชอบด้วย

๑๓๑๙/๒๕๐๑ เมื่อยังไม่ได้แยกสินบริคณห์ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของสามี ยึดสินสมรสเอาส่วนของสามีใช้หนี้ได้

๓๑๖/๒๕๐๓ ภรรยาทำสัญญากู้เงินเข้ามา แม้สามีจะบอกแล้ว ก็เป็นผลทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะ เฉพาะเพียงเท่าที่ผูกพันสินบริคณห์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘ เท่านั้น นิติกรรมจึงยังสมบูรณ์ผูกพันทรัพย์สินส่วนตัวของภริยา ตาม มาตรา ๓๗, ๑๔๗๙

๘๒๔/๒๕๐๓ ททรัพย์ที่โจทก์นำยึดเพื่อขายทอดตลาดใช้หนี้ตามคำพิพากษานั้น ถ้าเป็นสินบริคณห์แล้ว เจ้าหนี้ของสามีจำเลย ย่อมยื่นคำร้องขอให้แยกสินบริคณห์เป็นส่วนของสามีได้ และกรณีเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการร้องขัดทรัพย์จึงไม่ต้องยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา ตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๒๘๘

การขอเฉลี่ยทรัพย์ คือการขอให้ได้รับชำระหนี้โดยส่วนเฉลี่ย กับเจ้าหนี้ผู้ทำการยึดทรัพย์จากทรัพย์ของลูกหนี้ที่ยึดไว้ ส่วนการขอแบ่งแยกสินบริคณห์ คือการขอเอาส่วนอันเป็นส่วนของลูกหนี้ผู้ร้องออกมา

การที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ และได้เฉลี่ยแล้ว แม้เจ้าหนี้นั้นจะไม่ได้กล่าวไว้ในชั้นขอเฉลี่ยว่าเป็นสินบริคณห์ ก็มีได้ทำให้สิทธิของเจ้าหนี้ ในการที่จะขอแบ่งสินบริคณห์มาชำระหนี้หายไป เจ้าหนีหาย่อมที่จะยื่นคำร้องขอแบ่งสินบริคณห์ของลูกหนี้ได้อีก

๙๒๘/๒๕๐๒ โจทก์เป็นเจ้าของนี้จำเลยตามคำพิพากษา โจทก์ยอมนำยึดสินบริภัณฑ์ซึ่งจำเลยมีส่วนร่วมอยู่ด้วย เพื่อขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้โจทก์ได้ในกรณีเช่นนี้ สามีมัจะมาร้องขัดทรัพย์หาได้ไม่ เมื่อสามีเป็นเจ้าของร่วมในทรัพย์ที่ถูกยึด ก็ชอบที่จะร้องต่อศาลให้กันส่วนได้ของตนออก

๑๓๖๐/๒๕๐๓ การที่ภริยาทำสัญญาจะขายที่ดินมีโฉนดอันเป็นสินบริภัณฑ์ให้โจทก์ โดยภริยาได้รับเงินราคาที่ดินบางส่วนแล้ว และโดยสามีรู้เห็นยินยอมแล้วนั้น เป็นกรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา ๕๕๖ วรรค ๒ ซึ่งไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือก็ได้ ฉะนั้นความยินยอมของสามีจึงไม่ต้องทำเป็นหนังสือตาม มาตรา ๑๔๗๖ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับภริยาโอนที่ดินได้

๑๔๗๗/๒๕๐๓ ศาลพิพากษาให้แบ่งทรัพย์ กัน ระหว่าง สามีภริยา ที่ไม่ ชอบ ด้วยกฎหมาย แล้วเจ้าหนี้ของสามีฟ้องสามียึดทรัพย์ที่จะแบ่งมาขายทอดตลาดดังนี้ สามีมัจะขอสืบพยานว่า เป็นหนี้ร่วม เพื่อให้เจ้าหนี้เอาชำระจากทรัพย์สินส่วนของภริยาไม่ได้

๑๖๕/๒๕๐๔ ภริยาถูกฟ้องเรียกหนี้เงินกู้ การที่สามีมัจะร้องสอดเข้ามาเป็นจำเลยร่วมขอبطالลงนิติกรรม ต้องปรากฏว่าเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภริยา ถ้าไม่ใช่หนี้ร่วมสามีมัจะร้องสอดไม่ได้

๑๐๘๒/๒๕๐๔ ที่ดินและเรือนเป็นของภริยาก่อนสมรส และได้ทำสัญญาก่อนสมรสว่า สามีมัจะไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ของภริยากก็ตาม แต่เมื่อภริยาปล่อยให้สามีลงชื่อในใบได้สวณ เพื่อขอออกโฉนดว่าเป็นที่ของสามี แล้วสามีเอาไปจำนองผู้อื่นและเอาเงินนั้นมา ซื้อรถยนต์ใช้รับ ส่งคน โดย สารอัน เป็นอาชีพของสามีภริยา เป็นเหตุให้ผู้รับจำนองเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นที่ของสามีดังนี้ การจำนองนั้นสมบูรณ์ใช้บังคับได้ และผูกพันภริยา

๑๔๖-๗/๒๕๐๕ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๐ ที่บัญญัติว่า ถ้าสามีภริยาต้องรับผิดชอบร่วมกัน ให้ใช้จากสินบริภัณฑ์และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายนั้น มิได้หมายความว่า สามีหรือภริยาไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว นอกเหนือจากทรัพย์สินที่ระบุไว้แล้ว แต่บัญญัติไว้เพื่อให้เห็นว่า ในระหว่างที่ยังเป็นสามีภริยากันอยู่ การชำระหนี้ย่อมบังคับเอาได้จากทรัพย์สินทั้งสองประเภท ผิดกับมาตรา ๑๔๗๙ ซึ่งหนี้ส่วนตัวจะเอาได้จากสินส่วนตัว ไม่พอจึงให้ใช้จากสินบริภัณฑ์ซึ่งเป็นส่วนของลูกหนี้

๑๔๗/๒๕๐๕ การที่สามีเอาที่ดิน และ สิ่งปลูกสร้าง อันเป็น สินสมรส ไปจดทะเบียนยกให้จำเลย โดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากโจทก์ซึ่งเป็นภริยา การให้ยอมไม่สมบูรณ์ โจทก์ขอให้เพิกถอนการให้หนี้ได้

๑๖๙๐/๒๕๐๕ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๗ มาตรา ๑๔๗๔ สินบริภัณฑ์ที่มีเอกสารเป็นสำคัญ ลงชื่อภริยาเป็นเจ้าของร่วมกัน การจำหน่ายจึงจะต้องเข้าชื่อด้วยกันทั้งสองคน

ใบได้สวนตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่ใช่เอกสารสำคัญที่แสดงว่าผู้มีชื่อในใบได้สวนเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ตามความหมาย ของ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๗ และ ๑๔๗๔

ที่ดินไม่มีหนังสือสำคัญอันเป็นสินสมรส แม้สามีภริยาจะมีชื่อในใบได้สวนร่วมกัน สามีก็มีอำนาจจำหน่ายได้โดยลำพังตาม มาตรา ๑๔๗๓

๑๒๒/๒๕๐๖ ชายมีภรรยา ๒ คน ตั้งแต่ก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ภริยาคนแรก พ้องหย่ากับสามีแล้วทำยอมความกันในศาลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ ตกลงหย่าและแบ่งทรัพย์สินกัน เมื่อเวลาที่ทำยอมความกันนั้น สามีภริยาคนหลังเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ ทรัพย์สินที่สามีได้ส่วนแบ่งมานั้น ย่อมตกเป็นสินสมรสระหว่างสามีกับภริยาคนหลังนั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๖

๕๒๔/๒๕๐๖ การที่สามีเอาที่ดินอันเป็นสินบริภัณฑ์โอนยกให้แก่บุตรโดยเสน่หา นั้น เป็นการให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี ภริยาจะขอให้เพิกถอน ไม่ได้

๑๒๖๖/๒๕๐๖ เป็นสามีภริยากันตามกฎหมายเก่า สามีไปก่อหนี้ขึ้นเมื่อใช้บรรพ ๕ แล้ว การที่ภริยาจะรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเพียงใดนั้น ต้องวินิจฉัยไปตาม ป.พ.พ. ไม่ใช่ตามกฎหมายเก่า

หนี้ซึ่งก่อขึ้นระหว่างสมรส จะถือว่าเป็นหนี้ร่วมกันระหว่างสามีภริยา ได้ก็ต้องเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๘๒ แห่ง ป.พ.พ.

๔๖๐/๒๕๐๗ เป็นสามีภริยากันก่อน ป.พ.พ. บรรพ ๕ ปรากฏว่า ภริยาได้ครอบครองที่พิพาทนี้อยู่แล้วก่อนสมรส และเมื่อสมรสแล้ว ภริยาก็ได้เอามาปะปนอยู่กับสามีโดยมิได้แยกไว้เป็นส่วนสัดส่วน และในระหว่างสมรสนั้นได้มีการขอตราจอง พิจารณาตามกฎหมายลักษณะพัวเมียที่พิพาทนี้ไม่ใช่สินส่วนตัวของภริยาแต่เป็นสินเดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๓

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของสามี ย่อมบังคับคดียึดสินบริภัณฑ์ได้ เฉพาะส่วนของสามีเท่านั้น จะยึดสินเดิมของภริยาไม่ได้ ถ้าหนี้ที่สามีก่อขึ้นนั้นมิใช่หนี้ร่วมตาม ป.พ.พ. ๑๔๘๒

คำจำหนายความที่สามีฟ้องเพิกถอนการโอนที่ภริยากระทำให้โดยมุ่งหวังจะแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์ที่ตนคาดหมายว่าเป็นสินสมรสนั้น มิใช่หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินบริภัณฑ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ (๒)

๗๘๑/๒๕๐๗ หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน ต้องถือว่าเป็นหนี้ร่วมกันระหว่างสามีภริยา ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ (๓) ฉะนั้น สามีจึงต้องรับผิดชอบในหนี้ร่วมกับภริยา

๙๔๔/๒๕๐๗ กรณีร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดคืนนั้น เมื่อฟังว่าหนี้ตามคำพิพากษาที่ภรรยาฟ้องขึ้นเป็นหนี้ร่วมแล้ว ผู้ร้องซึ่งเป็นสามีจะอ้างว่าทรัพย์สินที่ยึดคืนเป็นสินเดิม และขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดคืนนั้นย่อมไม่ได้

๑๐๐๙/๒๕๐๗ โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ชอบที่จะยึดทรัพย์สินอันเป็นสินสมรสของจำเลยลูกหนี้ตามคำพิพากษา มาขายใช้หนี้ตามคำพิพากษาได้โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องภรรยาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นจำเลยให้ร่วมรับผิดชอบหนี้รายนั้นก่อน เพราะเป็นการยึดทรัพย์สินของจำเลยลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยตรง

๒/๒๕๐๘ หนี้สินซึ่งสามีฟ้องขึ้นในระหว่างเป็นสามีภรรยากัน เมื่อใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แล้วภรรยาไม่ต้องรับผิดชอบด้วย เว้นแต่จะเป็นหนี้ร่วม

ภรรยาอ้างชัดทรัพย์สินว่าทรัพย์สินที่ยึดเป็นสินเดิมของผู้ร้องและมีใช้หนี้ร่วม เมื่อคู่ความยังโต้เถียงกันว่า ทรัพย์สินที่ยึดเป็นสินเดิมของฝ่ายใดและหนี้เป็นหนี้ร่วมหรือไม่ต้องฟังข้อเท็จจริงต่อไป

๒๕๐-๒/๒๕๐๘ บุตรไม่อาจอ้างว่า บิดานำสินสมรสของบิดามารดามาทำพินัยกรรม ในเมื่อมารดาผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงมิได้โต้แย้งคัดค้าน

๖๒๐/๒๕๐๘ แม้ผู้ร้องชัดทรัพย์สินจะได้ยอมรับว่า ที่ดินที่ถูกยึดเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย แต่ผู้ร้องยังได้กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องมิได้รู้เห็นยินยอม และมีได้จำนองที่ดินนั้นด้วย ทั้งผู้ร้องได้มีหนังสือบอกล้างนิติกรรมจำนองให้โจทก์ทราบแล้วเช่นนี้ ถ้าหากเป็นความจริงโจทก์จะบังคับคดีแก่เอาแก่ทรัพย์สินที่ยังเป็นสินบริบูรณ์อยู่ไม่ได้ ผู้ร้องมีสิทธิร้องชัดทรัพย์สินได้

๗๗๐/๒๕๐๘ หนี้ที่สามีฟ้องขึ้นด้วยการ กู้เงิน โจทก์มาลงทุน ทำการ ประมง หาเลี้ยงครอบครัว ย่อมเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยา และแม้โจทก์จะมีได้ฟ้องภรรยาเป็นจำเลยร่วมกับสามีด้วยก็ตาม โจทก์ก็ยึดสินเดิมของภรรยาเอาออกขายชำระหนี้โจทก์ ตามที่สามีเป็นหนี้อยู่ตามคำพิพากษาได้

๔๑๖/๒๕๐๔ ตาม ป. พ.พ. มาตรา ๑๕๗๗ สามีภรรยาทำพินัยกรรมยกทรัพย์อัน
เป็นสินบริภคณ์ให้แก่ผู้อื่นได้ เฉพาะแต่ส่วนที่เป็นของตนเท่านั้น

๔๗๒/๒๕๐๔ ก่อนสามีโจทก์ตาย ได้ยกที่ดินสินเดิมของสามี ให้จำเลยโดยเสน่หา
โดยมิได้รับความยินยอมของโจทก์ การยกให้จึงไม่สมบูรณ์ การเพิกถอนก็
ต้องเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมด จะเพิกถอนเฉพาะบางส่วนหาได้ไม่
เพราะที่ดินนี้เป็นสินเดิมทั้งแปลง

๕๐๒/๒๕๐๔ ทรัพย์พิพาทที่มีอยู่ก่อนจดทะเบียนหย่า แม้ภรรยาใช้เงินส่วนตัว
ซื้อมาก็ยังอาจเป็นทรัพย์สินในระหว่างสมรสที่จะต้องแบ่งกันเมื่อหย่า

๕๓๕/๒๕๐๔ การที่ภรรยาซึ่งเป็นผู้เข้าได้สิทธิการเข้ามาในระหว่างสมรส และ
โอนสิทธิการเข้าให้บุคคลอื่น โดยผู้ให้เข้ายินยอมด้วย ในเมื่อการเข้าทรัพย์
เป็นสิทธิเฉพาะตัว ถ้าภรรยาซึ่งเป็นผู้เข้าบอกเลิกสัญญาเข้าต่อผู้ให้เข้าแล้ว
สามีย่อมบอกกล่าวการเลิกสัญญานั้นไม่ได้ ฉะนั้นสามีย่อมจะบอกกล่าวการโอน
การเข้าดังกล่าวเพื่อให้กลับมีสภาพคงคืบตามสัญญาเข้าเดิมก็ไม่ได้ดั่งกัน

๑๒๐๙/๒๕๐๔ โจทก์จำเลยเป็นสามีกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ความสัมพันธ์
ในครอบครัวจึงตกอยู่ภายใต้กฎหมายลักษณะผัวเมีย ทรัพย์สินที่ทั้งสองฝ่าย
ได้มาในระหว่างทั้งร่างกันไม่เป็นสินสมรสระหว่างกัน

๑๒๖๔/๒๕๐๔ แม้ภรรยาจะมีชื่อในโฉนดถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียว ที่ดินก็อาจเป็น
สินสมรสระหว่างสามีภรณยานั้นได้

๑๖๐๒/๒๕๐๔ เป็นสามีภรณยานกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ทรัพย์ที่ได้มาระหว่าง
ร่างกันไม่เป็นสินสมรส

๖/๒๕๐๙ แม้สินเดิมของผู้ร้องจะเป็นสินบริภคณ์ระหว่างจำเลยกับผู้ร้อง ซึ่งเป็นสามี
ภรณยานกัน โจทก์ก็ห้ามมิสิทธินำยึดเพื่อขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ได้เสมอ
ไปไม่ โจทก์จะนำยึดเพื่อขายทอดตลาด เอาเงินชำระหนี้ได้ก็ต่อเมื่อหนี้
ตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้ร่วม ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๒

๒๒๐/๒๕๐๙ หนี้ันเกิดจากการที่สามีทำละเมิด มิใช่หนี้ร่วมอันภรรยาต้องรับผิดชอบด้วย เจ้าหนี้ของสามีไม่มีสิทธิยึดทรัพย์ที่เป็นสินเดิมของภรรยา

๓๐๗/๒๕๐๙ โจทก์ฟ้องว่า สามีโจทก์นำสินสมรสไปยกให้จำเลยโดยเสน่หา โดยมิได้รับความยินยอมจากโจทก์เป็นหนังสือ ขอให้เพิกถอนเฉพาะส่วนของโจทก์ จำเลยต่อสู้ว่าเป็นสินสมรสระหว่างสามีโจทก์และมารดาจำเลย จึงไม่ต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์และศาลชั้นต้นพิพากษาว่า การยกให้เป็นการให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางสมาคม เป็นข้อยกเว้นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๓ ดังนี้ถือว่า ปัญหาข้อกฎหมายที่ว่า การยกให้เป็นการยกให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางสมาคมหรือไม่นี้ ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแต่ศาลชั้นต้นแล้ว จำเลยจึงฎีกาปัญหาข้อนี้ได้

การยกที่ดิน ๓ แปลงราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์และสามีโจทก์ให้บุตรของสามีโจทก์ อันเกิดแต่ภรรยาอีกคนหนึ่งโดยขณะยกให้ ไม่ปรากฏว่าผู้ยกให้มีหลักทรัพย์อันมีค่าอย่างอื่นอีก ย่อมไม่ใช่เป็นการให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางสังคม ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๒๔๗๓ (๓)

๕๐๕/๒๕๐๙ บุคคลจะทำพินัยกรรม กำหนดการเผื่อตายได้ ก็แต่เฉพาะทรัพย์สินของตนเท่านั้น จะกำหนดการเผื่อตายในทรัพย์สินของคนอื่นไม่ได้ หากเป็นทรัพย์สินที่สามีภรรยามีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน สามีไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินบริคณห์ให้ผู้อื่นเกินกว่าส่วนของตน

แม้ในพินัยกรรมจะปรากฏข้อความว่า “เพื่อบริจาคให้หญิงยากจึงให้นางจ้อย ภรรยาของข้าพเจ้า เป็นพยานยกให้ด้วย” และภรรยาได้พิมพ์ลายมือในช่องพยานด้วยก็ตามก็ไม่ใช่ในฐานะผู้ทำพินัยกรรม หากเป็นเพียงพยานรับรู้ว่าสามีได้ทำพินัยกรรมจริงเท่านั้น แม้จะถือว่าภรรยายินยอมให้สามีทำพินัยกรรม พินัยกรรมก็ไม่มีผลผูกพันถึงสินบริคณห์ส่วนของภรรยา

๔๔๑/๒๕๐๙ เมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินรายพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย และจำเลยเป็นลูกหนี้โจทก์ตามคำพิพากษา โจทก์ก็มีสิทธิยึดได้ ผู้ร้องจะมาร้องขจัดทรัพย์สินเพื่อให้ปล่อยทรัพย์สินไม่ได้ ถ้าหากผู้ร้องถือว่าตนเป็นเจ้าของรวมในทรัพย์สินพิพาท ก็ชอบที่จะร้องขอต่อศาลให้กันส่วนได้ของตนออกตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๒๘๗

การที่ภริยาไปกู้ยืมเงินบุคคลภายนอก มิได้เป็นนิติกรรมที่ภริยาทำขึ้นผูกพันสินบริภัณฑ์โดยเฉพาะ เพราะไม่ได้เป็นนิติกรรมในการจัดการหรือจำหน่ายสินบริภัณฑ์ แต่เป็นนิติกรรมเกี่ยวกับหนี้เงิน จึงไม่ต้องด้วยลักษณะที่จะบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘ และ ๑๓๘ แม้สามีจะบอกอ้างแล้ว ภริยาก็ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวตาม มาตรา ๓๗ และ ๑๔๗๙

๔๗๕/๒๕๐๙ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ เป็นสามีภรรยาด้วยกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมจะต้องรับผิดชอบในกิจการที่ได้กระทำร่วมกัน การที่จำเลยที่ ๒ ไปติดต่อขอให้โจทก์เป็นนายหน้าขายที่ดิน ซึ่งมีชื่อจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียว โดยจำเลยที่ ๑ รู้เห็นยินยอม และยอมรับเอาผลตามที่จำเลยที่ ๒ ไปติดต่อให้โจทก์เป็นนายหน้า จนในที่สุดจำเลยที่ ๑ ก็ได้ขายที่ดินให้บุคคลอื่นสมดังความตั้งใจ ทั้งนี้ก็เนื่องจากผลแห่งการที่โจทก์เป็นผู้ติดต่อซื้อขายให้ได้ทำสัญญากันนั่นเอง ฉะนั้นจำเลยที่ ๑ จึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

๖๓๔/๒๕๐๙ การเอาเงินสินเดิมไปซื้อทรัพย์สินมาไม่เรียกว่าเงินสินเดิมนั้นถูกทำลาย หากจะแปลว่าเมื่อทรัพย์สินสูญ สิ้นไปไม่ว่าโดยทางใดก็ถือว่าทำลาย แล้วก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติอนุมาตรา ๑ ไว้ ทรัพย์สินที่ซื้อมาจึงเป็นสินสมรส ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๖ ให้ถือว่าทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรสเป็นสินสมรส อันแสดงว่าไม่คำนึงว่าจะได้มาโดยทางใด จะได้มาโดยทางรับมรดก หรือโดยทางซื้อทรัพย์สินนั้นมา ก็เป็นสินสมรสทั้งสิ้น

๔๔๐/๒๕๐๙ เห็นร่วมระหว่างสามีภริยาได้มีบัญญัติไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๒ ซึ่งเห็นได้ชัดว่า ต้องเป็นหนี้ที่ก่อขึ้นต้องตามที่บัญญัติไว้ ๔ ประการ จึงให้ถือว่าเป็นหนี้ร่วมกัน ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า จำเลยเป็นหนี้โจทก์ในระหว่างที่จำเลยกับผู้ร้องชดทรรพ์เป็นสามีภริยากัน ต้องสันนิษฐานว่า จำเลยกู้เงินโจทก์มาเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว เป็นหนี้ร่วมกัน อันผู้ร้องชดทรรพ์จะต้องชำระหนี้ด้วยเลย ดังนั้นเมื่อจำเลยกับผู้ร้องชดทรรพ์ได้หย่าขาดจากสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย และแบ่งทรัพย์สินกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว โจทก์ก็ไม่มีอำนาจจะยึดห้องแถวอันตกเป็นของผู้ร้องชดทรรพ์ได้

๔๔๙-๔๐๐/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่) ที่ว่าสามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินบริภัณฑ์ให้ผู้อื่นเกินกว่าส่วนของตนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๗ นั้น แม้ทรัพย์สินตามพินัยกรรมจะมีค่าไม่เกินสินบริภัณฑ์ส่วนของตนก็ตาม แต่ถ้ายังไม่ได้มีการแบ่งทรัพย์สินบริภัณฑ์ระหว่างกัน ทรัพย์สินตามพินัยกรรมก็ยังเป็นสินสมรสซึ่งสามีภริยายังมีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วย ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายมิได้รู้เห็นยินยอมด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๖๑ วรรค ๒ พินัยกรรมนั้นก็มิให้ทรัพย์สินตกให้แก่ผู้รับพินัยกรรมเพียงตามส่วนของผู้ทำพินัยกรรมเท่านั้น

๔๕๐/๒๕๐๙ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๑๑ ทวิ ซึ่งได้แก้ไขโดย พ.ร.บ. ควบคุมการก่อสร้างอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔ และมาตรา ๑๒ ทวิ มิได้บัญญัติโดยเด็ดขาดว่า คำสั่งของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารให้เป็นที่สุด และเห็นได้ว่าได้ให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจสั่งการอย่างอื่นได้ด้วย เช่นจะสั่งแต่เพียงให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยไม่ต้องรื้อแทนก็ได้ วัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. ควบคุมการก่อสร้างอาคารซึ่งปรากฏในคำปรารภมีว่า เพื่อต้องการควบคุมเพื่อประโยชน์ในความมั่นคงแข็งแรง การอนามัย การสุขาภิบาล การป้องกันอัคคีภัย และการผังเมืองส่วนการ

ให้ขออนุญาตก่อสร้างนั้น เป็นเพียงวิธีดำเนินการ มิใช่วัตถุประสงค์โดยตรงจึงไม่ใช่นโยบายของกฎหมายว่าเพียงแต่ไม่ขออนุญาตก็สั่งให้รื้อ โดยคำนึงว่า อาคารนั้นผิดวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสั่งให้รื้อถอนอาคารของโจทก์โดยไม่ปรากฏว่า ได้ก่อสร้างผิดวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. ควบคุมการก่อสร้างอาคาร ฯ ก็อาจเป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขต ไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลมีอำนาจสั่งให้เพิกถอนคำสั่งนั้นเสียได้ และเมื่อโจทก์ได้บรรยายมาในฟ้องแล้วว่า คำสั่งของจำเลยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะสั่งให้รื้อถอนอาคาร ของโจทก์โดยไม่พิจารณาตรวจคำขออนุญาตปลูกอาคารของโจทก์ หรือให้เหตุผลว่าอาคารของโจทก์ปลูกสร้างขึ้นไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมายแต่อย่างใด จึงเป็นฟ้องที่ต้องรับไว้พิจารณา

คำสั่งจะรื้อถอนอาคารของจำเลยมีถึงภริยาโจทก์ แต่โจทก์ได้บรรยายฟ้องว่าโจทก์ได้ให้ภริยาโจทก์ยื่นคำขออนุญาตปลูกอาคารรายนี้ จึงแสดงว่าโจทก์ได้ให้ภริยาเป็นผู้ยื่นคำขออนุญาตแทนโจทก์ ทั้งตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๘ แล ๑๔๖๙ โจทก์ก็มีอำนาจจัดการสินบริคนท์และมีสิทธิฟ้องคดีเพื่อประโยชน์แก่สินบริคนท์ คำสั่งของจำเลยจึงกระทบกระเทือนสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ซึ่งเป็นสามี การกระทำของจำเลยจึงเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ โจทก์มีอำนาจฟ้องคดีได้

๑๐๓๖/๒๕๐๙ บิดาของสามียกที่ดินให้สามี โดยไม่ได้โอนกันทางทะเบียนเป็นการยกให้ที่ยังไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย สามีจะได้กรรมสิทธิ์ก็ต่อเมื่อได้ครอบครองมาเป็นเวลา ๑๐ ปี ในระหว่างที่สามีครอบครองที่ดินนั้นมายังไม่ครบ ๑๐ ปี โจทก์กับสามีได้หย่าขาดกันเสียก่อนหลายปีแล้ว ที่ดินนั้นจึงไม่เป็นสินสมรสระหว่างโจทก์กับสามี

๑๐๕๒/๒๕๐๙ เมื่อนาฬิกาเป็นสินเดิมของจำเลยที่ ๑ และแม้หากเรือนและครัวซึ่งปลูกอยู่บนนาฬิกาเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ เมื่อโจทก์ไม่

มีสิทธิจะได้อำนาจแบ่งในสินสมรส จำเลยที่ ๑ ก็มีอำนาจขายนาฬิกาพร้อมด้วยเรือนและครวให้จำเลยที่ ๒ ได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์

๑๒๔๖/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่) สัญญาทุกประเภทจะเป็นสัญญาในเรื่องใด ๆ ก็ตามที่สามีภริยาได้กระทำต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยา แม้จะไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างเป็นสามีภริยา สามียอมบอกล้างสัญญานั้นเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ระหว่างที่เป็นสามีภริยากันอยู่ ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องบอกล้างก่อนถูกภริยาฟ้อง

การที่สามียื่นคำร้องต่อศาลขอบอกล้างสัญญาดังกล่าวที่ภริยานำมาฟ้องในคำร้องขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้องให้ภริยาด้วย และภริยาได้รับสำเนาคำร้องแล้วเท่ากับภริยาได้รับคำบอกล้างสัญญาจากสามีโดยตรง การบอกล้างจึงชอบด้วยกฎหมายและย่อมมีผลให้สัญญาสิ้นความผูกพัน เหมือนหนึ่งสามีไม่เคยทำสัญญาไว้ต่อกันเลย จึงไม่มีทางจะบังคับให้สามีปฏิบัติตามสัญญาในช่วงระยะเวลาก่อนบอกล้างได้อีก

๑๑๖๕/๒๕๐๙ การที่สามีจะยกที่ดินซึ่งเป็นสินบริภคณ์ให้แก่ใครโดยเสน่หาได้นั้นจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากภริยา

๑๕๔๙/๒๕๐๙ ทรัพย์สินที่มีก่อนสมรส เมื่อไม่ใช่สินส่วนตัวแล้วก็ยังเป็นสินเดิมทั้งสิ้น

๑๖๙๐/๒๕๐๙ โจทก์และจำเลยต่างเป็นภรรยาของผู้ตายตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย โดยผู้ตายได้กับโจทก์ก่อน เมื่อผู้ตายแต่งงานกับจำเลย ได้นำเงิน ๖ ชั่งไปกองทุนกับจำเลย และต่อมาได้ทำมาหากินกับจำเลยจนเกินทรัพย์สินพินาศขึ้นเงิน ๖ ชั่ง ย่อมเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์กับผู้ตาย เมื่อนำไปใช้ทำทุนจนเกิดทรัพย์สินพินาศขึ้น ถือได้ว่าเป็นสินสมรสที่โจทก์มีส่วนได้ผลประโยชน์กับสินสมรสของจำเลย โจทก์จึงมีส่วนแบ่งในทรัพย์สินพินาศ

๑๐๑/๒๕๑๐ เมื่อไม่ปรากฏว่ามีสัญญา ก่อนสมรสให้อำนาจภริยาผู้ร้องเป็นผู้จัดการสินบริโภคอย่างไร ผู้ร้องจึงเป็นผู้มีอำนาจจัดการสินบริโภคตามกฎหมาย การที่ภริยาผู้ร้องเข้าแย่งจัดการ ผู้ร้องจะมายื่นคำร้องขอให้ศาล ตั้งให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการหาได้ไม่

๒๐๔/๒๕๑๐ เมื่อการให้มิได้มีข้อความจดทะเบียนระบุไว้ว่าให้เป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายที่รับให้ การให้นั้นต้องถือว่าเป็นการให้ตามธรรมดา ททรัพย์สินที่ให้แก่จึงเป็นสินสมรสอันเป็นสินบริโภค ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๒

๔๔๖/๒๕๑๐ สามิได้ลงชื่อเป็นพยานรู้เห็นในสัญญาจะซื้อขาย ย่อมถือได้ว่าสามิได้ยินยอม หรือให้สัตยาบันโดยปริยายในสัญญาแล้ว ทั้งนี้เกิดขึ้นเพราะภรรยาผิดสัญญาจะซื้อขายที่ดิน จึงเป็นหนี้ร่วมระหว่างภรรยา กับสามิตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ (๔) สามิต้องรับผิดชอบด้วย

๖๐๒/๒๕๑๐ ภริยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของโจทก์เป็นผู้ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ มา โดยโจทก์เป็นผู้ไปติดต่อกดลงกับผู้ขาย และเป็นผู้ค้ำประกัน โจทก์ขายนาของโจทก์มาชำระราคา และเป็นผู้จัดการนำรถไปเดินรับส่งคนโดยสารหารายได้เลี้ยงครอบครัว ตลอดทั้งเป็นผู้ควบคุมเก็บรักษารถ ภริยาโจทก์รับว่าโจทก์เป็นผู้ซื้อรถ แต่ลงชื่อภริยาไว้เพราะภริยาโจทก์เกรงว่าโจทก์จะไปมีภริยาใหม่ และการที่จำเลยขับรถไปพลิกคว่ำโดยประมาททำให้รถเสียหาย ย่อมเป็นการทำให้เสียหายแก่การเดินรถหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทั้งโจทก์และภริยาอาจต้องรับผิดชอบผู้ให้เช่าซื้ออีกด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

๘๖๖/๒๕๑๐ โจทก์เป็นผู้กล่าวอ้างว่า จำเลยกู้เงินโจทก์ไปใช้จ่ายในครอบครัว เป็นหนี้ร่วมระหว่างจำเลยกับผู้ร้องซึ่งเป็นสามีภริยากัน แม้จะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นขณะที่จำเลยกับผู้ร้องเป็นสามีภริยากัน แต่หนี้ที่จะเกิดขึ้นแก่สามีหรือภริยาในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันย่อมมีอยู่หลายชนิดด้วยกัน และเฉพาะแต่หนี้บางชนิดตามที่ระบุไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ เท่านั้นจึงจะเป็น

หนี้ร่วม ฉะนั้นเมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่า หนี้รายนี้เป็นหนี้ร่วม เพื่อให้ผู้
ร้องต้องรับผิดชอบหนี้จากสินสมรส และสินเดิม โจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบก่อน

๑๐๔๘/๒๕๑๐ โจทก์ยึดสินบริภคณ์ก็คือสินสมรสส่วนของจำเลย ผู้ร้องซึ่งมีส่วน
เป็นเจ้าของร่วมหาไม่อำนาจร้องขัดทรัพย์ตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๒๔๘ ไม่
คงมีสิทธิขอแบ่งแยกส่วนของตนออกตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๒๔๗ ประกอบ
กับ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๓

นิติกรรม ระหว่างโจทก์จำเลย เป็น นิติกรรมที่เกี่ยวกับหนี้เงิน
มิใช่นิติกรรมที่จำเลยทำขึ้นผูกพันสินบริภคณ์โดยเฉพาะ เพราะไม่ได้เป็น
นิติกรรมในการจัดการหรือจำหน่ายสินบริภคณ์ จึงไม่ต้องด้วยลักษณะที่จะ
บังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘ และ ๑๓๘ แม้ผู้ร้องซึ่งเป็นสามีจะได้บอกล้าง
แล้ว จำเลยก็ยังคงต้องรับผิดชอบส่วนตัวตาม มาตรา ๓๗ และมาตรา ๑๔๗๘
โดยเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบังคับเอาชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายภริยาผู้ก่อหนี้
นั้นก่อนได้ เมื่อไม่พอก็จะเอาชำระหนี้ จากสินบริภคณ์ที่เป็นส่วนของฝ่าย
ภริยาต่อไปอีกได้

๑๐๗๘/๒๕๑๐ ผู้รับโอนที่ดินเพื่อชำระหนี้เงินกู้เป็นสามีโจทก์ และในวันโอนนั้น
โจทก์ได้รับรู้อยู่ด้วย จึงเป็นการแสดงว่าโจทก์ให้สามีรับชำระแทน และ
เป็นการให้สัตยาบันในการนี้ด้วยในตัว

๑๓๖๘/๒๕๑๐ ภริยารู้เห็นยินยอมในการที่สามีลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจ และ
มอบโฉนดที่ดินซึ่งเป็นสินบริภคณ์ ให้บุคคลภายนอกนำไปให้ธนาคารยึด
ถือไว้เป็นหลักฐาน ในการที่บุคคลภายนอกเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร
นั้น แม้ภริยาจะมีได้ลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจด้วย ภริยาก็ผูกพัน
ในการกระทำของสามี

ภริยาร่วมรู้เห็นยินยอมให้บุคคลภายนอกเอาโฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นสิน
บริภคณ์ไปให้ ธนาคาร ยึดถือไว้เป็น หลักฐานในการ กู้เบิกเงินเกินบัญชีของ

บุคคลภายนอก เมื่อบุคคลภายนอกยังค้างชำระหนี้ธนาคารอยู่ ธนาคารก็มีสิทธิยึดโฉนดไว้ได้ สามีและภริยาเจ้าของโฉนดไม่มีสิทธิเรียกคืนโฉนดนั้น

๖๗๑/๒๕๐๐ ภริยาเอาเงินส่วนตัวซ่อมแซมบ้านซึ่งเป็นสินส่วนตัว และปลูกบ้านใหม่บนที่ดินซึ่งเป็นสินส่วนตัว แม้จะกระทำภายหลังการสมรส บ้านที่ซ่อมแซมและบ้านที่ปลูกใหม่ก็ย่อมเป็นสินส่วนตัวตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๔ (๔) และมาตรา ๑๔๖๕ วรรคท้าย

๔๔๔/๒๕๐๐ สิทธิตามสัญญาเช่าเป็นทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นสิทธิตามสัญญา เมื่อสามีเป็นผู้เช่าแต่ฝ่ายเดียว ภริยาย่อมไม่มีสิทธิตามสัญญาที่จะเข้าไปอยู่ในห้องเช่า หากภริยาจะมีสิทธิเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินก็เป็นปัญหาในการแบ่งทรัพย์สิน ไม่เกี่ยวกับการที่ภริยาจะอยู่ในห้องเช่า ดังนั้นเมื่อสามีภริยาหย่าขาดจากกันแล้ว สามีย่อมขอให้ขับไล่ภริยาได้

๑๔๖๔/๒๕๐๐ สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย สินบริคนห์ย่อมแยก จากกันโดย อำนาจ กฎหมาย นับแต่ วันที่ ศาล พิพากษาให้ ล้มละลาย เป็นหน้าที่ของอีกฝ่ายต้องชอกันส่วนของตนไว้

๑๑๗๙/๒๕๐๐ สามีเคยร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินพิพาทมาครั้งหนึ่งแล้ว อ้างว่าได้รับการยกให้ ในระหว่างที่อยู่กินกับภริยา เมื่อศาลยกคำร้องคดีถึงที่สุดแล้ว ภริยาจะมาร้องขอปล่อยทรัพย์สินนั้นอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ

๑๙๔๗/๒๕๐๐ สามีมียอำนาจทำพินัยกรรมยกสินเดิมของตนให้ผู้อื่นได้ ไม่ถือว่าเป็นการทำพินัยกรรมยก สินบริคนห์ให้ผู้อื่นเกินกว่า ส่วนของ ตนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๗๗

๒๐๔๙/๒๕๐๐ ถ้าภริยาจ่ายเงินโดย สามีมิได้ยินยอม และ สามีได้ บอกล้างโมฆียะกรรมนั้นแล้ว หนี้ของภริยานั้นย่อมไม่ผูกพันสินบริคนห์ เจ้าหนี้ตามคำ

พิพาทของภริยาจะยึดสินบริคณ์ไม่ได้ เว้นแต่การกู้นั้นจะเป็นหนี้ร่วม
เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษามีสิทธิ เพียงขอให้แยก สินบริคณ์ที่ส่วน ของภริยาออก
ชำระหนี้เท่านั้น

๔๓/๒๕๐๒ การที่ชายหญิงแต่งงานกัน โดยมีได้จดทะเบียนสมรส แม้ทางกฎหมาย
จะไม่ถือว่าเป็นสามีภริยากันโดยชอบกฎหมาย แต่ก็หากกระทบกระเทือนถึง
สิทธิในทรัพย์สินที่ชายหญิงจะพึงมีพึงได้ตามกฎหมายทั่วไปไม่

ในระหว่างที่ผู้ร้องกับจำเลยยังไม่ ได้จดทะเบียนสมรสกัน แต่ตาม
พฤติการณ์ที่ผู้ร้องกับจำเลยปฏิบัติต่อกัน เป็นการแสดงว่าผู้ร้องกับจำเลยได้
ร่วมกันทำมาหากิน แสวงหาทรัพย์สินมาเป็นสมบัติของจำเลยและผู้ร้องร่วม
กัน ทั้งมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของในทรัพย์สินพิพาทโดยใช้เป็นที่อาศัยร่วมกัน
พฤติการณ์เช่นนี้เห็นได้ว่าบรรดาทรัพย์สินที่ผู้ร้องหรือจำเลยหามาได้ ระหว่างนั้น
แม้จะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดก็ไม่สำคัญ ก็ต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินที่
ได้มาโดยทั้งสองฝ่ายมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกัน และเมื่อผู้ร้องกับจำเลย
ได้จดทะเบียนสมรสกัน ทรัพย์สินทั้งหมดโดยเฉพาะทรัพย์สินพิพาท จึงเป็นสิน
บริคณ์ประเภทสินเดิมของผู้ร้องและจำเลยเท่า ๆ กัน ฉะนั้นโจทก์ซึ่งเป็น
เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ของจำเลยจึงมีสิทธิ มาร้องขอให้ศาลมี คำสั่งแยกทรัพย์สิน
พิพาทออกเป็นส่วนของจำเลยครึ่งหนึ่งได้

๑๙๓/๒๕๐๒ สามี ซึ่งเป็นจำเลย ร่วมโอนสิทธิการเป็น ผู้แทนจำหน่าย สลากกินแบ่ง
ในนามส่วนราชการให้ภรรยาซึ่งเป็นจำเลย ทำการค้าขายมาประมาณ ๒๐ ปี
โดยในการค้าสลากกินแบ่งนั้น ภรรยามีสิทธิที่จะพิจารณาได้เองตลอดจน
การหาเงินจ่ายค่าสลากกินแบ่ง ย่อมเป็นเรื่องภรรยาทำกิจการค้าขายแยก
เป็นส่วนหนึ่งต่างหากการที่ภรรยา จะเสาะแสวงหาจำนวน สลากกินแบ่งมาค้า
ขาย หรือจำหน่ายจำนวนสลากกินแบ่งนั้นไป อยู่ในวิสัยที่ภรรยาจะทำได้

ดังนั้น การที่ ภรรยา คกลงโอน สิทธิการเป็นผู้แทน จำหน่าย สลากกินแบ่งให้ บุคคลภายนอกไปโดยได้รับค่าตอบแทน จึงอยู่ภายในขอบเขตแห่งกิจการ คำขายของภรรยา แม้จะมีได้รับอนุญาตจากสามีอีกชั้นหนึ่ง สามีก็ห้ามสิทธิ บอกล้างไม่

๑๓๑๗/๒๕๑๒ การ ที่ หญิงมี สามีได้ กระทำกิจการ คำด้วย ความ รู้เห็น ยินยอม ของ สามีนั้น ย่อมถือได้ว่าสามีได้อนุญาตแล้วโดยปริยาย ฉะนั้นหญิงมีสามี จึงพึงคดีในฐานะเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนได้ หากจำต้องได้รับอนุญาตจาก สามีอีกไม่

๑๖๒๒/๒๕๑๒ (ดูอุทลุม)

๑๗๗๔/๒๕๑๒ เมื่อปรากฏว่าที่ดินเป็นสินเดิม แม้ภายหลังสมรสที่ดินนี้จะมีราคา เพิ่มขึ้นกว่าเดิมมากเพียงใดก็ตาม ที่ดินดังกล่าวก็ยังมีสภาพเป็นสินเดิมอยู่ นั้นเอง ราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้นหาใช่ดอกผลของที่ดินไม่ จึงแยกถือเอาราคาใน ส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นสินสมรสไม่ได้

๑๘๑๗/๒๕๑๒ โจทก์จำเลยเป็นสามีภรรยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ต่อมา ร่างกันแต่ยังมีได้หย่าขาดจากกัน ททรัพย์สินที่ได้มาระหว่างร่างกันแม้ยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย ก็ไม่เป็นสินสมรส เพราะเหตุว่าทรัพย์สินมิ ใช่ว่าได้มาโดยการอยู่กินสมรสกันหากเป็นอีกฝ่ายหนึ่งหากมาได้ตามลำพัง และ แยกไว้เป็นส่วนตัวแล้ว เมื่อไม่เป็นสินสมรสจำเลยก็มีสิทธิยกให้ โดยเสน่หา ได้โดยไม่จำเป็นต้องรับความยินยอมจากโจทก์ผู้เป็นภรรยา ก่อน

๑๘๔๔/๒๕๑๒ กู้เงินมาลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นหนี้ร่วม ของจำเลยและผู้ร้องซึ่งเป็นสามีภรรยากัน ส่วนพิพาทไม่ว่าจะเป็นสินสมรส หรือสินเดิม จึงเป็นสินบริบูรณ์ที่โจทก์นำยึดมาใช้หนี้ ได้ทั้งสิ้น

๑๑๔/๒๕๑๑ (ประชุมใหญ่) ๑. สามีมียกรรยา ๒ คนก่อนใช้ ป.พ.พ. และจัดหาบ้านให้กรรยาแยกกันอยู่คนละแห่งไม่เกี่ยวข้องกัน บุตรเกิดจากกรรยาไหนก็อยู่กับกรรยานั้น กรรยาทั้ง ๒ ต่างตั้งร้านค้าขายเป็นส่วนสัด การทำมาหาได้ของกรรยาแต่ละคนก็ตกเป็นส่วนของกรรยาในครอบครัวนั้น ๆ ทรัพย์สินมิได้ปะปนระคนกัน ในระหว่างสมรสกรรยาคนแรกได้ที่ดินมาในนามของตน โดยสามียกที่ดินสินเดิมให้ แม้ที่ดินที่ได้มานั้นจะเป็นสินสมรส ก็เป็นสินสมรสระหว่างกรรยาคนแรกกับสามี กรรยาคนหลังหามีส่วนด้วยไม่

๒. สามียกที่ดินสินเดิม ให้กรรยาระหว่างสมรส สินเดิมนั้นย่อมเปลี่ยนสภาพเป็นสินสมรส เว้นแต่จะระบุการให้เป็นอย่างอื่น

๓. สามีขอพระราชทานที่ดินจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยกับกรรยาคนแรก และบุตรที่เกิดจากกรรยาคนแรก ต่อมาได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตโอนที่ดินนั้นให้แก่กรรยาคนแรก กรรยาคนหลังซึ่งมีบ้านอยู่อาศัย และทำมาหากินเป็นส่วนสัดต่างหาก ไม่เคยเข้ามาเกี่ยวข้องกับที่ดินพระราชทานเลย ดังนั้นกรรยาคนหลังหามีส่วนได้ในที่ดินพระราชทานนี้ด้วยไม่

๔. ที่ดินซึ่งสามีได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ เป็นทรัพย์สินส่วนตัว ต่อมาสามีได้ขอ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตจำนองและขึ้นเงินจำนอง แล้วต่อมาได้มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตโอนให้ให้แก่กรรยาคนแรก โดยกล่าวข้อความว่า จึงดำริจะจัดการมรดกโดยแบ่งสันปันส่วนให้แก่กรรยา บุตรธิดา เป็นส่วนสัดเสียขณะนี้ โดยเฉพาะที่ดินพระราชทานขอมอบเป็นสิทธิแก่กรรยาคนแรก เพื่อจะได้หาทางไถ่ถอนมาไว้สำหรับเป็นหลักแหล่งประกอบอาชีพต่อไป และก่อนหน้านั้นเล็กน้อย สามีได้ทำหนังสือฉบับหนึ่งระบุว่าจะขอมอบทรัพย์สินอันมีอยู่ทั้งสิ้นให้แก่กรรยาคนแรกโดยเด็ดขาด กรรยาคน

แรกจะจัดแบ่งส่วนทรัพย์สินให้แก่ผู้ใดมากน้อยเท่าใด ก็แล้วแต่จะเห็นสมควร ครั้นเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว สามีก็นำจัดการจดทะเบียนโอนที่ดิน พระราชทานนั้นให้แก่ภรรยาคนแรกเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียว ดังนี้ ข้อความตามหนังสือทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวแสดงว่า สามีมุ่งเจตนาให้ที่ดิน พระราชทานแก่ภรรยาคนแรกเป็นสินส่วนตัว

๕. หนังสือยกให้ซึ่งสามีให้ทรัพย์สินแก่ภรรยา แม้มิได้ระบุชัดว่าเป็นสินส่วนตัวก็อาจแปลเจตนาของข้อความในเอกสาร ตามพฤติการณ์แห่งกรณีได้ และเมื่อหนังสือยกให้แปลข้อความตามเจตนาของผู้ให้ได้ว่าให้เป็นสินส่วนตัว พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีได้ระบุไว้ว่าเป็นสินส่วนตัว ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นสินส่วนตัวของภรรยาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๔ (๓)

๖. หนังสือซึ่งสามีทำระบุชื่อว่าคำสั่งแทนพินัยกรรม มีข้อความว่า ขอมอบทรัพย์สินทั้งสิ้นให้แก่ภรรยาคนแรกโดยเด็ดขาด ภรรยาคนแรกจะจัดแบ่งให้แก่ผู้ใดมากน้อยเท่าใด ก็แล้วแต่จะเห็นสมควร หนังสือนี้มีใช้พินัยกรรม เพราะมีข้อความ เป็นหนังสือยกให้ทันที

๗. หลังจากภรรยาคนแรกตายเมื่อปี ๒๕๐๓ จำเลยซึ่งเป็นบุตรเกิดจากภรรยาคนแรก ได้ไปขอจดทะเบียนรับโอนมรดกที่ดินส่วนตัวของมารดาพร้อมทั้งที่ดินสินสมรส ซึ่งมีชื่อมารดาในโฉนดเมื่อปี ๒๕๐๔-๒๕๐๕ โดยบิดามีได้โต้แย้งคัดค้าน และยังทำหนังสือว่า ยินดีสละสิทธิในการรับมรดกที่ดิน สินสมรส ยินดีให้โอนใส่ชื่อจำเลยซึ่งเป็นบุตร ต่อมาปี ๒๕๐๖ บิดาก็ถึงแก่กรรม ดังนั้นการที่บิดารู้ยู่ว่า จำเลยซึ่งเป็นบุตรไปขอจดทะเบียนรับโอนมรดกที่ดินดังกล่าวของมารดาจำเลย แต่มิได้โต้แย้งคัดค้านประการใด โดยบิดามีเจตนาสละ กรรมสิทธิ์ ให้ จำเลยและยินยอมให้ โอนใส่ชื่อ จำเลยเป็นเจ้าของไปแล้วนั้น แม้มิตายยังมีชีวิตอยู่ก็จะกลับมาเรียกส่วนแบ่งในที่ดินนั้นอีกหาได้ไม่ ที่ดินนั้นจึงมิใช่ทรัพย์มรดกของบิดา อันโลกที่ซึ่งเป็นบุตรเกิดจากภรรยาอื่นจะเรียกร้องขอส่วนแบ่งได้

๑๓๗/๒๕๑๓ ภรรยาให้นำเอาที่นาสินบริคนท์ ไปให้จำเลยเช่าโดยมิได้รับความยินยอมจากโจทก์ผู้เป็นสามี สัญญาเช่านั้นย่อมตกเป็นโมฆียะ

แม้สัญญาเช่าเป็นโมฆียะ แต่เมื่อโจทก์ยังมีได้บอกล้างสัญญาเช่านั้นก็คงยังสมบูรณ์ การที่จำเลยเช่าทำนาโดยอาศัยสิทธิตามสัญญาเช่าที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ย่อมไม่เป็นละเมิด โจทก์จะฟ้องขับไล่หาว่าจำเลยบุกรุก และเรียกค่าเสียหายหาได้ไม่

ปัญหาข้อกฎหมายที่ว่า การที่โจทก์ฟ้องจำเลยจะถือว่าเป็นการบอกล้างโมฆียะกรรมโดยพฤตินัยได้หรือไม่ ไม่ใช่ข้อที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

๔๔๐/๒๕๑๓ การร้องขอให้แยกสินบริคนท์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๓ นั้น หมายถึงสินบริคนท์ของสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เมื่อไม่ได้ความว่าเป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย คำขอย่อมตกไป

คดีที่โจทก์ร้องขอ ให้ศาลสั่งแยกสินบริคนท์ออกเป็นส่วนของจำเลยเพื่อบังคับคดี เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

๑๐๒๖/๒๕๑๓ จำเลยทำสัญญากู้ให้โจทก์ไว้เป็นหลักฐาน โดยมีมูลหนี้เนื่องมาจากชายาโจทก์นำเงินมาฝากให้จำเลยหาดอกผล จำเลยย่อมต้องมีความรับผิดชอบชดใช้เงินตามสัญญา

จำเลยก่อนขึ้นชั้นในระหว่างที่ภรรยาของผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องลงชื่อเป็นพยานในสัญญา ย่อมถือได้ว่าผู้ร้องรู้เห็น และให้สัตยาบันหนี้สินรายนี้ จึงเป็นหนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยา

๑๐๒๖/๒๕๑๓ ผู้ร้องขัดทรัพย์กับจำเลยผู้เป็นสามีจดทะเบียนหย่ากัน แม้ข้อตกลงในการแบ่งทรัพย์สินระหว่างกันจะไม่ปรากฏในทะเบียนการหย่า แต่ในหนังสือแสดงความสมัครใจหย่ากัน อันเป็นแบบพิมพ์ของ ทางราชการ สำหรับให้คู่กรณีกรอกข้อความนั้นระบุไว้ว่า “ในเรื่องทรัพย์สินบริคนท์ต่างๆ

ได้จัดการแบ่งปันกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว” และได้ความว่าผู้ร้องเป็นฝ่ายได้ที่ดินพิพาท ดังนั้นย่อมถือว่าได้มีการแบ่งปันทรัพย์สินกันเรียบร้อยแล้ว นับแต่วันจดทะเบียนหย่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของจำเลยไม่มีอำนาจยึดที่ดินพิพาทได้อีก

๒๔๐/๒๕๐๔ สามิจำเลยกู้เงินโจทก์ไปสร้างห้องแถว ในที่ดินของมารดาจำเลย เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานที่สามิจำเลยทำด้วยกันจึงเป็นหนี้ร่วม เมื่อสามิจำเลย จำเลยซึ่งเป็นภริยาในระหว่างที่มูลหนี้เกิดขึ้น ต้องรับผิดชอบด้วย โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะทายาทผู้รับมรดกของผู้ตาย แม้จำเลยจะไม่ได้รับมรดก ก็เป็นเรื่องที่จะบังคับเอาจากมรดกของผู้ตายในชั้นบังคับคดี โดยจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว

๓๒๔/๒๕๐๔ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ (ภริยา) มาเอาเงินของโจทก์ไป แล้วออกเช็คชำระหนี้ให้โจทก์ หลังจากนั้น จำเลยที่ ๒ (สามี) เขียนจดหมายถึงโจทก์มีใจความว่าจำเลยที่ ๒ ทราบเรื่องจำเลยที่ ๑ เป็นหนี้โจทก์โดยจำเลยที่ ๑ เล่าให้ฟัง จำเลยที่ ๑ ยังหาเงินคืนโจทก์ไม่ได้ ขอความเห็นใจให้โจทก์ผ่อนผันช่วยเจรจากับเจ้าของเงินตอนหนึ่งว่า “ผมรับรองด้วยเกียรติว่า จำเลยที่ ๑ ไม่คิดโกง ถ้าจำเลยที่ ๑ เป็นอะไรไปมากกว่านี้ ผมขอรับผิดชอบจัดการให้แทนทุกกรณี” ดังนั้นย่อมฟังได้ว่า จำเลยที่ ๒ ได้รู้ถึงจำนวนหนี้สินของจำเลยที่ ๑ ทั้งหมด และถือได้ว่า จำเลยที่ ๒ ยอมรับรู้หนี้สินระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ แล้ว เท่ากับจำเลยที่ ๒ ยอมรับรองหรือให้สัตยาบันในหนี้ดังกล่าว หนี้นี้ตกเป็นหนี้ร่วมตามความใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๒ (๔)

๖๐๙/๒๕๐๔ (ประชุมใหญ่) การที่หญิงมีสามีทำสัญญาค้ำประกันหนี้ของบุคคลอื่นถือว่าเป็นการกระทำที่ผูกพันสินบิณฑน์ ถ้าทำไปโดยมิได้รับอนุญาต

ของสามมี สัญญาคำประกันนั้นย่อมเป็นโมฆียะ และเมื่อสามมีบอกล้างแล้ว สัญญานั้นก็ตกเป็นโมฆะ ไม่ผูกพันสินบริคณฑ์ แต่โมฆะกรรมในกรณี เช่นนี้ มิได้ทำให้สัญญาที่หญิงมีสามมีไปทำไว้นั้นไม่มีผลเสียเลย หญิงมีสามมี ยังคงต้องรับผิดชอบหนี้เป็นส่วนตัว คือให้ใช้ด้วยสินส่วนตัวของหญิงนั้นก่อน เมื่อไม่พอหรือไม่ปรากฏว่าหญิงนั้นมีสินส่วนตัว เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้ แยกสินบริคณฑ์ออกเป็นส่วนของหญิงนั้นตามมาตรา ๑๕๘๓ เพื่อดำเนินการ ตามคำพิพากษา โจทก์จะยึดสินบริคณฑ์ก่อนขอแยกออกเป็นส่วนของหญิง ไม่ได้

๙๑๒/๒๕๐๔ สามมีภรรยาด้วยกันจัดสรรที่ดินทำการค้า แม้สามมีจะเป็นผู้ลงลายมือ ชื่อในสัญญาจะขายที่ดินที่จัดสรรคนเดียว ภริยาก็คต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่สามมี ลงลายมือชื่อไว้คนเดียวเท่านั้นด้วย

๑๔๒๗/๒๕๐๔ หนี้เงินกู้ที่ก่อขึ้นระหว่างที่ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภริยากันโดยมิได้ จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย มิใช่หนี้ร่วม

ผู้ร้องมีกรรมสิทธิ์ร่วมในบ้านครึ่งหนึ่ง เมื่อบ้านนั้นถูกยึดมาขายทอด ตลาด ผู้ร้องชอบที่จะขอหนี้ส่วนได้ของตนครึ่งหนึ่งได้

๑๗๖๔/๒๕๐๔ จำเลยขายที่ดินมือเปล่าไม่มีโฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ให้ ภริยาโจทก์ จำเลยได้รับชำระราคาแล้ว และได้อพยพไปอยู่ที่อื่น ให้โจทก์ ครอบครองเป็นเจ้าของ แสดงว่าจำเลยได้สละเจตนาครอบครองไม่ยึดถือ ที่ดินนั้นต่อไป

แม้เป็นการซื้อขายที่ดินมือเปล่า แต่เมื่อมีข้อตกลงกันว่า จำเลยจะ ไปทำนิติกรรมสัญญาซื้อขายโอนที่ดินให้ภริยาโจทก์ที่อำเภอ และจำเลยได้ ไปยื่นเรื่องราวขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และมีการสอบสวนสิทธิใน

๒๐๓/๒๔๙๑ สามีทอดทิ้งขาดอุปการะภริยามา ๕ ปี และไปแต่งงานกับหญิงอื่น ถึง ๒ คน เมื่อภริยามาฟ้องหย่า สามีต่อสู้ว่าได้หย่ากันมา ๕ ปีแล้ว ดังนี้ ถือว่ามีเหตุอันหย่าได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๐ (๓)

๗๗๒/๒๔๙๒ เป็นสามีภรรยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ เมื่อใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แล้ว สามีไปอยู่ที่อื่น ส่วนภรรยาไปอยู่กินกับชายชู้อย่างฉันทสามีภรรยา จนเกิดบุตรกับชายชู้ ๓ คน และตายจากกันก็ไม่ได้ทำให้ขาดจากสามีเดิมมาเป็นภรรยาชายชู้

๑๘๑๔/๒๔๙๒ ภรรยาฟ้องหย่าโดยอ้างว่าสามีไม่เลี้ยงดูเลี้ยงภรรยา และทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรรยาอย่างร้ายแรง โดยเที่ยวพูดว่าเป็นเพียงนางบำเรอและมีชู้ ได้ความว่าสามีถือเอาว่าฐานะของภรณานั้นเป็นเพียงนางบำเรอ โดยซื้อมาใช้สอย ชำยังยืดยันมาตั้งแต่ชั้นให้การตลอดมาจนชั้นศาลอุทธรณ์ ดังนี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่เรียกได้ว่า ทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรณากันอย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้หย่าขาดจากกันได้

ในกรณีที่หญิงฟ้องหย่าอ้างว่า สามีทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็น
สามีภรรยากันอย่างร้ายแรง และไม่อุปการะเลี้ยงดู เมื่อได้ความว่าสามีทำการ
เป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรรยา ซึ่งศาลตัดสินให้หย่าได้แล้ว ก็ไม่
จำเป็นต้องวินิจฉัยต่อไปว่าสามีได้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่

๑๒๖๙/๒๔๙๓ (ดูการสมรส ฯ ล ฯ)

๔๑๗/๒๔๙๔ หนังสือหย่ามีพยาน ๒ คนเซ็นชื่อ คนหนึ่งเซ็นเมื่อยังไม่มีลายเซ็น
ใครเลย ต่อมาใครจะเซ็นชื่ออีกหรือไม่ก็ไม่ทราบ ดังนั้นจะว่าพยานคนนั้น
เป็นพยานรู้เห็นในการตกลงทำหนังสือหย่านั้นไม่ได้ ส่วนพยานอีกคนหนึ่ง
เซ็นชื่อในภายหลัง และยืนยันไม่ได้ว่าลายเซ็นของคู่สัญญา และพยานใน
หนังสือนั้นจะเป็นลายเซ็นที่แท้จริงดังนั้นจะว่าพยานคนหลังนี้รู้เห็นว่าคู่สัญญา
ได้ตกลงกันตามหนังสือก็ไม่ได้อีก หนังสือหย่านั้นจึงเรียกไม่ได้ว่ามีพยาน
รู้เห็นตามกฎหมาย

๑๔๒๔/๒๔๙๔ การที่สามีหรือภริยาทั้งร่างไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งนั้น การ
นับอายุความในกรณีเช่นนี้ จะต้องตั้งต้นนับเมื่อการทั้งร่างและไม่อุปการะ
เลี้ยงดูนั้นได้ยุติลง ถ้ายังไม่ยุติ คือยังคงทั้งร่างและไม่อุปการะเลี้ยงดูเรื่อยมา
จะเป็นก็ปักตาม อายุความก็ยังไม่เริ่มนับ จะนั้นย่อมฟ้องหย่า โดยอาศัย
เหตุนี้ได้เสมอ ไม่ขาดอายุความ

๑๙๙๐/๒๔๙๔ สามีภรรยาได้ทอดทิ้งกันจนภรรยาไปมีสามีใหม่ มีบุตรด้วยกัน ๒
คน ต่อมาได้ทั้งกับสามีคนนั้นไปได้สามีใหม่อีกคนหนึ่ง แล้วฝ่ายสามีจึงมี
ภรรยาใหม่บ้าง พฤติการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เป็นเวลาก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ
๕ ดังนั้นย่อมถือได้ว่าสามีภรณานั้นได้ขาดจากการเป็นสามีภรณากันแล้ว

๕๗๔/๒๔๙๕ ชายมีภรรยาอยู่แล้วยังไปมีภรรยาใหม่อีก แล้วพาภรรยาใหม่ไปจด
ทะเบียนสมรส และไม่ถือว่าภรรยาเก่าเป็นภรรยา ซึ่งแสดงว่าชายหมดอาลัย
ไยดีต่อภรรยาเก่าแล้ว ถือได้ว่าชายกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อลักษณะการ

เป็นสามีกับภรรยาเก่าอย่างร้ายแรง และชายยังมี ได้ส่งเสียเลี้ยงดูภรรยาเก่า และบุตรตามสัญญาประนีประนอมเป็นเวลาพิเศษ โดยไม่มีเหตุจำเป็นอื่นใด ดังนั้นภรรยาเก่าฟ้องขอหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยากับชายได้

๗๘๙/๒๔๙๕ เป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย เกิดบุตรหญิงด้วยกันคนหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ อยู่มาภรรยาสังเกตเห็นว่าสามีรักหญิงอื่น นอกใจภรรยา เกิดต่อว่ากันขึ้น สามีด่าว่าภรรยา และด่าว่ากันเนื่องๆ บางคราวก็ใช้เท้า ถีบภรรยา ใช้พร้าขว้างภรรยา สามีไปร้องต่อผู้ใหญ่บ้านแสดงความประสงค์ จะไม่เลี้ยงดูภรรยา และยังขับไล่ภรรยาออกจากบ้าน ภรรยาต้องไปอยู่กับ ยาย สามียังห้ามมิ ให้ภรรยาออกจากบ้าน สำหรับว่าขึ้นกลับจะทำร้ายเอา ระหว่างนั้นสามีไม่สนใจต่อภรรยา ทำเหมือนภรรยาเป็นคนอื่น เหล่านี้เป็น เหตุเพียงพอแล้วที่จะให้หย่าได้

๙๐๔/๒๔๙๕ การที่สามีเอาภรรยาหลวงและบุตรที่เกิดจากภรรยาหลวงมาอยู่รวมกัน กับภรณาน้อยในท้องเดียวกัน ทำให้อยู่ด้วยกันโดยไม่ปกติสุข มีเรื่อง ระหองระแหงทะเลาะกันเรื่อยมา จนเกิดทำร้ายกันโดยสามีภรรยาหลวง และบุตรภรรยาหลวงกลุ่มรวมทำร้ายภรณาน้อย ถึงขั้นภรณาน้อยศีรษะ แตก นับว่าภรณาน้อยถูกสามีกับพวกทำร้ายถึงบาดเจ็บ และการที่สามีเอา ภรรยาหลวงเข้ามาอยู่กินร่วมด้วย เป็นปฏิปักษ์ต่อการที่ภรณาน้อยจะเป็น ภรรยาของชายต่อไปอย่างแรง เป็นเหตุผลที่จะให้ภรณาน้อยหย่าขาดจาก การเป็นภรรยาชายได้ตามกฎหมาย

๙๙๕/๒๔๙๕ สามีใช้กำปั้นตี ใช้เท้าเตะและใช้ไม้โตเท่างผลส้มเขียวหวาน ตี ภรรยา มีบาดแผลบวมช้ำเขียวรวม ๒๓ แห่งด้วยกัน ต้องรักษาตัวอยู่รวม ๒๐ กว่าวัน มีนายแพทย์มาเบิกความประกอบว่า ภรรยาต้องรักษาตัวอยู่ที่

สุขศาลา ๑๗ วัน มีอาการเจ็บที่อก ดังนั้นถือได้ว่าเป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ และเป็นเหตุให้ภรรยาฟ้องขอหย่าจากสามีได้

๑๔๕๖/๒๔๙๕ สามีได้ตั้งใจจะทิ้งร้างภรรยาไปประเทศจีน เมื่อกลับมาแล้วก็มีได้ มาอยู่กินกับภรรยาเยี่ยงสามีภรรยา ทั้งมิได้ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูภรรยาตาม สมควร และสามีได้ปฏิบัติต่อภรรยาเช่นนี้ต่อเนื่องมาจนถึง วันที่ ภรรยา ฟ้องหย่า แม้จะเป็นเวลาเกินกว่า ๒ ปี คดีก็หาขาดอายุความตามมาตรา ๑๕๐๙ ไม่

เหตุหย่าเพราะสามีตั้งใจจะทิ้งร้างภรรยา หรือสามีไม่ให้ความช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูภรรยาเช่นนี้ ตราบใดที่เหตุดังกล่าวแล้วยังคงอยู่ ย่อมเป็นเหตุ ที่เกิดต่อเนื่องกันตลอดมา

๒๐๙/๒๔๙๗ คดีฟ้องหย่า ศาลล่างพิพากษาให้หย่า ระหว่างฎีกา จำเลยผู้ฎีกา ตาย ความตายทำให้ขาดจากการสมรส ศาลฎีกาจำหน่ายคดี

๒๖๑/๒๔๙๗ ภริยากระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรงสามี ฟ้องหย่าได้

เหตุหย่าที่ขาดอายุความแล้ว อาจฟังสนับสนุนเหตุหย่าที่ยังไม่ขาด อายุความได้

๙๙๗/๒๔๙๗ การจดทะเบียนสมรสที่ฝ่ายหนึ่งยังมี ได้ หย่า ขาด จาก คู่สมรสเดิม เป็น โมะฆะ

อายุความ ๑ ปี ตามมาตรา ๑๔๕๑ ใช้เฉพาะเพิกถอนการสมรส เพราะความยินยอมบกพร่อง ไม่เกี่ยวกับเพิกถอนเพราะหญิงเป็นคู่สมรสของ ชายอื่นอยู่แล้ว

๑๓๕/๒๔๙๘ เป็นสามีภริยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ สามีไปบวชเป็นภิกษุ เมื่อใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แล้ว ไม่ทำให้การสมรสขาดลง และไม่เป็นการ ทิ้งร้าง ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างนั้นเป็นสินสมรส

๘๓๕/๒๔๙๔ สามิภริยาคกลงหย่าและแบ่งทรัพย์สินกัน โดยชอบด้วย กฎหมาย แล้ว
แม้ภายหลังจะได้เสียกันใหม่ โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก็ไม่ถือว่าเป็น
สามิภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๘๔๐/๒๔๙๔ สามิต้องคำพิพากษาให้จำคุก ๕ ปี ฐานฆ่าคน ในการต้องโทษสามิ
ต้องจำคุก ๒ ระยะเวลา ๒ ปีเศษ ภริยาฟ้องหย่าได้ ไม่จำต้องจำคุกรวด
เดี๋ยวกว่า ๓ ปี

๘๓๐/๒๔๙๔ สามิจะทิ้งภริยาไป ๓ ปี ได้ประกอบพิธีแต่งงานกับหญิงอื่นเอาภริ
ยาลี้ภัยออกหน้าเป็นภรรยา เป็นปฏิบัตย์ต่อการเป็นสามิภริยาระหว่างโจทก์
จำเลยอย่างร้ายแรง ภริยาฟ้องหย่าได้

๘๖๐๙/๒๔๙๔ สามิทิ้งร้างไม่เลี้ยงดูภริยากว่า ๑ ปี ภริยาฟ้องหย่าได้

๘๒๙๐/๒๕๐๐ สามิภริยาทำหนังสือหย่ากันถูกต้องแล้ว แต่สามิไม่ยอมจดทะเบียน
การหย่า ภริยาฟ้องให้ศาลบังคับให้สามิไปจดทะเบียนการหย่าได้

๘๔๐๒/๒๕๐๐ สามิแยกไปอยู่กับภริยาอื่นเกินกว่า ๑ ปี แต่ยังไปมาที่บ้านภริยา
ทั้ง ๆ ที่ภริยาไม่ประสงค์จะให้มาบ้าน และยังหวงแหนสนใจว่าใครไปมาหา
ภริยาบ้าง ไม่เรียกว่าสามิจงใจจะทิ้งร้างภริยาอันจะเป็นเหตุหย่า

๘๑๒/๒๕๐๐ สามิภริยาทะเลาะกันแล้วต่างออกจากบ้านไป สามิกลับมาอยู่บ้านโดย
มิภริยาใหม่มาอยู่ด้วย ภริยาไม่กลับมาบ้าน สามิจะฟ้องหย่าอ้างว่าภริยาละทิ้ง
ไปไม่ได้

ภริยาทำเสน่ห์เพราะรักสามิ ไม่เรียกว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
อันจะเป็นเหตุหย่า

เหตุหย่าที่โจทก์อ้างว่า จำเลยหมิ่นประมาทนั้น ถ้าพ้น ๓ เดือนก็นำ
มาฟ้องหย่าไม่ได้ แม้จำเลยจะขอผิดผ่อนไว้ก็ไม่ทำให้อายุความตามกฎหมาย
ในเรื่องนี้ยุติออกไป

เหตุหย่าที่โจทก์อ้างว่า จำเลยหมั้นประมาทนั้น ถ้าพ้น ๓ เดือนก็นำมาฟ้องหย่าไม่ได้แม้จำเลยจะขอผิดผ่อนไว้ ก็ไม่ทำให้อายุ ความ ตาม กฎหมายในเรื่องนี้ขาดออกไป

๖๖๘/๒๕๐๑ สามีทำร้ายภริยาไม่ถึงบาดเจ็บ ภริยาไม่ยอมอยู่กับสามี สามีส่งเงินไปให้ทางธนาคารภริยาไม่ยอมรับ ภริยาฟ้องหย่าไม่ได้

๘๗๖/๒๕๐๑ หญิงทำหนังสือหย่าขาดจากสามี แล้วจดทะเบียนสมรสกับชายอื่นแล้ว หญิงขายที่ดินสินสมรสกับสามีเดิมไป สามีฟ้องศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรสนั้น เพราะการหย่าไม่สมบูรณ์หญิงจึงยังเป็นภริยาของสามีเดิมอยู่ กรณีต้องด้วย มาตรา ๑๔๙๕ เมื่อผู้ซื้อไม่สุจริต สามีขอเพิกถอนการขายนั้นได้

๘๘๑/๒๕๐๑ ตามบรรพ ๕ แม้สามีภริยาร้างกัน จนภริยามีบุตรกับชายอื่นก็ยังไม่ขาดจากการสมรส

(เป็นสามีภริยากันก่อนบรรพ ๕ การขาดจากการสมรสเมื่อใช้บรรพ ๕ แล้ว ต้องบังคับตามบรรพ ๕)

๘๘๐/๒๕๐๒ เหตุหย่าในข้อจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่ง ไปเกิน กว่า ๑ ปีนั้นตราบใจที่ยังทิ้งร้างต่อเนื่องกันอยู่ ก็ย่อมมีสิทธิฟ้องขอหย่าได้

เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างสมัครใจแยกกันอยู่แล้ว จะกลับมาฟ้องอีกฝ่ายว่ามีเจตนาจงใจละทิ้งร้างตนไปไม่ได้

๑๒๙๔/๒๕๐๒ สามีกับภริยาคนแรกอยู่กินด้วยกัน ๑๕ ปี แล้วมีเรื่องขึงโกรธกันขึ้น โดยภริยาประพฤตินอกใจสามี จึงแยกจากกัน ภริยาต้องไปเที่ยวอาศัยคนโน้น บ้างคนนี้บ้าง ต่างฝ่ายต่างขาดการติดต่อซึ่งกันและกันจนสามีภริยาจนเป็นที่เห็นได้ว่า ทั้งสองหมดเยื่อใยต่อกัน และสามีได้ภริยาใหม่คนที่สองอยู่กินด้วยกันรวม ๑๕ ปี ก็เลิกร้างกันไป แล้วสามีได้ภริยาคนที่สามอยู่ร่วมกัน

ประมาณ ๒๐ ปี สามีก็ตายตั้งนี้เป็นพฤติการณ์ที่ถือว่าสามีและภริยาคนแรก ได้สมัครใจหย่าขาดจากสามีภริยากันแล้วตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย บทที่ ๕๑ แม้จะมีได้ทำพิธีหย่าเป็นหนังสือ ก็เป็นการใช้ได้ตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย

๑๕๒๘/๒๕๐๓ เหตุหย่าตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๐ (๓) คือจงใจจะทิ้งร้างประการหนึ่ง ไม่ให้ความอุปการะประการหนึ่ง ทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรง จนอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจอยู่กินเป็นสามีภริยาต่อไปอีกประการหนึ่ง เป็นแต่ละเหตุต่างหากจากกัน

๕๕๔/๒๕๐๖ (ตุลาการสมรส ฯลฯ)

๖๗๗/๒๕๐๖ ภริยาเอาเล็บข่วนหน้าสามีเป็นรอยถูกข่วนเพียงเล็กน้อยเลือดออกซิบ ๆ เท่านั้นจะถือว่าเป็นการทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บจนเป็นเหตุหย่าตาม มาตรา ๑๕๐๐ (๒) ยังไม่ได้

สามีภริยาเป็นชาวออสเตรเลีย สามีเป็นผู้จัดการบริษัท ภริยาตามไปทวงบุญแตรงจากสามีในที่ทำงานของสามี สามีไม่ให้ ภริยาได้พูดกับผู้ช่วยผู้จัดการ (ชาวออสเตรเลีย) ต่อหน้าสามีเป็นภาษาอังกฤษ แปลได้ความว่า “คุณช่วยพูดกับไอ้หนูนี้ ให้รู้เรื่องที่เถิด” คำว่า “ไอ้หนู” นั้นหมายถึงโจทก์เป็นคำด่าและคำสบประมาท แม้จำเลยจะได้ใช้ถ้อยคำที่หยาบคายนี้ด่าโจทก์ แต่ก็เพราะจำเลยโกรธที่ไม่ยอมมอบบุญแตรงให้ พฤติการณ์เช่นนี้แม้จะถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ ก็ยังไม่ใช่การหมิ่นประมาทโจทก์ซึ่งเป็นการร้ายแรง อันจะเป็นเหตุหย่าได้ตาม มาตรา ๑๕๐๐ (๒)

โจทก์บรรยายฟ้องถึงการกระทำของจำเลยต่อโจทก์หลายประการแต่มิได้กล่าวอ้างเลยว่า จำเลยกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่างร้ายแรง และไม่ได้กล่าวเลยว่า การกระทำอย่างไรวางที่โจทก์ถือว่าเป็นการ

กระทำในลักษณะนั้น ทั้งยังสรุปไว้ท้ายฟ้องโดยกล่าวแต่เหตุหย่าประการอื่น ด้วยดังนี้ ศาลย่อมไม่ยกเหตุหย่าเรื่องทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยา ขึ้นวินิจฉัย (ไม่ว่าการกระทำตามที่บรรยายไว้นั้น จะพอให้ถือว่าจำเลย กระทำการเป็นปฏิปักษ์หรือไม่ก็ตาม)

โจทก์นำสืบว่า จำเลยเคยทำร้ายร่างกายโจทก์ถึงบาดเจ็บมาครั้งหนึ่ง แล้วต่อมาภายหลังยังช่วนหน้าโจทก์อีก การทำร้ายครั้งแรกนั้นล่วงเลย กำหนด ๓ เดือน ซึ่งโจทก์ไม่มีสิทธิที่จะนำมาฟ้องอ้างเป็นเหตุหย่าในคดีนี้ได้ และเมื่อการช่วนหน้าในครั้งหลังนี้ก็มิใช่เข้าลักษณะเป็นการทำร้ายร่างกาย ถึงบาดเจ็บอันเป็นเหตุหย่าได้แล้ว แม้ศาลจะยกเอาการทำร้ายร่างกายในครั้ง ก่อนมาสนับสนุนตาม มาตรา ๑๕๐๙ วรรค ๒ ก็หาเป็นประโยชน์แก่คดี โจทก์ไม่

๑๓๒๐/๒๕๐๖ (ดูการสมรส ฯ ล ฯ)

๕๗๗/๒๕๐๗ (ดูการสมรส ฯ ล ฯ)

๒๖๐/๒๕๐๘ สามีกล่าวขึ้นเพราะโมโหหึง และกล่าวในบ้านภายในครอบครัวว่า ภรรยาขึ้นชั้นนี้ยังไม่เป็นการร้ายแรงถึงขนาดที่จะให้หย่าขาดจากกัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๐ (๒)

สามีว่าภรรยาและแม่ยายว่า ขโมยเงินไป ๑๐๐ บาทนั้นเป็นข้อความที่ สามีคัดค้านโดยเดาเอา เพราะเงินหายไป ๑๐๐ บาท ดังนี้ยังไม่ถือว่าเป็น หินประมาท ซึ่งเป็นการร้ายแรงถึงขนาดให้หย่าขาดจากกัน

๕๘๐/๒๕๐๘ สามีภริยาที่จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายแล้ว ได้ทำหนังสือหย่ากันเอง โดยความสมัครใจ มีพยาน ๒ คนลงชื่อในหนังสือหย่า อีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอม ไปจดทะเบียนหย่าที่อำเภอ กรณีนี้มีวิธีบังคับทางอื่นโดยไม่ต้องจับกุมมากักขัง

ได้ คือถ้าจำเลยไม่ไปจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ ก็ให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของจำเลยได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๖๓ ดังที่ ป. วิ. แห่ง มาตรา ๒๗๖ บัญญัติไว้ ศาลจึงไม่จำเป็นต้องบังคับให้จำเลยไปจดทะเบียนหย่า

๑๑๒๓/๒๕๐๘ ตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย การที่หญิงชายจะขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ด้วยการหย่าตามพิธีการ หรือมีพฤติการณ์ต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ฉะนั้นการที่ภริยาเพียงแต่แยกออกไปอยู่กับบิดามารดา แต่สามียังไปมาหาสู่ ทั้งยังส่งเงินให้ใช้จ่ายตลอดมานั้น ยังหาถือได้ว่าขาดจากการเป็นสามีภริยากันไม่ ภริยาจึงยังมีสิทธิรับบำนาญตกทอดของสามีด้วย

คำว่า “ร้าง” แปลว่าทอดทิ้งไว้หรือไปจาก เมื่อเอาพสมกับคำว่าเลิกแล้วความหมายในเรื่องพัวเมียก็แปลได้ความว่าไม่ได้อยู่ร่วมกัน หรือทอดทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไว้เท่านั้น ตามกฎหมายลักษณะพัวเมียการทิ้งร้างไว้ยังไม่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน ยังจะต้องมีพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบอีก

๑๑๒๖/๒๕๐๘ สามีภริยาที่สมรสกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ เมื่อได้ตกลงหย่ากัน โดยทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่อ ๒ คน ย่อมเป็นการหย่าที่สมบูรณ์ชอบด้วยกฎหมาย

๑๒๐๐/๒๕๐๘ แม้เป็นสามีภริยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ถ้าจะขาดจากการสมรสภายหลังที่ใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กรณีเรื่องขาดจากการสมรสไม่ใช่ความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดจากการสมรส ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่ง ป.พ.พ. พ.ศ. ๒๔๗๗ แต่เป็นกรณีที่สิ้นความสัมพันธ์ต่อกัน

การหย่าโดยความยินยอมโดยมิได้ทำเป็น หนังสือ ตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ นั้นไม่มีผลทำให้ขาดจากการสมรส

๓๓๘/๒๕๐๘ ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๕ วรรค ๑ บัญญัติถึงกรณีที่ภริยาทำชู้กับผู้อื่น
สามีจะฟ้องเรียกค่าทดแทนจากภริยาและชู้ได้ต่อเมื่อได้มีคำพิพากษาของศาลให้
สามีภริยานั้นหย่ากันเสียก่อน

ส่วนตามวรรค ๒ บัญญัติถึงกรณีที่สามีมีสิทธิจะฟ้องเรียกค่าทดแทนจาก
ผู้ที่ล่วงเกินภริยาไปในการทำงานชู้สาวได้ อันมิใช่เรื่องภริยามีชู้ แต่เป็นเรื่อง
ภริยาถูกล่วงเกินโดยไม่สมควรใจ จึงไม่จำเป็นต้องให้ศาลพิพากษาให้สามีภริยา
หย่ากันเสียก่อน

จำเลยข่มขืนชำเราภริยาโจทก์อันเป็นการล่วงเกินในทางชู้สาว กรณีจึง
ต้องด้วยมาตรา ๑๕๐๕ วรรค ๒ แม้จะไม่มีคำพิพากษาของศาลให้โจทก์หย่า
ขาดจากภริยาเสียก่อน โจทก์ก็มีอำนาจฟ้องเรียกค่าทดแทนจากจำเลยได้

(ตุฎฎิกา ๑๑๑๓/๒๕๑๔)

๘๔๑/๒๕๐๘ จำเลยกับผู้ร้องขัดทรัพย์ได้หย่าขาดจากสามีภริยากันโดย จดทะเบียนการ
หย่าโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ย่อมมีผลไต่กันบุคคลภายนอกได้ด้วย

๑๐๓๖/๒๕๐๘ ในปี ๒๔๗๔ หรือ ๒๔๗๕ โจทก์ได้หนีตามชายชู้ไป และได้ชาย
อื่นเป็นสามีอีกหลายคน ส่วนสามีก็ได้ภรรยาใหม่หลายคน โจทก์กับสามีไม่
ได้เกี่ยวข้องกันจนสามีภริยานับแต่นั้นเป็นต้นมา จนสามีถึงแก่กรรม และมูล
กรณีดังกล่าวนี้เกิดก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕,๖ จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
ลักษณะพัวเมีย ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้น พฤติการณ์ของโจทก์
กับสามีจึงถือได้ว่าได้สละละทิ้งหย่าขาดกันตามกฎหมายลักษณะพัวเมียไปก่อน
ประกาศใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ และ ๖ แล้ว โจทก์จึงไม่ได้เป็นทายาทของ
สามีและไม่มีสิทธิรับมรดก

๓๒๘/๒๕๑๑ ทะเลาะและต่างฝ่ายต่างด่ากัน ฝ่ายใดจะอ้างว่าอีกฝ่ายหมิ่นประมาท เพื่อยกเป็นเหตุหย่ามิได้

ฟ้องหย่าอ้างเหตุจำเลยทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่าง ร้ายแรงนั้น ถ้ายื่นฟ้องเมื่อพ้นกำหนด ๒ ปี นับแต่เกิดเหตุ สิทธิฟ้อง ร้องยอมระงับไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๙

๕๓๘/๒๕๑๑ ภริยาส่งจดหมายถึงสามีใจความว่าสามีเป็นสัตว์ป่าในร่างมนุษย์ ถือ ว่าเป็นการหมิ่นประมาทสามีอย่างร้ายแรงแล้ว

ภริยาเขียนจดหมายขู่สามีว่า จะแจ้งคนเอน้านักردสอดหน้าสามีถือว่า ทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุหย่าได้

ฟ้องขอหย่าเมื่อพ้นกำหนดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๙ แต่เมื่อจำเลย มิได้ยกเอาเหตุแห่งการระงับของสิทธิเรียกร้องขึ้นต่อสู้ ศาลย่อมไม่วินิจฉัย ถึงความระงับแห่งสิทธินั้น

๑๑๑๓/๒๕๑๔ (ประชุมใหญ่) กรณีที่ภริยามีชู้หรือมีผู้ล่วงเกินในทำนองชู้สาว สามีมีสิทธิฟ้องเรียกค่าทดแทนจากภริยาและชู้ หรือผู้ที่ล่วงเกินภริยาได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๕ แต่จะฟ้องเรียกค่าทดแทนโดยอ้างว่าเป็นการละเมิด สิทธิของสามีตามมาตรา ๔๒๐ ไม่ได้

ฟ้องหาว่าจำเลยล่วงเกินภริยาของโจทก์ในทางชู้สาว แต่ได้ความว่า ต่อมาโจทก์กับภริยาได้สมรสใจจดทะเบียนหย่ากัน กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๑๕๐๕ วรรคแรก แต่ก็ยังเป็นเรื่องล่วงเกิน สามีก็ยังมีสิทธิฟ้องเรียกค่า ทดแทนจากผู้ล่วงเกินได้

แม้จะได้จดทะเบียนหย่ากันแล้ว สามีก็ยังมีสิทธิฟ้องเรียกค่าทดแทน จากผู้ที่ล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวตามมาตรา ๑๕๐๕ วรรค ๒ ได้

โจทก์รู้หรือควรรู้ว่า จำเลยล่วงเกินภริยาของโจทก์ในทำนองชู้สาว จนพ้นกำหนด ๓ เดือนแล้ว จึงมาฟ้องเรียกค่าทดแทนจากจำเลย คดีโจทก์ ย่อมขาดอายุความตาม มาตรา ๑๕๐๙

๑๑๒๑/๒๕๑๔ การที่จำเลยพูดกับเพื่อนถึงโจทก์ซึ่งเป็นภริยาว่า “กูเบื่อแล้วของไม่ดี ของเก่าแล้ว กูไม่เอาแล้ว” โดยพูดเมื่อโจทก์และบิดามารดาโจทก์ไม่ประสงค์จะให้จำเลยอยู่กินเป็นสามีภริยากับโจทก์แล้ว ดังนั้นเป็นเพียงคำพูดกระทบกระเทือน ไม่ถึงกับเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรงและถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรง

๑๒๕๐/๒๕๑๔ สามีด่าหมิ่นประมาทบิดาของภริยาว่า “โคตรของหลวงสมานนี้ เลวทั้งโคตรคบไม่ได้” ดังนั้นนับว่าเป็นการหมิ่นประมาทบุพการีของภริยา ซึ่งเป็นการร้ายแรงตามกฎหมายแล้ว ภริยายกขึ้นเป็นเหตุฟ้องหย่าได้

๕. การแบ่งสินสมรส (มาตรา ๑๕๑๒-๑๕๑๔)

๑๓๒/๒๕๕๑ ปลุกเรือนหอบนที่ดินของผู้อื่น โดยรู้ว่าเป็นที่ดินของผู้อื่นนั้น แม้จะปลุกโดยบิดาของหญิงบอกให้ปลุก และว่าพี่ชายของหญิงซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินไม่ขัดข้อง แต่ความจริงเจ้าของมิได้รู้เห็นยินยอมด้วยนั้น กรณีไม่ต้องด้วย มาตรา ๑๓๑๐

๑๕๑/๒๕๕๑ เป็นสามีภรรยาด้วยกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ แต่ตายจากกันเป็นเวลากายหลังนั้นต้องแบ่งสินสมรสตามกฎหมายเก่า

๑๒๐๒/๒๕๕๑ เมื่อปรากฏว่ามีสินเดิมแล้ว ก็ย่อมมีสิทธิได้ส่วนแบ่งสินสมรส แม้จะมีได้อยู่ร่วมกันก็ตาม

ปรากฏตามฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยมีสินเดิมจำนวนหนึ่ง เมื่อคดีไม่ปรากฏว่าสินเดิมนั้นสูญไปแล้ว ก็ไม่มีปัญหาไปถึงว่าจะควรหักสินสมรสให้หรือไม่

ภรรยาคนหนึ่งฟ้องแบ่งสินสมรสจากภรรยาคนหนึ่ง โดยกล่าวถึงภรรยาอีกคนหนึ่งด้วยว่ามีสินเดิม เมื่อศาลพิพากษาแบ่งสินสมรส ศาลก็ย่อมพิพากษาโดยถือว่าภรรยาอีกคนหนึ่งนั้นมีส่วนในสินสมรสด้วย

๔๔๘/๒๔๘๒ โจทก์ฟ้องแบ่งมรดกบิดาจากจำเลยซึ่งเป็นภรรยาของบิดา คู่ความรับกันว่าทรัพย์สินหนึ่งเดิมเป็นของผู้ตาย ๆ โอนให้แก่บิดาจำเลยในเมื่อจำเลยกับผู้ตายสมรสกันแล้ว ต่อมาบิดาจำเลยโอนให้จำเลยระหว่างสมรส ฟ้องของโจทก์ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น และอ้างว่าทรัพย์สินนั้นจึงกลับมาเป็นสินเดิมอีกวาระหนึ่ง หรือมิฉะนั้นก็เป็นทรัพย์สินเดิมที่ขาดไป ดังนี้ แม้โจทก์แถลงรับว่าเป็นสินสมรส ก็มีได้หมายความว่าสินสมรสนี้จะไม่ต้องเอามาใช้สินเดิมของผู้ตายที่ขาดไป

สามี โอนทรัพย์สินให้แก่บิดาของภรรยาเป็นค่าสินสอดตามที่สัญญาไว้ ก่อนแต่งงานนั้น อาจถือได้ว่าจะหักสินสมรสใช้ได้ ไม่ได้ ตามมาตรา ๑๕๑๔

๑๒๓๕/๒๔๘๔ สามีภริยาร่างกันอยู่ก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ก็ยังเป็นภริยากันตามกฎหมายเก่า กฎหมายใหม่หาได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงไม่ เพราะกฎหมายใหม่ไม่กระทบกระเทือนถึงการสัมพันธ์ในครอบครัว สิทธิและหน้าที่ในเรื่องนี้ยังคงเป็นอยู่ตามกฎหมายเดิม เช่นในการแบ่งสินสมรส

ภริยาร่างไม่มีสิทธิจะขอแบ่งทรัพย์สินสมรสที่สามีได้มาในระหว่างร่างกันเพราะเหตุว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ได้มาโดยการอยู่กินสมรสร่วมกัน หากเป็นโดยอีกฝ่ายหนึ่งหามาได้ตามลำพังและแยกไว้เป็นส่วนตัวแล้ว

๒๐๐๑/๒๕๕๔ หญิงฟ้องหย่าขาดจากชายผู้เป็นสามี และขอแบ่งสินสมรสด้วย แม้จะได้ความว่าการสมรสไม่ได้จดทะเบียน จึงไม่เป็นสามีภรรยากันตามกฎหมาย ศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในเรื่องหย่าก็ตาม แต่ในเรื่องทรัพย์สินที่ขอแบ่งนั้น ศาลจำเป็นต้องวินิจฉัยให้ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗๔/๒๕๔๒

๒๕๒/๒๕๕๕ เป็นสามีภรรยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. ระหว่างอยู่กินด้วยกันได้ที่ดินเป็นสินสมรสขึ้น แม้ในโฉนดจะมีชื่อทั้ง ๒ คนร่วมกันถือกรรมสิทธิ์ มิได้แสดงว่าเป็นส่วนของใครเท่าใด ตามกฎหมายก็ต้องแบ่งตามส่วนสมรสของกฎหมายลักษณะพัวเมียฉบับเก่า คือชายได้ ๒ ส่วน หญิงได้ ๑ ส่วน เพราะตามความในมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่าการสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสนั้น ๆ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

๖๖๕/๒๕๕๕ ภรรยาได้รับทรัพย์สินมรดกจากบิดามารดาของตนมาในระหว่างที่อยู่กินเป็นสามีภรรยากับสามี ย่อมถือว่าทรัพย์สินมรดกที่ได้มานั้นเป็นสินสมรสระหว่างตนกับสามี เมื่อเอาทรัพย์สินนั้นไปขายได้เงินมาแล้วซื้อที่ดินและบ้านเรือน ก็ย่อมถือว่าที่ดินและบ้านเรือนเป็นสินสมรสอยู่นั่นเอง

การแบ่งสินสมรสระหว่างสามีภรรยาเมื่อก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ นั้นถ้าทั้งสองฝ่ายไม่มีสินเดิมด้วยกัน ก็ให้แบ่งสินสมรสเป็น ๓ ส่วน ชายได้ ๒ ส่วนหญิงได้ ๑ ส่วน และในกรณีที่ชายถึงแก่กรรม ส่วนของชายย่อมตกเป็นมรดกได้แก่บุตรและภรรยาคนละส่วนเท่า ๆ กัน ถ้ามีภรรยา ๒ คน ก็คงได้รับส่วนแบ่งร่วมกันเพียงส่วนเดียว และในส่วนเดียวนี้อย่างแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนภรรยาหลวงได้ ๒ ส่วน ภรณาน้อยได้ ๑ ส่วน

๒๔๔/๒๔๙๗ มีสายสร้อยทองคำเป็นสินเดิมเมื่อสมรสกัน ต่อมาได้ขายสร้อยสินเดิมเอาเงินมาทำทุนได้ ๓๐ ปีเศษมาแล้ว เวลานั้นราคา ๖๐๐ บาท ครั้นสามีตายต้องแบ่งสินบริภคณ์ จะคิดสายสร้อยตามราคาปัจจุบันหักสินสมรสใช้ไม่ได้ ต้องคิดตามราคา ๖๐๐ บาทในเวลาที่ขายทองนั้น

๑๖๑๑/๒๔๙๗ ชายออกเงินค่าเรือนหอให้ฝ่ายหญิง โดยฝ่ายหญิงยอมให้เรือนซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินของฝ่ายหญิงเป็นเรือนหอ ดังนี้ ไม่ใช่การซื้อขายเรือนเรือนตกเป็นสินเดิมของชาย ผู้ออกเงินตามกฎหมายลักษณะพัวเมียซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น

๔๔๐/๒๔๙๘ ชายทำสัญญาจะซื้อที่ดินวางมัดจำไว้ เมื่อสมรสแล้วได้เอาเงินสินเดิมของชายและหญิงชำระราคา และรับโอนที่ดินมา ที่ดินเป็นสินสมรสสินเดิมที่สูญไปหักสินสมรสใช้

หนี้ส่วนตัวสามี ภรรยาอาจตกลงให้หักสินสมรสใช้ก่อนแบ่งก็ได้

๖๓๙/๒๔๙๙ เมื่อสามีโอนสินเดิมไปให้ผู้อื่นด้วยความยินยอมของภริยา ภายหลังทรัพย์สินเดมนั้นกลับตกมาเป็นของสามีอีก ย่อมเป็นสินสมรสเพราะได้โอนเด็ดขาดไปแล้ว และเมื่อเป็นการโอนด้วยความยินยอมของคู่สมรสแล้ว ย่อมต้องเอาสินสมรสใช้สินเดิมตามมาตรา ๑๔๗๓, ๑๔๑๓, ๑๔๑๔

๙๓๔/๒๔๙๙ เจ้าหนี้ของสามีจะยึดทรัพย์สินส่วนของภริยา ซึ่งเดิมเป็นสินสมรส แต่ได้แบ่งให้ภริยาตามหนังสือหย่าแล้วไม่ได้ เมื่อหนี้้นั้นเกิดขึ้นภายหลังการหย่าและแบ่งทรัพย์ระหว่างสามีภริยา

๙๕๐/๒๕๐๐ การแบ่งทรัพย์เมื่อสามีภริยาหย่าขาดจากกัน มีอายุความ ๑๐ ปีกำหนด ๑ ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕ ไม่ใช่อายุความฟ้องแบ่งทรัพย์เช่นนั้น

๑๖๙๒/๒๕๐๐ มารดาหญิงรับเงินจากชายเป็นค่าเรือนหอ โดยมารดาหญิงพุดยกเรือนให้เป็นเรือนหอ คู่สมรสอยู่ด้วยกันมาในเรือนนี้ เรือนนี้ตกเป็นสินเดิมของชาย แม้ไม่มีหนังสือยกให้

๒๐๒/๒๕๐๕ สามิภริยาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกัน และทำบันทึกแบ่งทรัพย์สินให้ภรรยาด้วยนั้น การแบ่งทรัพย์สินนี้ไม่ใช่คำมั่นว่าจะให้แต่เป็นสัญญาแบ่งทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๒

๒๔๘/๒๕๐๗ เป็นสามิภริยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ เมื่อแบ่งสินสมรสกันต่างมีสินเดิมด้วยกันต้องแบ่งตามกฎหมายเก่า ฝ่ายชายควรได้ ๒ ใน ๓ ส่วน ฝ่ายหญิงได้ ๑ ใน ๓ ส่วน

ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาแบ่งสินสมรสที่ส่วนและที่นา (เฉพาะหมายสีแดง) ให้คนละครึ่ง ซึ่งเป็นผลให้จำเลยได้รับส่วนแบ่งน้อยกว่าที่จำเลยฟ้องแย้ง และน้อยกว่าส่วนที่จำเลยมีสิทธิได้รับ ๑ ใน ๓ ของสินสมรสที่ส่วนและที่นาทั้งหมด (หมายสีเขียวซึ่งรวมทั้งสีแดง) เมื่อจำเลยมิได้ฎีกาในประเด็นข้อนี้ ศาลฎีกาไม่อาจแก้ไขส่วนแบ่งนี้ได้

๔๐๒/๒๕๐๘ สามิภริยาจดทะเบียนหย่าขาดกันที่อำเภอ บันทึกหลังทะเบียนหย่าที่ว่า ในเรื่องทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรส ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันเรียบร้อยก่อนมาจดทะเบียนหย่านั้น ถือได้ว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือสัญญาประนีประนอมยอมความในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามิภริยากันแล้ว ข้อความแห่งบันทึกนี้ต้องตีความตามนัยแห่งมาตรา ๑๕๑๒ (ก.) แห่ง ป.พ.พ ข้อความที่ว่าได้ตกลงกันก่อนมาจดทะเบียน ย่อมแปลความได้ว่า โจทก์ จำเลยมีเจตนาที่จะให้ความตกลงนี้เป็นผลของการหย่า ส่วนที่ว่าได้ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสมรส และการหย่าก็ต้องตีความว่าได้ตกลงแบ่งทรัพย์สินกันตามที่มิอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว และต่างจะไม่เรียกร้องซึ่งกันและกันอย่างใดอีก จำเลยก็ให้การต่อสู้คดีไว้ว่า

เมื่อจดทะเบียนการหย่า โจทก์จำเลยได้ตกลงเรื่องทรัพย์สินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีนัยตามมาตรา ๑๕๑๒ (ก) ว่าได้จัดการแบ่งทรัพย์สินที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนหย่านั้นแล้ว

๙๖๘/๒๕๐๘ โจทก์เป็นภริยาของผู้ตายก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ไม่ปรากฏว่าฝ่ายใดมีสินเดิม โจทก์จึงมีสิทธิได้รับสินสมรส ๑ ใน ๓ กับมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากส่วนที่เป็นมรดกของผู้ตายด้วย รวมเป็นเนื้อที่ ๑๓ ไร่เศษ แต่โจทก์ใช้สิทธิครอบครองที่พิพาทมาเพียง ๑๑ ไร่ นอกนั้นจึงเลยเป็นฝ่ายครอบครอง โจทก์ฟ้องคดีเมื่อเจ้ามรดกตายแล้วเกินกว่า ๑ ปี ที่มรดกนอกจากที่โจทก์ได้ครอบครอง ย่อมขาดอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๔

๑๑๗๖/๒๕๐๘ โจทก์จำเลยเป็นสามีภริยากัน ได้ทำสัญญาหย่าและแบ่งทรัพย์สินกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ในสัญญานั้น ได้ตกลงยกที่นาและบ้านให้แก่บุตรซึ่งยังเป็นผู้เยาว์อยู่ ยังไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้แก่บุตร โจทก์ได้ฟ้องจำเลยเรียกเอาทรัพย์สินที่ตกลงยกให้บุตรนั้นมาเป็นของตนเอง ถือได้ว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยซึ่งเป็นคู่สัญญากับโจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องในนามของจำเลย ให้โจทก์โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและบ้านให้แก่บุตรตามสัญญาได้

๖. บิดามารดากับบุตร อำนาจปกครอง ผู้ปกครอง

(มาตรา ๑๕๑๙-๑๕๔๑)

๒๐๐/๒๔๙๐ ในกรณีที่ศาลพิพากษารับรองว่าเป็นบุตรนั้น มีผลนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

ศาลพิพากษารับรองว่า เป็นบุตรที่ภายหลังบิดาตายแล้ว ย่อมไม่มีสิทธิได้รับมรดกของบิดา

๗๒๙/๒๔๙๑ มาตรา ๑๕๒๘ ให้ผู้มีส่วนได้เสียขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ เพราะเหตุผู้ขอมิใช่บิดาของเด็ก ฉะนั้นถ้าโจทก์ยอมรับว่าผู้ขอจดทะเบียนเป็นบิดาของเด็กแล้ว ก็ย่อมขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนตามมาตรานี้ไม่ได้ และไม่มีมาตราอื่นที่จะอ้างเพื่อขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตร

ในกรณีที่มีการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร เมื่อไม่มีเหตุที่จะเพิกถอนการจดทะเบียนได้แล้ว ก็ย่อมไม่มีเหตุที่จะถือว่า ผู้ขอจดทะเบียนนั้นมิใช่บิดาของเด็กตามกฎหมาย

เมื่อมีบิดาอยู่และบิดามีได้ถูกถอนอำนาจปกครองแล้ว ยายย่อมไม่มีอำนาจร้องขอเป็นผู้ปกครองเด็ก

๕๔๗/๒๔๙๒ (บุตรบุญธรรม)

๑๐๔๘/๒๔๙๒ คำร้องขอให้รับรองเด็กเป็นบุตร ระบุวันเดือนปีที่เด็กเกิดผิดนั้น อาจไม่เป็นเหตุสำคัญถึงกับเป็นเหตุให้ยกคำร้อง

การร้องขอแก้วันเดือนปีเกิดของเด็ก ในกรณีร้องขอให้รับรองเด็กเป็นบุตรนั้น เมื่อไม่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบอย่างไร ศาลก็ย่อมอนุญาตให้แก้ได้

เด็กเกิดแต่หญิงขณะที่เป็นภรรยาชายอยู่นั้น กฎหมาย (ม. ๑๕๑๙) เป็นแต่เพียงสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี ไม่ใช่วางข้อบัญญัติเด็ดขาดว่าเป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี

เด็กเกิดจากชายชู้ มารดาของเด็กอาจฟ้องขอให้รับรองเด็กเป็นบุตรของชายชู้ได้

ในคดีฟ้องขอให้รับรองเด็กเป็นบุตรของชายชู้นั้น เมื่อศาลสั่งให้รับรองแล้วอาจสั่งไว้ในคำพิพากษาว่า คำพิพากษานั้นไม่ตัดสิทธิชายซึ่งเป็นสามีของมารดา. เด็กจะว่ากล่าวเป็นคดีขึ้นใหม่

๒๔๐๕/๒๔๙๒ ผู้แทนโดยชอบธรรมจะอนุญาต หรือให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ที่จะดำเนินคดีหรือไม่นั้น เป็นอำนาจของผู้แทนโดยชอบธรรม ศาลจะบังคับผู้แทนโดยชอบธรรมให้เข้ามาดำเนินคดีแทนผู้เยาว์ไม่ได้ ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๗ (๑) เป็นเครื่องหมายเรียกบุคคลเข้ามาเป็นคู่ความ ไม่ใช่ให้อำนาจศาลบังคับบุคคลเข้ามาดำเนินคดี

ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรม ไม่ให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์หรือไม่เข้ามาดำเนินคดีแทนผู้เยาว์ ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้ตามกฎหมาย (ป. วิแพ่งมาตรา ๕๖ วรรคท้าย) ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ เฉพาะแต่กรณีที่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้

ในกรณีที่ผู้เยาว์ถูกฟ้องนั้น ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมหรือไม่ได้เข้ามาในคดี ผู้เยาว์อาจร้องขอให้ศาลสั่งรื้อคดีไว้ หรือศาลสั่งรื้อไว้เองก็ได้เพื่อให้ไปดำเนินการถอนอำนาจผู้แทนโดยชอบธรรม

กฎหมายไม่ได้ห้ามฟ้องผู้เยาว์ เป็นแต่ผู้เยาว์จะดำเนินคดีไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมเข้าดำเนินคดีแทน

ในคดีฟ้องขอให้ส่งเด็ก เมื่อคดีสู่ศาลฎีกา เด็กบรรลุนิติภาวะแล้วก็ไม่มีประโยชน์ที่ศาลฎีกาจะพิพากษา ศาลฎีกาย่อมสั่งจำหน่ายคดี แต่ถ้าศาลล่างดำเนินการพิจารณาสืบสวน ซึ่งไม่ควรจะให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คงไว้ ศาลฎีกาก็ก่อมพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และให้จำหน่ายคดี

๒๔๔๐/๒๔๙๔ บุตรที่เกิดในระหว่างที่บิดามารดาสมรสอยู่กันด้วยกันนั้นสามีภรรยาและจดทะเบียนสมรสกันแล้ว จนกระทั่งบิดาถึงแก่กรรมแล้ว จึงมีคำพิพากษาชี้ขาดว่า การจดทะเบียนสมรสระหว่างบิดามารดานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะขณะนั้นบิดายังมีภรรยาเดิมอยู่มิได้หย่าขาดกัน ดังนั้นก็ต้องถือว่าบุตรนั้น เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดาตลอดมา และมีสิทธิได้รับมรดกของบิดา

๔๗๑/๒๔๔๕ (ดูการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก

๑๐๖๖/๒๔๔๕ (ดูบุตรบุญธรรม)

๒๑๔/๒๔๔๖ คำพิพากษาแสดงว่าเป็นบุตร มีผลนับแต่วันคำสั่งถึงที่สุด

๓๒๐/๒๔๔๖ ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๔ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพิสูจน์ เป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อความจริงปรากฏว่า บิดามารดาไม่ได้สมรสกันโดยสมบูรณ์ ก็ย่อมไม่เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาแสดงว่าเป็นบุตร มีผลตั้งแต่คำพิพากษาถึงที่สุด

มรดกตกทอดเมื่อเจ้ามรดกตาย ถ้าเจ้ามรดกตายก่อนคำพิพากษาว่าเป็นบุตร บุตรนั้นก็รับมรดกไม่ได้

เด็กเกิดเมื่อบิดาตายไปแล้ว ไม่มีโอกาสที่บิดาจะรับรองว่าเป็นบุตรได้ จึงไม่มีทางที่จะเป็นทายาทตามมาตรา ๑๖๒๗

การลงทะเบียนคนเกิดว่าเป็นบุตรโดยบิดาไม่รู้เห็น เพราะตายไปแล้ว ไม่เรียกว่ารับรองบุตร

๔๔๔/๒๔๔๖ มารดาผู้ใช้อำนาจปกครอง และเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ผู้เยาว์กู้เงินแทนผู้เยาว์มาใช้ในการประโยชน์แก่ผู้เยาว์ การกู้ยืมผูกพันกับผู้เยาว์

๔๔๔/๒๔๔๖ ชายจะทิ้งภรรยาและบุตรผู้เยาว์ไป จนหญิงตายบุตรต้องอยู่กับลุง ผู้เป็นพี่ของหญิงภรรยา แสดงว่าบิดาไม่อาจปกครองบุตรได้ดีกว่าลุง ควรถอนอำนาจปกครองของบิดา

๑๔๑/๒๔๔๗ บิดาของเด็กผู้เยาว์ยังมีชีวิตอยู่ มารดาของเด็กซึ่งตายไปก่อนบิดา ทำพินัยกรรมตั้งบิดาของเด็กเป็นผู้ปกครองเด็ก การแต่งตั้งนั้นไม่มีผลเพราะไม่ใช่พินัยกรรมของบิดาหรือมารดาซึ่งตายทีหลัง บิดาย่อมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็ก เรียกเด็กคืนจากบิดาได้

๔๔๖/๒๔๔๗ บุตรนอกกฎหมาย อยู่กับบิดา ส่วนมารดาตายไปแล้ว บิดาย่อมสมควรเป็นผู้ปกครอง ยิ่งกว่าลุงของเด็กนั้น

๒๐๗๖/๒๔๙๗ มารดายอมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร เมื่อบิดาตายไปแล้ว หรือไม่มีบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย มารดาจะโอนอำนาจนั้นให้ใครไม่ได้ และผู้อื่นจะเป็นผู้ปกครองเด็กนั้นไม่ได้ ก่อนที่มารดาจะถูกถอนอำนาจปกครอง

๔๒๔/๒๔๙๘ อำนาจปกครองบุตรที่เกิดนอกสมรส และบิดามีได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรยอมอยู่กับมารดา

มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองเรียกบุตรคืนจากอาของบุตร ซึ่งไม่ยอมคืนบุตรมาให้ได้

การที่ศาลจะสั่งถอนอำนาจปกครองจากมารดาเด็ก ต้องปรากฏว่ามารดาใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบ หรือประพฤติด้อย่างไร เพียงแต่ว่าอาสมควรปกครองเด็กได้ดีกว่า ยังไม่เป็นที่เหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของมารดาได้

๓๖๔/๒๔๙๙ การที่ชายร่วมประเวณีกับหญิง เป็นเหตุให้เกิดทารก ไซ้ว่าชายนั้นจะต้องรับทารกเป็นบุตรทุกรายหามิได้ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตร จะมีได้แต่ในกรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๙ เท่านั้น

๗๙๗/๒๔๙๙ คดีเรื่องตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์นั้น เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งเป็นผู้ปกครองแล้ว ภายหลังต่อมาญาติของผู้เยาว์จะขอให้ศาลถอดถอนผู้ปกครองนั้น โดยเสนอคำร้องขอเข้ามาในคดีเดิมก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำเป็นคดีเรื่องใหม่อีกต่างหาก

๙๖๔/๒๔๙๙ ตามธรรมเนียมแล้วอำนาจปกครองอยู่กับบิดา แต่เมื่อมีความเหมาะสม ศาลอาจสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับมารดาได้

๒๐๔๕/๒๔๙๙ มารดาของเด็ก มีสิทธิฟ้องชายผู้ได้เสียกับตนโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสขอให้รับรองบุตรซึ่งเกิดจากชายนั้น และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรรวมในคดีเดียวกันได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรเสียก่อน แล้วจึงจะฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูภายหลัง

๔๖/๒๕๐๐ การจดทะเบียนรับรองบุตรตาม มาตรา ๑๕๒๖ หรือการรับรองบุตรตาม มาตรา ๑๖๒๗ นั้น ถ้ากระทำโดยผู้ที่มีใช้บิดา การจดทะเบียนหรือรับรองนั้นไม่ทำให้โจทก์เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย ความข้อนี้อาจยกขึ้นต่อสู้ในคดีมรดกได้ โดยไม่ต้องฟ้องขอเพิกถอนการจดทะเบียนรับรองบุตร

๔๖๐/๒๕๐๐ บิดาขอจดทะเบียนรับรองบุตรนอกกฎหมาย มารดาอาจคัดค้านได้แม้จะรับว่าผู้นั้นเป็นบิดาก็จริง ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่า มีเหตุผลอย่างใดที่ศาลจะพิพากษาให้จดทะเบียนตาม มาตรา ๑๕๒๗

๓๑๐-๒/๒๕๐๔ ชายหญิงที่อยู่กินอย่างสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรที่เกิดมาก็อยู่ร่วมด้วย จนกระทั่งชายตายจากไป ชายได้อุปการะเลี้ยงดูบุตรจนบิดากับบุตร บุตรใช้นามสกุลของชายนั้น และเรียกชายนั้นว่าพ่อ ในการสำรวจทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๙ ก็ปรากฏในทะเบียนนั้นว่า เด็กเป็นบุตรของชาย ดังนี้ถือได้ว่า ชายได้รับรองเด็กนั้นเป็นบุตรโดยชัดแจ้ง เด็กนั้นเป็นผู้สืบสันดานของชายเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

๔๔๔/๒๕๐๔ กรณีที่บิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตรนอกสมรส อำนาจปกครองบุตรย่อมอยู่แก่มารดา แต่ถ้าบิดาได้จดทะเบียนรับรองบุตรแล้ว อำนาจปกครองย่อมโอนมาอยู่แก่บิดา ไม่ใช่อยู่แก่บิดาและมารดาทั้งสองคน

ผู้ใช้อำนาจปกครองจะมีได้เพียงคนเดียว ผิดกับผู้ปกครองซึ่งอาจมีหลายคนได้

๑๔๑๖/๒๕๐๔ การที่บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรนั้น เป็นเรื่องให้ประโยชน์แก่เด็ก หากปรากฏว่า ผู้จะให้ความยินยอมคือเด็กนั้น อายุน้อยไร้เดียงสา และมารดาถึงแก่กรรมไปก่อนแล้ว ไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรก็สมบูรณ์ โดยไม่ต้องให้ความยินยอม

๖๖๔/๒๕๐๖ การที่บิดามารดาหย่ากันเอง และตกลงให้บิดาเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ นั้นตามปกติบิดาย่อมเป็นผู้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามควรแก่กรณี หาก บิดาละเลยหรือประพฤติดมิชอบให้เห็นว่า ไม่สมควรกำหนดหน้าที่จนบุตรนั้น หนีมาอยู่กับมารดา เป็นเหตุให้มารดาต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูไปก็ดี มารดา ก็ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเงินนั้นจากบิดาได้ จนกว่าจะได้ร้อง ขอต่อ ศาล ให้ถอน บิดาจากการเป็นผู้ปกครอง โดยขอตั้งตนเป็นผู้ปกครองเสียก่อน แล้วจึงจะ ใช้สิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรจากบิดาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๖

๑๖๔๖/๒๕๐๖ การที่บุตรผู้เยาว์เข้าทำสัญญาเป็นลูกหนี้แทนบิดาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ ปกครองโดยมิได้รับอนุญาตจากศาลนั้น ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าประโยชน์ของ ผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์อย่างชัดแจ้ง สัญญาดังกล่าว จึงตกเป็นโมฆะ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๗ จะบังคับเอาแก่ผู้เยาว์นั้นไม่ได้

๔๕๕/๒๕๐๗ แม้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล คดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๘ (๒) จะมีได้บัญญัติให้คดีที่ฟ้องขอให้ศาลเปลี่ยนตัวผู้ปกครองบุตร ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๓ อยู่ในอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนก็ตาม แต่คดี ประเภทนี้เป็นคดีที่จะต้องบังคับใช้ ป.พ.พ. ๑๕๓๘ (๖) ซึ่งมีบัญญัติอยู่ ในมาตรา ๘ (๒) ด้วย จึงเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลคดีเด็กและ เยาวชนที่จะพิจารณาพิพากษา

๑๐๔๔/๒๕๐๗ โจทก์สามมีแต่งงานอยู่กิน กับจำเลย หลังจาก ประกาศใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ โดยมีได้จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระหว่างอยู่กิน ด้วยกัน เกิดบุตร ๑ คน จำเลยได้แจ้งความต่อนายทะเบียนท้องถิ่นว่าเด็ก คนนั้นเป็นบุตรของจำเลย และใช้ชื่อบุคคลอื่นว่าเป็นบิดาของเด็ก ดังนั้น โจทก์ผู้เป็นสามีจะฟ้องจำเลยกรียานนั้นว่า บังอาจแจ้งความเท็จเพื่อให้ลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ หาได้ไม่ เพราะโจทก์มิได้อยู่ ในฐานะเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายจึงไม่มีอำนาจที่จะฟ้องคดีได้

๗๕๓/๒๕๐๘ มารดาครอบครองที่มรดกไว้แทนบุตรตั้งแต่เยาว์ จนกระทั่งมารดาตายก็ไม่ปรากฏว่ามารดาได้แสดงว่า ไม่เจตนายึดถือครอบครองที่มรดกนั้นแทนบุตร ดังนั้นแม้จะเป็นเวลาช้านานเท่าใด ก็ไม่ขาดอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๔ และมารดาไม่มีสิทธิจะนำเอาทรัพย์สินส่วนของบุตรไปทำพินัยกรรมยกให้แก่คนอื่นได้

๗๖๐/๒๕๐๘ บิดาโดยพฤตินัยอยู่กินกับมารดาโจทก์ โดยมีได้จดทะเบียนสมรส แม้จะได้ปกครองเลี้ยงดูโจทก์ตลอดมา ก็ไม่อาจเป็นบิดาหรือเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของโจทก์โดยชอบด้วยกฎหมายได้

จำเลย (บิดาโดยพฤตินัย) ครอบครองทรัพย์สินแทนโจทก์อยู่ ตราบใดที่จำเลยยังมีได้บอกกล่าวเปลี่ยนแปลงลักษณะแห่งการยึดถือไปยังโจทก์ว่า ไม่เจตนาจะยึดถือดังกล่าวต่อไป หรือฝ่ายจำเลยครอบครองโดยสุจริต อาศัยอำนาจใหม่อันได้จากบุคคลภายนอก ตราบนั้นจำเลยก็ยังไม่มีความผิดที่จะเป็นเจ้าของ

๑๐๐๖/๒๕๐๘ จำเลยที่ ๑ เป็นคนไร้ความสามารถ จำเลยที่ ๒ เป็นผู้อนุบาลตามคำสั่งศาล จำเลยที่ ๒ ได้สมยอมทำหนังสือสัญญากู้เงินกับโจทก์ เพื่อเรียกร้องเอาทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ เมื่อเป็นเช่นนั้นจำเลยที่ ๑ ไม่ต้องรับผิดชอบ

๑๒๒๕/๒๕๐๘ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายโดยปกติต้องให้อยู่ในความปกครองของบิดาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๗ แต่ถ้าศาลเห็นว่า มีกรณีแสดงให้เห็นว่า ทำให้อำนาจปกครองอยู่แก่บิดา จะทำให้เด็กไม่ได้รับความอุปการะตามสมควร กิติ หรือเด็กจะได้รับความทุกข์ลำบากกิติ หรือมีเหตุอันไม่สมควรอื่นใดกิติ ศาลจะให้อำนาจปกครองอยู่แก่มารดาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๘ (๖) ก็ได้

๑๒๔๕/๒๕๐๘ โจทก์ทำการสมรสโดยมิได้จดทะเบียน การสมรสนั้นจึงไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย บุตรที่เกิดมาจึงเป็นบุตรนอกสมรสของโจทก์ เมื่อโจทก์ยังมีได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตรตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๖ แล้ว โจทก์จึง

มิใช่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตร อำนาจปกครองจึงตกอยู่แก่มารดา ตามมาตรา ๑๕๓๘ (๕) และมารดาเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร โจทก์ จึงไม่มีอำนาจฟ้องผู้ที่ทำให้บุตรตาย

๑๕๖๐/๒๕๐๘ เด็กซึ่งเกิดจากหญิงซึ่งได้อยู่กินกับชายฉันทน์สามิภรรยา หลังจาก ที่ชายได้ตายไปเกินกว่า ๓๐๐ วันแล้ว ย่อมมิใช่บุตรของชายผู้นั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๙, ๑๕๒๐ และ ๑๕๒๑ และมาตรา ๑๕๑๙, ๑๕๒๐, ๑๕๒๑, นี้ ย่อมนำมาใช้บังคับในกรณีที่ชายหญิงอยู่กินด้วยกันฉันทน์สามิภรรยา แต่มิได้จดทะเบียนสมรสได้ ในเมื่อมีปัญหาว่าเด็กที่เกิดจากหญิงนั้นเป็นบุตรของชายที่ อยู่กินด้วยกันหรือมิใช่

๖๖๖-๗/๒๕๐๙ เมื่อเจ้ามรดกตาย ที่ดินของเจ้ามรดกจึงตกได้แก่บุตรของเจ้า มรดกซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมอันดับแรก ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๙ ตัวพี่สาวของเจ้ามรดกย่อมถูกตัดออกจากทายาทตามมาตรา ๑๖๓๐

การที่พี่สาวของเจ้ามรดกก็ติ มรดกของเจ้ามรดกก็ติ ย่อมรับสภาพ หนี้ของเจ้ามรดก ก็ย่อมไม่มีผลผูกพันบุตรของเจ้ามรดกเพราะไม่ได้เป็นผู้ ปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ตาม ป.พ.พ. ๑๕๕๕, ๑๕๕๖ อันสามารถ ทำนิติกรรมให้ผูกพันทรัพย์สินของผู้เยาว์

๗๖๕/๒๕๐๙ โจทก์จำเลยได้แสดงโดยเปิดเผยต่อลูกจ้างเพื่อน และ ลูกจ้างของ โจทก์ ให้เห็นความสัมพันธ์ที่โจทก์จำเลยมีต่อกันฉันทน์สามิภรรยา โจทก์ได้เล่าให้มารดา และเพื่อน ๆ ฟังถึงการได้เสีย และความสัมพันธ์กับจำเลยทั้งก่อนและหลังตั้ง ครรภ์ และคลอดบุตรอันแสดงว่าไม่ใช่เป็นการอยู่ด้วยกันอย่างลักลอบปก ปิด กรณีต้องด้วย มาตรา ๑๕๒๙ (๕) ที่โจทก์จะฟ้องขอให้รับรองบุตรได้ไม่ จำเป็นต้องมีพฤติการณ์ถึงขนาดอยู่กินร่วมกันฉันทน์สามิภรรยาจริง ๆ แต่มิได้ จดทะเบียนเท่านั้น

๑๔๐๑/๒๕๐๙ เดิมโจทก์ฟ้องจำเลยขอให้ส่งบุตรแก่โจทก์ คดีถึงที่สุดโดยศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยส่งตัวบุตรให้โจทก์ แต่จำเลยขอให้งดการบังคับคดีไว้ อ้างว่าได้ฟ้องโจทก์ต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขอให้พิพากษาให้ อำนาจ ปกครองบุตรอยู่แก่จำเลย ต่อมาคดีหลังถึงที่สุด โดยศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ อำนาจปกครองบุตรอยู่แก่จำเลยดังนี้ ประเด็นตามคำพิพากษาศาลฎีกา เป็นเรื่องว่าจะให้จำเลยส่งบุตรแก่โจทก์ตามคำขอหรือไม่ ส่วนประเด็นพิพาทตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นเรื่องว่า อำนาจปกครองควรจะอยู่แก่จำเลยผู้เป็นมารดาหรือไม่ ผลแห่งคำพิพากษาทั้งสองจึงเป็นคนละเรื่องกันหาขัดแย้งกันไม่ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาให้อำนาจปกครองบุตรอยู่แก่จำเลยแล้ว อำนาจปกครองที่มีอยู่แก่โจทก์แต่แรกก็ย่อมหมดไปในตัว จำเลยไม่ต้องส่งบุตรให้โจทก์

๑๔๔๙/๒๕๐๙ การที่ศาลฟังพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่นบิดาให้การ ศึกษาแก่เด็กให้ใช้นามสกุลปฏิบัติต่อกันจนนับิดากับบุตร และฟังว่าเด็กเป็นบุตรของบิดาอันเกิดแต่มารดาซึ่งเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย ก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ นั้น ไม่ขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๔ ซึ่งใช้สำหรับพิสูจน์การเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒๐๐/๒๕๐๐ การที่ศาลพิพากษาว่า เด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลย (บิดา) และให้เด็กอยู่กับโจทก์ (มารดา) โดยให้จำเลยส่งค่าเลี้ยงดูเด็กจนเด็กอายุครบ ๒๐ ปีถือได้ว่า ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่แก่มารดาตามมาตรา ๑๕๓๘ (๖) แล้ว

๑๗๒/๒๕๐๐ บิดามารดาของผู้เยาว์ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน ผู้เยาว์จึงไม่ใช่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา เมื่อปรากฏหลักฐานทางสุติบัตร และทะเบียนสำมะโนครัวว่าผู้เยาว์เป็นบุตร และมีพฤติการณ์ ซึ่งเป็นที่รู้กันทั่วไป

ว่า บิดามารดาผู้เยาว์เป็นสามีภรรยากัน อยู่ร่วมเรือนเดียวกันโดยเปิดเผย บิดาผู้เยาว์ได้แนะนำมารดาผู้เยาว์ต่อบุคคลอื่นว่าเป็นภรรยา บิดาผู้เยาว์เคยไปที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เพื่อแจ้งการเกิดของผู้เยาว์ แต่ไม่สบายจึงต้องรีบกลับเสียก่อน แล้วให้คนอื่นไปแจ้งการเกิดแทน ดังนี้ฟังว่าบิดาได้รับรองผู้เยาว์เป็นบุตรแล้ว

๕๖๔/๒๕๐๐ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๔ เป็นบทบัญญัติวิธีการพิสูจน์ความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย อันสืบเนื่องมาจาก มาตรา ๑๕๑๙ อันเป็นบทบัญญัติสำหรับเด็กที่เกิดในสมรส ซึ่งกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี เหตุนี้ถ้ามีข้ออ้างว่าผู้ใดเป็นบุตรของหญิงชายซึ่งสมรสกัน โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็พิสูจน์ได้โดยวิธีการตามมาตรา ๑๕๒๔ ส่วนส่วนบุตรนอกกฎหมายที่บิดามารดามีได้สมรสกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย นั้นจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายก็โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๕๒๖ ต่อไป หากใช้ว่าพฤติการณ์ตามมาตรา ๑๕๒๔ เป็นวิธีการรับรองบุตรนอกสมรสให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายขึ้นมานอกเหนือไปจากมาตรา ๑๕๒๖ อีกไม่

๑๔๐๔/๒๕๐๒ บิดาของผู้เยาว์ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาของผู้เยาว์ ทั้งไม่จดทะเบียนว่าผู้เยาว์เป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าผู้เยาว์เป็นบุตร ไม่เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีแทน ผู้เยาว์ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕ (๑)

แม้ภายหลังที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว บิดาของผู้เยาว์ไปจดทะเบียนสมรสกับมารดาของผู้เยาว์ ก็พึงจะมีอำนาจปกครองผู้เยาว์นับแต่วันจดทะเบียนสมรสเมื่อขณะยื่นฟ้องบิดาของผู้เยาว์ ไม่ใช่ผู้ใช้อำนาจปกครอง จึงไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เยาว์ได้

๑๑๔๖/๒๕๐๓ (ดูคำอุปการะเลี้ยงดู)

๔๗๗/๒๕๐๔ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บิดามารดาสมรสกันภายหลังย่อมมีผลนับแต่วันสมรส

(ประชุมใหญ่) โจทก์ฟ้องคดีนี้ในฐานะเป็นทายาทผู้รับมรดกจากผู้ตาย แต่เมื่อปรากฏว่าโจทก์มิใช่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย อำนาจฟ้องของโจทก์ ก็ไม่มี และคำร้องขอเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมของมารดาผู้ตายจึงเป็นอันตกไปด้วย

(ตุลาการละเลียงดู)

๑๐๗๗/๒๕๐๔ (ดูการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก)

๖. อุทลุม (มาตรา ๑๕๓๔)

๑๔๖๔/๒๔๙๓ บ้าไม่ใช่บุพการีของเด็ก อัยการจึงไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องบำแทนเด็กเข้ามา ในคดีอุทลุมที่อัยการฟ้องหย่าของเด็ก

๑๔๕๔/๒๔๙๓ ภรรยาเป็นโจทก์ฟ้องในฐานะส่วนตัว และผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กผู้เป็นบุตร เรียกทรัพย์สินของสามีผู้เป็นบิดาของบุตร ดังนี้แม้การฟ้องในฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก จะไม่ชอบเพราะเป็นอุทลุม แต่ที่ฟ้องในฐานะส่วนตัวยังสมบูรณ์อยู่ ฉะนั้นอัยการในนามของเด็กบุตรโจทก์ย่อมมีสิทธิร้องสอดเข้ามาเป็นโจทก์ร่วม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของเด็กให้ได้รับความคุ้มครองได้

๑๓๙๓/๒๔๙๔ มารดาของผู้เยาว์ซึ่งใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ ย่อมมีอำนาจฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์จากบิดาของผู้เยาว์ได้ ไม่เป็นอุทลุมเพราะฟ้องในฐานะส่วนตัวของตนเอง ไม่ใช่ฟ้องในนามของเด็กหรือในฐานะเป็นผู้แทนเด็ก

๒๕๕/๒๔๙๖ โจทก์กับบุตรเป็นเจ้าของรวมในที่ดิน โจทก์ฟ้องมารดาของสามี โจทก์ ในเรื่องกรรมสิทธิ์รวมนั้นทั้งหมดได้ ไม่เป็นอุทลุม

๑๑๑๑/๒๔๙๗ สามีฟ้องมารดาของภริยา ขอให้ทำลายการโอนที่ดินสินเดิมของ ภริยาที่มารดาของภริยาเอาไปโอนขายผู้อื่นได้ ไม่เป็นอุทลุม

๑๓๙๑/๒๔๙๗ บุตรฟ้องมารดาไม่ได้ แต่บุตรเขยฟ้องมารดาของภริยาได้ ไม่เป็น อุทลุม

๔๐๖/๒๕๐๑ บุตรเขยฟ้องมารดาของภริยา ให้โอนที่ดินกองทุนได้ ไม่เป็นอุทลุม

๒๔๘/๒๕๐๖ บุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์ใช้สิทธิฟ้องคดีด้วยตนเองยังมีได้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจึงใช้สิทธินั้นแทนด้วยอำนาจกฎหมายในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมโดย มิต้องให้บุตรมอบอำนาจ เมื่อบุตรไม่มีสิทธิฟ้องบุพการี ผู้แทนโดยชอบ ธรรมก็ไม่มิสิทธิฟ้องด้วย

๑๓๒๐/๒๕๐๖ บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฟ้องบิดาเรียกทรัพย์ที่ยืมไปคืนได้ ไม่เป็น อุทลุม

๙๖๑/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่) การที่ศาลเรียกบิดาโจทก์เข้ามาเป็นจำเลยร่วมกับ จำเลยในคดี เนื่องจากศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตาม ป.ว.พ. มาตรา ๕๗ (๓) ข แม้ตาม ป.ว.พ. มาตรา ๕๘ จะบัญญัติว่าผู้ที่ถูก ศาลเรียกเข้ามาเป็นคู่ความจะมีสิทธิเสมือนว่าตนได้ฟ้องหรือถูกฟ้องก็ตาม ก็ เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ที่ถูกเรียกเข้ามาในคดีเท่านั้น การที่บิดาโจทก์ถูก เรียกเข้ามาในคดี ไม่ใช่เป็นการกระทำของโจทก์ เรียกไม่ได้ว่าโจทก์ฟ้อง บุพการีของตน จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๔

๒๔๘/๒๕๐๐ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๔ นั้น พนักงานอัยการย่อมยกคดีขึ้นว่า กล่าวได้ แม้ผู้ร้องขอจะเป็นผู้เยาว์ และมิได้รับความยินยอมของผู้แทน โดยชอบธรรมก่อนก็ตาม

๑๒๒/๒๕๑๒ เดิมพนักงานอัยการจังหวัดเป็นโจทก์ฟ้องแบ่งมรดกมีพินัยกรรมของเจ้ามรดกจากจำเลยซึ่งเป็นบุพการีของทายาทผู้รับพินัยกรรม โดยอาศัย ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๔ อันเป็นการฟ้องจำเลยในฐานะพนักงานอัยการ มิใช่ฟ้องเป็นส่วนตัว โดยได้รับมอบหมายจากทายาท ฉะนั้นในการดำเนินคดีหากอัยการจังหวัดไม่อยู่ หรือถูกย้ายไป พนักงานอัยการในจังหวัดนั้นคนอื่น ๆ ก็มีอำนาจดำเนินคดีแทนอัยการจังหวัดได้ ในฐานะที่แต่ละคนมีตำแหน่งหน้าที่เป็นพนักงานอัยการจังหวัดนั้นอยู่ในตัวแล้ว โดยไม่ต้องรับมอบหมายจากอัยการคนเดิมอีก ฯลฯ

๑๖๒๒/๒๕๑๒ ททรัพย์มรดก ซึ่งหญิงมีสามีมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งก่อนทำการสมรสกับสามี แม้ทรัพย์มรดกนั้นยังไม่ได้แบ่งปันกันก็ย่อมเป็นสินเดิมของหญิงนั้น และเป็นสินบริภัณฑ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๒ โจทก์ซึ่งเป็นสามีมีสิทธิฟ้องเรียกมรดกส่วนของภริยา ซึ่งเป็นสินบริภัณฑ์ระหว่างสามีภริยาได้ตามมาตรา ๑๔๖๙ แม้จำเลยเป็นมารดาของภริยาโจทก์ก็ไม่ต้องห้าม ตามมาตรา ๑๕๓๔ เพราะจำเลยไม่ใช่บุพการีของโจทก์และมิใช่เรื่องโจทก์ฟ้องแทนภริยา

๑๐๗๗/๒๕๑๔ (ดูการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก)

๘. การทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก (มาตรา ๑๕๔๖)

๒๙๑/๒๔๙๑ ผู้ปกครองเด็กทำสัญญาให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ของเด็กเป็นเวลากว่า ๓ ปี โดยทำหนังสือสัญญากันเองนั้น สัญญานั้นย่อมฟ้องร้องบังคับกันได้เพียง ๓ ปี ฉะนั้น แม้ผู้ปกครองทำสัญญานั้นโดยมิได้รับอนุญาตจากศาล สัญญานั้นก็คงผูกพันเด็ก

๑๐๖/๒๔๙๐ การขายหุ้นส่วนโรงสี ไม่ใช่เป็นการขายอสังหาริมทรัพย์ผู้ปกครองเด็ก จึงทำสัญญาขายได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากศาล

๑๒๓๖/๒๔๙๑ (ประชุมใหญ่) เมื่อบุคคลภายนอกได้รับข้อทรัพย์ที่ผู้จัดการมรดกขายไว้โดยสุจริต แม้จะเป็นที่ดินซึ่งผู้ตายทำพินัยกรรมยกให้แก่เด็กก็ตาม บุคคลภายนอกก็ย่อมได้ทรัพย์นั้นเป็นสิทธิ เด็กจะฟ้องขอให้เพิกถอนไม่ได้ กรณีเช่นนี้ จะนำบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจปกครองตาม มาตรา ๑๕๔๖ มาใช้บังคับไม่ได้

๖๔๐/๒๔๙๓ มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองทำสัญญา ประนีประนอม แบ่งที่ดินอันเป็นมรดกแทนบุตรอันเป็นผู้เยาว์ โดยมีได้รับอนุญาตจากศาล ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ นั้น ย่อมไม่ผูกพันผู้เยาว์

๑๗๒๖/๒๔๙๓ บิดามารดาทำสัญญาจะขายที่ดินของบุตร ๒ คน คนหนึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ อีกคนหนึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แก่บุคคลภายนอกโดยทำสัญญาเป็นหนังสือ และรับเงินมัดจำไว้แล้ว ภายหลังเพิกเฉยไม่ดำเนินการจัดการอย่างใดเพื่อปฏิบัติตามสัญญา ดังนี้ย่อมถือว่าบิดามารดาผิดสัญญาต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนบุตรเป็นคนนอกสัญญาและไม่ปรากฏว่าบิดาเป็นตัวแทนจึงไม่ผูกมัดสัญญา และจะบังคับให้บิดามารดาโอนขายที่ดินตามสัญญาไม่ได้ เพราะไม่ใช่ที่ดินของบิดามารดา

๑๔๐๒/๒๔๙๓ อำเภอบริียบเทียบให้ที่นาและที่สวนเป็นสิทธิแก่ฝ่ายจำเลย แต่ปรากฏว่าที่นาและที่สวนนี้เป็นมรดกตกแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ และมารดาโจทก์ร่วมกัน เมื่อมารดาโจทก์แต่ผู้เดียวได้ยินยอมตามที่อำเภอบริียบเทียบการยินยอมนั้นไม่ชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ แต่เมื่อฝ่ายจำเลยได้ครอบครองที่นาและที่สวนพิพาทนี้มาเกิน ๑ ปีแล้ว ฝ่ายจำเลยได้สิทธิครอบครองที่นาพิพาทเพราะเป็นที่นามือเปล่า ส่วนที่สวนโจทก์ฟ้องเรียกคืนได้ เพราะจำเลยยังครอบครองไม่ถึง ๑๐ ปี

ประเด็นข้อที่ว่า มารดาไม่มีอำนาจให้ความยินยอมแทนบุตร ตามที่
อำเภอเปรียบเทียบกับตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ นั้น เป็นเรื่องกระทบ
กระเทือนสิทธิของผู้เยาว์ และเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
ของประชาชน แม้จะไม่ได้อ้างกันมาแต่ต้น ศาลสูงก็มีอำนาจวินิจฉัยได้

๔๐๖-๗/๒๔๙๔ บิดาและผู้เยาว์ทำสัญญาขายที่ดินของผู้เยาว์ให้แก่ผู้ซื้อ และได้
รับเงินมัดจำกันแล้วส่วนหนึ่งในวันนั้น ตกลงกันว่า เมื่อผู้เยาว์อายุครบ ๒๐
ปี จะไปทำสัญญาโอนขายยังห่อทะเบียนที่ดิน ดังนั้นเมื่อไม่ได้รับอนุญาตจาก
ศาลก่อน บิดาก็ไม่มีอำนาจทำสัญญาซื้อขาย หรือจะขายอสังหาริมทรัพย์
ของบุตรผู้เยาว์ได้ ฉะนั้น จึงไม่ผูกพันผู้เยาว์

๑๑๑๒/๒๔๙๔ บิดาเอาที่ดิน (ไม่มีโฉนด) พร้อมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนดินอันเป็น
ของบุตรไปขายฝากเขาไว้ มีกำหนดไถ่คืนภายใน ๑๐ ปี ในนามตนเองเป็น
ส่วนตัว มิใช่ทำแทนบุตร ดังนั้นจะนำสัญญามาไถ่คืนบุตรไม่ได้ และผู้
รับซื้อฝากจะอ้างว่าได้ครอบครองมาครบ ๑๐ ปีแล้วก็ไม่ได้อีก เพราะเมื่อ
สัญญานั้นไม่ผูกพันบุตรดังกล่าวแล้ว การครอบครองของจำเลยตามข้อสัญญา
และตามกริยาที่ปฏิบัติต่อกันเป็นทำนองเอาที่ดินเป็นประกันเงินกู้ โดยยอม
ให้มีสิทธิไถ่ถอนได้ภายใน ๑๐ ปี ฉะนั้นภายในกำหนด ๑๐ ปีนั้น ผู้รับซื้อ
ฝากจะอ้างว่าตนครอบครองด้วยเจตนาเป็นเจ้าของหาได้ไม่

จำเลยรับซื้อฝากที่ดินจากบิดาของโจทก์ โดยรู้ว่าบิดาครอบครอง
แทนโจทก์ และไม่มีอำนาจโอน จำเลยจะอ้างอายุความครอบครองโดย
ปรบักษ์มายันโจทก์ไม่ได้

(ตุฎฎิกา ๕๔๕/๒๕๐๕, ๑๑๖๔/๒๕๐๕)

๑๓๗๐/๒๔๙๔ โจทก์ฟ้องบิดาของเด็กเป็นจำเลยในฐานะส่วนตัว และทั้งฐานะ
บิดาผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก ในการต่อสู้คดีบิดาก็ยอมรับให้การใน
ฐานะเป็นบิดาผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กด้วย มิได้คัดค้านประการใด

ดังนั้นการดำเนินคดีของบิดาในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กเช่นนั้น ย่อมเป็นการชอบ แม้ในคดีนี้ศาลได้พิพากษาให้เด็กเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินไปก็ตาม กรณีहतต้องด้วย ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ ไม่

๑๖๑๗/๒๕๔๔ บิดาในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ได้ทำสัญญาจะแลกเปลี่ยนที่ดินของบุตร กับที่ดินของโจทก์ แต่ยังไม่ทันได้ร้องขออนุญาตต่อศาล บุตรก็ตายลงเสียก่อน ที่ดินของบุตรจึงตกเป็นมรดกให้แก่บิดาตั้งนั้น โจทก์จะฟ้องบิดาให้โอนที่ดินนั้น ให้แก่โจทก์ตามสัญญาไม่ได้ เพราะบิดาเป็นแต่เพียงผู้ทำสัญญาแทนเด็ก ก็ย่อมไม่ผูกพันบิดา ผู้ซึ่งเป็นผู้รับมรดกด้วย

๗๔/๒๕๔๕ ยื่นคำร้องต่อศาลขอเป็นผู้ปกครองเฉพาะ ทำนิติกรรมขายที่ดิน ของเด็ก แทนเด็ก ศาลได้สวนแล้วมีคำสั่งอนุญาต เมื่อปรากฏว่าการซื้อขายนั้นได้กระทำโดยสมยอมกันขายในราคาต่ำ และปิดบังความจริงต่อศาล เด็กก็ย่อมมีสิทธิฟ้องขอให้ทำลายนิติกรรมการซื้อขายนั้นเสียได้

๔๑๗/๒๕๔๕ เมื่อยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่เขาแล้ว บิดามารดาโดยกำเนิดก็หมดอำนาจปกครอง นับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว และแม้ภายหลังผู้รับบุตรบุญธรรมจะวายชนม์ เด็กนั้นก็ยังคงเป็นบุตรบุญธรรมของผู้วายชนม์นั้นเอง ฉะนั้นบิดามารดาเดิมของเด็กนั้นหรือภริยาของผู้รับบุตรบุญธรรมย่อมไม่มีอำนาจปกครองเด็กนั้นตามกฎหมาย จึงไม่มีอำนาจทำนิติกรรมแทนเด็กได้ ถ้าขึ้นทำไปนิติกรรมนั้น ๆ ก็ไม่ผูกพันเด็กให้ต้องรับผิดชอบ

มารดาเดิม ของเด็ก ซึ่งเป็นบุตร บุญธรรม คนอื่นอยู่ ได้ตั้งตัวเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก ฟ้องเรียกมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว ได้ประนีประนอมยอมความกันต่อศาลให้แบ่งทรัพย์กัน โดยวิธีขายทอดตลาด เอาเงินมาแบ่งกัน ศาลก็พิพากษาให้เป็นไปตามยอม ต่อมาได้มีการขอตั้ง

ผู้ปกครองเด็ก ซึ่งศาลได้ตั้งผู้อื่นเป็นผู้ปกครองเด็กผู้ปกครองจึงร้องขอต่อศาลในคดีเดิม ให้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินมรดก เอาเงินมาแบ่งกันตามคำพิพากษาท้ายยอม ดังนั้นการกระทำของผู้ปกครองดังกล่าว ย่อมเป็นการรับรองกิจการที่มารดาเดิมของเด็กได้กระทำไปในเรื่องนั้น การกระทำของผู้ปกครองจึงย่อมผูกพันเด็ก เหมือนเด็กได้ทำด้วยตนเอง ฉะนั้นเด็กจึงไม่มีสิทธิจะขอให้เพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความ และคำพิพากษาท้ายยอมดังกล่าวแล้วได้

๔๔๔/๒๔๙๖ ผู้เยาว์เป็นเจ้าของที่ดินรวมกับผู้อื่น เจ้าของรวมคนอื่นต้องการขายก็ควรอนุญาตให้ผู้เยาว์ขายส่วนของตน เพราะมิฉะนั้นก็จะต้องแบ่งและนำออกมาขายเช่นกัน

๔๔๖-๗//๒๔๙๗ ความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม ให้ผู้เยาว์ทำสัญญาจะขายที่ดินต้องรับอนุญาตจากศาลก่อนตาม มาตรา ๑๕๔๖

การขายที่ดิน ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมต้องรับอนุญาตจากศาลก่อน จึงจะขายได้ตามมาตรา ๑๕๔๖ นั้น เป็นบทยกเว้นมาตรา ๒๔ จะอ้างไม่ได้ว่าผู้เยาว์ทำไปโดยสมควรแก่ฐานานุรูป และจำเป็นเพื่ออนาคตของผู้เยาว์จึงสมบูรณ์

๑๒๔๓/๒๔๙๙ มารดายอมไม่มีสิทธิที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เกี่ยวกับทรัพย์สินของบุตรผู้เป็นเด็กได้โดยลำพังตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖

๑๙๕๔/๒๕๐๔ มาตรา ๑๕๔๖ ที่บัญญัติว่า “นิติกรรมอันใดเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของเด็กดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต” นั้น คำว่า “ศาล” หมายความว่าศาลที่มีอำนาจในเรื่องนี้ ในกรณีที่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนแล้ว ศาลที่มีอำนาจอนุญาต คือศาลคดีเด็กและเยาวชน

มาตรา ๑๕๔๖ (๔) ที่ว่า “ประนีประนอมยอมความ” นั้น หมายความว่า การทำประนีประนอมยอมความในศาลด้วย

โจทก์ถูกฟ้องในคดีแพ่ง โดยมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมเข้าต่อสู้คดี ซึ่งขณะนั้นโจทก์ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โจทก์ได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยในคดีนี้ และศาลได้พิพากษาตามยอมเสร็จไปแล้ว โดยโจทก์ก็ติ และมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมก็ติ ไม่ได้ขออนุญาตต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน ดังนั้นสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมไม่ผูกพันโจทก์

(ฎีกานี้ไม่ได้พิมพ์ในคำพิพากษาฎีกาของเนติบัณฑิตยสภา)

๒๔๗/๒๕๐๖ ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้บิดาของผู้เยาว์ทำนิติกรรม จำนองที่ดิน แทนผู้เยาว์เพื่อเอาเงินมาปลูกสร้างอาคารลงในที่ดินของผู้เยาว์ และเปิดร้านขายผ้า เพื่อผลประโยชน์แก่ผู้เยาว์ แต่บิดาไปจำนองที่ดินของผู้เยาว์เพื่อประกันหนี้บุคคลอื่น ไม่ใช่เพื่อประโยชน์แก่ผู้เยาว์ และมีได้นำไปใช้จ่ายตามที่ศาลสั่งอนุญาตเลย การทำนิติกรรมจำนองเช่นนี้ ย่อมไม่ผูกพันผู้เยาว์ และทรัพย์สินที่จำนอง

๑๔๓๔/๒๕๐๖ ภายหลังจากเจ้ามรดกตายเกิน ๑ ปีแล้ว ผู้ปกครองของผู้เยาว์ผู้รับมรดกได้ยินยอมตกลงปฏิบัติตามสัญญาจะขายที่ดินที่เจ้ามรดกได้ทำไว้ เรียกได้ว่าเป็นการรับสภาพต่อเจ้าหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๘๘ วรรคท้าย กรณีเช่นนี้หาใช่เป็นการทำนิติกรรมขายที่ดินมรดก ขึ้นใหม่อันจะต้อง ขออนุญาตต่อศาลตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ ไม่

๑๕๐/๒๕๐๗ ผู้ใช้ อำนาจ ปกครอง ทำ สัญญาจะ ซื้อขาย อัน มีผล บังคับ ให้ โอน ขาย ที่ดิน ของ ผู้เยาว์ ไป โดยมี ได้รับ อนุญาต จาก ศาล ไม่ได้

๔๔๙/๒๕๐๙ สัญญาประนีประนอมนอกศาลที่มารดาของบุตรผู้เยาว์ทำขึ้นโดยมิได้รับอนุญาตจากศาลนั้น ย่อมไม่ผูกพันบุตรผู้เยาว์

มารดาโจทก์ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลกับจำเลย โดยจำเลยให้เงินมารดาโจทก์ และมารดาโจทก์ยอมให้จำเลยเข้าครอบครองทรัพย์สินพิพาทได้ ดังนี้ ถือว่าเป็นการยอมให้เข้าครอบครองจุเจ้าของโดยเด็ดขาด แม้มารดาโจทก์จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ที่พิพาทเป็นของจำเลย โดยมิได้รับอนุญาตจากศาล ในระหว่างที่โจทก์เป็นผู้เยาว์ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อ ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ (๔) ก็ตาม แต่เมื่อไม่ได้ความว่ามารดาโจทก์กับจำเลยได้คบคิดกระทำการเพื่อให้โจทก์เสียหาย เมื่อจำเลยเข้าครอบครองทรัพย์สินพิพาท (ที่ดิน) มาครบ ๑๐ ปี ย่อมได้กรรมสิทธิ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๒

๑๑๖๔/๒๕๐๙ แม้การที่มารดาโจทก์ตกลงยอมรับส่วนแบ่งมรดกเป็นเงินแทนโจทก์ และยอมให้ทรัพย์สินอื่นเป็นของทายาทอื่น ๆ โดยมิได้รับอนุญาตจากศาลเป็นการฝ่าฝืน ป.พ.พ. ๑๕๔๖ ทำให้ข้อตกลงไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ผู้แต่จำเลยได้ครอบครองทรัพย์สินพิพาทอันเป็นมรดกมาแต่ผู้เดียว โจทก์โดยมารดาผู้แทนโดยชอบธรรม จะต้องฟ้องเสียภายในอายุความ ๑ ปี โจทก์มาฟ้องเมื่อล่วงเลยมาถึง ๒ ปีเศษแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๔

๕๖๐/๒๕๑๐ โจทก์จำเลยทำหนังสือสัญญาจะซื้อขายต่อกัน โดยระบุว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมขายแทน ส. ผู้เยาว์ ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ขายจะดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขาย ความหมายของสัญญาจะขายที่ดินรายนี้ของเด็ก ก็ต่อเมื่อศาลอนุญาตให้ขาย เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอขายที่ดินของเด็ก

แล้ว การที่ศาลไม่อนุญาตให้ขาย มิใช่เป็นการที่จำเลยขัดขวางมิให้เงื่อนไขสำเร็จแต่อย่างไร

๑๐๑๙/๒๕๑๒ ที่นาพิพาทเป็นทรัพย์สินของเจ้า ของมรดก ตกทอดให้แก่ โจทก์ ซึ่งเป็นบุตรกับมารดาเจ้ามรดก โจทก์ทั้ง ๓ เป็นผู้เยาว์ มารดาโจทก์ก็ไม่มีอำนาจทำสัญญาประนีประนอมยอมความเกี่ยวกับที่พิพาทได้ โดยผลการ ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ สัญญาประนีประนอมยอมความที่ ส. กับมารดาโจทก์ทำไว้ไม่มีผลบังคับแก่โจทก์ได้

๑๐๑๙/๒๕๑๒ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖ (๔) ผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของผู้เยาว์มิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต ดังนี้ เมื่อยังมีได้รับอนุญาตจากศาลผู้ใช้อำนาจปกครองในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรม จึงไม่อาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความแบ่งปันมรดก

สัญญาประนีประนอมยอมความ แบ่งปันมรดก ซึ่งผู้เยาว์ ทำและผู้แทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอมโดยมิได้รับอนุญาตจากศาล ย่อมตกเป็นโมฆะ แม้สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ทำขึ้นระหว่างผู้เยาว์กับทายาทอื่นอีกหลายคน แต่จำนวนทายาทหรือจำนวนทรัพย์สินมรดกที่จะได้รับส่วนแบ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวพัน ไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้ ย่อมตกเป็นโมฆะด้วยกันทั้งสิ้น มิใช่เสียไปเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับผู้เยาว์เท่านั้น

๑๐๑๙/๒๕๑๔ มารดาผู้เยาว์ได้ทำหนังสือสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยว่าได้รับเงินจากจำเลยแล้ว จะไม่เกี่ยวข้องกับจำเลยทั้งในฐานะส่วนตัว และในฐานะแทนเด็กที่อ้างว่าเกิดจากจำเลย โดยมารดาผู้เยาว์ไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ สัญญานั้นไม่มีผลผูกพันถึงผู้เยาว์ ผู้เยาว์โดยมารดาซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมจึงมีอำนาจฟ้องขอให้

ศาลพิพากษาว่า ผู้เยาว์เป็นบุตรจำเลย และให้จำเลยชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู กับค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้

๙. บุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๕๘๒-๑๕๙๓)

๕๘/๒๔๙๐ บุตรบุญธรรมจะมีสิทธิได้รับ มรดกต่อเมื่อได้จดทะเบียนการรับ บุตรบุญธรรมแล้ว

การลงทะเบียนสำมะโนครัวว่าเป็นบุตรนั้น ไม่ใช่การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

๕๘๗/๒๔๙๒ นับแต่เด็กเป็นบุตร บุญธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแล้ว บิดามารดาเดิมย่อมหมดอำนาจปกครอง แม้ผู้รับบุตรบุญธรรมตายแล้ว เด็กก็ยังคงเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ตายอยู่ และบิดามารดาเดิมก็ยังคงหมดอำนาจปกครอง

บิดามารดาเดิมจะได้อำนาจปกครองคืนมา ก็ต่อเมื่อมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม กรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมตายนั้น ไม่ใช่เลิกรับบุตรบุญธรรม

แม้ผู้รับบุตรบุญธรรมตายแล้ว บิดามารดาเดิมก็ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเด็กคืนจากภรรยาของผู้รับบุตรบุญธรรม (หรือจากผู้อื่น) ได้

๑๐๔๒/๒๔๙๒ บุตรบุญธรรมตามกฎหมายเก่า ไม่ได้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ นั้น ไม่มีสิทธิรับมรดก

๒๙๐/๒๔๙๔ บุตรบุญธรรมตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรของบุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิรับมรดกแทนที่กันได้ตามสิทธิที่กฎหมายให้ไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๓๙

๔๑๗/๒๔๙๕ (ดูการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก)

๑๐๖๖/๒๕๕๕ บิดามารดาพิพาทกันเรื่องบุตร จึงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในศาล ให้บุตรอยู่ในความปกครองของจำเลยตลอดชีวิตของจำเลย และมารดาเด็กยังได้จดทะเบียนเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมของจำเลยอีก แต่ปรากฏว่าการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมของจำเลยขาดความยินยอมของสามีจำเลย จึงไม่สมบูรณ์ตาม ป.พ.พ. ๑๕๔๔ และ พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว ๒๕๗๘ มาตรา ๒๒ ดังนั้นจึงไม่ทำให้จำเลยมีอำนาจปกครองเด็ก และจำเลยเป็นบุคคลภายนอกคดีที่บิดามารดาเด็กยอมกัน จำเลยจึงไม่ได้สิทธิตามกฎหมายอย่างไร ฉะนั้นจำต้องคืนเด็กให้แก่บิดามารดาเด็กนั้น

๑๕๔๔/๒๕๕๗ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมอายุไม่ถึง ๓๐ ปีนั้นไม่สมบูรณ์และไม่ใช้กรณีที่จะให้สืบทายบันได้ แม้ผู้รับบุตรบุญธรรมจะอยู่ต่อมาจนครบ ๓๐ ปีแล้ว ก็ไม่ทำให้การรับบุตรบุญธรรมนั้นสมบูรณ์

๑๕๔๔/๒๕๐๙ ไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติว่า การรับเด็กซึ่งเป็นบุตรของผู้อื่นมาเลี้ยงเหมือนกับบุตรของตนแล้ว ให้ถือว่าเป็นบุตรตามกฎหมายของตน

ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๔ ประสงค์ให้คู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นผู้รับบุตร ก็คงบัญญัติไว้โดยตรงว่าต้องให้คู่สมรสรับบุตรบุญธรรมด้วย การที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องได้รับความยินยอม ก็ย่อมมีความหมายอยู่ในตัวว่า ยินยอมให้คู่สมรสอีกฝ่ายรับบุตรบุญธรรมได้ ไม่ใช่ตัวเองเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย และกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้คู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม

๑๕๔๖/๒๕๐๙ คำว่า "สืบสันดาน" ตามพจนานุกรม หมายความว่าสืบเชื้อสายมาโดยตรง และตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๖, ๑๕๔๗, ๑๖๒๗ แสดงว่าบุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะแตกต่างกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีฐานะต่างกับบุพพการีโดยตรงของ บุตรบุญธรรมอยู่

หลายประการ มาตรา ๑๕๘๗, ๑๖๒๗ เป็นบทบัญญัติพิเศษให้สิทธิบางประการแก่บุตรบุญธรรมในทางแพ่งเกี่ยวกับสัมพันธ์ทางครอบครัว และมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น ต้องใช้โดยเคร่งครัด เฉพาะการตีความถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญาก็ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงหาชอบที่จะนำบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ. มาใช้ตีความคำว่า ผู้สืบสันดานตาม มาตรา ๗๑ วรรค ๒ ไม่ บุตรบุญธรรมจึงไม่ใช่ผู้สืบสันดานกระทำต่อบุพการีตามมาตรา ๗๑ จึงยอมความไม่ได้

๑๗๑/๒๕๐๐ เมื่อมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะ อย่างเดียวกับบุตรชอบ ด้วยกฎหมาย ของผู้รับ บุตรบุญธรรมตามนัย ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๖ วรรคต้นและย่อมเป็นผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม มีสิทธิร้องขอต่อศาลขอให้สั่งเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ และให้อยู่ในความพิทักษ์ของผู้ร้องได้ตาม มาตรา ๓๔ ประกอบด้วย มาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว

๑๒๓๐-๒/๒๕๐๐ บุตรบุญธรรมที่มีได้มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย ไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม

๑๓๙๗/๒๕๐๐ การที่บุตรบุญธรรมยื่นคำ ขอรับบำเหน็จ ตกทอด ของผู้ รับบุตร บุญธรรมซึ่งถึงแก่กรรม ย่อมเป็นการโต้แย้งสิทธิของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม คู่สมรสนั้นจึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งคู่สมรสมิได้ ให้ความยินยอมได้

๖๔๙/๒๕๐๒ บุตรบุญธรรมยังคงมีสิทธิหน้าที่ต่อบิดามารดา รวมทั้งหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๕ ฉะนั้นแม้โจทก์จะยกผู้ตายซึ่งเป็นบุตรให้ จ. ผู้ตายยังคงมีความผูกพันต่อโจทก์ เมื่อลูกจ้างจำเลยกระทำละเมิดต่อผู้ตายในทางการที่จ้างโจทก์มีอำนาจฟ้อง

๖๑๘/๒๕๑๔ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม เป็นผู้เยาว์อายุ ๘ ขวบ บิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน บิดาของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ลงชื่อในคำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม แต่เมื่อยื่นคำร้องแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบถาม และได้ส่วนทั้งฝ่ายผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม และฝ่ายที่จะเป็นบุตรบุญธรรมถูกต้องตามเงื่อนไขของการจดทะเบียนแล้ว ทั้งมารดาของผู้เยาว์ก็ได้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ให้ความยินยอมที่ด้านหลังของคำร้องแล้ว ถือได้ว่าคำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมได้ทำตามแบบโดยชอบแล้ว

ในทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ในช่องลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน ไม่มีลายมือชื่อบุตรบุญธรรม และไม่มีลายมือชื่อของมารดาผู้เยาว์ ซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม แต่ด้านหลังของทะเบียนนี้มีบันทึกปากคำของผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ให้ความยินยอม ซึ่งนายทะเบียนได้บันทึกไว้ว่ามารดาผู้เยาว์ให้ความยินยอมแล้ว แม้นายทะเบียนจะไม่ได้ลงวันเดือนปีที่บันทึก ก็เป็นที่เห็นได้ว่าได้บันทึกไว้ในวันเวลาเดียวกันต่อเนื่องกับรายการจดทะเบียนด้านหน้า ไม่พอฟังถือว่า การจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมไม่สมบูรณ์

๑๐. คำอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๔-๑๕๙๘)

๑๐๕๕/๒๕๓๒ สามีมาฟ้องแบ่งสินสมรสจากภรรยา ซึ่งได้หย่าขาดจากกันแล้ว ศาลยอมหักค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องแก่การรักษาทรัพย์ ซึ่งเป็นประโยชน์ร่วมกันให้แก่จำเลยได้ แต่จะหักค่ากินอยู่ของจำเลยและบุตร ให้แก่จำเลยโดยไม่ได้ฟ้องแย้งไม่ได้

๑๖๐๑/๒๔๙๒ บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ทำบิดา

บุตรที่บิดารับรองแล้ว แม้ไม่เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายก็มีสิทธิในฐานะผู้สืบสันดาน จึงมีสิทธิฟ้องเรียกค่าทำศพจากผู้ทำบิดาของตนได้

๑๔๓๖/๒๔๙๓ ภริยาขอหย่าขาดจากสามี เมื่อมีหนี้อันเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูเช่น ต้องไปซื้อเชื้อสิ่งของ และกู้ยืมผู้มีชื่อมาใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นเกี่ยวกับการครองชีพของตัวภริยาและบุตร ซึ่งสามีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ และเมื่อภริยาเรียกร้องให้สามีชำระ สามีก็ไม่ชำระ ดังนี้ย่อมตกเป็นภาระแก่ภริยา ภริยา ย่อมขอให้ศาลแสดงว่า สามีมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบหนี้ดังกล่าวได้ และ ศาลก็พิพากษาให้สามีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ตามจำนวนที่ภริยาฟ้องมานั้นได้

ในกรณีดังกล่าวนี้ภริยาจะฟ้องแทนเจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้ไม่ได้มอบอำนาจให้ไม่ได้ หรือจะฟ้องให้สามีชำระหนี้แก่ภริยา เพื่อภริยาจะได้นำไปชำระแก่เจ้าหนี้ก็ได้

๑๓๙๓/๒๔๙๕ มารดาของผู้เยาว์ ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ ย่อมมีอำนาจฟ้องค่าเรียกอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ได้ ไม่เป็นอุทลุมเพราะฟ้องในฐานะส่วนตัวของตนเอง ไม่ใช่ฟ้องในนามของเด็ก หรือในฐานะเป็นผู้แทนเด็ก

ภรรยาฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูบุตรจากสามี ซึ่งหย่ากันแล้วนั้น สามีจะอ้างอายุความ มาตรา ๑๖๕ (๑๒) มาตัดฟ้องไม่ได้ เพราะเป็นกรณีที่บุตรอยู่กับมารดาในฐานะเป็นมารดา และเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองกรณีไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๕ (๑๒) และมาตรา ๑๖๖

ตาม มาตรา ๑๕๙๔ ป.พ.พ. ระบุว่า บุคคลผู้มี สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูต้องเป็นผู้ไร้ทรัพย์สิน และสามารถเลี้ยงตนเองได้และแม่ใน

เรื่องบิดามารดามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรตั้งที่ระบุมไว้ใน มาตรา ๑๕๓๖ ในการรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาก็ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยค่าอุปการะเลี้ยงดูตาม มาตรา ๑๕๔๔ ด้วย ฉะนั้นถ้า บุตรมีทรัพย์สิน ซึ่งมีราคามากอาจหารายได้เป็นจำนวนท่วมล้นค่าเลี้ยงดู และค่าศึกษาแล้ว บิดาก็ไม่ต้องรับผิดชอบในค่าอุปการะเลี้ยงดู และการศึกษา ของบุตรนั้น

๑๔๐๒/๒๔๙๖ ศาลพิพากษาให้หย่าเพราะสามีเป็นฝ่ายผิด ศาลพิพากษาให้สามีจ่าย ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภริยาได้

๒๐๘๕/๒๔๙๙ มารดาเด็กมีสิทธิฟ้องชายผู้ได้เสียกับตนโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ขอให้รับรองบุตรซึ่งเกิดจากชายนั้น และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรนั้น รวมในคดีเดียวกันได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรเสีย ก่อน แล้วจึงฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูภายหลัง

๖๗๗/๒๕๐๑ มารดาต้องอุปการะบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว เฉพาะเมื่อบุตรทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ จำเลยทำละเมิดให้มารดาโจทก์ตาย โจทก์ ว่าเหตุขาดที่เคารพรัก และขาดอุปการะที่มารดาดูแลบ้านเรือนและบุตรโจทก์ ไม่เรียกว่าโจทก์ขาดอุปการะ และตามกฎหมายโจทก์เรียกค่าสินไหมทดแทน ในส่วนนี้ไม่ได้

๒๙๓/๒๕๐๖ ที่ว่าบุคคลไม่ต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้อื่นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๕ นั้น มุ่งหมายถึงหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูสำหรับกาลข้างหน้า ส่วนหนี้สินค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ค้างอยู่ก่อนนั้น ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงเพราะฐานะของฝ่ายลูกหนี้อัน เกิดขึ้นภายหลัง

การกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูกันเองในการยอมความ โดยศาลมิได้ เกี่ยวข้องด้วยนั้น หากต่อมาปรากฏว่าพฤติการณ์รายได้ หรือฐานะของคู่

กรณีเปลี่ยนแปลงไป ก็ชอบที่จะร้องขอต่อศาลให้สั่งตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๖ ได้

ค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ศาลจะสั่งให้ตาม มาตรา ๑๕๓๖ นั้น ต้องเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูที่จะต้องชำระในอนาคต จะสั่งย้อนไปเกี่ยวกับเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ค้างชำระกันอยู่ก่อนแล้วหาได้ไม่

๖๖๙/๒๕๐๖ การที่บิดามารดาหย่ากันเอง และตกลงให้บิดาเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์นั้น ตามปกติบิดาย่อมเป็นผู้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามควรแก่กรณี หากบิดาจะเลยหรือประพฤติดีมิชอบให้เห็นว่าไม่สมควรแก่หน้าที่ จนบุตรนั้นหนีมาอยู่กับมารดา เป็นเหตุให้มารดาต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูไปก็ดี มารดาก็ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเงินจากบิดาได้ จนกว่าจะได้ร้องขอต่อศาลให้ถอนบิดาจากการเป็นผู้ปกครอง โดยขอตั้งตนเป็นผู้ปกครองเสียก่อน แล้วจึงจะใช้สิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรจากบิดา ตามมาตรา ๑๕๓๖

๘๖๗/๒๕๐๘ โจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ซึ่งจำเลยยอมจ่ายให้โจทก์ตามสัญญาประนีประนอม เมื่อจำเลยไม่ปฏิบัติตามสัญญาโจทก์ก็มีอำนาจฟ้องให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาได้

๒๑๐/๒๕๑๐ การที่ศาลพิพากษาว่า เด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลย (บิดา) และให้เด็กอยู่กับโจทก์ (มารดา) โดยให้จำเลยส่งค่าเลี้ยงดูเด็กจนเด็กอายุครบ ๒๐ ปี ถือได้ว่าศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่แก่มารดาตามมาตรา ๑๕๓๘ (๖) แล้ว

๔๕๘/๒๕๑๑ มารดาไม่มีสิทธิฟ้องเรียก ค่าเลี้ยงดูบุตรจากผู้ทำละเมิดต่อบิดา ของบุตรในนามของตนเอง เพราะผู้ที่ขาดอุปการะเลี้ยงดูคือบุตรมิใช่มารดา มารดาฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูบุตรโดยบรรยายฟ้องว่า ผู้ตายมีบุตรกับตน ๔ คน ได้ระบุชื่อและอายุของบุตรทุกคน และว่าบุตรเหล่านั้นอยู่ในความอุปการะ

เลี้ยงดูของผู้ตายซึ่งเป็นบิดา เมื่อบิดาตายบุตรทั้ง ๔ ก็ขาดที่พึ่งและผู้อุปการะเลี้ยงดู จึงมาเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรทั้ง ๔ ดังนี้ถือได้ว่ามารดาฟ้องในนามของบุตรโดยปริยาย

๕๓๙/๒๕๑๑ แม้ศาลพิพากษาให้หย่ากัน เมื่อจำเลยมีรายได้พอจากทรัพย์สินและการทำงานที่เคยทำระหว่างสมรส ศาลก็ไม่พิพากษาให้สามีจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้

๖๘๙/๒๕๑๒ บุตรบุญธรรมยังคงมีสิทธิหน้าที่ต่อบิดามารดา รวมทั้งหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๕ ฉะนั้นแม้โจทก์จะยกผู้ตายซึ่งเป็นบุตรให้ จ. ผู้ตายยังคงมีความผูกพันต่อโจทก์ เมื่อลูกจ้างจำเลยกระทำละเมิดต่อผู้ตายในทางการที่จ้าง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

๑๐๗๙/๒๕๑๒ (ประชุมใหญ่) สามีภรรยาจดทะเบียนหย่าขาดจากกัน และทำสัญญากันไว้ว่า ให้ภรรยาเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรโดยสามียอมส่งเงินค่าเลี้ยงดูบุตรให้ตามจำนวนที่กำหนด สัญญาดังกล่าวเป็นการระงับข้อพิพาทระหว่างสามีภรรยาซึ่งมีอยู่ และจะมีขึ้นให้เสร็จกันไป จึงเป็นสัญญาปรานีประนอม

เมื่อสามีผิดสัญญาไม่ส่งเงินค่าเลี้ยงดูบุตร การที่ภรณามาฟ้องเรียกเงินค่าเลี้ยงดูบุตร จึงเป็นการฟ้องเรียกร้องให้สามีชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมหาใช้คดีที่กล่าวอ้างถึงสิทธิเกี่ยวแก่บุตร ที่จะได้รับค่าเลี้ยงดูจากบิดาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๖ อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่

๑๖๑๗/๒๕๑๒ สามีภรรยาอยู่กินด้วยกันมาได้ ๓๐ ปีเศษ ขณะมีชีวิตอยู่ได้ช่วยเหลือในทางค้าขาย แสดงว่าสามีภรรยาต่างก็มีอุปการะซึ่งกันและกัน ฉะนั้นเมื่อจำเลยทำละเมิด เป็นเหตุให้ฝ่ายหนึ่งตายลง ย่อมเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องขาดไร้อุปการะ และขาดการไร้อุปการะเช่นว่านี้เป็นการขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย ผู้ที่มีชีวิตอยู่จึงชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นได้

๒๑๕/๒๕๑๓ การฟ้องเรียกร้องตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๓ วรรค ๓ มิใช่เป็นการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยตรง แต่เป็นการเรียกค่าสินไหมทดแทน การที่บุตรถึงแก่ความตายเพราะถูกทำละเมิดถือได้ว่าบิดามารดาต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายแล้ว โดยไม่ต้องคำนึงว่าบิดามารดาจะมีฐานะยากดีมีจนอย่างไร และบุตรที่ตายนั้นจะได้อุปการะอยู่ก่อนหรือไม่

๑๑๔๖/๒๕๑๓ จำเลยฎีกาว่า โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย เพราะไม่ใช่บุตร และภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายนั้น แม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้นชั้นว่า ในชั้นอุทธรณ์ จำเลยก็ยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

โจทก์เป็นเพียงบุตรนอกสมรสของผู้ตาย ถึงแม้ผู้ตายได้แจ้งทะเบียนคนเกิดว่า โจทก์เป็นบุตรของผู้ตาย และอุปการะเลี้ยงดูโดยเปิดเผยตลอดมาก็ไม่ทำให้โจทก์เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเพราะบุตรนอกสมรสจะกลายเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายได้ตามวิธีการในมาตรา ๑๕๒๖ แห่ง ป.พ.พ. เท่านั้น โจทก์ก็ยังมีฐานะเป็นเพียงบุตรที่ผู้ตายได้รับรองแล้ว ตามมาตรา ๑๖๒๗ และมีสิทธิที่จะรับมรดกในฐานะที่เป็นสืบสันดานได้ตาม มาตรา ๑๖๒๙ (๑) แต่ไม่มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือฟ้องเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย

๔๗๗/๒๕๑๔ (ประชุมใหญ่) กรณีละเมิดที่เป็นเหตุให้เศร้าโศกเสียใจและผิดหวัง ป.พ.พ. มิได้บัญญัติไว้ให้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้จะเป็นบิดาตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา (เมื่อโจทก์เป็นบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะจากผู้ตาย)

ผู้ที่เป็นทายาทของผู้ตายเท่านั้น ที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน
เกี่ยวกับค่าปลงศพตาม มาตรา ๔๔๓ วรรค ๑ จากผู้ที่จะกระทำละเมิดทำให้เจ้า
มรดกถึงแก่ความตาย

๑๐๗๗/๒๕๑๔ (ดูการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็ก)

๑๑. ประเด็น หน้าที่นำสืบ อำนาจฟ้อง อื่น ๆ

๒๐๓/๒๕๕๑ จำเลยรับว่าเป็นสามีภริยากับโจทก์ แต่ต่อสู้ว่าได้หย่าขาดจากกันแล้ว
ดังนั้นเป็นหน้าที่จำเลยต้องนำสืบ มิฉะนั้นต้องถือว่าเป็นสามีภริยากันอยู่
มีเหตุที่โจทก์จะหย่าขาดกับจำเลยได้หรือไม่ เป็นหน้าที่โจทก์
ต้องนำสืบ

โจทก์จำเลยต่างอ้างว่าตนมีสินเดิม และว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่มี เมื่อไม่นำ
สืบทั้งสองฝ่ายก็ต้องถือว่าไม่มีสินเดิมด้วยกันทั้งสองฝ่าย

โจทก์ฟ้องว่านาเป็นสินสมรส จำเลยว่าเป็นสินเดิมของจำเลยแต่ไม่
นำสืบ สวณยางโจทก์ว่าเป็นสินสมรส จำเลยไม่ได้ให้การถึงดังนั้นต้องถือว่า
นาและสวณยางเป็นสินสมรส

๒๑๔/๒๕๕๑ โจทก์ฟ้องขอแบ่งสินสมรสจากจำเลย ๆ ต่อสู้ว่า เป็นสินส่วนตัวหรือ
สินเดิมเพราะได้มาก่อนเป็นภรรยาโจทก์ ครั้นถึงวันพิจารณา จำเลยแถลง
ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาภายหลังที่ขาดจากเป็นสามีภรรยาแล้ว จะขอสืบพยาน
ตามที่แถลง ดังนั้นเป็นเรื่องขัดกับข้อเท็จจริงที่จำเลยสู้ไว้ จึงเป็นการขอสืบ
นอกประเด็น ศาลย่อมไม่ยอมให้สืบ

๔๓๖/๒๔๕๑ ภรรยาคนหนึ่งฟ้องเรียกสินสมรสทั้งหมด จากผู้รับมรดกของสามี ภรรยาอีกคนหนึ่งมีส่วนได้สินสมรสด้วย ย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกสินสมรสของตนจากภรรยาคนแรกได้ภายในอายุความ การที่มีได้เป็นคู่ความในคดีก่อน และการเบิกความในคดีก่อนเป็นปฏิบัตย์ต่อภรรยาคนแรกนั้น ไม่เป็นเหตุตัดสิทธิฟ้องร้อง และการมาฟ้องเช่นนั้นไม่ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

๗๒๕/๒๔๕๑ (อำนาจฟ้อง ดู บิดามารดา กับบุตร ฯลฯ)

๑๐๖๗/๒๔๕๑ โจทก์ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นบุตรผู้ตายโดยอ้างว่า โจทก์เป็นภรรยาของผู้ตาย จำเลยรวบรวมทรัพย์ไว้ทั้งหมดไม่ยอมให้โจทก์เกี่ยวข้อง ขอให้ศาลบังคับจำเลยส่งทรัพย์ให้โจทก์ยึดถือครอบครองผู้เดียว หรือให้จำเลยแบ่งทรัพย์ซึ่งโจทก์มีส่วนจะได้รับ ๒๒๐๖ บาท ดังนั้นศาลจะบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่ได้ เพราะคำขอข้อแรกมิใช่เรื่องขอเข้าจัดการมรดก เป็นการขอเข้าครอบครองเฉย ๆ ซึ่งทำไม่ได้ และไม่ใช้เรื่องขอแบ่งมรดก และแบ่งสินสมรสเพราะไม่ได้ตั้งรูปคดีมาทางนี้

๔๖/๒๔๕๒ โจทก์กล่าวในฟ้องว่า ภรรยาโจทก์ไม่มีสินเดิมไม่มีสิทธิได้สินสมรส จำเลยให้การว่า ภรรยาโจทก์มีสินเดิมมีสิทธิได้สินสมรส ดังนั้นเป็นคำให้การถูกต้องตาม ป. วิแพ่ง มาตรา ๑๗๗ จำเลยไม่ต้องระบุว่า มีทรัพย์อะไรเป็นสินเดิม ผิดกับเรื่องขอให้หักสินสมรสใช้สินเดิม ซึ่งจะต้องระบุว่า มีทรัพย์อะไรเป็นสินเดิม และราคาเท่าใด มิฉะนั้นก็ขัดใช้กันไม่ได้

ในกรณีที่ฟ้องแบ่งสินสมรสโดยอ้างว่า มีสินเดิมแต่ไม่ระบุว่า มีทรัพย์อะไรนั้น อีกฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลสอบถามเพื่อให้ได้ความชัดในวันขึ้นสองสถานตามมาตรา ๑๘๓ ได้ เมื่อศาลสอบถามมัดประเด็นว่าเป็นทรัพย์อะไรแล้ว คู่ความก็ต้องดำเนินการตามที่มัดไว้

๖๕๓/๒๕๕๒ ฝ่ายที่อ้างว่าเป็นสามีภรรยา กันตามกฎหมายมีหน้าที่ต้องนำสืบ

๘๒๖/๒๕๕๒ โจทก์ฟ้องว่า หญิงไม่ใช่เป็นภรรยาของชาย เพราะไม่จดทะเบียนสมรส เมื่อจำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ เป็นแต่กล่าวว่าทรัพย์สินบางอย่างเป็นสินสมรสระหว่างหญิงกับชาย ดังนั้นต้องฟ้องตามฟ้องของโจทก์ว่า หญิงกับชายนั้นไม่เป็นสามีภรรยา กันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑๖๐๑/๒๕๕๒ (อำนาจฟ้อง ตุลาการอุทธรณ์)

๑๕๕๓/๒๕๕๒ ภรรยาไปยืมเงินโจทก์มาวางมัดจำซื้อที่ดินของจำเลยโดยสามีรู้เห็นยินยอมด้วย กับทั้งยังปฏิเสธหรือยังบอกกล่าวการยืมนี้ด้วย ฉะนั้นเมื่อสามีบอกกล่าวนิติกรรมซื้อขายที่ดินแล้ว สามีจะเรียกเงินคืนจากจำเลยไม่ได้โจทก์ผู้ซึ่งอ้างว่าได้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากสามีก็ย่อมไม่มีสิทธิดีกว่า จึงฟ้องเรียกเงินจากจำเลยไม่ได้ดั่งกัน

๑๘๘๖/๒๕๕๒ นำยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้หลานซึ่งตนเคยเลี้ยงดูมา และเป็นบุตรบุญธรรมของตนเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ แต่ปรากฏว่ามีได้มีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม และหลานนั้นก็มีภรรยาแยกไปอยู่ต่างหากแล้ว ดังนั้น น้าย่อมไม่เป็นบุคคลตามมาตรา ๒๙ ที่จะร้องขอให้ศาลสั่งเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้

๓๓๓๗/๒๕๕๓ (อำนาจฟ้อง ตุลาการอุทธรณ์ระหว่างสามีภรรยา)

๑๐๒๕/๒๕๕๓ คำฟ้องซึ่งกล่าวอ้างถึงการหมิ่นประมาท อันเป็นเหตุหย่าตามกฎหมายแพ่งนั้น ไม่เหมือนกับการฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมี ป. วิ อาญามาตรา ๑๕๔ (๕) วรรค ๒ บัญญัติไว้เป็นพิเศษ

๑๓๗-๒/๒๔๙๓ การฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ถ้าเด็กนั้นตายแล้วกฎหมายยอมให้ผู้สืบสันดานของเด็กเท่านั้นที่จะฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตรได้ มารดาของเด็กไม่มีสิทธิจะฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรได้

๑๑๔๔/๒๔๙๔ โจทก์ (ภริยา) ฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลย (สามี) ไปจดทะเบียนการหย่ากับโจทก์ หากไม่สามารถไปก็ขอให้มีการฟ้องการอำเภอยกทะเบียนการหย่าให้โจทก์ ทั้งนี้ โจทก์อ้างเหตุผลว่า โจทก์จำเลยทะเลาะกันแล้วตกลงหย่ากัน โดยทำหนังสือหย่ากันแล้ว จำเลยก็ได้ขึ้นทรัพย์สินของอพยพไปอยู่ ณ ภูมิลำเนาเดิมของจำเลย มิได้เกี่ยวข้องกับโจทก์แต่อย่างใด เกิน ๑ ปี ดังนั้นแม้หนังสือหย่าจะไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ศาลก็พิจารณาเหตุข้อที่ร้างกันเกิน ๑ ปี เป็นเหตุหย่าได้ ไม่เป็นการนอกฟ้องนอกประเด็น

๖๙๙/๒๔๙๔ (ฟ้องซ้ำ ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๖๗๗/๒๕๐๖ (ดูเพิกถอนการสมรส ฯลฯ)

๒๕๑-๒/๒๕๐๘ บุตรไม่อาจอ้างว่าบิดานำสินสมรสของบิดามารดามาทำพินัยกรรมในเมื่อมารดามีส่วนได้เสียโดยตรงมิได้โต้แย้งคัดค้าน

๘๗๒/๒๕๐๘ โจทก์ตั้งประเด็นขอแบ่งที่พิพาท ซึ่งสามีโจทก์ยกให้จำเลยก่อนตาย โดยอ้างว่าเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์กับสามีผู้ตาย แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่าที่พิพาทเป็นสินเดิมของผู้ตาย ซึ่งต้องตกเป็นมรดกของผู้ตายอันจะพึงได้แก่ทายาทต่อไป เช่นนี้ศาลจะแบ่งที่พิพาทให้โจทก์ในชั้นนี้ยังไม่ได้ เพราะโจทก์ยังไม่ได้ตั้งประเด็นฟ้องขอแบ่งในฐานะผู้รับมรดก

๑๑๑๖/๒๕๐๘ (อำนาจฟ้อง ดูการแบ่งสินสมรส)

๑๒๐๐/๒๕๐๘ โจทก์เป็นสามีภริยากับผู้ตาย เมื่อจำเลยอ้างว่าโจทก์กับผู้ตายขาดจากกัน จำเลยต้องนำสืบ

๑๒๘๕/๒๕๐๘ (อำนาจฟ้อง ดู บิดามารดากับบุตร ฯลฯ)

๑๖๒/๒๕๐๙ เมื่อมีการมอบอำนาจให้จัดการฟ้องร้องเกี่ยวกับที่ดินแล้ว ก็เท่ากับมอบอำนาจให้ฟ้องเกี่ยวกับตึกซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินด้วย

หญิงมีสามีได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องคดีแทนบุคคลอื่น โดยมีได้กระทำการใด ๆ ผูกพันสินบริภัณฑ์แต่อย่างใด จึงมีอำนาจฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องรับความยินยอมจากสามี

๓๓๙/๒๕๐๙ (อำนาจฟ้อง ดูเพิกถอนการสมรส ฯลฯ)

๙๕๐/๒๕๐๙ (อำนาจฟ้อง ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๑๐๘๓/๒๕๐๙ ภรรยาฟ้องคดีเรียกที่ดินอันเป็นสินบริภัณฑ์จากบุคคลภายนอกโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสามี เพราะคดีจะขาดอายุความ ถ้าปรากฏว่าสามีไม่ยอมอนุญาตโดยปราศจากเหตุอันสมควร ภรรยาขอขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ฟ้องคดีได้

๖๐๒/๒๕๑๐ (อำนาจฟ้อง ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๘๖๖/๒๕๑๐ (หน้าที่นำสืบ ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๔๕๘/๒๕๑๑ (อำนาจฟ้อง ดูค่าอุปการะเลี้ยงดู)

๕๓๙/๒๕๑๑ (ประเด็น ดูเพิกถอนการสมรส)

๑๑๗๙/๒๕๑๑ (ฟ้องซ้ำ ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๖๘๙/๒๕๑๒ (อำนาจฟ้อง ดูบุตรบุญธรรม)

๑๐๗๙/๒๕๑๒ (อำนาจฟ้อง ดูค่าอุปการะเลี้ยงดู)

๑๑๔๕/๒๕๑๒ บุตรโจทก์ถูกรถยนต์ชนได้รับบาดเจ็บสาหัส โจทก์ซึ่งเป็นบิดาและเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ย่อมมีหน้าที่รักษาพยาบาล เมื่อต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไปแล้วจึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายที่จ่ายไป ซึ่งเป็นค่าเสียหายส่วนตัวโดยตรงได้

๑๓๑๗/๒๕๑๒ (อำนาจฟ้อง ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๑๑๔๖/๒๕๑๓ (อำนาจฟ้อง ดูค่าอุปการะเลี้ยงดู)

๔๗๗/๓๕๑๔ (อำนาจฟ้อง ดูค่าอุปการะเลี้ยงดู)

๑๗๖๙/๒๕๑๔ (อำนาจฟ้อง ดูทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา)

๑๒. ทรัพย์สินของสามีภริยาที่ไม่จดทะเบียน สมรส

๖๓๒/๒๕๙๑ เป็นสามีภริยากันโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีการแบ่งทรัพย์สินก็ต้องแบ่งอย่างเป็นเจ้าของร่วมกัน

โจทก์ฟ้องขอแบ่งมรดกจากจำเลยโดยอ้างว่า ผู้ตายเป็นบุตรโจทก์และว่าจำเลยเป็นสามีผู้ตาย แต่เมื่อทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยไม่ใช่สามีผู้ตายตามกฎหมายและไม่มีสิทธิรับมรดกผู้ตาย ศาลก็พิพากษาให้จำเลยส่งทรัพย์สินของผู้ตายให้โจทก์ได้ ไม่เป็นการนอกฟ้อง

๘๒๖/๒๕๙๒ ในกรณีที่ไม่เป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย จะมีสิทธิแบ่งทรัพย์สินในฐานะเป็นเจ้าของ ร่วมกันต่อเมื่อเห็นเจตนาได้ว่าการที่เขา ปฏิบัติต่อกันนั้นสามีภริยา และช่วยหาทรัพย์สินมาเช่นนั้นมีความประสงค์จะหาร่วมกัน

การที่คนหนึ่งได้รับมรดกย่อมไม่ใช่สิ่งที่ร่วมกันหามา จึงขอแบ่งในฐานะเป็น
เจ้าของร่วมกันหาได้ไม่

๑๐๓๓/๒๔๙๒ บุคคลที่เป็นสามีภริยากันโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ไม่มีสิทธิ
ฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินจากอีกฝ่ายหนึ่ง สำหรับทรัพย์สินที่ตนไม่ได้ร่วมทุนร่วมแรง
ทำมาหาได้

๑๐๗๙/๒๔๙๒ โจทก์ฟ้องหย่า และขอแบ่งสินสมรสครึ่งหนึ่ง ทางพิเคราะห์ได้
ความว่า โจทก์จำเลยไม่ใช่สามีภริยากันตามกฎหมาย ศาลก็พิพากษาให้แบ่ง
ทรัพย์สินได้

ชายหญิงอยู่ร่วมกันฉันสามีเมีย และต่างช่วยกันทำมาหาเลี้ยงชีพตลอด
มา ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้นั้นเมื่อฝ่ายใดสืบไม่ได้ว่าตนหาได้มาโดยเฉพาะ โดยอีก
ฝ่ายหนึ่งไม่เกี่ยวข้องด้วยแล้ว ศาลย่อมให้แบ่งคนละครึ่ง

๑๖๔๒/๒๔๙๒ ผู้ตายเป็นสามีภรรยากับจำเลยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ตายได้
พุดยกรทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่จำเลย โดยให้จำเลยจ่ายเงินให้แก่มารดาผู้ตายจำนวน
หนึ่ง จำเลยได้จ่ายเงินให้แก่มารดาผู้ตายแล้ว ทรัพย์สินย่อมตกได้แก่จำเลยทั้งหมด
มารดาผู้ตายจะมาฟ้องเรียกทรัพย์สินส่วนของผู้ตายอีกไม่ได้

๑๖๔๔/๒๔๙๒ เป็นฉันสามีภรรยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฝ่ายหนึ่งขอที่ดินจากผู้อื่น
แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งลงชื่อในใบเหี่ยยบย่ำแต่ผู้เดียวอนั้น ไม่เป็นข้อแสดงว่าสละ
สิทธิในที่ดินให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

๑๑๐๐/๒๔๙๓ (ดู การหมั้น ฯลฯ)

๑๗๗๔/๒๔๙๓ (ดู การหมั้น ฯลฯ)

๒๐๐๑/๒๔๔๔ หญิงฟ้องหย่าขาดจากชายผู้เป็นสามี และขอแบ่งสินสมรสด้วย แม้จะได้ความว่าการสมรสไม่ได้จดทะเบียน จึงไม่เป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย ศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในเรื่องหย่าก็ตาม แต่ในเรื่องทรัพย์สินที่ขอแบ่งนั้น ศาลจำเป็นต้องวินิจฉัยให้ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗๙/๒๔๕๒

๔๔๐/๒๔๔๔ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับผิดชอบในหนี้เงินกู้ที่สามีจำเลย กู้เงินโจทก์ไว้ในฐานะที่จำเลยเป็นภริยาผู้รับมรดกของสามี หรือในฐานะที่สามีลงชื่อจำเลยเป็นผู้ถือหุ้นในบริการอันหนึ่งแทนสามี เมื่อทางพิจารณาฟังว่าจำเลยไม่ใช่ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย จำเลยจึงไม่ใช่ผู้รับมรดกของผู้ตายจะนั้นย่อมไม่มีความผูกพันอันใดจะต้องรับใช้หนี้ของผู้ตายตามฟ้อง แม้จำเลยจะรับทรัพย์สินของผู้ตายไว้ก็ตาม โดยอันเดียวกัน แม้จำเลยจะมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นแทนผู้ตาย ก็ไม่ทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ด้วยกัน

๒๒๗/๒๕๐๐ สามีภริยาไม่จดทะเบียน หญิงขายทรัพย์สินของตนเอาเงินไปซื้อที่ดินและกระบือ ลงชื่อขายถือกรรมสิทธิ์ทำกินร่วมกันมา ชายตายถือว่าทรัพย์สินนั้นชายหญิงเป็นเจ้าของร่วมกัน

๑๔๗๗/๒๕๐๓ ศาลพิพากษาให้แก้ทรัพย์สินกันระหว่างสามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วเจ้าหนี้ของสามีฟ้องสามียึดทรัพย์สินที่จะแบ่งมาขายทอดตลาด ดังนั้นสามีจะขอสืบพยานว่าเป็นหนี้ร่วม เพื่อให้เจ้าหนี้เอาชำระจากทรัพย์สินส่วนของภริยาไม่ได้

๓๒๓/๒๕๐๕ ผู้ตายทำสัญญากับโจทก์ว่า จะปลูกห้องแถวแล้วแบ่งห้องให้โจทก์ โดยโจทก์ยกที่ดินส่วนที่ปลูกห้องแถวให้ผู้ตายเป็นการตอบแทน จำเลยซึ่งอยู่กินกับผู้ตายจนสามีภริยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส และได้รู้

เห็นมีส่วนได้เสียเป็นเจ้าของ รวมในที่ดินที่ได้มาตามสัญญาด้วย เช่นนี้
จำเลยก็ต้องรับผิดชอบโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว

๗๙/๒๕๐๖ จำเลยกับผู้ร้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียน สมรส
ระหว่างนั้นได้ออกเงินซื้อที่ดินและร่วมกันครอบครองมา เมื่อจำเลยผู้เป็น
สามีนำรังวัดเพื่อออกโฉนดและใบไต่สวน ผู้ร้องทราบและยอมให้จำเลยลง
ชื่อเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ภายหลังจำเลยนำที่ดินไปจำนองโจทก์ เมื่อโจทก์
บอกกล่าวการบังคับจำนอง ผู้ร้องก็ติดต่อขอผ่อนผันกับโจทก์ โดยได้รับมอบ
อำนาจจากจำเลย ต่อมาผู้ร้องปลูกห้องแถวลงในที่ดินนี้ ผู้ร้องก็ขออนุญาต
โจทก์และยอมให้สิ่งปลูกสร้างตกอยู่ในสัญญาจำนองด้วย เมื่อจำเลยถูกโจทก์
ฟ้องบังคับจำนอง จนกระทั่งโจทก์ชนะคดี ยึดที่ดินจำนองขายทอดตลาด
ผู้ร้องก็ไม่เคยโต้แย้งเลย ดังนั้นผู้ร้องจะมาโต้แย้งภายหลังที่ขายทอดตลาดแล้ว
ว่าทรัพย์สินนี้เป็นของผู้ร้องร่วมอยู่ด้วย จำเลยไม่มีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สิน
ของผู้ร้อง จึงขอแบ่งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดเช่นนี้หาได้ไม่ เพราะ
ตามพฤติการณ์ของผู้ร้องแสดงชัดแจ้งแล้วว่า ผู้ร้องรับรองต่อโจทก์ว่าที่จำเลย
จำนองที่ดินนี้แก่โจทก์เป็นการสมบูรณ์ และโดยมีอำนาจ

๕๒๔/๒๕๐๖ ผู้ตายมีภริยาชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วคนหนึ่ง ต่อมาได้ภริยาน้อยที่
ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาอยู่ร่วมด้วยอีกคนหนึ่ง ดังนั้นถือว่าภริยาน้อยเข้ามาอยู่
ในครอบครัวของผู้ตายในฐานะเป็นบริวาร หรือนางบำเรอเท่านั้น จึงหา
สิทธิที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกองทรัพย์สินที่ได้มา ระหว่างผู้ตายกับภริยาที่
ชอบด้วยกฎหมายไม่

๑๑๒๔/๒๕๐๖ การที่โจทก์อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลย แต่มิได้จดทะเบียนสมรส
ตามกฎหมายนั้น ทรัพย์สินที่โจทก์ได้รับมรดกมาในระหว่างอยู่กินฉัน

กรียากับจำเลย จำเลยก็ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของร่วมกับโจทก์ เพราะการที่โจทก์ได้รับมรดกทรัพย์สินนั้นมา ย่อมไม่ใช่ทรัพย์สินที่โจทก์และจำเลยร่วมกันหามา

๕๑๖/๒๕๐๘ หญิงชายอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ได้ร่วมกันซื้อนาและทำกินเป็นการแสดงเจตนาให้ถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน ส่วนเงินที่ซื้อฝ่ายใดจะยืมใครมาเป็นอีกเรื่องหนึ่งไม่เกี่ยวกับตัวทรัพย์สิน เพราะหญิงชายนั้นระคนปนทรัพย์สินกันใช้สอยและทำมาหากินด้วยกัน ต้องถือว่าต่างมีสิทธิเป็นเจ้าของคนละครึ่ง

เจ้าหนี้ของสามีจะเอาทรัพย์สินของส่วนภริยาที่มิได้จดทะเบียนและมีได้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษามาชำระหนี้ไม่ได้

๖๘๔/๒๕๐๘ โจทก์จำเลยแต่งงานกันตามประเพณี ไม่ได้จดทะเบียนอยู่กินกันฉันสามีภริยา ทำมาหากินร่วมกันมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมานี้ย่อมเป็นของโจทก์จำเลยร่วมกัน จำเลยมีสิทธิขอแบ่งได้ครึ่งหนึ่ง

๑๓๖๖/๒๕๐๘ แม้ผู้ร้องขัดทรัพย์สินจะร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่โจทก์นำยึดทั้งหมดและแม้ศาลจะยกคำร้องขัดทรัพย์สิน แต่เมื่อศาลฟังว่าผู้ร้องเป็นภริยาจำเลย แต่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ศาลก็มีอำนาจวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินที่โจทก์นำยึดเป็นของจำเลยและผู้ร้อง คนละ ครึ่งได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ (๒)

ในกรณีเช่นนี้ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขายทรัพย์สินที่ยึดแล้วก็หักเงินที่ขายให้แก่ผู้ร้องได้ครึ่งหนึ่ง

๑๓๗๕/๒๕๐๘ สามีภริยาที่มิได้จดทะเบียนตามกฎหมาย อยู่ร่วมเรือนเดียวกัน สามีไปกู้เงินมา แต่ไม่ได้ความชัดว่าเงินที่กู้ได้นำไปใช้ในกิจการอันใดแน่

ผู้ให้กู้ว่าให้กู้เพราะสามีนั้นเป็นลูก และเชื่อหลักฐานของสามี จึงเป็นเรื่องส่วนตัวของสามี ภรรยาไม่อยู่ในฐานะลูกหนี้ร่วม

๑๔๗๒/๒๕๐๘ จำเลยที่ ๑ ทำหนังสือสัญญาขายสิ่งของในท้องพิพาท และตกลงโอนสิทธิการเช่าท้องพิพาทให้โจทก์โดยจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นภริยาโดยมิชอบด้วยกฎหมายรู้เห็นยินยอมด้วย แต่มิได้ลงชื่อในสัญญานั้น สัญญานั้นยกผูกพันสิ่งของส่วนของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นเจ้าของร่วมด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๖๑ วรรค ๒ โจทก์จึงบังคับให้จำเลยที่ ๒ ส่งมอบสิ่งของนั้นให้แก่โจทก์ได้

๑๔๖๑/๒๕๐๘ ภริยาที่มิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากได้ครอบครองที่ดินอันเป็นมรดกของสามีมาโดยสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ก็ย่อมมีสิทธิได้ที่พิพาทในทางครอบครอง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๒

๔๙๖/๒๕๐๙ โจทก์จำเลยได้ประกอบพิธีสมรสโดยไม่ได้จดทะเบียน สมรสและได้อยู่ร่วมกันที่ร้านของโจทก์ ต่อมาจำเลยไม่ถูกกับบุตรโจทก์จึงได้แยกไปอยู่ที่อื่น โจทก์จำเลยต่างก็ประกอบอาชีพของตนและมีทรัพย์สินสมบัติแยกกัน ต่อมาโจทก์หวังจะคืนดีกับจำเลยจึงมอบเช็คให้จำเลยไปซื้อที่ใส่ชื่อจำเลยเป็นเจ้าของ และปลูกบ้านลงในที่ซึ่งมีชื่อจำเลยเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ดังนั้นถือว่าการให้เช็คและการปลูกบ้านให้ เป็นการให้โดยเสน่หามีใช้ทรัพย์สินที่ประกอบทำมาหาได้ร่วมกัน

๕๒๖/๒๕๐๐ ผู้ร้องไม่ใช่ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลย บิดาจำเลยยกที่ดินให้ระหว่างผู้ร้องกับจำเลยอยู่กินเป็นสามีภริยากัน เมื่อได้มาแล้ว จำเลย

กับผู้ร้องได้ร่วมกันครอบครองทำมาหากินบนที่ดินดังกล่าวตลอดมา เป็นเวลาถึง ๒๐ ปีโดยปกติสุข เป็นการแสดงเจตนาให้ถือได้ว่า จำเลยกับผู้ร้องเป็นเจ้าของร่วมกัน ผู้ร้องย่อมมีสิทธิในที่ดินนั้นคนละกึ่งกับจำเลย

๕๖๑/๒๕๑๐ ผู้ตายมีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อน ต่อมาภริยาได้แยกร้างไปอยู่ต่างหากโดยมิได้หย่าขาดจากกัน โจทก์กับตายจึงอยู่กินด้วยกันนั้นสามภริยาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โจทก์กับผู้ตายได้ช่วยกันทำมาหากิน โดยภริยาเก่ามิได้มาร่วมปะปนด้วย โจทก์ได้นำทรัพย์สินของโจทก์มาให้ผู้ตายหาดอกผล และได้ทำการค้าขายช่วยผู้ตายเก็บค่าเช่า ดังนี้ถือว่าผู้ตายและโจทก์ทำมาหากินได้ร่วมกัน จึงเป็นเจ้าของร่วมและมีส่วนเท่ากัน เมื่อผู้ตายตาย ภริยาเก่าจึงไม่มีสิทธิในทรัพย์สินส่วนที่เป็นของภริยาใหม่แต่อย่างใด

๖๐๒/๒๕๑๐ ภริยาไม่ชอบด้วยกฎหมายของโจทก์เป็นผู้ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์มา โดยโจทก์เป็นผู้ไปติดต่อกับผู้ขายและเป็นผู้ค้าประกัน โจทก์ขายนาของโจทก์มาชำระราคาารถ และเป็นผู้จัดการนำรถไปเดินรับส่งคนโดยสารหารายได้เลี้ยงครอบครัว ตลอดทั้งเป็นผู้ควบคุมเก็บรักษารถ ภริยาโจทก์รับว่าโจทก์เป็นผู้ซื้อรถแต่ลงชื่อภริยาไว้ เพราะภริยาโจทก์เกรงว่าโจทก์จะไม่มีภริยาใหม่ และการที่จำเลยขับรถไปพลิกคว่ำโดยประมาททำให้รถเสียหาย ย่อมเป็นการทำให้เสียหายแก่การเดินรถหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทั้งโจทก์และภริยาอาจจะต้องรับผิดชอบกับผู้ให้เช่าซื้ออีกด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

๔๓/๒๕๐๒ การที่ชายหญิงแต่งงานกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แม้ทางกฎหมายจะไม่ถือว่าเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็หากระทบกระเทือนถึงสิทธิในทรัพย์สินที่ชายหญิงจะพึงมีพึงได้ตามกฎหมายทั่วไปไม่

ในระหว่างที่ผู้ร้องกับจำเลยยังมิได้จดทะเบียนสมรสกัน แต่ตามพฤติการณ์ที่ผู้ร้องกับจำเลยปฏิบัติต่อกัน เป็นการแสดงว่า ผู้ร้องกับจำเลยได้ร่วมกันทำมาหากิน แสวงหาทรัพย์สินมาเป็นสมบัติของผู้ร้องและจำเลยร่วมกัน ทั้งมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของในทรัพย์สินพิพาทโดยใช้เป็นที่อยู่อาศัยร่วมกัน พฤติการณ์เช่นนี้เห็นได้ว่า บรรดาทรัพย์สินที่ผู้ร้องหรือจำเลยหาได้ระหว่างนั้น แม้จะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดก็ไม่สำคัญ ก็ต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทั้งสองฝ่ายมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกัน และเมื่อผู้ร้องกับจำเลยได้จดทะเบียนสมรสกัน ทรัพย์สินทั้งหมดโดยเฉพาะทรัพย์สินพิพาทจึงเป็นสินบริภคณ์ประเภทสินเดิมของผู้ร้องและจำเลยเท่าๆกัน ฉะนั้นโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของจำเลย จึงมีสิทธิมาร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแยกทรัพย์สินพิพาทออกเป็นส่วนของจำเลยครึ่งหนึ่งได้

๔๔๐/๒๕๐๒ โจทก์กับจำเลยซึ่งเป็น สามีภริยากันโดยมิได้จดทะเบียนสมรสได้ร่วมกันปลูกเรือนในที่ดินของบิดาจำเลยระหว่างอยู่กินเป็นสามีภริยากัน ย่อมเป็นเจ้าของโรงเรือนร่วมกัน

โจทก์ (ภริยา) ฟ้องขอแบ่งข้าวเปลือกซึ่งทำนาร่วมกันจากจำเลยครึ่งหนึ่ง จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์ได้เก็บเกี่ยวข้าวในนาของมารดาโจทก์ซึ่งจำเลยร่วมทำด้วยไป เป็นการแบ่งข้าวเปลือกแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าได้มีการตกลงแบ่งกันเช่นนั้น ทั้งโจทก์ก็มีได้รับว่าจำเลยได้ร่วมทำนาของมารดาโจทก์ด้วย

จำเลยจะใช้วิธีการต่างคนต่างเก็บเกี่ยวข้าวกันไป เป็นการหักกลบลบกันไป
เช่นนั้นหาได้ไม่ เพราะไม่ปรากฏว่าได้มีการตกลงกันเช่นนั้น

๔๔๐/๒๕๑๓ การร้องขอให้แยกสินบริภัณฑ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๓ นั้น หมาย
ถึงสินบริภัณฑ์ของสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เมื่อไม่ได้ความว่า
เป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย คำขอย่อมตกไป

คดีที่ โจทก์ร้องขอให้ศาลสั่งแยกสินบริภัณฑ์ออกเป็น ส่วนของจำเลย
เพื่อบังคับคดี เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

๑๓๖๖-๗/๒๕๑๔ จำเลยไม่ใช่ผู้ขายฝาก เป็นเพียงภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ของผู้ขายฝากเท่านั้น จำเลยจึงจะใช้สิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากไม่ได้

๑๔๒๗/๒๕๑๔ หนี้เงินกู้ที่ก่อขึ้นระหว่างที่ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภริยากัน โดย
มิได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย มิใช่หนี้ร่วม

ผู้ร้องมีกรรมสิทธิ์ร่วมในบ้านครึ่งหนึ่ง เมื่อบ้านนั้นถูกยึดมาขาย
ทอดตลาด ผู้ร้องชอบที่จะขอคืนส่วนได้ของตนครึ่งหนึ่งได้

ขอบพระคุณ

ขอกราบขอบพระคุณต่อท่านผู้มีเกียรติและ ญาติมิตร ทุก ท่านที่ ได้ร่วม บำ
เพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมและมาร่วมในงานพระราชทานเพลิงศพ, หากมีสิ่งใดขาด
ตกบกพร่องขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

ภรรยา บุตร ธิดา เจ้าภาพ

พิมพ์ที่พิชฎการพิมพ์ 126 ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร

นายสมพร อ่ำพล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2516 โทร. 819877
